

2/903
Ver. Martijn

PERSFOCUS

NEGENTIENDE JAARGANG NUMMER 7 – JULI 2003

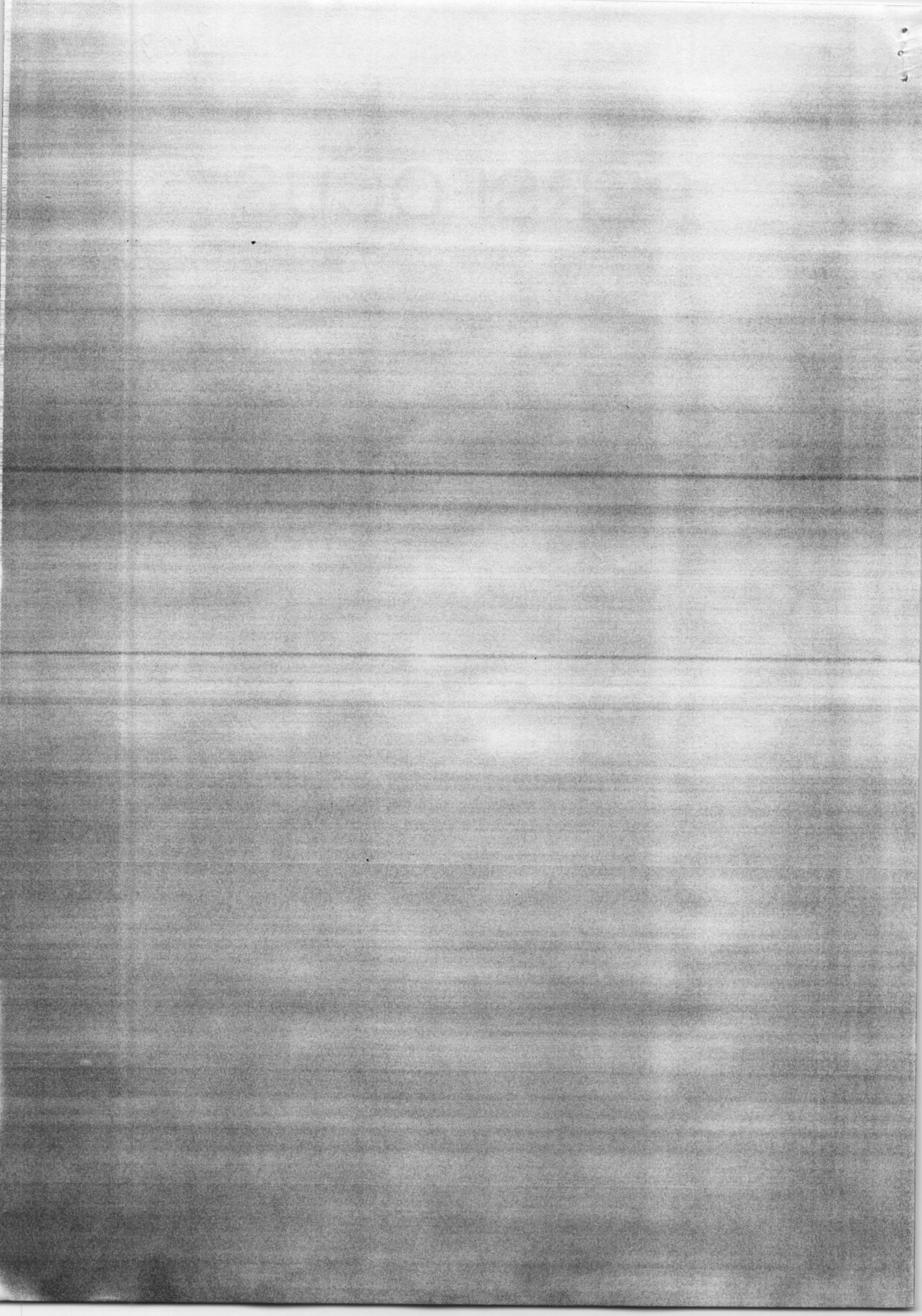
KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

SIGMUND VK 25/7/01



In dit nummer:

De schandknappen van Fons S. spreken	pag. 2
Menno B. en andere cyberpedo's	pag. 5
Kinderporno...	pag. 9
...en ontucht van de maand	pag. 10
Pedopriesters	pag. 11
Jeugd en seks: 't blijft tobben	pag. 12
TBS en de wil tot beheersen	pag. 15
Rochelle, Metzler, Dutroux en andere kindermoord	pag. 16
Terrorisme, Europa en de burgerlijke vrijheden	pag. 18
Aan de schandpaal!/Onterecht	pag. 32
De schone kunsten	pag. 36
Een puriteinse golf?/Achtergrond	pag. 38



PERSFOCUS, NEGENTIENDE JAARGANG, NUMMER 7, JULI 2003

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Sp!ts	
Metro	
Nederlands Dagblad	Ned D
Apeldoornse courant	Ap. C.
Gooi en Eemlander	G+E
VPRO-gids	VPRO
Groene Amsterdammer	GA
Elsevier	ELS
Vrij Nederland	VN
Nieuwe Revu	NR
COC Update	
Pink Link	
Nu.nl	
BOF.nl	
Uit België:	
Het Nieuwsblad	NIE
Uit Engeland:	
The Guardian	Gua
The Observer	OBS
Plus:	
Diversen internet	

Abonnementen op Persfocus kosten € 43,- per jaar.
Losse nummers € 5,-.

Giro 5459646 van

Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Verdachte in zedenzaak zegt tipgever te zijn

Van onze verslaggever
Peter de Graaf
EINDHOVEN

VK 10/7

De 39-jarige Weertenaar die vorige maand is aangehouden op verdenking van ontucht met minderjarige jongens in het Eindhovense Anne Frankplantsoen, zegt jarenlang politie-informant te zijn geweest. Hij zou de politie hebben geïnformeerd over mogelijke criminele handelingen in het homocircuit. De man voelt zich door justitie 'geofferd en afgebrand als informant'.

Dit schrijft zijn advocaat mr. J. Kuijpers in een brief aan rechter-commissaris W. Winfield van de rechtbank in Den Bosch. De advocaat heeft de indruk dat zijn cliënt slachtoffer is geworden van de commotie die is ontstaan over deze zedenzaak sinds de arrestatie van voormalig PSV-directeur Fons S., eveneens wegens ontucht in het Anne Frankplantsoen. Volgens de advocaat lijkt het erop dat 'politie en justitie in deze strafzaak wel op een heel makkelijke, edoch niet bepaald fraaie wijze wenssen te scoren'.

De Weertenaar zou de Criminele Inlichtingen Eenheid (CIE) van de politie al zeven jaar lang van informatie hebben voorzien over wat zich afspeelde in het plantsoen. Voor elke tip ontving hij volgens eigen zeggen gemiddeld 135 euro (ofwel driehonderd gulden). Tijdens de gesprekken gaf hij ook aan tegen betaling seks te hebben gehad met jongens van 16 jaar en ouder. Volgens hem hebben zijn gesprekspartners van de CIE daarover nooit opmerkingen gemaakt of daartegen bezwaren aangetekend. Zijn advocaat zegt dat de man daarom in de

veronderstelling leefde dat hij geen strafbare handelingen verrichtte.

De verdachte zegt de politie onder meer te hebben ingelicht over berovingen en gewelddadigheden, waaronder 'potenrammen'. Ook heeft hij volgens eigen zeggen melding gemaakt dat in het plantsoen 'personen van naam en faam zich tegen betaling door jongens lieten bevredigen'. Kort voor de eerste arrestaties in de zedenzaak in mei zou hij zelfs de namen en gsm-nummers van bezoekers hebben doorgegeven aan de politie. Vorige maand werd de Weertenaar zelf gearresteerd op verdenking van ontucht met minderjarigen.

Advocaat Kuijpers vraagt de rechter-commissaris in de brief een aantal getuigen van politie en justitie te verhoren over de rol van zijn cliënt als informant. Hij vermoedt dat de juridische regels ten aanzien van de Weertenaar 'met voeten zijn getreden'.

Het Openbaar Ministerie in Den Bosch wil niet reageren op de zaak. 'We kunnen het bevestigen noch ontkennen', aldus woordvoester Ilse Pol. De Eindhovense zedenzaak telt inmiddels elf verdachten. Negen mannen worden verdacht van ontucht met minderjarigen, twee anderen voor bemiddeling tussen prostitueés en klanten. Vier mannen zitten nog steeds vast, onder wie de 39-jarige Weertenaar en Fons S. Volgens de Weertenaar zijn bij de zedenzaak ook 'een vooraanstaande persoon uit de juridische wereld en een teamleider van de afdeling Zware Criminaliteit van de politie' betrokken. Eerder repte de *Gay Krant* al van getuigenissen over seksfeesten in Weert met 'hoge omes' en in Eindhoven geronselde jongens.

'Ook mensenhandel in zaak Eindhoven'

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 17 JULI. Het openbaar ministerie in Den Bosch verdenkt drie gedaagden in de Eindhovense ontuchtaffaire ook van mensenhandel. Het gaat om twee mannen uit Weert van 39 en 61 en een 58-jarige man uit Huissen. Ze zouden minderjarige jongens uit Tjechië naar Nederland hebben gehaald om in Eindhoven in de prostitutie te werken. Een woordvoester van justitie in Den Bosch heeft dit vanochtend bevestigd.

De verdachte uit Huissen is inmiddels uit voorlopige hechtenis geschorst, de twee anderen worden nog vastgehouden.

De mensenhandel is naar boven gekomen tijdens het onderzoek naar zedendelicten in het Anne Frankplantsoen in het centrum van Eindhoven, een bekende ontmoetingsplaats voor homoseksuelen. Dit onderzoek richtte zich aanvankelijk op de betrokkenheid van minderjarige jongens bij

sexuele handelingen.

Dit onderzoek leidde half mei tot de aanhouding van de 39-jarige Fons S., de voormalige directeur van PSV. Hij wordt verdacht van ontucht met minderjarige jongens. S. is besmet met HIV, het virus dat de dodelijke ziekte aids kan veroorzaken.

Hij zit nog vast omdat de raadkamer van de rechtbank in Den Bosch vreest voor herhaling. Op 26 augustus moet hij voor het eerst voor de rechter verschijnen in een 'pro forma zitting'. Deze dient slechts om het voorarrest te kunnen verlengen omdat justitie nog niet klaar is met haar onderzoek.

Het OM beraadt zich nog op het te laste leggen van poging tot doodslag of poging tot zware mishandeling. Justitie verdenkt hem ervan 'willens en wetens' onbeschermd seksuele contacten te hebben gehad met minderjarige jongens terwijl hij wist dat hij besmet was.

Ex-directeur PSV blijft in voorarrest

DEN BOSCH - De raadkamer van de rechtbank in Den Bosch heeft gisteren het voorarrest van F.S. (39) uit Netersel voor de tweede keer met dertig dagen verlengd. Justitie verdenkt de man van ontucht met minderjarige jongens en een poging tot zware mishandeling. S. is besmet met hiv, dat aids kan veroorzaken. Politie en justitie stellen al enkele maanden een uitgebreid onderzoek in naar criminele activiteiten in het Anne Frankplantsoen in de Eindhovense binnenstad. PAR 15/7 (ANP)

Criminele infiltrant in zaak-Spooren

TEL 9-7 Van onze verslaggevers DEN BOSCH, woensdag
In de Eindhovense pedofielenzaak, waarin ook PSV-directeur Fons Spooren achter de tralies zit, is gebruik gemaakt van een criminele burgerinfiltrant.

Dat zegt advocaat mr. J. Kuijpers uit Den Bosch die de inmiddels opgepakte infiltrant - eveneens beticht van seks met minderjarigen - bijstaat.

De vermeende rol van zijn cliënt in het opsporingsonderzoek kan in de toekomst verstrekkende gevolgen hebben voor het strafproces en zelfs leiden tot niet-ontvankelijkheid van het OM.

Het gaat om een 50-jarige man die volgens Kuijpers sinds tien jaar wordt 'gerund' door de criminele inlichtingen eenheid in Geldrop en Eindhoven. Zeven jaar lang heeft hij naar eigen zeggen structureel informatie gegeven over het pedofielenetwerk in het Eindhovense Anne Frankplantsoen.

Mannen verdacht van ontucht en mensenhandel

Van onze verslaggever
EINDHOVEN

VK 10/7

Drie van de elf verdachten in de Eindhovense zedenzaak worden ook verdacht van mensenhandel. Twee mannen uit Weert (39 en 27) en 57-jarige man uit Huissen zouden Tsjechische jongens naar Nederland hebben gehaald om in de prostitutie te werken. Justitie wil nog niet zeggen of daarbij ook minderjarige jongens zijn betrokken.

Volgens de advocaat van de 39-jarige Weertenaar kwamen de Tsjechische jongens vrijwillig naar Nederland. De mannen reisden regelmatig naar Tjechië om contact te leggen met jongens. De 39-jarige Weertenaar nodigde hen uit naar Nederland te komen en betaalde hun tickets. Volgens de advocaat was van dwang geen sprake. Soms nam een jongen ook zijn vriendin mee.

Tegen het drietal heeft justitie behalve ontucht met minderjarigen nu ook mensenhandel ten laste gelegd. De man uit Huissen is in afwachting van het proces vrijgelaten. De twee Weertenaren zitten nog steeds vast, evenals ex-PSV-directeur Fons S., die verdacht wordt van ontucht en poging tot zware mishandeling in verband met zijn HIV-besmetting.

'Hooggeplaatste ontuchtplegers'

AMSTERDAM - Bij de ontuchtzaak in Eindhoven zijn enkele hooggeplaatste personen uit politie- en justitiekringen betrokken. Dat stelt advocaat J.H. Kuijpers deze week in *Nieuwe Revu* namens zijn cliënt. Deze cliënt, die met onder anderen oud-PSV-directeur Fons S. in voorlopige hechtenis zit in verband met ontucht met minderjarigen in een plantsoen, zegt in het weekblad dat het gaat om 'een vooraanstaand persoon uit de juridische wereld en een teamleider van de afdeling Zware Criminaliteit van de politie'. De cliënt beweert al tien jaar informant te zijn van de politie en al zeven jaar tegen betaling informatie hebben gegeven over de gang van zaken in het stadspark. PAR 9/7 (ANP)

Nadat hij de politie kort voor zijn arrestatie een fax en nummers uit zijn gsm had overhandigd, werd een volgende verdachte, een 18-jarige schandknaap opgepakt. Deze zou de politie op het spoor van PSV-topman Spooren hebben gezet.

In zeer gedetailleerde verklaringen zegt de infiltrant zelf ook talloze namen te hebben doorgespeeld van bekende personen die schandknaapjes hebben misbruikt. Er wordt onder meer een politiemann genoemd.

Volgens de Bossche advocaat zijn de verklaringen van zijn cliënt 'dusdanig gedetailleerd dat het zeer aannemelijk is dat de man jarenlang door de CIE is gerund'. Het feit dat de man met medeweten van de politie betaalde seks had met jongens tussen 16 en 18 jaar maakt hem strafbaar. Daardoor is hij geen informant, maar infiltrant.

Justitie-woordvoester Ilse Pol wilde de inzet van een infiltrant „noch bevestigen, noch ontkennen”.

Hoofdredactie

Rauwe sex

De redactie van Nieuwe Revu huist in Hoofddorp, op een verlaten kantorenpark dat steeds verlatener wordt nu de economie maar niet wil aantrekken (voordeel: altijd parkeerplek). Voor wie vanuit dat heerlijke Hoofddorp 's avonds naar Amsterdam moet rijden, is er een sluisroute via de afslag S107 richting Sloten. Over een slingerweg passeer je dan een McDonald's, een troosteloos Mercure Hotel ('hotels met karakter'), een tankstation van BP, een parkeerhaven en het hoofdkantoor van IBM.

Als het regent, is die parkeerhaven leeg. Schijnt de zon, dan staat het er helemaal vol, zeker in de vroege avonduren. De 'vieze bosjes' worden de struiken naast de parkeerhaven genoemd, want het is een ontmoetingsplaats voor homo's - wat nogal een eufemistische manier is om te zeggen dat er rauwe sex wordt bedreven. Wat altijd opvalt: de keurige rij waarin ze geparkeerd staan, de gezinsauto's. Soms ligt er nog wat verstrooid speelgoed op de hoedenplank - een pijnlijke illustratie van het dubbelleven dat sommige bezoekers leiden.

Op mijn bureau ligt een vuistdik vertrouwelijk politiedossier dat de basis vormt voor het coververhaal van deze week. Daarin: verklaringen van bezoekers aan het Anne Frank-plantsoen, de inmiddels beruchte ontmoetingsplaats in Eindhoven waar voormalig PSV-directeur Fons S. kind aan huis was. Het is allemaal weinig fris wat er zich daar (en elders) afspeelde en het verhaal dat we deze week publiceren, zal zeker niet het laatste zijn over de beerput die de politie daar aantroef. Toch is het intrigerende leesstof. Vooral de schijnbaar achteloze manier waarop de -veelal betaalde- sex in het dagelijkse leven werd geïncorporeerd. De afgeleuisterde telefoongesprekken lijken aanvankelijk niet anders dan de gesprekken die je de hele dag om je heen hoort.

Ja, hallo. Met mij.

Ja, zeg het eens.

Lig je te slapen?

Ja, ik lig wel in bed.

Maar dan volgt er steevast een bizarre wending:

Kun je nog klaarkomen?

Eh, ja misschien.

'Een hetze van de media,' werd er vanuit PSV-kringen, nota bene mijn eigen clubpie, geroepen toen de eerste berichten over Fons S. verschenen. Wie dat nog steeds durft vol te houden, mag bij mij het politiedossier in komen kijken.

ARNO KANTEMBERG

a.kantelberg@sanoma-uitgevers.nl

9-16/7/03

Meer geweld tegen homo's?

Nieuwsbrief Pink Link
nummer 10
11 juli 2003

Henk Krol vreest dat de Eindhovense zedenzaak tegen Fons S., de voormalige PSV-directeur die seks had met minderjarige, in het park opgepikte jongens, zal leiden tot meer geweld tegen homo's die elkaar voor seks op parkeerplaatsen en in bosjes ontmoeten. Hij pleit voor extra politiebewaking van deze mannen en voor de oprichting van een meldpunt voor homo's die het slachtoffer zijn geworden van geweld en/of beroving. Zij zouden daar anoniem hun verhaal moeten kunnen doen. [Bron: GPD]

Onthullende verklaringen uit het geheime politiedossier.

De schandknappen van Fons S.

'Wanneer PSV gespeeld had, kon je hem verwachten bij het park'



De ex-PSV-directeur blijft ontkennen sex te hebben gehad met minderjarige jongens. Maar Revu wist de hand te leggen op het politiedossier waarin talloze schandknappen gedetailleerde verklaringen afleggen over hun seksuele omgang met Fons S. Rachid: 'Je kon bij niemand zoveel geld verdienen.'

Door Marvin Jacobs & Hendrik Jan Korterink/ Fotografie: Peter Blok

De tientallen verklaringen in het politiedossier geven een onthullend beeld van het homoseksuele circuit in en rond het Anne Frankplantsoen in Eindhoven. Het parkje ligt in de schaduw van het gebouw van de Technische Dienst. Wanneer daar na negen uur 's avonds de bewaking verdwijnt, verandert het plantsoen in een ontmoetingsplaats voor homo's. Sommigen hebben sex in de bosjes van het parkje, anderen -zoals Fons S.- rijden naar een beschutte plek, zoals de 4 kilometer verderop gelegen Oirschotsedijk. In de bossen aan deze weg ligt overigens ook De Herdgang: het trainingscomplex van PSV, de club waarvan S. directeur was.

De leeftijd van de schandknappen die zich in het plantsoen ophouden, loopt uiteen van 13 à 14 jaar tot rond de 20 en ze zijn vaak van Marokkaanse afkomst. De meeste zijn heteroseksueel en werken alleen voor het geld als homoprostituë. In het dossier maakt één van de verhoorde jongens de volgende opmerking over zijn 'collega's': 'Ze doen stoer met hun vriendinnetjes en dat terwijl ze in het park hun kont verkopen.' De jongens zijn vaak aan drugs verslaafd en afkomstig uit kansarme milieus en hun verklaringen over de seksuele handelingen die ze verrichten geven een schokkend beeld van wat er zich afspeelt in het park.

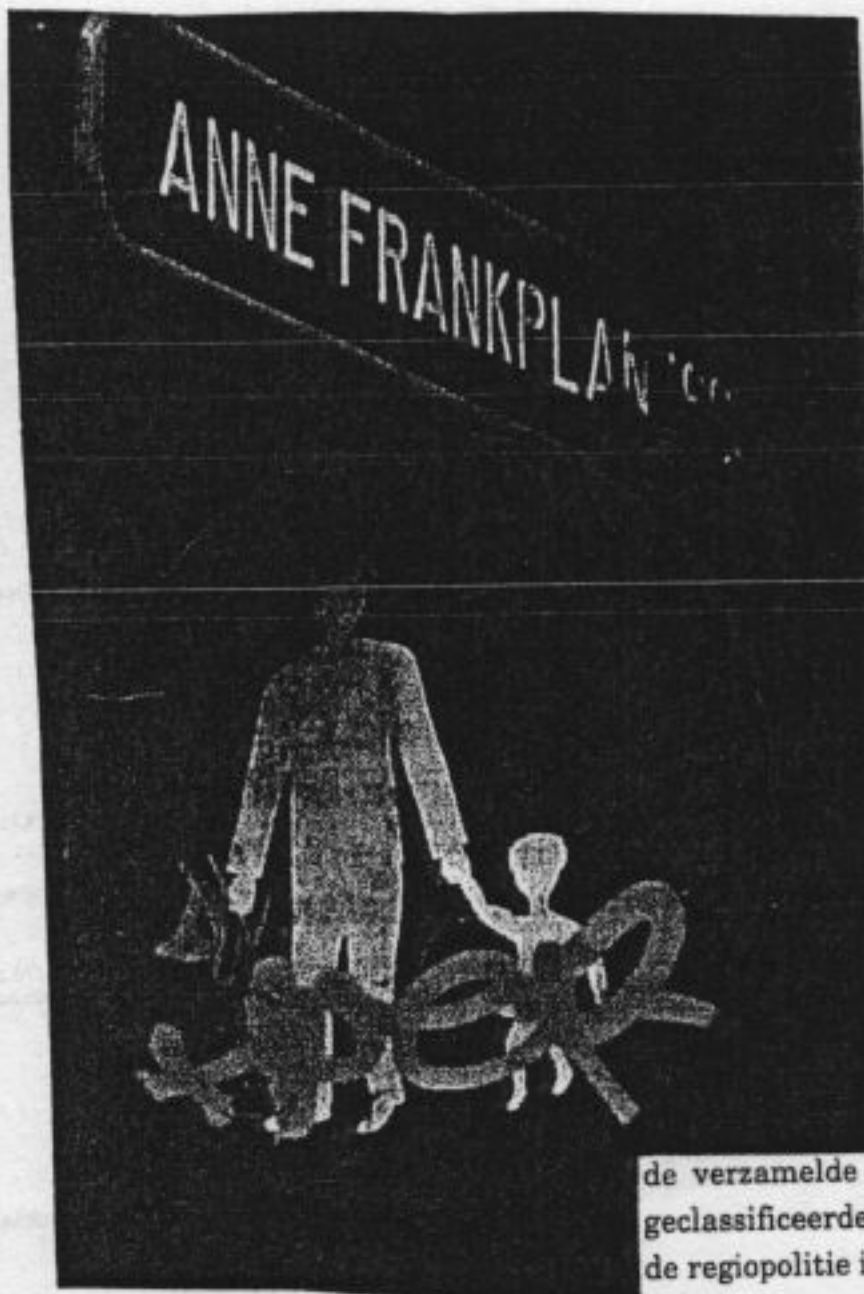
De 18-jarige Herman heeft toen hij nog minderjarig was, eenmaal seksueel contact gehad met Fons S. Uit het politiedossier: 'Hij wilde neuken. Ik wilde dat niet. Ik kan toch geen stijve houden bij mannen. Ik heb hem toen gepijpt. Dat was zonder condoom. Ik zag dat hij stront in zijn onderbroek had. Dat was ook een van de redenen dat ik hem nooit anaal geneukt heb. Ik was vies van hem.'

Rachid komt al vanaf zijn 14de in het park



Strafpleiter Jan Hein Kuijpers verdedigt zakenman Henk uit Weert die als informant van de politie informatie doorspeelde over de activiteiten in het Anne Frankplantsoen. Inmiddels is de zakenman ook zelf opgepakt.

om zijn gokverslaving te bekostigen. Rachid: 'Op mijn 16de en 17de heb ik sex gehad met Fons S. (...) Ik beurde dan 300 tot 500 gulden. Ik stapte dan bij hem in de auto en hij reed overal naar toe waar geen mensen waren. (...) Fons stelde zich altijd voor als de directeur van het PSV-stadion. Vervolgens vroeg hij dan of je zin had. Fons was een van de beste klanten van mij. (...) Fons was een gemakkelijke klant. Hij vond alles goed. Je was niets verplicht. Hoe meer je bij hem deed, hoe meer je verdien-



Het Anne Frankplantsoen was voor kort een plek waar bemiddelde zakenlieden als PSV-directeur Fons S. contact zochten met -al dan n minderjarige- jongens voor seksueel contact. Na alle berichtgeving in media is er nauwelijks nog activite

de verzamelde gegevens als 'betrouwbaar geclassificeerde informatie' en daarop start de regiopolitie in Eindhoven een onderzoek onder de naam Hades (dat is in de Griekse mythologie de god van de Onderwereld en zo wordt het Anne Frankplantsoen blijkbaar gezien).

De informatie in het proces-verbaal is onder meer afkomstig van Henk, een zakenman uit Weert die als informant al ruim tien jaar voor de CIE werkt. Een bron die op zijn minst pikant is te noemen, want Henk is openlijk praktiserend homo en frequent bezoeker van het Anne Frankplantsoen. In de tien jaar dat hij voor de CIE werkt, speelt hij vooral op het gebied van homoprostitutie geregeld informatie door aan zijn 'runners', CIE-medewerkers die met hem het contact onderhouden. Zo hielp hij mee een verdachte bij een moordzaak op te sporen. Ook over de activiteiten in het Anne Frankplantsoen verzamelt Henk informatie die hij doorspeelt naar de CIE. Henk komt erachter dat niet alleen Fons S. maar ook enkele andere hooggeplaatste personen -nota bene werkzaam bij politie en justitie- regelmatig naar het park komen voor sex. De advocaat van Henk, de bekende Bossche strafpleiter Jan Hein Kuijpers: "Het gaat onder meer om een vooraanstaand persoon uit de juridische wereld en een teamleider van de afdeling Zware Criminaliteit van de politie hier te lande die als klant naar het Anne Frankplantsoen kwamen."

Het onderzoek spitst zich in de eerste plaats toe op de 18-jarige Herman. Hij is een belangrijke figuur in het plantsoen die regelmatig optreedt als een soort pooier: hij bemiddelt tussen klanten en schandknappen. Zo'n vier jaar geleden kwam hij voor het eerst in het circuit van betaalde homoseks terech uit financiële nood: hij omschrijft zichzelf als honderd procent heteroseksueel. Aanvankelijk heeft hij -net als andere jongens in het plantsoen- zelf sex met mannen. Later wordt hij, zoals hij het zelf formuleert, steeds meer een aanspreekpunt in het parkje vanwege zijn vlotte babbel. Hij benadert mannelijke bezoekers, informeert naar hun wensen en zoekt vervolgens contact met jongens - die zich vrijwillig aanbieden. In ruil voor zijn bemiddeling krijgt hij meestal een bedrag van rond de 50 euro. Herman wordt ongeveer anderhalve week vóór Fons S. -op 5 mei- opgepakt.

Nieuwe Revu heeft geprobeerd contact te leggen met Herman. Wanneer we aanbellen bij het huis van zijn ouders, waar hij woont, doet zijn vader open. Herman zelf blijft op veilige afstand achter in de gang. Zijn vader maakt een aangeslagen indruk. Hij verwijst ons naar de advocaat, maar die was onbereikbaar voor commentaar. Tijdens het onderzoek naar Herman komen ze ook de naam van Henk tegen;

de. Ik heb Fons gepijpt en afgetrokken. Hij was verslaafd aan poppers (een spierverlappende vloeistof waarvan de gebruiker de damp op snuift die de opwinding verhoogt en vooral populair is in homokringen, red.). Daarom kwam hij ook al binnen twee minuten klaar. Fons hield wel van anale sex zonder condoom. Ik bedoel dan dat hij anaal geneukt werd. Ik heb dat nooit gedaan. (...) Fons heeft mij dat vaak voorgesteld. Ik mocht Fons wel. Je kon bij niemand zoveel en gemakkelijk geld verdienen. Wanneer PSV gespeeld had, kon je hem verwachten bij het park. Een half uurtje later was je een paar honderd euro rijker.'

De arrestatie van Fons S. maakt deel uit van een onderzoek naar de activiteiten rond het Anne Frankplantsoen dat al bijna een jaar loopt en inmiddels zijn er naast S. nog zo'n tien verdachten opgepakt. De aanzet voor het onderzoek wordt gegeven op maandag 9 september 2002. Dan komt er bij de Regiopolitie Brabant Zuid-Oost in Eindhoven een proces-verbaal binnen over de activiteiten rondom het Anne Frankplantsoen. Deze informatie is afkomstig van de Criminele Inlichtingen Eenheden (CIE), een onderdeel van de politie dat rechercheonderzoek doet naar criminele activiteiten in Nederland. Minderjarige jongens zouden daar tegen betaling worden gedwongen tot seksuele handelingen, zo blijkt uit het proces-verbaal. Bovendien zou het er steeds gevaarlijker worden, omdat sommige personen rondlopen met pistolen. Het hoofd van de CIE bestempelt

Gespreksgegevens : 089123-02 03/64.2 230055546
 Tijdstip : 11-04-2003 01:06:54In/uit : I
 Met nummer : 31 - 06 -
 Tenaamstelling :
 Bellex :
 Gebelde : 1094/KHS IK NOG KLAARKOMEN
 Onderwerp :
 Luisteraar : 038451 MC

hoeveel krijg ik
 hoe wat krijg ik
 hoeveel geld
 5 hele euro's (lacht)
 (lacht) waar ben je nou
 ja op de rotonde
 eh ja ik ben wel te voet
 ja dat maakt mij niet uit
 ja wat spreken we af
 ja bij de Lambertus
 oke ja ik ben er over een kwartiertje ja
 ja nou ik moet nog aankleden
 ja nou dan spreken we andere keer af
 ja ja hoe lang wil je dan
 ja 5 minuten
 ja dat haal ik nooit ik ben te voet
 ja nou je kunt toch rennen
 ja ik zal mijn best doen he
 ja het nou 7 minuten over 1 ik wacht tot kwart
 over 1 en dan ben ik weg
 ja ik zal mijn best doen oke
 ja goed
 ja
 doi

Gespreksgegevens : 089123-02 03/64.2 230075573
 Tijdstip : 04-05-2003 00:07:28In/uit : I
 Met nummer : 31 - 06 -
 Tenaamstelling :
 Onderwerp :
 Luisteraar : 1121-1125/GKSN GESPREK
 080544

In gesprek nummer 1121 t/m 1125 wordt er ingebeld op het toestel van . Er wordt niet opgenomen.

Gespreksgegevens : 089123-02 03/64.2 230075594
 Tijdstip : 04-05-2003 14:28:36In/uit : I
 Met nummer : 31 - 06 -
 Tenaamstelling :
 Onderwerp :
 Luisteraar : 1121/GKSN GESPREK
 080544

Er vind geen gesprek plaats. Er wordt gebeld naar het toestel van .

Gerrit (17): 'Ik was 13 of 14 jaar oud toen ik de eerste keer sex met hem heb gehad. De eerste keer dat ik sex had met Fons S. heeft hij mij gepijpt. (...) Hij vroeg aan mij of ik hem wilde neuken. Ik vertelde hem dat hij dan meer moest betalen'

PROCES-VERBAAL VAN VERHOOR
 Leticia Brabant Zuid-Oost/Adv. Eindhoven
 nummer: FL2127/02-000098

Dit betreft . Ik wil over hem niets verklaren. Vraag het hem zelf waar. Over wat wil wel verklaren, omdat hij ook tegen mij een verklaring heeft afgelegd.

U zegt mij dat -besmet is. U vraagt mij of ik sex met hem heb gehad.

Ik heb in de zomer van 2002 sex met hem gehad. dat was in de nabijheid van het Anne Frankplantsoen. Ik trof hem daar. Ik vroeg hem of ik wat hij kon verdienen. Hij vond dat ik wilde neuken. Ik wilde dat niet. Ik kan toch geen goed. Hij wilde neuken. Ik heb hem toen gepijpt. dat was stijf houden bij samen. Ik zag dat hij stront in zijn onderbroek had. Dat was ook een van de redenen dat ik hem nooit anaal genuttigd heb. Ik was vies van hem. Fons is toen niet klaargelopen in zijn mond. Ik beurde daar toen 150 of 160 euro voor. Ik weet dat Fons poppers gebruikt. Ook toen ik sex met hem heb gehad, had hij poppers gebruikt. Ik zag dat. Toen ik sex heb gehad met Fons was ik dus minderjarig. ik was toen 17 jaar. Als ik geweten had dat een enge ziekte had, had ik zeker geen sex met hem gehad. Hij had in ieder geval een condoom moeten gebruiken. Hij heeft daar niet over gesproken. Ik heb nooit anaal sex gehad met Fons. Ik heb nooit anaal sex gehad met samen. Ik weet dat zeker. Zoals verklaard heb ik slechts een keer sex gehad met Fons.

PROCES-VERBAAL VAN VERHOOR
 Leticia Brabant Zuid-Oost/Adv. Eindhoven
 nummer: FL2127/02-000098

Ik heb in de periode, voordat hij PSV kwam te spelen, dat ik hem regelmatig bediende met anale seks. Fons was meestal best wel actief. We was hij wel drie jongens met zich meenam. die jongens behoorden tot mijn vriendenkring. en 2 vrouwen. Een van mijn vrienden was 13 jaar. t wees hem al getrouwd zijn en seksief allemaal. lang niet meer actief. Ik heb hij en heb hem goed betaald. dat wij er onderling een wedstrijd van was met Fons in contact te komen. voor zijn auto en hem als klant te nemen met zijn er geen seks elf niet wilde hebben. De contacten atig. In deze beginperiode gebruikte dat was omdat ik dat wilde hebben, wilde dat liever niet.

of ik daarna nog regelmatig in het contact. de periode, voordat hij PSV kwam te spelen, dat ik hem regelmatig bediende met anale seks. Fons was meestal best wel actief. We was hij wel drie jongens met zich meenam. die jongens behoorden tot mijn vriendenkring. en 2 vrouwen. Een van mijn vrienden was 13 jaar. t wees hem al getrouwd zijn en seksief allemaal. lang niet meer actief. Ik heb hij en heb hem goed betaald. dat wij er onderling een wedstrijd van was met Fons in contact te komen. voor zijn auto en hem als klant te nemen met zijn er geen seks elf niet wilde hebben. De contacten atig. In deze beginperiode gebruikte dat was omdat ik dat wilde hebben, wilde dat liever niet.

Een proces-verbaal uit het politiedossier.

de bemiddelde zakenman zoekt namelijk geregeld contact met Herman. Na de arrestatie van Herman wordt ook hij aangehouden en dat is op zijn minst ironisch te noemen: Henk leverde immers de informatie die voor de politie aanleiding was om het onderzoek te beginnen. Hem wordt ten laste gelegd dat hij tegen betaling sex heeft gehad met jongens tussen de 16 en 18 jaar. Volgens het wetboek is sex met personen van 16 jaar toegestaan zolang je er maar niet voor betaalt. Kuijpers: "Maar mijn cliënt is er tegenover zijn runners altijd open over geweest wat hij deed in het plantsoen en dat hij jongens van 16 betaalde voor sex. Omdat zijn runners al die jaren niets tegen hem hebben gezegd, ging hij er vanuit dat het in orde was. Hij was op dat moment verworven tot een criminele burgerinfiltrant. Dat hij ineens werd opgepakt, kwam voor hem als een totale verrassing." Kuijpers is ervan overtuigd dat het Openbaar Ministerie erop uit is om Fons S. te kunnen laten hangen. "En daarvoor moest mijn cliënt als een soort pion worden opgeofferd: ze hebben hem nodig om een onderzoek naar de activiteiten rondom het Anne Frankplantsoen te rechtvaardigen. Klachten van burens over overlast zou bijvoorbeeld een te weinig steekhoudend argument zijn voor zo'n onderzoek." Het lijkt erop dat het onderzoek inmiddels de zaak Fons S. is geworden. Mr. J. Schnitzler is de advocaat van Fons S. en hij meent dat zijn cliënt wordt geslachttoerd: "In homoparken in Nederland gebeuren strafrechtelijke dingen. Justitie wil dat aanpakken en hoe kun je dat beter doen dan iemand aan de schandpaal nagelen die bekend is?"

Fons S. (39) is tot half mei van dit jaar een succesvol zakenman met een luxe appartement in Eindhoven en een riant huis in het dorpje Netersel waar zijn vrouw en twee zoontjes wonen. Alles wat S. aanraakte, veranderde in goud. Hij begon als hulpje in een campingkantine die hij een paar jaar later overnam. Terwijl hij ondertussen aan een bescheiden zangcarrière werkte, wist hij zijn netwerk in het Brabantse zakenleven snel uit te bouwen. Toen PSV-directeur Harry van Raaij in 1996 op zoek ging naar een nieuwe commerciële man, kwam hij uit bij S. Een keuze die tegen de tradities van de Eindhovense club indruiste, omdat S. niet afkomstig was uit de Philips-gelederen. Van Raaij bleek de juiste beslissing te hebben genomen, want financieel ging het de club voor de wind sinds de komst van S. - vooral omdat hij PSV als merk wist

Enkele pagina's uit het politiedossier, met daarin verhooren met schandknapjes, transcripties van telefoontaps en rapportages van huiszoekingen.

uit te bouwen. Van Raaij, die inmiddels de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt, maakte er dan ook geen geheim van dat hij in S. zijn gedroomde opvolger zag. Het succesverhaal van Fons S. komt tot een abrupt einde als hij op zaterdag 17 mei jl. wordt gearresteerd. De politie verdenkt hem van ontucht met minderjarige jongens en kort daarop wordt hij ontslagen bij PSV. Vanaf het allereerste moment dat S. wordt geconfronteerd met de beschuldigingen, ontkent hij deze. Hij was weliswaar bezoeker van het park om daar sex te hebben - en dat is niet strafbaar - maar hij ontkent seksuele handelingen bij minderjarigen te hebben verricht. Tot op heden blijft hij bij zijn standpunt, zo meldt zijn advocaat.

Hoewel S. al ruim anderhalve maand de beschuldigingen aan zijn adres ontkent, heeft de raadkamer van de rechtbank in Den Bosch inmiddels tot tweemaal toe besloten zijn voorarrest te verlengen met dertig dagen. De belangrijkste basis daarvoor vormen de verklaringen in het politiedossier. De eerder genoemde Rachid en Herman verklaarden sex te hebben gehad met Fons S. op 16 en 17-jarige leeftijd. Andere verklaringen laten zien dat hij ook seksuele contacten had met jongens die nog jonger waren, zoals blijkt uit de volgende passage, opgetekend uit de mond van de aan heroine verslaafde Hassan: "Een van mijn eerste klanten was een man, die ik later heb leren kennen als Fons S.. Hij werkte toen nog niet bij PSV. (...) Zoals gezegd, ik was toen 13 jaar, dat weet ik zeker. Dit eerste seksuele contact met S. was bij Het Riet, bij de Texacopomp aan de Boutenslaan. Ik kreeg toen 150 gulden van S., welk geld ik in vijf minuten had verdiend."

De 17-jarige Gerrit, die inmiddels is opgenomen in een psychiatrische inrichting, legt een vergelijkbare verklaring af over Fons S.: "Ik was 13 of 14 jaar oud toen ik de eerste keer sex met hem heb gehad. Ik denk dat ik meer dan 25 keer sex met hem heb gehad. Ik kreeg ongeveer 500 gulden per keer. (...) De eerste keer dat ik sex had met Fons S. heeft hij mij gepijpt. Hij vroeg aan mij of ik hem wilde neuken. Ik vertelde hem dat hij dan meer moest betalen. Ik heb hem hierop geneukt. Dit is onveilig gebeurd. Dat wil zeggen, ik gebruikte geen condoom. Ik ben toen in hem klaargekomen. (...) Als ik sex met Fons S. had, dan

neukte ik hem altijd. Fons is de enige geweest die ik neukte. Fons gebruikte altijd poppers als hij sex had met mij. Ik gebruikte dat niet. Ik gebruikte hasj en dan deden die poppers niets met mij.' S. is populair onder de jongens in het park, omdat hij een goed betalende klant is. Hassan: 'Er kwam geen enkele man die zoveel jongens met zich meenam als S.. Soms nam hij wel drie jongens binnen een uur met zich mee. Die jongens behoorden tot mijn vriendenkring. We waren met zijn vijven. (...) Wij hadden het onderling vaak over S., omdat hij zo buitengewoon goed betaalde. Het was zodanig, dat wij er onderling een wedstrijd van maakten om als eerste met S. in contact te komen. Wij sprongen zowat voor zijn auto om hem als klant te hebben.'

Hoe stellig de verklaringen van Gerrit, Hassan en anderen ook lijken, de advocaat van Fons S., mr. J. Schnitzler, plaatst er vraagtekens bij. In de eerste plaats beweert hij dat S. zich op geen enkele manier in de verklaringen kan vinden. Schnitzler: "Fons S. vraagt om foto's, zodat hij kan bepalen of hij die personen ooit heeft gezien." Er zijn meer redenen waarom de raadsman van S. twijfelt aan de waarde van wat er in het dossier wordt gezegd. Hij heeft een vermoeden dat er bij het afleggen van verklaringen oneigenlijke motieven een rol spelen. De jongens kunnen bijvoorbeeld uit zijn op een schadevergoeding. De verklaringen werden belastender vanaf het tijdstip dat bekend werd dat S. hiv-besmet was. Verder staan enkele verklaringen van schandknappen die seksueel contact met S. volgens Schnitzler haaks op elkaar. Maar zelfs als dat klopt, blijven de verklaringen van de overige getuigen over.

In het Anne Frankplantsoen is na alle berichtgeving nog maar weinig activiteit, een enkele verdwaalde bezoeker daargelaten.

ten. Onder de jongens die actief zijn of waren in het homocircuit rond het plantsoen is het grootscheepse politieonderzoek behoorlijk ingeslagen. Zoals bij Thomas, wiens verklaring ook in het dossier zit en die we in een café in Eindhoven spreken. "Ik schrok me dood," zegt Thomas. "Ik heb er al vier of vijf jaar niks meer mee te maken en ineens kreeg ik een brief van de politie of ik op het bureau wilde komen. Behalve mijn vader weet niemand er iets van. Ik moest het mijn vriendinnetje ook nog maar uit zien te leggen, ook al heb ik mezelf niet geprostitueerd." Net als uit de verklaringen in het dossier blijkt, zegt ook Thomas dat de jongens die zich aanbieden in het Anne Frankplantsoen hetero zijn en vaak gewoon een vriendinnetje hebben. Natuurlijk weet hun omgeving van niets. Thomas: "Er zijn een heleboel kansarme jongens uit de wijk Woensel (achterstandsbuurt, red.) met problemen thuis. Omdat ze willen blowen, hebben ze geld nodig. Wanneer ze dan zo'n oude viezerik tegenkomen die hen 50 euro betaalt om ze te pijpen en af te trekken, is de keuze snel gemaakt." Het lijkt erop dat Fons S. de hoofdverdachte is van het Eindhovense sexschandaal. Maar ingewijden zeggen dat tijdens het onderzoek vermoedelijk nog meer namen van prominenten boven zullen komen •

DE NAMEN HERMAN, RACHID, HASSAN, GERRIT, HENK EN THOMAS ZIJN OM PRIVACY REDENEN GEFINGEERD.

De schandknappen van Fons S. spreken

Twaalfjarige loopt weg met internet-vriend

G+E
15/7

door onze correspondent
Esther Gotink

LONDEN - Een 12-jarig meisje uit het Engelse Lowton, nabij Manchester, is afgelopen weekende naar Frankrijk gereisd met een Amerikaanse ex-marinier die ze op internet heeft leren kennen. Shevaun Pennington vertrok zaterdag met het smoesje dat ze met twee vriendinnen ging winkelen. In werkelijkheid ontmoette ze de 31-jarige Toby Studabaker, van wie de Amerikaanse politie beweert dat hij al eens werd verdacht van een affaire met een 12-jarige. Dit werd echter nooit bewezen, en Studabaker is nooit vervolgd.

Shevaun ontmoette de ex-soldaat ongeveer een jaar geleden in een 'chatroom' op het internet, waar ze hem vertelde dat ze 19 jaar oud was en studeerde. Familie van Studabaker - wiens vrouw net voor de kennismaking was overleden - verdedigt hem nu, omdat hij zijn reis vanuit Amerika begon in de veronderstelling dat hij een 19-jarige Britse zou ontmoeten.

Het tweetal vertrok samen naar vliegveld Heathrow in Londen, waar de vliegreis naar Charles de Gaulle in Parijs begon. Shevaun's ouders sloegen groot alarm toen hun dochter zaterdag niet thuis kwam, en ze ontdekten dat haar paspoort en kleding waren verdwenen. De politie in Manchester schakelde de luchthavenpolitie in, en Interpol werd geïnformeerd. De FBI heeft Shevaun's computer inmiddels in beslag genomen



Toby Studabaker, in 2001 gefotografeerd toen hij nog in het leger zat, en Shevaun Pennington. Foto's: Reuters en AP



om het verkeer tussen de twee te bestuderen.

De ouders van Shevaun, die gisteren voor de televisiecamera's een geëmotioneerde oproep deden, zeiden dat ze hun dochter herhaaldelijk hadden gewezen op de risico's van chatrooms op het internet, waar mensen van over de hele wereld met elkaar kunnen 'kletsen' middels het toetsenbord. „We vertelden haar dat ze nooit haar naam of adres

moest doorgeven aan iemand”, zei moeder Joanna Pennington. „Voor zover wij wisten, zat ze gewoon onschuldig te kletsen met mensen van haar eigen leeftijd.”

Shevaun's verdwijning onderstreept opnieuw de gevaren van de internet-ontmoetingspagina's. In Groot-Brittannië waarschuwen experts al jaren voor pedofielen die zich online verschuilen achter een valse identiteit. Autoriteiten

zijn echter machteloos om jongeren te stoppen contact te leggen met vreemden. Minderjarigen weten vaak meer van het internet dan degenen die hen in de gaten proberen te houden.

De Universiteit van Central Lancashire ontdekte vorig jaar dat de jeugd vaak helemaal niet op de hoogte is van de basisregels op het gebied van persoonlijke veiligheid. „Ouders blijken kinderen op zeer jonge leeftijd de 'stranger danger'-boodschap (vreemdelingen kunnen gevaarlijk zijn, red.) te leren, maar vergeten dat voort te zetten in de tienerjaren”, legt directeur van de onderzoeksafdeling Rachel O'Connell uit.

Central Lancashire had ruim 1300 kinderen in de leeftijd van negen tot zestien jaar ondervraagd, van wie eenderde niet wist dat er risico's kleven aan het regelen van blinde afspraken met chatroom-contacten. Welgeteld een op de tien van de betrokkenen had een 'relatie' opgebouwd met een onbekende via het internet.

In het afgelopen jaar werd Engeland opgeschud door twee grote pedofilie-zaken waarbij de daders gebruik hadden gemaakt van het internet om hun eerste contact met kinderen te leggen. De 36-jarige Michael Wheeler uit Cambridge, die 13-jarige meisjes via 'chatrooms' paalde, belandde vorige maand voor drie jaar in de gevangenis. Mark Tann (29) uit Kent had met hulp van internet 24 seksuele misdrijven op zijn naam staan, en werd in januari voor 15 jaar opgesloten.

Engeland in ban van 'internetliefde' 12-jarige

door onze correspondent
Esther Gotink

LONDEN - Engeland is in de ban van de vermissing van een 12-jarig meisje uit het plaatsje Lowton, nabij Manchester, dat afgelopen weekend naar Frankrijk is gereisd met een 31-jarige Amerikaanse ex-marinier die ze op internet had leren kennen.

Shevaun Pennington vertrok zaterdagochtend met het smoesje dat ze met twee vriendinnen ging winkelen. In werkelijkheid ontmoette ze Toby Studabaker, van wie de Amerikaanse politie beweert dat hij al eens is verdacht van een seksuele affaire met een 12-jarige. Dit werd echter nooit bewezen en Studabaker, afkomstig uit de staat Noord-Carolina, is nooit vervolgd.

Shevaun ontmoette de ex-soldaat ongeveer een jaar geleden in een 'chatroom' op internet,

waar ze hem vertelde dat ze 19 jaar was en studeerde. Familie van Studabaker verdedigt hem nu, omdat hij zijn reis vanuit Amerika was begonnen in de veronderstelling dat hij een 19-jarige Britse zou ontmoeten. Het tweetal vertrok samen naar vliegveld Heathrow in Londen, waar de vliegreis naar Charles de Gaulle in Parijs begon. Shevaun's ouders sloegen groot alarm toen hun dochter zaterdag niet thuis kwam en ze ontdekten dat haar paspoort en kleding waren verdwenen.

De politie van Manchester begon zaterdagochtend het onderzoek naar de vermissing, waarbij alle luchthavens en Interpol werden geïnformeerd. De Amerikaanse FBI heeft Studabaker's computer inmiddels in beslag genomen om zijn e-mailverkeer met de 12-jarige te bestuderen. De Franse politie zei aanvankelijk dat passagierslijsten van de vluchten naar Parijs uitvoerig



Toby Studabaker toen hij nog bij de mariniers diende. (Foto AP)

waren gecontroleerd, maar dat de namen van de twee vermisten daar niet op voorkwamen. Later bleek Shevaun wel op Charles de Gaulle te zijn gesignaleerd, waar ze een paar uur door-

bracht voordat ze een vliegtuig naar Liverpool pakte. De Amerikaan was op dat moment niet bij haar. Inmiddels heeft Studabaker laten weten dat alles met het meisje in orde is.

RISICO'S CHATROOMS

De ouders van Shevaun, die gisteren voor de televisiecamera's een geëmotioneerde oproep deden, zeiden dat ze hun dochter herhaaldelijk hadden gewezen op de risico's van 'chatrooms'. Dat zijn pagina's op internet waar mensen van over de hele wereld met elkaar kunnen 'kletsen' door middel van het toetsenbord.

„We vertelden haar dat ze nooit haar naam of adres moest doorgeven”, zei moeder Joanna Pennington. „Voor zover wij wisten, zat ze gewoon onschuldig te kletsen met mensen van haar eigen leeftijd.” Shevaun's verdwijning onderstreept opnieuw de gevaren van

de internet-ontmoetingspagina's. In Groot-Brittannië waarschuwen experts al jarenlang voor pedofielen die zich 'online' verschuilen achter een valse identiteit. Autoriteiten zijn echter machteloos om jongeren te stoppen contact te leggen met vreemden. Minderjarigen weten vaak meer van het internet dan degenen die hen in de gaten proberen te houden. De Universiteit van Central Lancashire ontdekte vorig jaar dat de jeugd vaak helemaal niet op de hoogte is van de basisregels van persoonlijke veiligheid. „Ouders blijken kinderen op zeer jonge leeftijd de 'stranger-danger' boodschap (vreemdelingen kunnen gevaarlijk zijn) te leren, maar vergeten dat voort te zetten in de tienerjaren”, legt het hoofd van de onderzoeksafdeling, Rachel O'Connell, uit. Welgeteld één op de tien had een 'relatie' opgebouwd met een onbekende via internet.

'Internetgeliefden' bellen hun familie

G+E
16/7

door onze correspondent
Esther Gotink

LONDEN - De 12-jarig Engelse Shevaun Pennington, die afgelopen weekend heimelijk naar Frankrijk is gereisd met een 31-jarige Amerikaanse ex-marinier, heeft gisteravond met haar moeder gebeld en gezegd dat ze oké was. Dat heeft de politie van Manchester gezegd. Ze heeft niet verteld waar ze is, maar ze zou nog steeds met de man samen zijn. Ook de Amerikaan heeft contact opgenomen met zijn familie.

Shevaun Pennington vertrok zaterdagochtend met het smoesje dat ze met twee vriendinnen ging winkelen. In werkelijkheid ontmoette ze Toby Studabaker, die ze via internet had leren kennen. Shevaun ontmoette de oud-soldaat ongeveer een jaar geleden in een 'chatroom' op internet, waar ze hem vertelde dat ze 19 jaar was en studeerde. Gisteravond belde de 12-jarige met haar ouders. Ze vertelde dat alles goed met haar is en dat Studabaker haar niets heeft gedaan. Ook de Amerikaan belde naar zijn familie en vertelde dat hij

woest was toen hij de ware leeftijd van de Britse ontdekte. Hij was al die tijd in de veronderstelling geweest dat ze ouder was.

Van Shevaun had hij een ondertekende brief gekregen waarin ze verklaarde dat hij haar geen kwaad had gedaan. Studabaker vertelde dat het meisje veilig was, maar niet langer in zijn gezelschap. Shevaun beweerde in haar telefoongesprek echter nog wel in het gezelschap van de soldaat te zijn. Waar de twee zich bevinden is nog onduidelijk. Het tweetal vertrok zaterdag naar vlieg-

veld Heathrow in Londen, waar de vliegreis naar Charles de Gaulle in Parijs begon. De Franse politie zei aanvankelijk dat passagierslijsten van de vluchten naar Parijs uitvoerig waren gecontroleerd, maar dat de namen van de twee vermisten daar niet op voorkwamen. Er bleek een misverstand over de vliegtijden. Shevaun was wel op Charles de Gaulle geweest, maar zij was niet de S. Pennington die enkele uren later op de vluchtlucht naar Liverpool stond. Een paniekkerige zoekactie zonder resultaat in Liverpool werd snel weer afgebroken.

Internetliefje

TEL 15-7

LONDEN, dinsdag

Een 31-jarige Amerikaanse ex-marinier en een twaalfjarig Brits schoolmeisje hebben samen de benen genomen, na elkaar op het internet te hebben ontmoet. Het tweetal is naar Frankrijk gevlucht, waar de politie jacht op hen maakt. De onlangs ontslagen Toby Studabaker arriveerde zaterdag in Engeland, waar hij Shevaun Pennington opikte om naar Parijs te vliegen.

Brits meisje weer thuis, vriend vast

LONDEN - Het twaalfjarige Britse meisje Shevaun Pennington dat er zaterdag met een Amerikaanse ex-marinier vandoor ging, is gisteren veilig bij haar ouders teruggekeerd. Eerder arresteerde de politie de 31-jarige Toby Studabaker in Frankfurt. Hij wordt beschuldigd van ontvoering. Op zijn

computer werd kinderporno aangetroffen. Volgens de politie was hij op de hoogte van Shevaun's leeftijd. Studabaker zei na zijn arrestatie Shevaun niet te hebben aangeraakt. Hij had haar ontmoet via internet. Shevaun beweerde negentien te zijn. Het paar was zaterdag van Manchester naar Parijs gevlogen. Enkele uren later reisde Studabaker door naar Frankfurt, Shevaun nam een vlucht terug naar Engeland. (Rtrs)

door onze correspondent
Esther Gotink

LONDEN - De 12-jarige Shevaun Pennington is gisteren met haar ouders herenigd, vier dagen nadat ze verdween met een 31-jarige Amerikaanse ex-marinier die ze via internet had leren kennen. De man, Toby Studabaker, werd enkele uren eerder gearresteerd in Frankfurt. De arrestatie had niet direct te maken met de verdwijning van Shevaun, maar met de ontdekking van de FBI dat Studabaker

Klopjacht op meisje (12) na internetliefde

door Willem Kool
LONDEN,
woensdag

De Amerikaanse marinier Toby Studabaker, die al meer dan drie dagen met de 12-jarige Shevaun Pennington uit het Noord-Engelse plaatsje Leigh bij Liverpool spoorloos is verdwenen, heeft gisteravond zijn familie en de FBI telefonisch verzekerd dat het tienermeisje "veilig" is.

Waar het meisje zich echter bevindt, is onbekend.

De verdwijning

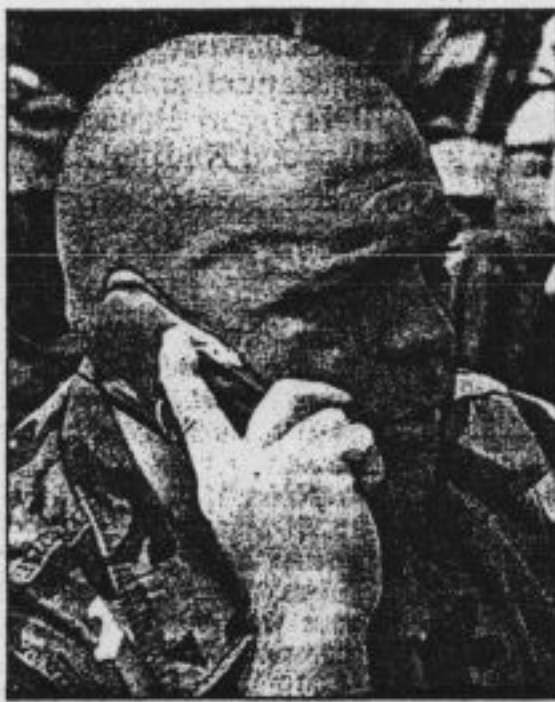
leidde de afgelopen dagen tot grote internationale opwinding.

Behalve de FBI zijn ook Interpol, de Britse en Franse

Marinier opgepakt, meisje gevonden

Van onze redactie buitenland AD, 16 juli 2003

Toby Studabaker, de Amerikaanse marinier die er vijf dagen geleden vandoor ging met het 12-jarige Britse schoolmeisje Shevaun Pennington, is aangehouden in Duitsland. Het meisje is gevonden. Zij is al terug in Engeland.



• Toby Studabaker
...31 jaar...

politie op zoekjacht naar het zwaar aan internet verslaafde tienermeisje. Zij zou volgens vriendinnen met de 31-jarige Amerikaanse ex-marinier To-

Studabaker had zijn jonge vriendinnetje leren kennen via het internet. De Britse politie zette een internationale klopjacht op touw nadat hij haar had meegenomen naar Frankrijk.

Dinsdagavond belde Shevaun naar haar ouders om te zeggen dat alles goed met haar was. Ze vertelde er niet bij waar zij verbleef. De



• Shevaun Pennington
...12 jaar...

by Studabaker - haar internetvriendje - via Londen naar Parijs zijn gereisd.

Zie verder pag. 6 kol. 3

121-jarige verdween afgelopen zaterdag met de Amerikaanse ex-marinier die net uit dienst was ontslagen. Het kind had haar paspoort meegenomen en een schooltas volgepropt met kleren. Interpol werd onmiddellijk ingeschakeld om Shevaun terug te vinden.

Toby Studabaker en Shevaun Pennington kenden elkaar al

Internetliefde

VERVOLG VAN PAGINA 1

Daar zou het stel volgens onbevestigde berichten zijn doorgereisd naar een ander Europees land, omdat Studabaker geen visum heeft aangevraagd voor Frankrijk.

Hij vertelde volgens zijn broer gisteravond dat hij niet meer in gezelschap van Shevaun is. Zij heeft volgens hem in een brief verklaard dat zij niets mankeert en hij haar goed heeft behandeld. Studabaker trok naar zijn zeggen zijn eigen plan omdat hij woedend was over haar verklaring dat zij 19 jaar was in plaats van 12.

Volgens de Franse politie is Shevaun op dezelfde dag van aankomst zaterdagavond om kwart voor elf alleen in een vliegtuig van easyJet naar Liverpool teruggekeerd. Zij zou circa tweeënhalf uur in de transferzone hebben rondgehangen. De Britse politie weet zeker dat dit niet het geval is. De passagier S. Pennington, van wie de Franse politie denkt dat het om de vermiste Shevaun gaat, is volgens de Britse politie een ander. Bovendien vloog zij terug met een groepsticket voor vijf mensen dat enige tijd geleden al was geboekt. EasyJet bevestigde de versie van de Britse politie gisteravond.

Shevaun, die door haar zwaar aangeslagen ouders als vermist is opgegeven, werd zaterdagmiddag voor het laatst gezien op de Parijse luchthaven Charles de Gaulle.

Zij was in het gezelschap van Toby Studabaker, die net twee weken marinier-af was na een vierjarig dienstverband op de basis Camp Lejeune in North Carolina.

In Afghanistan was hij actief in een antiterrorisme eenheid.

een jaar via internet. Volgens de schoonzuster van Toby deed de twaalfjarige zich in de chatroom voor als een 19-jarige studente. Toby en Shevaun spraken de laatste weken over trouwen en kinderen krijgen. „Dat was de reden dat Tony naar Europa ging. Hij wilde haar ontmoeten en wilde achterhalen wat zij nu precies wilde”, aldus Toby's broer Leo.

Studabaker vloog via Nederland naar Manchester, pikte daar Shevaun op en vloog met haar naar het Londense vliegveld Heathrow met tickets die vantevoren waren gereserveerd. In Londen nam het stel vermoedelijk een vlucht naar Parijs.

De familie van Studabaker is ervan overtuigd dat de Amerikaanse marinier, die vorig jaar zijn echtgenote verloor aan leukemie, niet wist dat hij met een 12-jarige te doen had. „Anders had hij haar onmiddellijk teruggestuurd”, aldus schoonzus Sherry. „Hij zou een kind nooit wat aandoen.”

Met haar lengte van 1 meter 58 en haar schouderlange blonde haar lijkt Shevaun ouder dan zij is. Voor de

kinderporno van internet had gedownload. Dit kwam aan het licht nadat zijn computer in beslag was genomen om het e-mailverkeer tussen hem en het Britse meisje te onderzoeken.

Shevaun reisde zaterdag met de ex-soldaat per vliegtuig naar Parijs. Met het smoesje dat ze ging winkelen verliet ze haar ouderlijk huis nabij Manchester. Studabaker, wiens vrouw vorig jaar overleed aan kanker, zei dat hij de Atlantische Oceaan was overgestoken in de veronderstelling dat hij een 19-jarige zou ontmoeten.

Maar de FBI zegt bewijzen te hebben dat hij al die tijd wist hoe oud het meisje was. Volgens de Amerikaan zou hij pas in Frankrijk haar werkelijke leeftijd hebben ontdekt. Per telefoon verklaarde hij tegenover zijn familie woest te zijn over de hele affaire. Hij liet Shevaun een brief tekenen, waarin ze verklaarde dat hij haar niets had aangedaan.

Volgens de politie was Shevaun al die tijd bij Studabaker. Aanvankelijk bleek daar verwarring over, omdat de Amerikaan en de Britse in telefoontjes naar huis een tegengesteld verhaal hadden verteld. Studabaker nam gisteren vrijwillig contact op met de FBI, wat resulteerde in zijn arrestatie in Frankfurt. Shevaun was toen al ongedeerd terug in Engeland. Rechercheurs willen later met haar praten. Studabakers schoonzus Sherry zei na het nieuws van zijn arrestatie 'opgelucht' te zijn. De familie had niets meer van hem gehoord sinds zijn telefoontje uit Frankrijk.

Internet-vriend' had misbruikverleden

van onze correspondent
Esther Gotink

MANCHESTER -De Amerikaan Toby Studabaker, die zaterdag met de 12-jarige Britse Shevaun Pennington naar Parijs vloog, is in het verleden in staat van beschuldiging gesteld wegens kindermisbruik. Tot een veroordeling is het nooit gekomen en daarom heeft de Britse politie de pers gevraagd geen uitgebreide aandacht aan de zaak uit het verleden te schenken.

De twaalfjarige Shevaun Pennington reisde zaterdag met ex-soldaat Toby Studabaker per vliegtuig naar Parijs. Met het

smoesje dat ze ging winkelen met haar vriendinnen, verliet ze haar ouderlijk huis in Lowton, nabij Manchester, met kleding en een paspoort. Studabaker, wiens vrouw vorig jaar overleed aan kanker, zei dat hij de Atlantische Oceaan was overgestoken in de veronderstelling dat hij een 19-jarige zou ontmoeten. Maar de FBI zegt bewijzen te hebben dat hij al die tijd wist hoe oud het meisje was.

Volgens de Amerikaan zou hij pas in Frankrijk haar werkelijke leeftijd hebben ontdekt. Per telefoon verklaarde hij tegenover zijn familie woest te zijn over de hele affaire. Hij liet Shevaun

een brief tekenen, waarin ze verklaarde dat hij haar niets had aangedaan.

In een gezamenlijke operatie waarbij de FBI, Interpol, luchthavenpolitie en Franse, Engelse en Duitse autoriteiten samenwerkten, is het tweetal opgespoord. Volgens een politiewoordvoerder was Shevaun al die tijd bij Studabaker. Aanvankelijk bleek daar verwarring over, omdat de Amerikaan en de Britse in hun telefoongesprekken naar huis een tegengesteld verhaal hadden verteld. Studabaker nam gistermiddag vrijwillig contact op met de FBI, wat rond half twee resulteerde in zijn arrestatie in Frankfurt.

Shevaun was toen al terug in Engeland. Voor zover bekend is zij ongedeerd. Rechercheurs willen na de hereniging met haar ouders met haar praten. Studabakers schoonzus Sherry zei na het nieuws van zijn arrestatie 'opgelucht' te zijn. De familie had niets meer van de ex-marinier gehoord sinds zijn telefoontje vanuit Frankrijk, en wist ook niet dat hij inmiddels in Duitsland zat.

Britse experts waarschuwen al jarenlang voor de risico's van deze internetsites, waarop vaak pedofielen onder een valse identiteit contact zoeken met minderjarigen.

media beschuldigden de 'feestende' gendarmerie op de nationale feestdag 14 juli de kluts te zijn kwijtgeraakt.

Dinsdag belde zowel Studabaker als Shevaun naar huis. De Amerikaan zei niets kwaads in de zin te hebben. Het meisje meldde haar ouders dat ze het 'goed maakte'. Studabaker werd gisteren gearresteerd in Frankfurt. Shevaun reisde op dat moment terug naar haar ouders. Shevaun mankeert volgens de politie niets. Studabaker zou in het verleden zijn beschuldigd van misbruik van kinderen in de VS en zou volgens Britse televisiestations ook kinderporno van het internet hebben gedownload. De Britse politie heeft om uitlevering van Studabaker gevraagd.

De populaire televisiepresentatrice Carol Vorderman waarschuwde gisteravond voor de mogelijkheden die internet schept voor pedofielen om contacten te leggen met kinderen. Ouders is te verstaan gegeven de pc's uit slaap- en studeerkamers te verhuizen naar de woonkamer, zodat ze hun kinderen beter in de gaten kunnen houden. Daarnaast is kinderen zelf op het hart gedrukt geen adressen via het internet uit te wisselen.

Chatbox-liefde van Shevaun en Tony is al weer voorbij



Shevaun Pennington FOTO REUTERS

Shevaun Peddington kon hiermee echter niet worden voorkomen. De Amerikaan - de ex-marinier en Afghanistan-veteraan Tony Studabaker -, met wie ze via het internet had afgesproken, reisde vrijdagavond vanuit Detroit via Amsterdam naar Manchester, waar hij zaterdagmorgen het meisje oppikte. Ze vlogen



Tony Studabaker FOTO AP

door naar Parijs en verdwenen. De vermeende kidnap leidde zelfs tot nieuwe spanningen in de al niet bijster goede Frans-Britse relaties. De politie in Parijs ontkende maandag dat het stel ooit was aangekomen. Later meldde de Franse politie dat Shevaun weer zou zijn teruggevlogen naar Liverpool. Britse

Van onze correspondent
Peter de Waard

LONDEN
Telaas voor de Britse media is de grote zomertragedie al weer voorbij. Gisteren is de 12-jarige Shevaun Peddington uit Wigan - bij Manchester - veilig thuisgekomen, nadat ze er zaterdag vandoor was gegaan met een 31-jarige Amerikaan die ze via een chatbox had leren kennen.

Verdwenen kinderen vullen in Groot-Brittannië halve tv-journaals en complete kranten. De tragische dood van Sarah Payne - een 8-jarig meisje dat drie jaar geleden door een pedofiel werd vermoord - heeft een media-campagne in gang gezet en geleid tot een massale angstpsychose onder ouders.

De regering heeft ingrijpende maatregelen genomen - een verscherping van de wetgeving op seksueel misbruik - en de politie heeft vergaande bevoegdheden gekregen. Indien kinderen als vermist worden opgegeven, kan worden ingebroken op tv-programma's. Vorige week werd zo een 6-jarig meisje in Brighton opgespoord dat overigens gewoon bij de burens was.

De vermeende ontvoering van

aanschaf van de kortingskaart op de bus, waarvoor een leeftijdslimiet van 16 jaar geldt, werd stevast gevraagd naar haar identiteitsbewijs. Op die manier wist Shevaun ook haar paspoort los te praten van haar moeder: ze moest een buskaart kopen.

Politiewoordvoerders vermoeden dat Studabaker inderdaad niet wist dat Shevaun pas 12 jaar was. „Maar nadat hij haar in levenden lijve ontmoette, moet dat onmiddellijk duidelijk zijn geworden.” Toby Studabaker diende bij een anti-terrorisme-eenheid in het Amerikaanse leger van mei 2000 tot 30 juni van dit jaar. Hij werd eind vorige maand met een geblesseerde schouder uit dienst ontslagen. Daarbij kreeg hij een medaille voor goed gedrag.

De zaak heeft in Groot-Brittannië nogmaals de aandacht gevestigd op de gevaren van internet voor kinderen. Parlementariërs zijn bezig met wetgeving die het strafbaar moet stellen voor volwassenen om kinderen via chatrooms op internet te benaderen. In januari van dit jaar werd Mark Traa veroordeeld tot 15 jaar cel vanwege verschillende seksmisdrijven. De pedofiele Tann adviseerde andere volwassenen hoe zij met kinderen via chatrooms contact konden leggen.

De computer van Shevaun stond in de keuken. Als zij e-mailde met Toby stond haar moeder op een paar meter afstand het eten klaar te maken.

„We hadden geen idee dat zij met een volwassene e-mailde”, aldus de Penningtons. Uit onderzoek bleek dat Shevaun soms vijf uur per dag achter de computer zat.

Tiernermeisje loopt weg met 'internetvriend'
door onze correspondent Esther Gotink
 NLD, 16 juli 2003
 LONDEN - Een twaalfjarig meisje uit het Engelse plaatsje Lowton, nabij Manchester, is de afgelopen wekkwilling thuis weggelopen en naar Frankrijk gereisd met een Amerikaanse ex-marinier die ze op internet heeft leren kennen.

Shevaun Pennington vertrok zaterdagochtend met het smoesje dat ze met twee vriendinnen ging winkelen. In werkelijkheid vertrok ze met de 31-jarige Toby Studabaker, een weduwnaar. Shevaun ontmoette de ex-soldaat ongeveer een jaar geleden in een chatroom op internet, waar ze hem vertelde dat ze negentien jaar oud was en studeerde. Familie van Studabaker verdedigt hem nu, omdat hij

zijn reis vanuit Amerika was begonnen in de veronderstelling dat hij een negentienjarige Britse zou ontmoeten.

Het tweetal vertrok samen naar vliegveld Heathrow in Londen, waar de vliegreis naar Charles de Gaulle in Parijs begon. Shevauns ouders sloegen groot alarm, toen hun dochter zaterdag niet thuiskwam en ze ontdekten dat haar paspoort en kleding waren verdwenen. De politie in Manchester begon het onderzoek naar de vermissing in de nacht van zaterdag op zondag, waarbij alle luchthavenpolitie en Interpol werden geïnformeerd. De FBI heeft Shevauns computer inmiddels in beslag genomen om het e-mailverkeer tussen het meisje en de ex-marinier. De ouders van Shevaun, die voor de televisiecamera's een geëmotioneerde oproep deden, zeiden dat ze hun dochter herhaaldelijk hadden gewezen op de risico's van chatrooms. Dit zijn pagina's op internet waar mensen van over de hele wereld met elkaar kunnen 'praten' via het toetsenbord. „We vertelden haar dat ze nooit haar naam of adres moest doorgeven aan iemand”, zei moeder Joanna Pennington. „Voor zover wij wisten, zat ze gewoon onschuldig te kletsen met mensen van haar eigen leeftijd.”

Shevauns verdwijning onderstreept opnieuw de gevaren van de internet-ontmoetingspagina's. In Groot-Brittannië waarschuwen experts al jarenlang tegen pedofielen die zich on-line verschuilen achter een valse identiteit. Autoriteiten zijn echter machteloos om jongeren te stoppen contact te leggen met vreemden. Minderjarigen weten vaak meer van het internet dan degenen die hen in de gaten proberen te houden.

De Universiteit van Central Lancashire ontdekte vorig jaar dat de jeugd vaak helemaal niet op de hoogte is van de basisregels in persoonlijke veiligheid. „Ouders blijken kinderen weliswaar op zeer jonge leeftijd erop te wijzen dat 'onbekenden gevaarlijk kunnen zijn', maar vergeten die waarschuwing te herhalen in de tienerjaren”, legt directeur van de onderzoeksafdeling Rachel O'Connell uit.

Central Lancashire had ruim 1300 kinderen in de leeftijd van negen tot zestien jaar ondervraagd, van wie eenderde niet wist dat er risico's kleven aan het regelen van blinde afspraken met chatroom-contacten. Welgeteld één op de tien ondervraagde kinderen had een 'relatie' opgebouwd met een onbekende via het internet. In het afgelopen jaar werd Engeland opgeschud door twee grote pedofilie-zaken waarbij de daders gebruik

hadden gemaakt van internet om hun eerste contact met kinderen te leggen. De 36-jarige Michael Wheeler uit Cambridge, die 13-jarige meisjes via chatrooms paaide, belandde vorige maand voor drie jaar in de gevangenis. Mark Tann (29) uit Kent had 24 seksuele misdrijven - grotendeels via internet-gebruik - op zijn naam en werd in januari voor 15 jaar opgesloten.

Wie chat zet een masker op
 door Mark Traa
 2003-07-19, Trouw

Deze week werd hij opgepakt: de Amerikaanse ex-militair die er met een 12-jarig meisje vandoor ging dat hij in een chatbox leerde kennen. Het is bepaald niet de eerste keer dat virtuele contacten uit de hand lopen. In een chatbox kan iedereen naar believen van gedaante wisselen. Trouw-medewerker Mark Traa chat al jaren en waarschuwt van binnenuit.

Wat Johanzktsex wil, is duidelijk. Johan wil seks. Hij logt in bij een van de talloze chatboxen op het Internet, waar op dat moment tientallen anderen aan het babbelen zijn in een soort openbare ruimte. Maar Johan wil niet openbaar praten, Johan wil privé. Daarom benut hij een mogelijkheid die de chatbox hem biedt: hij klikt achtereenvolgens de namen aan van mensen met wie hij via een apart schermje aan de praat wil raken, zonder dat de anderen dat kunnen zien. Johan klikt zich suf, want bijna niemand is van zijn avances gediend. Johans openingszin ('Hoi, neuken?') blinkt dan ook niet uit in subtiliteit. De ene na de andere afwijzing is zijn deel. Maar de avond is lang en het aantal chatters met vrouwennamen schier onuitputtelijk. Na uren proberen is het raak. Anita27 hapt toe. Ze spreken ergens af en hebben seks. Johan blij, Anita blij. Met dank aan de chatbox, die de twee bijeen bracht.

Elke dag zijn duizenden Johannens actief in de talloze virtuele cafés op internet. Het is een zeer succesvol ontmoetingscircuit dat sinds ruim tien jaar parallel loopt aan de 'gewone' wereld, waar uiteindelijk precies hetzelfde spel van aantrekken en afstoten wordt gespeeld. Er zijn ook evidente verschillen. De belangrijkste: in een chatbox zie je in eerste instantie alleen elkaars naam. Elkaars nickname om precies te zijn, en het woord zegt het al: het is een schuilnaam. Johan en Anita kunnen in het echt heel anders heten. Wie chat, zet uit zelfbescherming een masker op. Dat je iemand niet meteen 'live' ziet, heeft duidelijke voordelen: je wordt niet, zoals in het echte leven, in eerste instantie op je uiterlijk beoordeeld. Ook is de sociale drempel om een

onaangenaam contact te verbreken, veel lager dan in het echt. Met een druk op de knop zet je iemand aan de kant. De betrekkelijke anonimiteit heeft als nadeel dat je in de luren kunt worden gelegd. In 2001 kwam het geval in het nieuws van een 27-jarige man die na maandenlang virtueel contact hoteldebotel werd van een Amerikaanse vrouw, zijn baan opzegde om haar te kunnen opzoeken en bij aankomst in de VS ontdekte dat zijn cyberminnares 65 jaar oud was. De foto's die ze hem had gestuurd waren 35 jaar oud geweest. Hoe naïef kun je zijn? Voor buitenstaanders is het wellicht moeilijk te begrijpen hoe een 12-jarig meisje zich via een chatbox laat verleiden door een 31-jarige man die duizenden kilometers verderop woont. En hoe hij, naar eigen zeggen, heeft kunnen geloven dat ze geen 12 maar 19 is. Maar wie zelf chat, kent de kracht van het medium. Mooie woorden betoveren, zeker als de geadresseerde zich in een kwetsbare gemoedstoestand bevindt. De snelheid waarmee 'op de chat' tot intieme zaken kan worden doorgedrongen is vele malen groter dan in een 'echt' gesprek, juist door die anonimiteit en doordat de ene chatter van de ander simpelweg verwacht dat hij snel zijn bedoelingen duidelijk maakt: wordt dit een gesprek over koetjes en kalfjes of zijn er andere intenties? Alleen de 'vaste bewoners' van een chatbox, die elkaar veelal in het echt ook kennen en er vooral zijn voor de gezelligheid (chatten kan héél gezellig zijn), voelen onderling sociale remmingen. Zij zullen niet alles zeggen wat ze denken, omdat dat repercussies heeft voor de omgang met elkaar. Voor passanten en voor mensen die zich niet aansluiten bij een groep, ligt dat anders. Zij voelen zich niet gehinderd door gedragscodes. Hun wilde kreten vermengen zich met die van de andere bezoekers. Dit is een fragment van een 'gesprek' in een speciale chatbox voor minderjarigen: Thunder: je mot nooit van anaal naar vaginaal gaan meid Thunder: al die kontbacterie Girl16: haha dat doe jij toch altijd Mco: kneus Thunder: niet zo brutaal mannetje Lievejongen: zijn er nog dames die privé willen Lady-Sex: hoi Thunder: hee ladysex you fuck with me Lievejongen: ik wil je dat orgasme ook wel bezorgen M21: zijn hier lekkere wijfen online? Veel chatters zetten hun (echte?) leeftijd achter de nickname. Blijkens de lijst van aanwezigen zitten er kinderen vanaf elf jaar mee te

lezen met het bovenstaande. Hun namen staan tussen die van mbetaaltvsex (man betaalt voor seks), mzktsletje (man zoekt sletje) en GrotePaal (spreekt voor zich). Of dat allemaal echt volwassenen zijn die op kinderen uit zijn? Niemand die het weet. Op elke chatbox circuleren verhalen van mensen die in hun enthousiasme de mist in zijn gegaan. Chatters die net iets te veel over zichzelf vertellen en vervolgens hinderlijke e-mails of telefoontjes krijgen. Chatters die in goed vertrouwen een pikante foto van zichzelf opsturen en vervolgens ontdekken dat die naar een reeks anderen is doorgezonden. En ook de klassieke miskleun van chatters die bij een 'echt' contact ontdekken dat hun cybermaatje niet de bemiddelde, sportieve vrijgezel is waar hij zich voor uitgaf, maar juist het tegenovergestelde. Ervaren chatters zijn spaarzaam met persoonlijke gegevens. Bij hun eerste echte afspraakje zorgen ze dat een bekende weet waar ze uithangen. Soms slaagt iemand erin de hele chatbox te bedonderen. Door zich een nieuwe nickname aan te meten en pas na maanden te worden 'ontmaskerd' door een verspreking of doordat de schrijfstijl is herkend. Of door een ziekte te veinzen, een relatie te verzwijgen of een hele levenswandel te faken. Het meest extreme voorbeeld dat ik zelf meemaakte was de geësceneerde dood van Bloempje, een graag geziene chatster wier overlijden opeens werd aangekondigd op een prikbord dat bij de chatbox hoort. Een stroom condoleanceberichten was het gevolg. De dood van Bloempje was hét gespreksonderwerp op de scroll, de openbare kletsruimte. Iemand wist te melden dat ze in een Zuid-Amerikaans land was omgekomen, en groepen chatters puzzelden al hun flarden informatie over Bloempje aan elkaar: hoe ze heette, waar ze woonde, waar ze begraven zou kunnen zijn. Veel informatie bleek echter tegenstrijdig. Officiële instanties wisten van niets. Gaandeweg werd duidelijk dat Bloempje zelf nep was geweest en haar (zijn?) dood eveneens. Ze had haar eigen overlijdensbericht geplaatst en wekenlang de reacties zitten lezen. Tegenover zulke uitwassen staat de voor velen onweerstaanbare aantrekkingskracht die een chatgemeenschap uitoefent. Met de juiste aanwezige personen is het er écht lachen, en wie het kaf van het koren weet te scheiden, kan boeiende mensen spreken en

er vrienden aan overhouden die worden opgenomen in het 'echte' leven. Er ontstaan stelletjes op de chat, die inmiddels gelukkig samenleven en met veel plezier terugdenken aan hun virtuele ontmoetingsplaats. Zij trotseerden het inhoudsloze gebaat dat óók kenmerkend is voor een chatbox. Onzichtbaar voor de argeloze toeschouwer zijn de talloze privé-lijntjes die chatters onderling leggen, en waar het als een verzamelaars van hogelijk gefrustreerde mensen. Veel exploitanten van chatrooms proberen de orde te handhaven met behulp van operators: mensen die meelezen en reellerige types wegdrukken. Er zijn ook chatboxen waar groepjes chatters zelf een verouderde indringer kunnen verwijderen. Het screenen van privé-gesprekken, die zich dus aan de openbare ruimte onttrekken, is echter onbegonnen werk. In veel chatrooms wordt erop vertrouwd dat het gezonde verstand en de onderlinge sociale controle hun werk doen. Ongure types worden door het collectief tot de orde geroepen, en meestal is er iemand de toegang negeermogelijkheid: met een druk op de knop kan iemand de uittalingen van een ander internetcafé te chatten is zo'n

sanctie echter eenvoudig te omzeilen. Een lastige klant de kroeg uit zetten is al met al beduidend eenvoudiger dan iemand een chatbox uit werken.

Het zijn niet de sekszoekende 'Johannen' die een gevaar vormen voor argeloze beginnende chatters. Zij steken hun bedoeling immers niet onder stoelen of banken. Volwassenen die minderjarigen aan zich proberen te binden zullen het subtieler aanpakken. Het is niet bekend hoe veel 'virtuele enge mannen' er daadwerkelijk in slagen een ontmoeting te arrangeren. Zelf hoorde ik er nooit een concreet verhaal over, maar dat kan zijn omdat zowel de jongeren als de betreffende mannen niet in mijn 'praatcircuit' zitten. Feit is wel dat het daten onder jongeren die elkaar via internet hebben leren kennen, flink toeneemt. Dat iemand naar de andere kant van het land reist om een chatmaatje te ontmoeten, is niets bijzonders meer. Vriendjes vind je allang niet meer louter in de buurt of op school.

Het zijn echter bepaald niet alleen kinderen die je in cyberspace soms tegen zichzelf in bescherming zou willen nemen. Femke deed laatst ten overstaan van iedereen uit de doeken hoeveel schulden ze heeft, en wanneer ze de deurwaarder kon verwachten. Roland pochte over zijn meest recente verblijf in de gevangenis. Betty deed omstandig de ziektegeschiedenis van haar dochter uit de doeken. En vrij algemeen is een luidkeels geklaag over chatters die steeds een andere nickname nemen en een ander in de chatbox gaan lastigvallen. Dat de betreffende persoon hierdoor juist de gewenste aandacht krijgt, weegt kennelijk niet op tegen de aandacht die het 'slachtoffer' voor zichzelf wil.

Wie kwaad zou willen, kan een heel eind komen door simpelweg de persoonlijke ontboezemingen op de scroll in het oog te houden. Patsy, net gescheiden, werd voortdurend aangesproken door een chatter die haar ex bleek te zijn, en die wilde testen in hoeverre ze al openstond voor andere mannen. Bert werd via het privé-circuit door een dame verleid, en toen hij na lang twifelen had ingestemd in een sexdate, gooide zij dat triomfantelijk op de scroll. Inmiddels zijn er ook chatters die elkaars ex zijn, en niet schromen de vuile was over de ander buiten te hangen. Het is soms net een soap, verzuchten chatters die na een wekenlange vakantie terugkeren en moeiteloos de draad weer kunnen oppikken. De neiging om je te laten opslokken door de virtuele gemeenschap is in elk geval groot. Mensen kunnen zich oprecht ontzet tonen door wat

een wildvreemde tikt op een computerscherm. Ze verliezen zich in scheldpartijen én in zielige verhalen van mensen die ze totaal niet kennen. De drempel om intiem te zijn is laag, maar ook de drempel om onaardig te zijn. Dagelijks komen bedreigingen voorbij. Onzinnige vaak, omdat de dreigementen nooit waar kunnen worden gemaakt. Maar je moet er wel even tegen kunnen. Ik heb enkele malen meegemaakt hoe een chatter door een groep werd weggepest. Te zot voor woorden eigenlijk: iemand die louter door de sociale druk van vreemden vertrekt uit een virtuele gemeenschap. Kennelijk is de kracht van het medium er groot genoeg voor. Voor veel mensen maakt chat simpelweg deel uit van de werkelijkheid. Het zijn die chatters die pardoes in een vliegtuig stappen om hun vermeende internetliefde te gaan opzoeken.

Taakstraf geëist tegen internet-pedofiel
 Uitgegeven: 16 juli 2003
 17:55 www.nu.nl
ALKMAAR - Officier van justitie M. Panhorst heeft voor de rechtbank in Alkmaar negen maanden voorwaardelijke celstraf en een taakstraf van 180 uur geëist tegen de 41-jarige C. K. uit Alkmaar. De man zou zich hebben schuldig gemaakt aan het verleiden van minderjarige jongens via internet.

De man zocht op internet via chatboxen contact met minderjarige jongens. Hij deed ze vervolgens het voorstel bij hem thuis pornofilms te kijken "en misschien zelfs seks te hebben". Begin januari 2002 maakte hij een afspraak met de 15-jarige David. De twee spraken af op station Alkmaar-Noord. Daar aangekomen stapte niet David, maar misdaadjournalist Peter R. de Vries bij de man in de auto. Kort hierop werd de Alkmaarder aangehouden. Tegenover de rechter verklaarde de man niet geweten te hebben dat de jongen slechts vijftien jaar oud was. Uit e-mails en chatgesprekken blijkt echter dat hij dit wel degelijk wist. Ook tegenover de politie heeft de man toegegeven geweten te hebben dat de jongen minderjarig was. Hij gaf toe 'gevoelens' te hebben voor jongens van vijftien tot zeventien jaar. "Maar dat zijn geen seksuele gevoelens", benadrukte de man tegenover de rechtbank. "Ik vind het gewoon leuk met ze om te gaan."

Gevangen in het cyberweb

Door Hub Dohmen

Menno B. uit Utrecht zat 22 maanden in een Amerikaanse cel. Tijdens een undercoveractie op internet lokte de politie hem naar Chicago waar hij een meisje zou ontmoeten dat hij via een 'babbelbox' had leren kennen. Dat meisje was in werkelijkheid een rechercheur. Menno werd veroordeeld wegens seksuele toenadering tot een minderjarige. Van een ander had ik het walgelijk gevonden, zegt hij nu.

Hij is net thuis van zijn 'reisje' naar Amerika dat in augustus 2001 was begonnen. Eigenlijk zou Menno B. uit Utrecht slechts enkele weken wegblijven, maar door een undercoveractie van de Amerikaanse politie op internet belandde hij 22 maanden in een cel. B. pakt nu de draad weer op. Met de nodige moeite. 24 augustus 2001, omstreeks 19.30 uur.

Het is een mooie, zomerase vrijdagsavond in de Amerikaanse miljoenenstad Chicago. Menno B. uit Utrecht (dan 23) is net gearriveerd uit Nederland. Hij is moe van de intercontinentale vlucht. In zijn kamer in het Holiday Inn Plaza wacht hij op een telefoontje van Dena. Menno B. heeft Dena (14) via internet ontmoet. Hij 'liep' haar in maart van dat jaar tegen het lijf in een chatroom (discussieruimte op internet,

had niet door wat er gebeurde. Het was heel onwerklijk. Pas na het verhoor, dat zes uur duurde, werd ik gearresteerd en kreeg ik de aanklacht te horen. Pas toen realiseerde ik me dat ik in de val was gelokt. Rechercheurs van het politiedistrict Cook County zijn er vanaf het begin op uit geweest B. met een undercoveractie achter de tralies te krijgen. Dat gebeurde op een geraffineerde manier, waarbij zelfs een psycholoog werd ingezet om de psyche van de Nederlander te doorgronden. Een groot aantal internetrechercheurs, speurt het wereldwijde web af naar 'roofdielen', zoals B. in een politiepersbericht werd genoemd.

Het wordt de Utrechtenaar snel duidelijk dat de situatie menens is. Hij wordt verdacht van het overschrijden van staatsgrenzen met de intentie om seks te hebben met een minderjarige. Ook wordt hem het verleiden van een minderjarige ten laste gelegd. Op deze vergrijpen staat maximaal zestien jaar gevangenisstraf.

ALCOHOL

De toekomst van de systeembeheerder - net een nieuwe baan met een goed salaris en een dure leaseauto - stort in. Hij komt in het huis van bewaring in Chicago in een isoleercel terecht. "Dat was om mij tegen de andere gedetineerden te beschermen, zei men."

Hoe kom je in een chatbox met het onderwerp tienerseks terecht? 'Bij zo'n chatbox krijg je een hele lijst van onderwerpen op het scherm. En dan surf je van de ene chatroom naar de andere. Hoe ik bij tienerseks ben gekomen? Ik weet het niet meer. Ik was in die tijd aardig onder haal over iemand anders zou lezen, zou ik er wel van walgen. Maar je wordt beetje bij beetje, op geraffineerde wijze, in de val gelokt.' B. heeft er lang over na kunnen denken: 22 maanden om precies te zijn.

'Internetofficier' Menno B. zat 22 maanden in Amerikaanse cel

boekjes. De jeugd van tegenwoordig heeft internet.

Vind je seks met een minderjarige geen probleem? 'Ehm, ze zag er anders uit. Voor alle duidelijkheid: ik ben tegen seks met minderjarigen. Vandaar dat ik er in het vliegtuig van af zag.'

Heb je nooit doorgehad dat de Dena met wie je chatte geen veertienjarige meisje was, maar een politiemans van middelbare leeftijd? 'Je twijfelt altijd of de persoon aan de andere kant echt is wie hij of zij zegt dat 'ie is. Maar naarmate het contact langer duurde ging die gereserveerdheid

'De aanklager kwam na een tijdje met een schikking. Als ik schuld zou bekennen voor het verleiden van een minderjarige, zou ik een gevangenisstraf van 2 tot 2,5 jaar krijgen. Anders zou ik voor een jury moeten verschijnen, die mij een veel hogere straf zou kunnen geven. Desondanks weigerde ik. Een week later kwam mijn advocaat geschokt op bezoek. De politie zei kinderporno op mijn laptop te hebben aangetroffen. Daar was hij hevig door ontzet. De moedzakte B. in de schoenen. 'Dat was gelogen. Ik wijs kinderporno af. Ik heb nog nooit iets op dat gebied gezien. Op mijn laptop stonden muziek en spelletjes. Niets anders.' 'Ik had door dat ik het nooit zou winnen. Ik zou niet vrijgesproken worden. En ik vond 22 maanden, waarvan ik uiteindelijk de helft in voorlopige hechtenis zou uitzitten, redelijk te overpijnlijk. Want ik moest dus - ten overstaan van rechter Ruben Castillo - schuld bekennen. Daar had ik moeite mee. Want wat ik gedaan heb, seksueel getinte chatsessies en een afspraakje maken, is in Nederland niet strafbaar.'

Na de veroordeling in Chicago wordt B. naar een 'low security'-gevangenis in Pennsylvania overgeplaatst. Daar komt hij eerst twee weken in de isoleercel, hetgeen gebruikelijk is. Vervolgens gaat hij naar een slaapzaal van 150 man, verdeeld in blokken.

Tussen twee meter hoge muurtjes passen drie personen. Verkrachters en kindermisbruikers staan in de gevangenis op de laagste trede van de sociale pikorde. Menno wist dat. 'Ik had daarom een bij het via internet stelen van creditcardgegevens. Dat heeft me de nodige ellende bespaard.'

VREEMDELING

Twee federale agenten van de VS brachten Menno B. Vorige maand terug naar Nederland. Hij is tot ongewenst vreemdeling verklaard. De eerste twintig jaar hoeft hij niet terug te komen in Amerika, op straffe van een celstraf van maximaal vijftien jaar of een boete van 250.000 dollar. Ouderrussen heeft Menno al zijn familie en vrienden weer teruggezien tijdens een surpriseparty bij zijn ouders. Hij is zijn ouders dankbaar. De hele affaire heeft hen 100.000 euro gekost. Ze hebben niet alleen een dure jurist moeten betalen, maar bijvoorbeeld ook de huurwoning van hun zoon aangehouden. Daardoor kan Menno zijn leven weer beetje bij beetje oppakken. De goede baan met leaseauto is hij echter kwijt. 'Ik heb van de week een afspraak gemaakt met de sociale dienst. Het kon niet eerder dan over een maand. Dat is toch weer wennen. Maar ach, in de bak ben ik mijn ongeduld een beetje kwijtgeraakt.'

De helft van die tijd verbleef hij in het huis van bewaring in Chicago. 'Dat was vreselijk. Niet alleen de isoleercel. Maar de kleding, een oranje overall, eten dat in die cel door een luike naar binnen werd geschoven. En de onzekerheid over mijn toekomst.' Ondanks de omstandigheden bleef B. ontkennen. 'Er was geen bewijs dat ik met Dena naar bed zou willen. Bovendien had de politie de transcripties van de chatsessies zichtbaar naar haar hand gezet.'

Maar na 99 eerdere succesvolle zaken, waarbij de undercoveractie steeds tot een veroordeling leidde, liet de politie zich niet door een weigerachtige Nederlander afschepen.

ALKMAAR - Hij was docent Nederlands en begeleidde jeugdige sporters in de regio. Maar die functies raakte hij vorig jaar in één klap kwijt nadat hij was ontmaskerd als een internetjager op seks met minderjarige jongens. Gisteren moest de Alkmaarder C.K. (41) zich verantwoorden voor de rechtbank.

Tegen hem werd een werkstraf geëist. K., die inmiddels gewoon weer gewoon als docent aan het werk is, wordt verdacht van pogingen om minderjarige jongens via babbelboxen op internet, de zogeheten chatboxen, aan te zetten tot het hebben van seks met hem. Er lagen aangiften van twee jongens (11 en 15) die, onafhankelijk van elkaar, door K. zouden zijn benaderd op de chatboxen. Bij de politie heeft K. in één zaak zelfs bekentenissen afgelegd, die hij gisteren probeerde te ontcrachten.

"Hoi, ik ben op zoek naar een jongen van jouw leeftijd om samen bij mij thuis homovideo's te bekijken", luidde de oproep die telkens terugkwam op chatboxen en die te herleiden bleek tot K. Op 26 december 2001 werd een vijftienjarige jongen uit Amsterdam er voor het eerst mee geconfronteerd. Hij dacht in eerste instantie in de maling genomen te worden door een vriendje. Het kwam tot een telefonisch contact, waarbij K. via de nummerherkenning en een internettelefoonboek het adres van zijn jonge slachtoffer wist te bemachtigen. Hij dreigde langs te komen als de jongen geen foto van zichzelf zou e-mailen.

De jongen schakelde zijn moeder in, die op haar beurt Peter R. de Vries erbij haalde. Het resulteerde in een spectaculaire televi-

Ouders grepen pedofiele chatter

sie-uitzending, waarbij K. werd gefilmd toen hij zijn jonge prooi dacht af te halen voor een verboden vrijpartij. Hij werd overgedragen aan de politie, die hem korte tijd later weer vrijliet, in afwachting van een proces.

Kort daarna ging K. weer op jacht, hoewel hij dat zelf gisteren hardnekkig bleef ontkennen. Een waterdicht bewijspakket maakt

hem echter weinig geloofwaardig. Duidelijk is dat een elfjarige jongen uit Alkmaar via een chatbox enkele seksueel getinte voorstellen kreeg. Zijn vader nam het 'gesprek' via het toetsenbord over, maakte een afspraak voor een ontmoeting bij een school en reed daar vast heen, terwijl de moeder de conversatie nog even rekte. Kort daarna kon de vader het kenteken van de auto noteren en het signalement van de bestuurder. K. ontkende gisteren niet dat hij daar tot tweemaal toe was geweest, maar wel dat dat iets te maken had met de jongen. En dat terwijl hij via de chatbox toch aanwijzingen had gegeven over auto en kleding, die niets aan toeval over lieten.

Voor officier van justitie M. Panhorst was er geen twijfel. Zij eiste negen maanden voorwaardelijk, een werkstraf van 180 uur en verplicht contact met de reclassering. Uitspraak 30 juli. (GPD)

Politie Vlissingen vindt kinderporno

VLISSINGEN - Bij een onderzoek naar een inbraak aan de Schuitvaartsgracht in Vlissingen is de politie gestuit op een grote hoeveelheid kinderporno. De spullen zijn vermoedelijk van de 45-jarige eigenaar van het pand. De verdachte zit reeds vast in verband met een geweldsdelict. Volgens justitie is de man al eerder veroordeeld geweest voor het bezit van kinderporno. Al het in het pand aangetroffen materiaal is in beslag genomen en meegenomen voor onderzoek.

Young men 'download illegal porn' By Kim Griggs In Wellington, New Zealand Forget the dirty old man in a grubby raincoat thumbing through a dog-eared girlie magazine.

These days it is likely to be internet-savvy young men, living at home with their parents who are trading illegal pornography, says a report.

The New Zealand study, the final version of which is due to be released at the end of the month, provides an insight into the type of person downloading illegal porn and violent images.

"Most commentary on the internet revolves around this idea that young people could be seduced by a person and taken away and horrible things could be done to them," says Angela Carr, the report's leading author.

"The fact is that young people could be the horrible pervy internet people," Ms Carr told BBC News Online.

In 1996, New Zealand established the Censorship Compliance Unit. These specialists are part of New Zealand's Department of

Taakstraf internet-pedofiel

ALKMAAR - De rechtbank in Alkmaar heeft de 41-jarige C.K. uit Alkmaar gisteren tot een taakstraf van zestig uur en drie maanden voorwaardelijk veroordeeld. De man heeft geprobeerd een minderjarige tot het afstaan van een foto te dwingen. Er waren negen maanden voorwaardelijk en 180 uur dienstverlening geëist.

De straf viel aanzienlijk lager uit dan was geëist, omdat de rechtbank de man vrijspak van het verleiden van een elfjarige jongen. Bovendien werd de dagvaarding op één punt nietig verklaard. Dat betrof het verleiden van een vijftienjarige jongen. Beide slachtoffers werden via chatboxen door de Alkmaarder benaderd voor het bekijken van homovideo's 'en misschien zelfs seks'.

K. ontkende via de chatbox een afspraak met de elfjarige jongen te hebben willen maken. Door die ontkenning bleef alleen de verklaring van de jongen en zijn ouders over. Dat vond de rechtbank onvoldoende.

De nietigverklaring komt voort uit het feit dat K. in zijn oproep op internet had gezegd dat hij homovideo's wilde kijken met de jongen. Volgens de rechtbank is dit onvoldoende om aannemelijk te maken dat K. met de minderjarige jongen afbeeldingen wilde bekijken die volgens de wet schadelijk zijn voor kinderen onder de zestien jaar. (ANP)

Internal Affairs.

They enforce New Zealand's censorship legislation, which deems illegal the possession or trade in such material as sexual images of children and young people, images of torture, bestiality and necrophilia.

Now the purveyors of illegal pornography have moved into the virtual world, so too has this unit that hunts them down.

Child porn

The study profiled 106 people who have been investigated by the Censorship Compliance Unit. The bulk of the people profiled in the Department of Internal Affairs study were identified via the internet.

What is worrying is that their internet-based exploration has led them to subject matter involving largely deviant activities at a time when they are most likely to be influenced by the message it conveys Department of Internal Affairs study

In the study, the offenders were overwhelmingly male (only one was a woman), mostly Caucasian, likely to be middle class and adept at using the internet.

Virtually all of the offenders (99) had collected child pornography. But other types of material were collected as well. Seventeen had images of sexual violence, 27 had scat images, 32 bestiality, and 14 had images of torture. Two had images of necrophilia.

The offenders' ages, at the time they were investigated, ranged from 14 to 67 with the average age being 30. But almost a quarter of the offenders were aged less than 20 years.

Almost a third of the offenders were students and a third lived at home with their parents or grandparents. The most common age of offending in the study's sample was 17.

The secondary school students in the study tended to be a sexually curious group, often living out of town, with few local alternatives for sexual exploration.

"What is worrying is that their internet-based exploration has led them to subject matter involving largely deviant activities at a time when they are most likely to be influenced by the message it conveys," the study says.

Students studying for degrees were most likely to be city dwellers but were also likely to be loners.

"An apparent lack of other social interaction suggests that social isolation may also be a factor in the development of their interest in objectionable material," the study suggests.

Younger censorship offenders tended to be treated more leniently, the study points out.

"Inspectors and judicators frequently treat offences committed by young people as less serious than those committed by adults.

"Clearly, the literature also shows that most adolescent sexual offenders do not persist beyond adolescence, however, some do," the study says.

Net connection

Apprehending offenders in the virtual realm is easier than detecting a physical offence, says Angela Carr.

"It's easier to prove that they were trading in objectionable material than it is that they offended against a three-year-old," she says.

People don't tend to suspect young people of doing this. You get a young, attractive, virile 25-year-old man. Nobody's going to look at them and suspect them

Angela Carr, researcher "So if we can pick them up in this medium, we can get them early or at least get them, and try and provide some sort of treatment or intervention," she says.

Any intervention for younger offenders should be tailored for their age, suggests Ms Carr.

"Putting them into the criminal justice system may do more harm than good in terms of stigmatising and labelling them and bringing them into increased contact with other offenders." After the 33 students identified in the study, the next biggest group was the information technology industry and white collar/administrative positions.

"These individuals may have a higher likelihood of internet involvement purely because the technology is more familiar to them, and a greater part of their lives, than for the general population," says the study.

"However, the fact that no women were identified in the sample ... suggests that this factor is also insufficient in terms of explaining offending," the study says.

The department cautions against using the findings of the study to make a causal link between viewing child pornography and offending against children, but does say its findings suggest an association between the two.

Even though the majority of offenders in the study did not have a criminal history, the number of those who had committed sexual offences was greater than in the general population.

At risk

And offenders' interest in their 'subjects' was often more than voyeuristic. Some of the offenders had access to young children, either through their work or through voluntary activities such as soccer coaching and babysitting.

Similar links also occurred where offenders were

interested in other types of objectionable images. One offender, who possessed necrophilic images, was professionally involved with funeral directors.

Another, who had images of bestiality, worked with animals.

The diversity of the offenders would make it a mistake to merely swap one stereotype

for another, says Angela Carr, formerly with Internal Affairs but now employed as a university researcher in Australia.

But she also says there needs to be social recognition that young people may not only be at risk from the internet but could be offending online.

"People don't tend to suspect young people of doing this. You get a young, attractive, virile 25-year-old man.

Nobody's going to look at them and suspect them," says Ms Carr.

Story from BBC NEWS: <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/technology/3095271.stm>

Published: 2003/07/25 08:32:14 GMT

Sex attacker of children banned from owning toys

Faisal al Yafai Saturday July 26, 2003 The Guardian

A man jailed for six years for acts of indecency against children has been banned from possessing children's books or toys for the rest of his life.

Peter Heaton, 54, from Chorlton-cum-Hardy, Greater Manchester, pleaded guilty to a series of attacks on boys and girls between the ages of nine and 15. Police believe he had been "grooming" victims from as young as seven and may have been abusing children for more than a decade.

Sentencing him yesterday at Manchester crown court, Judge Anthony Hammond imposed a series of restrictions on Heaton. In addition to a ban on communicating with children under 16, he is not allowed to own any children's books, toys or "child-friendly" material and has been banned from owning "any

animal which could be considered for use in 'grooming' a child". Detective Constable David McCulloch said Heaton was methodical in gaining the trust of children and parents.

"His house was a treasure trove for children, filled with computer games, toys and even a number of cats, dogs and kittens to entice the children into his home." Heaton at first denied the allegations but eventually, faced with the evidence, confessed to eight charges.

Ideaal gezin verandert voor zusjes in nachtmerrie

De Dbl 25-6-03

van een onzer verslaggevers
APELDOORN/WELSUM - Ze dachten dat ze in het ideale gezin terecht waren gekomen. Maar in plaats daarvan kregen de twee zusjes - te maken met seksuele toenaaderingspogingen van hun pleegvader.

Gisteren stond de 43-jarige Apeldoornse R. de W. hiervoor terecht in Zwolle. Hoewel de man beseft dat hij zwaar over de schreef is gegaan, vond de officier van justitie een celstraf van achttien maanden, waarvan zes voorwaardelijk, op zijn plaats. De W. is inmiddels terdage door-

drongen van de schade die het misbruik heeft aangericht, zo verklaarde hij gisteren tijdens de zitting van de rechtbank. Hij acht zichzelf daarvoor volledig verantwoordelijk. Tien en twaalf waren de zusjes toen ze - na een zeer problematische jeugd - bij hem, zijn (inmiddels ex-)vrouw en hun twee kinderen in Apeldoorn kwamen wonen. Het pleeggezin was uitgebreid gescreend en in orde bevonden door de voogdij-instelling. Twee jaar later, toen het misbruik begon, was alle hoop van het tweetal op veiligheid, geborgenheid en gezelligheid vervlogen.

Het ideaal van het echtpaar - een groot gezin - bleek in de praktijk een zware dobber. De spanningen tussen De W. en zijn vrouw én tussen haar en de pleegkinderen liepen op en leidden tot een tweedeling binnen het gezin. Volgens de zusjes, die aanwezig waren op de zitting, begon het misbruik thuis in Apeldoorn, als De W. 's vrouw aan het werk was. Wat begon met een verplichte nachtzoen, liep na verloop van tijd uit op steeds verdergaande betastingen. Ook moesten de meisjes hun pleegvader seksueel bevredigen. Dit gebeurde meermalen tijdens vakanties in

hun huisje in België en het zou zijn doorgestaan toen het gezin, inmiddels uitgebreid met een zesde kind, naar Welsum was verhuisd. De W. ontkende dit overigens. Alleen tijdens de vakanties had hij een aantal keren aan de meisjes gezeten. Hij gaf gisteren volmondig toe dat het zo ver niet had mogen komen. De zachtmoedig overkomende man heeft het misbruik van meet af aan bekend. De spanningen na de geboorte van hun jongste kind speelden een rol, zo vertelde hij de rechtbank. Bovendien was hij zelf als jongen misbruikt. 'Maar dat is geen excuus', verklaarde hij

schuldbewust. Inmiddels is hij op vrijwillige basis al anderhalf jaar in therapie. De behandeling zet hem weer op het goede spoor, is de indruk van De W. zelf én van deskundigen. Volgens de reclassering bestaat er geen gevaar voor herhaling. Reden voor de advocaat van De W. om te pleiten voor een geheel voorwaardelijke straf. Gezien de ruime periode en de frequentie van het misbruik, plus de extra kwetsbare positie van de kinderen, vond de officier van justitie echter een onvoorwaardelijke straf op zijn plaats. Uitspraak over twee weken.

Cel voor ontucht pleegkinderen

APELDOORN/WELSUM - De 43-jarige Apeldoornse R. de W. is door de rechtbank in Zwolle veroordeeld tot negen maanden cel, waarvan zes voorwaardelijk, wegens ontucht met twee pleegkinderen. Het 'ideale' gezin veranderde voor twee zusjes, toen zij twaalf en veertien jaar oud, waren in een nachtmerrie, toen hun pleegvader seksuele toenaadering zocht. De man heeft het misbruik van meet af aan bekend en alle schuld erkend. Volgens reclassering bestond er geen kans op herhaling.

Bazin seksclub dwong meisjes tot prostitutie

BREDA, donderdag De rechtbank in Breda heeft gisteren de 51-jarige I. van der S., bedrijfsleidster van seksclub Rimbou in Ossendrecht, tot achttien maanden cel veroordeeld, waarvan zes voorwaardelijk. De vrouw smokkelde in 2001 ten minste veertien vrouwen vanuit het Oostblok naar Nederland en dwong ze tot prostitutie. Onder de slachtoffers zaten vier minderjarige meisjes.

Justitie gaat ervan uit dat de Bulgaarse seksmafia de meeste seksclubs in West-Brabant en Zeeland beheerst. I. van der S. werkte samen met deze organisatie en bestelde bij hen de illegale vrouwen. De Bulgaren lieten ongeveer dertig slachtoffers tussen de clubs rouleren. De meisjes werden in onder meer Polen en Bulgarije geronseld en naar Nederland vervoerd.

Volgens getuigen was het een wereldje van illegaliteit en mishandeling. De vrouwen zouden gedwongen zijn tegen betaling seksuele handelingen te verrichten, mochten geen condoom gebruiken en moesten alle wensen van hun klanten vervullen. Van der S. hield de meisjes in de gaten via kijk-gaten in de muren van de afwerkkamers. Als ze niet hun best deden, werden ze mishandeld. Slechts een kwart van de opbrengsten mochten ze houden. De rest van het geld ging naar Van der S. en de Bulgaren. (ANP)

Nederlandse pedo vast in Roemenië

DEN HAAG - Een 30-jarige Nederlander zit sinds een week vast in de Roemeense stad Timisoara. De man zou zich schuldig hebben gemaakt aan seks met zwerfkinderen, waarvoor hij zou hebben betaald.

Student verdacht van ontucht

ROTTERDAM, 29 JULI. Het openbaar ministerie (OM) is een onderzoek begonnen naar een student geneeskunde van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam die tijdens zijn stage in een ziekenhuis in Delft ontucht zou hebben gepleegd. Drie patiënten en vier medewerkers hebben aangifte gedaan van wat door het OM wordt samengevat als „ontuchtige handelingen”. De student liep in mei in juni zes weken lang stage op de afdeling gynaecologie van het Reinier de Graaf Gasthuis in Delft, onderdeel van de Reinier de Graaf Groep. Volgens een woordvoester van de Reinier de Graaf Groep kwamen de meldingen van de patiënten na het vertrek van de student. Vervolgens is het bekendgemaakt op de afdeling gynaecologie en melden zich vier medewerkers bij de vertrouwensarts van het ziekenhuis. Het ziekenhuis, dat als instelling geen aangifte kan doen, heeft de betrokkenen begeleid bij het doen van de aangifte. Over de precieze aard van de meldingen doen ziekenhuis en OM geen mededelingen.

De verdachte volgde zijn artsopleiding aan het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam. Hangende het politieonderzoek is hem de toegang tot de opleiding ontzegd. Volgens een woordvoerder van het Erasmus Medisch Centrum was de student halverwege zijn co-schappen, hij zou na de zomer aan zijn zesde jaar beginnen. Studenten geneeskunde volgen in de laatste twee jaar van hun studie stages bij bijna alle specialistische afdelingen van een ziekenhuis. De verdachte begon zijn co-schappen met vier stages in het Erasmus Medisch Centrum. De onderwijsdecaan heeft bij die afdelingen navraag gedaan. Daar waren geen klachten.

Misbruik Roemeense kinderen

Van een onzer verslaggevers
TIMISOARA, woensdag In Roemenië is de 30-jarige Nederlander Frederik Jacobus G. gearresteerd op verdenking van seks met straatkinderen.

De politie in Timisoara vermoedt dat de man de kinderen heeft betaald, meldt commissaris Nicolae Stamate. Gotschalk werd vorige week opgepakt in het centrum van Oradea. Sinds de val van het communisme in 1989 zijn in Roemenië talrijke westerlingen veroordeeld wegens seksueel misbruik van minderjarigen, meestal straatkinderen.

Taakstraf voor misbruik stiefdochter

AMSTERDAM - Conform de eis is gisteren een 58-jarige Hilversummer wegens seksueel misbruik van zijn stiefdochter door de Amsterdamse rechtbank veroordeeld tot 240 uur taakstraf en zes maanden geheel voorwaardelijke gevangenisstraf.

Billenknijper al twintig jaar actief in IJmuidens café

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM In billen knijpen en naar het kruis grijpen. Al twintig jaar bestaat een nu 49-jarige stamgast jongens in jeugdcafé The Old Sailor in IJmuiden aan Zee. Vijf slachtoffers deden onlangs voor het eerst aangifte van seksuele intimidatie.

Cafébaas Johan van Wijk bracht het nieuws over de seksueel getinte aanrakingen zelf naar buiten in een huis-aan-huisblad. Van Wijk: 'Deze man had mijn ondergang kunnen worden.' Enkele maanden geleden kocht hij het café, waar vooral lokale jeugd komt. Na enkele weken ontdekte hij dat er problemen waren rond een vaste klant. 'Ik hoorde dat hij jongens lastig viel. Hij kneep ze in de billen en zat aan hun kruis.' De uitbater observeerde de man een maand en concludeerde dat er sprake was van ontucht in zijn jongerencafé. Hij deed aangifte en ontzegde de man de toegang. 'Jaren geleden kreeg hij al van andere cafés in de buurt een toegangsverbod. Ik begrijp niet waarom hij hier zo lang zijn gang kon gaan.'

Van Wijk zegt dat hij een lijst van tien jongens heeft die zijn lastiggevallen. Bij de politie liggen vijf officiële aangiften. Woordvoerder Herman Raspoort erkent dat de man al twintig jaar voornamelijk jongens onzedelijk betast. 'Hij is bekend in IJmuiden.' Hij verbaast zich er echter over dat nooit eerder rechtbaarheid aan de zaak is gegeven en dat nu de aangiften ineens binnenstromen.

Of het tot een rechtszaak komt, betwijfelt hij. De man is nog niet verhoord. 'Het is geen schokkende zaak. In billen knijpen is niet iets om wakker van te liggen.' De aangiften moeten eerst goed worden bekeken voordat de politie ze overdraagt aan de officier van justitie, zegt hij. 'We hebben heel weinig bewijs.'

Ook zijn de delicten volgens Raspoort al oud en is het risico van verjaring groot. 'Een aantal van de jongens dat nu aangifte doet, is in de 30. Zij waren 14 en 15 toen ze werden betast.'

De man zou de nu 22-jarige vrouw van haar twaalfde tot haar zestiende jaar hebben misbruikt. De Hilversummer heeft altijd ontkend, volgens hem besloot zijn stiefkind tot de aangifte na ruzies over haar levensstijl en partnerkeuze.

Hof: onveilige seks is zware mishandeling

ANP
ARNHEM

Het gerechtshof in Arnhem heeft maandag een met HIV besmette man uit Leeuwarden veroordeeld wegens poging tot zware mishandeling. De man, A.A., had onbeschermd seks met twee minderjarige jongens, terwijl hij wist dat hij besmet was. Het hof in Leeuwarden veroordeelde hem eerder tot vijf jaar wegens poging tot doodslag.

A. ging hiertegen in cassatie bij de Hoge Raad. Die vond de motivering van het gerechtshof in Leeuwarden in de zaak van één slachtoffer onvoldoende en verwees deze terug naar het hof in Arnhem. Dat achtte niet bewezen dat A. schuldig is aan poging tot doodslag en veroordeelde hem voor deze zaak tot twee jaar cel en drie maanden.

Verdachten groepsverkrachting opgepakt

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM tember werd ook de tweede man gearresteerd. De Franse politie kon de derde verdachte, die naar Suriname wilde, in februari aanhouden op een luchthaven in Parijs. Het OM heeft om zijn uitlevering gevraagd. Begin juli meldde de laatste verdachte zichzelf bij de politie.

Het gerechtshof in Arnhem heeft gisteren een met hiv besmette man uit Leeuwarden veroordeeld wegens poging tot zware mishandeling. De man, A.A., had onbeschermd seks met twee minderjarige jongens, al wist hij dat hij met hiv was besmet. Het gerechtshof in Leeuwarden veroordeelde A. in augustus 2001 nog tot vijf jaar cel wegens poging tot doodslag. A. ging hiertegen in cassatie bij de Hoge Raad. Die vond de motivering van het hof in Leeuwarden in de zaak van één van de twee slachtoffers onvoldoende en verwees die daarom terug naar het hof in Arnhem. Het hof achtte gisteren niet bewezen dat A. schuldig is aan poging tot doodslag en veroordeelde hem voor deze ene strafzaak tot een celstraf van twee jaar en drie maanden. (ANP)

meisje op 6 september naar een woning in Amsterdam-West. Daar werd ze verkracht. Een vriendin schoot het slachtoffer te hulp, de mannen hielden haar echter tegen. De meisjes konden ontsnappen en de politie waarschuwden. In de woning arresteerde de politie de eerste verdachte. In september vier mannen lokten het Amsterdamse politie heeft vier verdachten gearresteerd in verband met een groepsverkrachting van een 14-jarig meisje in september vorig jaar. De vier mannen lokten het

Hiv-seks is zware mishandeling

ARNHEM, dinsdag
Tel 1-7

Het gerechtshof in Arnhem heeft gisteren een met hiv besmette man uit Leeuwarden veroordeeld wegens poging tot zware mishandeling. De man, A.A., had onbeschermd seks met twee minderjarige jongens, al wist hij dat hij met hiv was besmet. Het gerechtshof in Leeuwarden veroordeelde A. in augustus 2001 nog tot vijf jaar cel wegens poging tot doodslag. A. ging hiertegen in cassatie bij de Hoge Raad. Die vond de motivering van het hof in Leeuwarden in de zaak van één van de twee slachtoffers onvoldoende en verwees die daarom terug naar het hof in Arnhem. Het hof achtte gisteren niet bewezen dat A. schuldig is aan poging tot doodslag en veroordeelde hem voor deze ene strafzaak tot een celstraf van twee jaar en drie maanden. (ANP)

Vier arrestaties na verkrachting

AMSTERDAM, 18 JULI. De politie van Amsterdam heeft drie mannen gearresteerd die ervan worden verdacht vorig jaar een veertienjarig meisje in een woning in de wijk Overtoomse Veld te hebben verkracht. In Frankrijk is een vierde verdachte aangehouden, die wacht op zijn uitlevering naar Nederland. Het viertal lokte het meisje en een vriendin naar de woning, waar het meisje slachtoffer werd van een groepsverkrachting. Alle verdachten zijn inmiddels voorgeleid bij de officier van justitie. (ANP)

Tel 16/7

CP C 1/7

G4E. 15-7

Onschuldige 'kidnapper' vrijgelaten Vermiste puber was gewoon naar feest

TEL 20/7

Van onze correspondent

ZUIDLAREN, maandag
De Drentse en Groningse politie heeft vrijdagavond alles uit de kast gehaald om te zoeken naar een 12-jarige jongen uit Zuidlaren die 's middags zou zijn ontvoerd door een man met een kajuitbootje op het Zuidlaardermeer.

Duikploegen van de brandweer en een helikopter gingen op zoek naar de tiener die in geen velden of wegen te bekennen was en voor wie men het ergste vreesde. Intussen arresteerde men nog voordat de jongen boven water was, in jachthaven Meerwijk in het Groningse Kropswolde een 33-jarige boot eigenaar uit Veenendam op verdenking van ontvoering. Hij bleek uiteindelijk helemaal niets met de verdwijning te maken te hebben. Dat werd pas duidelijk uit het verlossende telefoontje dat om kwart over tien bij de politie binnen kwam. De jongen bleek in het centrum van Zuidlaren te wandelen en was dus springlevend.

De tiener was 's middags bij een man die hij wel kende op de boot gestapt om mee te gaan naar een feest aan de andere kant van het meer. Omdat hij wel in de gaten had dat hij te laat thuis zou komen, reageerde hij niet op zijn ouders die hem mobiel belden en doodongerust werden.

De politie heeft de gearresteerde man weer vrijgelaten omdat hij niets met de verdwijning van de knaap te maken had. Zijn boot bleek al

leen sterk overeen te komen met de boot waarop de jongen volgens zijn vriendjes was meegevoerd. De feestende puber is inmiddels overgedragen aan zijn ouders.

Aanrander van 11 jaar

TEL 12-7

Van onze correspondent
HEEMSKERK, zaterdag
Drie jongetjes, 11 tot en met 14 jaar oud, hebben in hun woonplaats Heemskerk een 18-jarig meisje aangerand.

De onzedelijke betasting door de jonge dadertjes had plaats op De Baandert. De gealarmeerde politie kon twee jongens aanhouden in de omgeving. „De derde verdachte meldde zich korte tijd later met zijn ontdane ouders aan het politiebureau”, aldus de politie.

'Basisscholieren al inlichten over seks'

Van onze verslaggever
DEN HAAG

VK 5/7/03

Seksuele voorlichting moet al op de basisschool worden gegeven. Staatssecretaris Ross van Volksgezondheid acht dit noodzakelijk omdat jongeren op steeds jeudiger leeftijd met seks bezig zijn. Betere voorlichting kan ongewenste zwangerschappen, abortussen en geslachtsziekten voorkomen.

Ross is gealarmeerd door de snelle stijging de laatste jaren van het aantal tienermoeders, abortussen en seksueel overdraagbare aandoeningen (soa) als chlamydia.

„De recente cijfers maken duidelijk dat de seksuele gezondheid in Nederland achteruitgaat”, schrijft de staatssecretaris in een brief aan de Tweede Kamer. „Ik maak mij hier zorgen over. Actie moet dringend worden ondernomen.”

Uit onderzoek blijkt dat in 1990 ruim vijf abortussen werden uitgevoerd per duizend vrouwen in de leeftijdsgroep van 15 tot 45 jaar. In 2001 was dit cijfer gestegen tot 8,4. Het zijn vooral allochtone vrouwen en meisjes (60 procent van de gevallen) die hun zwangerschap laten afbreken.

Allochtonen zijn ook oververte-

genwoordigd in de groep tienermoeders. Dat aantal is de laatste tien jaar verdubbeld tot 2500. Eerder sloegen poliklinieken voor de behandeling van seksueel overdraagbare aandoeningen al alarm naar aanleiding van de snelle toename van het aantal geslachtsziekten. „Dit duidt op een toename van onveilig vrijen”, aldus Ross.

Seksuele voorlichting wordt nu vooral in het voortgezet onderwijs gegeven. Staatssecretaris Ross vindt dat dit zeker moet doorgaan, maar wil uitbreiding naar de basisschool.

Zij zal dat samen met staatssecretaris Nijs van Onderwijs bij de scholen aankaarten. Daarnaast vindt zij dat instanties die hulp verlenen bij seksuele problemen, beter moeten samenwerken.

Ross wil verder meer aandacht voor de opvang van vrouwen na een abortus. In 1999 had ruim eenderde (36,6 procent) van de vrouwen die een zwangerschap liet onderbreken, al eerder een abortus ondergaan. In 1992 was dit nog 28,1 procent. De staatssecretaris vindt dit „een ernstige ontwikkeling” en wil dat de abortusklinieken betere adviezen gaan verstrekken om dit soort herhaling te voorkomen.

Zelfmoord van gepeste jongen schokt Britten

Van onze correspondent
LONDEN

VK 9/7

Zijn ouders barstten gisteren in tranen uit voor de Britse televisie. „Mijn zoon zal nooit volwassen kunnen worden”, snikte zijn moeder. Groot-Brittannië is in de ban van een nieuwe tragedie. De 11-jarige Thomas Thompson werd zo gepest op school dat hij zelfmoord pleegde door een overdosis pijnstillers in te nemen.

Volgens zijn 33-jarige moeder vonden de kinderen Thomas vreemd, omdat hij meer van leren hield dan van voetbal en liever naar popmuziek uit de jaren zestig luisterde dan naar eigentijdse muziek.

„Hij was een goed kind met een vrolijke natuur, hij was alleen anders”, zei zijn moeder.

De school (de Wallasey School aan Merseyside) zegt dat Thomas niet is gepest door medescholieren, maar door jongens van een andere school die dagelijks met hem in de bus reisden. Niettemin zal de school een onderzoek instellen.

Kidscape, een organisatie die opkomt voor kinderen, zei gisteren dat jaarlijks in Groot-Brittannië tien kinderen zelfmoord plegen, omdat ze worden gepest. „Dat aantal is stijgende”, zei een woordvoerder van Kidscape.

In Groot-Brittannië trachten de autoriteiten er juist alles aan te doen om de beruchte pestcultuur op de scholen te verminderen.

Geven seksuele voorlichting probleem voor veel leraren

APC 5/8 (bc stentok)

van een onzer verslaggevers
WOERDEN - Seksuele voorlichting aan kinderen tussen de 4 en 12 jaar. Leerkrachten op basisscholen hebben nog steeds moeite een zekere schroom te overwinnen om daar lessen in te geven.

„Veel onderwijzers vinden het niet hun taak, maar die van ouders zelf”, zegt seksuologe S. van der Doef van het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) in Woerden.

„Bovendien willen ze niet met kinderen praten over bijvoorbeeld voorbehoedsmiddelen als onderdeel van seksuele voorlichting. Daar hebben ze echt moeite mee. Veel leerkrachten vragen me wat je kinderen op een bepaalde leeftijd kunt vertellen. In principe alles, als je het maar op hun niveau doet.” Van der Doef geeft cursussen en

trainingen aan onderwijzers in het basisonderwijs en leerkrachten in het voortgezet onderwijs die seksuele voorlichting gaan geven of al geven. Daarnaast is zij een van de samenstellers van het enige lespakket over seksualiteit voor basisscholen.

Het materiaal met de titel Relaties en Seksualiteit van het NIGZ voor de groepen 1 tot en met 8 is zeven jaar oud. Het wordt nu herzien en geactualiseerd. De nieuwe versie moet in 2004 klaar zijn. De Rutgers Nisso Groep bekijkt daarna hoe het materiaal wordt gebruikt en wat de effecten daarvan zijn. Staatssecretaris Ross van Volksgezondheid stelde in juli van dit jaar dat op basisscholen weer seksuele voorlichting moet worden gegeven. Nu wordt die voorlichting vrijwel alleen maar in het voortgezet onderwijs gegeven. Naar schatting geeft maar

10 procent van de basisscholen seksuele voorlichting. De bewindsvrouw vindt de aandacht voor seksualiteit in het basisonderwijs nodig, omdat kinderen steeds vroeger met seks bezig zijn, maar ook wegens het stijgende aantal tienerzwangerschappen, abortussen en seksueel overdraagbare aandoeningen (soa) als chlamydia.

VRAGEN

„Alleen seksuele voorlichting in het voortgezet onderwijs is veel te laat. Kinderen praten zelf al veel eerder over seks en zijn er dan ook al vaak mee bezig. Het is raar om er dan vragen over te negeren. Bovendien ben je vaak al te laat als je er pas met kinderen in het voortgezet onderwijs over gaat praten. Ze denken alles al te weten, wat niet zo is, en willen dan eigenlijk niet meer met volwassenen over seks praten”, meent Van der Doef.

Ze vindt dat voorlichting op vroegere leeftijd de mythes rond seksualiteit kunnen doorbreken. „Er zijn jongeren die nog steeds denken dat je niet zwanger wordt als je voor het eerst met iemand naar bed gaat en dat je als je niet klaarkomt niet zwanger kunt raken.” Ook leeft bij veel jongeren het idee dat de eerste keer heel pijnlijk en bloederig is.

De seksuologe vindt het jammer dat de openheid over seksualiteit onder druk van berichten over seksueel misbruik van kinderen vanaf de jaren tachtig weer is afgenomen. „Daardoor zijn leerkrachten ook bang voor het onderwerp seksualiteit geworden.” Toch zou seksuele voorlichting op de basisschool helpen om meer openheid te brengen in seksualiteit en relaties, waardoor seksueel misbruik juist kan worden voorkomen, aldus Van der Doef.

Zwemster aangerand

Van een onzer verslaggevers
TEL 29/7
AMSTERDAM, dinsdag
De Amsterdamse politie heeft vier jongens aangehouden die zondag in het Floraparkbad een 14-jarig meisje hadden aangerand.
Het slachtoffer werd door het viertal, in leeftijd variërend van 12 tot 16 jaar, lastiggevalen en onzedelijk betast. De knapen gingen ervandoor, maar konden even later worden opgepakt.

Sex lessons for five-year-olds 'should be compulsory'

Advisers urge school sex lessons for five-year-olds

John Carvel, social affairs editor

Friday July 11, 2003
The Guardian

Compulsory sex education for five-year-olds will be demanded today by government advisers on teenage pregnancy, as an essential step towards halving the under-18 conception rate by 2010. The teaching of sex and relationships in primary schools is not progressing fast enough to prepare

children for the earlier onset of puberty, the Independent Advisory Group on Teenage Pregnancy will warn ministers in its annual report.

The advisers have been encouraged by a 10% reduction in the teenage conception rate since 1998, and they attribute part of this improvement to more confident teaching of personal, social and health education (PSHE) in secondary schools. But the government-appointed group is expected to say: "We are disappointed this new confidence is not reflected in primary schools." It will call for PSHE to be made part of the statutory curriculum at all key stages of

education from five to 16, with regular checks by Ofsted, the schools inspectorate, on the competence of teaching. Under the current rules, most state schools provide PSHE, but only the study of citizenship in secondary schools is compulsory. Ofsted reports on the emotional, spiritual and moral development of pupils, but there has been no thorough study of sex and relationship education. Gill Frances, deputy chairwoman of the advisory group, said: "We know this is not properly assessed across all schools." But it was important to start education about sex and relationships in

the early years at primary school. Encouraging children to start talking about feelings and relationships developed emotional skills that helped them to avoid teenage pregnancy, sexually transmitted infection and drug taking, she said. The advisory group will ask ministers to give statutory force to sex education guidelines prepared by Ofsted. They say pupils by the age of seven should be able to compare the external parts of the human body, share their feelings and use simple rules for resisting pressure from strangers. By 11 they should be able to express opinions about

relationships and bullying, recognise their changing emotions, discuss moral questions and know how to resist unwanted physical contact. They should understand the physical changes that take place in puberty, the need for love in stable relationships and the safe routines needed to avoid the spread of viruses including HIV. Ms Frances said the report would advise ministers to leave schools some discretion over the pace of the sex curriculum: "There is no point in pushing schools to do more than parents and the local community can stand." The advisory group is expected to call on the

government to do more to change the behaviour of hard-to-reach groups. Proposals include a national information campaign targeted at boys and young men, particularly from black and ethnic minorities, and an advert to ensure under-16s know they have the same rights to confidentiality as adults when they seek advice.

New bill will make teenage kisses illegal

John Carvel, social affairs editor
Friday July 11, 2003
The Guardian

A bill due before parliament next week will make it a criminal offence for two 15-year-olds to kiss in public, the Home Office said last night. But officials said those below the age of consent were unlikely to be prosecuted if both were enjoying the embrace.

The revelation came after the Family Planning Association warned that the sexual offences bill, due for second reading in the Commons on Tuesday, threatened the young people it was supposed to protect.

Anne Weyman, the association's chief executive, said the bill would criminalise all consenting sexual activity among those under 16. "This behaviour could include common petting activities such as kissing and touching, through to full sexual intercourse," she said. "This kind of sexual exploration is completely normal and an important part of adolescent development. If the bill is passed without any amendments, such activity could carry a prison sentence of up to five years."

She said criminalising sexual activity would mean young people would be left without support, putting them at risk of unplanned pregnancies or sexually transmitted infections.

"The criminal law has a very poor record for influencing consenting sexual behaviour," she said. "The bill devalues true abuse from desired sexual activity by failing to distinguish the two." The Home Office accepted Ms Weyman's interpretation of the bill, but said there was no plan to change it.

Meanwhile the latest attempt to revive the symbolic controversy over "section 28" restrictions on gay sex education failed in the House of Lords last night when the Tory peeress Lady Blatch failed to carry what her critics called a wrecking amendment to the local government bill. Peers voted by 180 to 130 to reject an attempt by Lady Blatch to prevent repeal of the hated section until every school giving sex education had balloted parents.

"Mine is a simple mission to protect children from the worst form of sex education," Lady Blatch told peers after inheriting the pro-section 28

campaign from Lady Young who died last year. Ben Summerskill, chief executive of Stonewall, the mainstream gay lobby, said: "This vote was a triumph for 21st century tolerance over 19th century prejudice. A noisy minority of politicians has defended this indefensible totem for far too long.

"We regret that organisations such as the Christian Institute found it necessary to resort to distortion and scaremongering in their attempts to frustrate this long overdue change in the law."

Britse pubers draaien straks de bak in voor zoenen op straat

Van onze correspondent
Peter de Waard
LONDEN

UK
12/7

Terwijl de Britse regering overweegt seksuele voorlichting te geven aan kinderen van 5 jaar, wil ze jongeren onder de 16 jaar verbieden in het openbaar te vrijen. Pubers die elkaar publiekelijk zoenen of betasten, riskeren straks zelfs een gevangenisstraf van vijf jaar.

Een adviesgroep van de regering Blair denkt dat vroegtijdige seksuele voorlichting het aantal tienerzwangerschappen kan terugdringen. Groot-Brittannië heeft daarvan het hoogste aantal in Europa. Daarom moeten kinderen op de basisschool al informatie krijgen over voortplanting. Op 5-jarige leeftijd zal kinderen bijvoorbeeld al verteld moeten worden waar baby's vandaan komen. Over de seksuele daad zal dan nog geen voorlichting worden gegeven.

Religieuze groeperingen en conservatieve ouderorganisaties hebben zich meteen verzet. Zij vrezen dat de kinderen al als kleuter hun onschuld verliezen. Daarnaast zouden de lessen de kinderen in verwarring brengen, waardoor juist het tegengestelde effect wordt bereikt.

De adviesgroep van de regering heeft daarnaast voorgesteld om een landelijke campagne te beginnen waarbij jongeren wordt verzekerd dat hun ouders niets te horen krijgen als ze informatie vragen over voorbehoedsmiddelen of zelf condooms kopen.

Dit advies staat in schril contrast met een nieuw wetsvoorstel om jongeren onder de 16 te verbieden elkaar te zoenen of te betasten. Hiermee wil de regering op haar beurt seksueel misbruik tegengaan. Maar de organisatie voor geboorteregulering, de Family Planning Association, reageert verontwaardigd. "Hiermee spant de regering juist het paard achter de wagen. Seksuele verkenningen zijn volkomen normaal en zijn een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling in de puberteit", zei directeur Anne Weyman.

Dat seks in Groot-Brittannië een lastig onderwerp blijft, blijkt overigens uit het wetsvoorstel. In het bijbehorende advies voor het Openbaar Ministerie stelt de regering voor de jongeren niet te hard aan te vallen om te voorkomen dat een lange rij pubers zich straks voor de rechter moet verantwoorden. Een kwart van de Britse meisjes en eenderde van de jongens zegt seks te hebben gehad voor hun 16de.

Age of consent examined in Channel 4 sex series

By Tom Leonard, Media Editor
(Filed: 06/08/2003) *Daily Telegraph*

Channel 4 is to examine whether the age of consent should be lowered to 14 in a series of programmes devoted to teenage sex, it said yesterday.

The Adult At 14 season will offer a "realistic examination of teenage sexuality" in a succession of programmes highlighting the increasingly sexualised world in which children grow up.

In one episode, Age Of Consent, the presenter, Miranda Sawyer, argues that sex below the age of 16 should be legalised.

Another documentary, Porn To Be Young, will interview young people about their attitude towards pornography, while in 14 Alone, a group of 10 14-year-old boys and girls will be allowed to spend five days and nights together in a house without adult supervision, television or computer games.

This is a follow-up to Boys Alone and the subsequent Girls Alone, a televised social experiment that attracted criticism for putting a group of 11-year-olds in a house to fend for themselves.

The programme claims it will offer an insight into "this tender age when children are on the cusp of adulthood".

A Channel 4 spokesman stressed that rules would be imposed and a camera crew would be present at all times to ensure things did not get out of hand. "This is not like Big Brother where they are left completely alone. There will be cameramen in the house with them," she said. Although the season focuses on the subject of teenage sexuality, sex will be banned in the house.

Channel 4 will also screen Pleasureland, a feature-length drama set in Liverpool about the pressures on teenagers to have sex before the age of 16.

The channel, which has been criticised in the past for packing its schedules with supposedly serious-minded programmes about sex, will also broadcast Pornography: The Musical, an assortment of sex workers singing about their lives.

Away from sex, Channel 4's new autumn season heavily indulges another human obsession, with seven different series about the property market and people moving home.

Supreme Court Intervenes on Behalf of Kansas Youth Serving 17-Year Prison Sentence Because He's Gay

June 27, 2003
<http://www.aclu.org/>

WASHINGTON - The U.S. Supreme Court today ordered the case of a young gay man back to a Kansas appeals court for further consideration

in light of yesterday's historic ruling on sexual intimacy. The American Civil Liberties Union represents Matthew Limon in this appeal.

Friday morning's Court decision vacated Limon's sentence and instructed the Kansas Court of Appeals to review his case. By doing so, the Court further affirmed yesterday's mandate that states can no longer penalize the sexual conduct of gay people differently. Limon is serving 16 years more in prison than he would if he were heterosexual because Kansas' so-called "Romeo and Juliet Law" (which makes sexual relations with a minor a lesser crime if both people are teens) only applies to opposite-sex relations.

"The 'Romeo and Juliet' law, similar to the Texas law that was struck down yesterday, treats lesbian and gay people much more harshly than it does straight people who engage in the same behavior, and states can no longer get away with that kind of unequal treatment," said James Esseks, Litigation Director of the ACLU's Lesbian and Gay Rights Project. "We hope that this is the first of many wrongs that yesterday's ruling will correct."

In addition to the Kansas law, sexual conduct laws that treat young gay people differently from heterosexuals remain on the books in Texas, Alabama, California, Virginia, and Georgia, Esseks said. Yesterday's *Lawrence v. Texas* decision calls all such laws into question.

The ACLU has developed "Get Busy, Get Equal," a public education campaign designed to help lesbian, gay, bisexual and transgendered (LGBT) people take advantage of yesterday's historic decision to push for equality. To support the campaign, the ACLU has launched a new website, www.aclu.org/getequal that provides tools for fighting anti-gay discrimination, making schools safer for LGBT youth and getting equality for LGBT relationships.

Limon is appealing a 17-year prison sentence he received because shortly after he turned 18 he performed consensual oral sex on a nearly-15-year-old male at a residential school for developmentally disabled youth where they both lived in Miami County, Kansas. If he had instead performed oral sex on a female of the same age, he would have received 12 months in jail under the "Romeo and Juliet Law," which applies only to heterosexuals.

"Until yesterday, Matthew Limon was facing the likelihood of being in prison until he was 36 years old, while he would have been released before turning 20 if he were heterosexual," said Esseks. "This is a great first step toward correcting the

massive injustice that has been done to Matthew Limon."

Under the Kansas law, consensual oral sex between two teens is a lesser crime if the younger teenager is 14 to 16 years old, if the older teenager is under 19, if the age difference is less than four years, if there are no third parties involved, and if the two teenagers "are members of the opposite sex."

The ACLU's petition for Supreme Court review of the Limon case is online at <http://www.aclu.org/LesbianGayRights/LesbianGayRights.cfm?ID=10858&c=41>

Swedish gays run "gay kid" ads

By Stephen Brown

STOCKHOLM (Reuters) - "Birgitta, six years old, lesbian," reads the advert with a photograph of a little girl in a swimsuit and armbands, alongside some childish drawings. "Not all princesses choose a prince," it adds.

A campaign by a Swedish gay group to promote awareness that non-heterosexual orientation can start from an early age caused a backlash on Wednesday from a child protection group that said the sexual depiction of children could encourage paedophiles.

Stockholm Pride, a volunteer group that organises an annual gay, lesbian and transsexual festival, launched the campaign on its website and plans adverts in the mainstream and gay press.

Pride's chairman Anders Selin stressed that all the children depicted are now adult gays, lesbians or transexuals between the ages of 24 and 40.

"We're not telling people that every youngster is homosexual but that it should be as respectable as being heterosexual," he told Reuters. Selin said he wanted to provoke debate about how adults' sexual orientation is influenced in childhood by "how our parents raise us and how we're influenced by toy shops etc".

But conservative member of parliament Rosita Runegrund, who works for Ecpat, an international network of organisations that combat the sexual exploitation of children, objected to the fact that the campaign gives young children a sexual identity.

"Paedophiles use the argument that children have a sexual identity. For me it was a shock to find the pictures on their website because Pride is a respectful organisation," she said.

Link to Stockholm Pride:
<http://www.stockholmpride.org/>

childcare, corporal punishment has long been banned and there is a low incidence of crimes against children.

lesbians who can enter into legal partnerships, but not same-sex marriages. Children enjoy a privileged position in Swedish society. The state provides free

sexual identity," Runegrund told Reuters. Selin, a 36-year-old youth worker who features in one of the adverts himself (as "Anders, seven years old,

There is a strong reaction from the public who don't understand these pictures. It's not necessary. Children must have their own experience and it takes time for them to find their own

Sweden has a tolerant attitude towards gays and

'Gang of street kids rape boys in cell'
 July 19 2003
www.iol.co.za
 By Helen Bamford

Cape Town police are investigating a horrific case of gang rape in the Claremont police cells in which the perpetrators were all apparently aged 13 or younger.

The victims, three boys aged 11, 12 and 13, were being held on suspicion of theft. They were put in the cells with a group of other boys of a similar age. All were apparently "street children".

Police spokesperson Etienne Terblanche said the children had earlier been split into two groups: the 14 to 17-year-olds were put in one cell and those 13 years and younger were put in another cell.

The attacks took place in the cell where none of the boys was older than 13, said Terblanche.

According to a doctor's report, the youngest victim, a boy of 11, was sodomised by a fellow prisoner, the 13-year-old boy was sodomised by six others and the 12-year-old boy was brutally assaulted.

The police's Child Protection Unit is investigating the incident.

The police watchdog body, the Independent Complaints Directorate (ICD), has also been asked to look into the case.

After the attacks, which happened on March 9, the victims were taken to Victoria Hospital to be examined by clinical forensic practitioner Paul Theron, who is also in charge of medical care at the juvenile admission centre of Pollsmoor Prison.

Theron said he was shocked by the case and the attacks, which had left the boys severely traumatised.

"At their age this kind of assault is a disastrous thing to have happened."

Theron said he learnt that the boys were being held on suspicion of theft.

"But as far as I know there wasn't even a solid case against them. The attack took place under the eyes of the police who were responsible for what was happening in their cells."

According to the 13-year-old, his six assailants took turns to sodomise him in pairs. He was also forced to perform oral sex on them.

The boy was also beaten on the head with a belt and his wrists showed signs of being forcibly held.

The 11-year-old boy was also told to perform oral sex on his attackers but refused, said Theron. He has referred the boys to a day hospital for counselling and has reported the case to the inspecting judge of prisons, Justice Hannes Fagan.

Theron said the case was referred to the ICD on May 12 and confirmation of this was received on May 15. However there had been no response from the body since then.

The head of the ICD in Cape Town, Riaz Salojee, said he was not aware of the case but said he would look into the matter to ensure that it was resolved as speedily as possible.

He said the police had guidelines and regulations to follow when dealing with the youth. An investigation would determine whether there had been compliance in this regard.

The police had a responsibility to ensure the safety of people detained in their facilities.

Terblanche said the cells were usually visited hourly by the police on duty, but the attack had happened between two visits. "But obviously if they hear screams or shouting they go and investigate," he said.

Sodomy was quite common among street children and was usually consensual, he said.

Kindermishandeling

Hey tweeling van 14 ('Elke dag geslagen', #27). Mijn moeder werkt bij het advies- en meldpunt kindermishandeling. Ik hoor best wel vaak een verhaal dat heel veel op dat van jullie lijkt. Ik heb zelf ook een werkstuk over kindermishandeling gemaakt, ik vind het echt heel erg als kinderen geslagen worden. In de boeken die ik voor mijn werkstuk heb gelezen, staat vaak dat je met mensen moet gaan praten, maar dat heel veel kinderen dat niet doen omdat ze zich bijvoorbeeld schamen, of bang zijn dat ze nog meer worden geslagen. Sommige kinderen denken ook dat ze dan hun ouders verraden, maar dat is echt niet zo want de ouders vinden het zelf vaak ook helemaal niet leuk wat ze doen, maar kunnen zich niet beheersen. Sommige ouders slaan hun kinderen omdat ze zelf vroeger geslagen werden.

Ik denk dat het het beste is als jullie de stap nemen het tegen iemand te gaan vertellen die je heel goed kent en vertrouwt. Die kan dan, als jullie dat zelf ook willen natuurlijk, contact opnemen met het advies- en meldpunt kindermishandeling, daar kun je advies vragen, maar je kunt ook een melding doen van kindermishandeling. Als jullie dat doen, wordt er eerst heel goed onderzocht hoe het allemaal in elkaar zit, daarna komt er iemand zoals mijn moeder met jullie ouders praten. Aan de hand daarvan wordt er actie ondernomen. Het telefoonnummer van het advies- en meldpunt kindermishandeling is: 054-6537120.

VPRO 12/11
 Sanne (12)

Twee meisjes

Ik ben een vrolijk meisje van 14. Ik heb op een kamp een meisje ontmoet, ik noem haar E. Het klikte meteen tussen ons, we hebben heel veel dingen samen gedaan. Op de laatste avond zijn we samen het bos ingelopen, gewoon voor de lol. We zijn toen ergens gaan zitten en opeens vertelde E. mij dat ze lesbisch was en dat ze mij erg leuk vond. Ik schrok eerst heel erg, maar nadat we een beetje erover gepraat hadden, kwam ik erachter dat ik E. ook wel erg leuk vond. Ik draaide me naar haar toe en gaf haar een zoen. We hebben toen een tijdje zitten zoenen, daarna zijn we terug gegaan naar het kamp. Gelukkig woont E. vlakbij mij, zodat ik haar kon opzoeken. Nu hebben E. en ik een geweldige relatie; we doen erg veel leuke dingen samen. Het probleem is eigenlijk dat onze omgeving er nogal vreemd over doet, zoals mijn moeder. Die zei dat we er te jong voor waren. Wat maakt de leeftijd nou weer uit? Ik ben gelukkig met E., daar gaat het toch om? En bijvoorbeeld de oma van E., die eiste dat E. met een jongen een relatie moet hebben. E. vindt het erg jammer dat haar oma zo reageert, want E. en haar oma hadden een goede relatie. Nu vraag ik mij toch af: wat vinden mensen zo erg aan twee meisjes? Ze zeggen wel dat homo's en lesbiennes geaccepteerd worden, maar is dat wel echt zo? Ik zou graag jullie mening hierover willen weten. Een meisje van 14

Weinig veranderd

Hallo meisje van 14 ('Twee meisjes', #30). Volgens mij heb je helemaal gelijk, en worden homo's en lesbiennes helemaal niet geaccepteerd zoals iedereen zegt. Neem nou bijvoorbeeld die imam die vond dat homo's een besmettelijke ziekte hadden. En hij werd niet vervolgd omdat het godsdienstvrijheid was! Ik ben zelf 14 jaar, en homoseksueel. Als ik op school loop, hoor ik iedere dag wel mensen die elkaar uitschelden voor 'flikker' of 'pot'. Niemand weet verder dat ik homoseksueel ben, maar het doet wel verschrikkelijk pijn als dat wordt gezegd. En dan zeggen zó veel hetero's dat homo's en lesbiennes het er zelf naar maken, door in het roze te gaan lopen. Ik heb echt een f'ck hekel aan roze, het zijn gewoon vooroordelen. Volgens mij is er in al die jaren heel weinig veranderd. Je kunt dan nu wel trouwen en er staat geen straf meer op, maar echt respect is er nog lang niet. Wat jij moet doen, weet ik eigenlijk niet zo goed, behalve dat je zal moeten blijven vechten, en voor jezelf opkomen. En wat betreft je moeder, leeftijd maakt inderdaad niets uit. Sommigen weten het al op hun gde en andere pas op hun 30ste. Ik hoop dat je tevreden bent met het horen van mijn mening.

VPRO 9/11 Een jongen van 14

Niemand praatte

Dag Elise ('Bang voor de mentor', #26). Ik heb net zoiets als jij meegemaakt, niet met de mentor maar met de leraar wiskunde. Die gaf je al een voldoende als je met een naveltruitje je proefwerk kwam maken. Ik moest ooit bij hem nakomen en toen probeerde hij aan me te zitten en zo. Het gekke was dat ik achteraf hoorde dat meer meisjes last van hem hadden, maar niemand praatte erover. Ik had wel een goede mentor, maar ik kon het ook niet tegen hem zeggen. Hij merkte wel dat er iets was en hij heeft gezegd dat ik naar de vertrouwenspersoon van de school moest gaan. Ik wist eerst niet wie dat was, maar elke school heeft er een. Die leraar is op non-actief gezet. Hij is later wel teruggekomen, maar toen had ik hem niet meer. Ik was toch blij dat ik er met iemand over gepraat had. Een ander meisje van mijn klas heeft met haar ouders gepraat, die hebben haar het volgende jaar van school gehaald. Ze zei dat ze eigenlijk liever had gehad dat die

VN 5-7 (Fragment)

Hoewel het hem choqueerde, verbaast het gezinstherapeut Steve Biddulph niks dat jongens zich zo voelen. Biddulph heeft het allemaal al eens van ze gehoord, toen hij onderzoek deed voor zijn boeken *Raising Boys* en *Manhood*. 'We weten van jongens dat ze, meer nog dan meisjes, een paar voorwaarden nodig hebben om goed te leren. De belangrijkste daarvan is dat ze het idee moeten hebben dat hun leraar hen aardig vindt. Eerst komt de relatie, dan pas dringen er sommen door. Daarnaast is het belangrijk dat ze dingen dóén, in plaats van alleen maar over dingen praten, wat nu de gewoonte is. Er moeten minder verschillende docenten zijn, zodat er relaties ontstaan. Schreeuwen is slecht, net als sarcasme. En braafheid ook. Nu moeten kinderen de hele dag in hun bankjes zitten, maar daar hebben jongens veel te veel energie voor. Die moeten we gebruiken, in plaats van bestraffen. Daarnaast is het van het allergrootste belang dat ze een goed mannelijk voorbeeld hebben. Zeker als ze thuis een afwezige of probleemvader hebben. Om dat te bereiken, moeten we meer mannelijke docenten opleiden, maar dat kan alleen maar als we als maatschappij wat minder hysterisch worden ten aanzien van seksueel misbruik. Nu durven ouders hun kind nauwelijks meer bij een man in de buurt te laten komen en mannen schrikken terug voor elke vorm van (lichamelijk) contact. Wat jongens op die manier geleerd krijgen, is dat mannelijkheid eng en gevaarlijk is. Dus: dat zij eng en gevaarlijk zijn. En dat leidt niet echt tot een positief zelfbeeld.'

Zeker niet als het zo doorslaat als in de Verenigde Staten. Daar werd een paar jaar geleden een zesjarig jongetje, Jonathan Prevette, opgepakt en van school gestuurd omdat hij een even oud klasgenootje een kus had gegeven. En niet lang daarna werd een negenjarige jongen uit Arlington zelfs geboeid afgevoerd nadat hij, na een bezoek aan het plaatselijk museum, een blote vrouw had getekend. Toen hij daarna ook nog in een lunchrij tegen een meisje aanbotste, werd de politie gebeld en de jongen aangeklaagd voor aanranding.

'Mannelijkheid,' weet Lauk Woltring, 'staat tegenwoordig voor agressie, geweld en je niet willen aanpassen. Allemaal begrippen die op het moment puur als negatief worden gezien. Terwijl agressie ook ambitie kan betekenen, en kracht. Natuurlijk is geweld onacceptabel, maar het bestaat en men zal er mee moeten leren omgaan. In plaats daarvan wordt het fysieke uitgebannen, we vinden het eng. En daarmee is mannelijkheid in feite gecastreerd.'

In een poging lichamelijke weer een beetje acceptabel te maken, bedacht onderwijzer Freerk Ykema een jaar of vijf geleden het 'Rots en Water'-project. Het enige initiatief dat zowel in Nederland als in Australië met veel succes is ingevoerd en als doel heeft de lichamelijke kracht van jongens positief te gebruiken. Ykema: 'Rots en Water probeert jongens door een heel fysieke training weer hun zelfvertrouwen terug te geven. Je energie naar boven halen en productief gebruiken. En dan niet door je op een bal te fixeren, maar door gericht te zijn op jezelf en de ander. Omdat Rots en Water deels in de vorm van zelfverdediging komt, leren jongens ook omgaan met geweld. Dat je dat als een rots, met harde actie, het hoofd kunt bieden. Of flexibel, zoals water.'

leraar weg was gegaan. Ik vind dat ze gelijk heeft. Jouw mentor zegt dat je het niet redt als je niet naar hem komt. Dat is gewoon onzin. Niks van aantrekken. Je moet er echt over praten. Je voelt je daarna echt veel beter. Heel veel sterkte! VPRO 12/11
 Conny Oldenhof (17 jaar)

Italy gets tough on child sex offenders

Sophie Arie in Rome
 Sunday July 27, 2003
 The Observer

Alessandra Mussolini, granddaughter of Italy's fascist dictator Benito, is leading a campaign to have Italian child abusers chemically castrated to stop them from re-offending.

Mussolini, a deputy for the post fascist Alleanza Nazionale party, has proposed a legal bill for parliament's consideration this autumn after Italy was shocked this week by the discovery of an internet 'Fun Club' that had involved the sexual abuse of over 70 children.

'Paedophilia has gone beyond extremes now. It would be nice if it was possible to stick these "butchers" on an island. But that's not possible, so the least we can do is treat them,' said Mussolini.

'I think it is time for Italy to carry out a good experiment,' she added. 'These people are sick. They need to be made inoffensive. Reoffenders must be made to undergo hormone treatment to reduce their libido.'

Italian police arrested seven people in Italy this week, who had allegedly been swapping their children and those of friends with other members of their 'club' based in the US, Britain, Switzerland and Denmark.

It comes after a series of other arrests including that of a Catholic priest near the town of Bergamo, who was thought to have abused children in his care.

When Mussolini first called for chemical castration several years ago, her proposal was dismissed as a 'Nazi' idea by Fr Gianni Baget Bozzo, a priest close to Prime Minister Silvio Berlusconi.

But this week, Justice Minister Roberto Castelli said it was up to parliament to decide, when it debates proposed anti-paedophilia legislation in the autumn, whether to introduce this heavy penalty for reoffenders.

But Francesco d'Agostino, president of Italy's parliamentary bioethics committee, warned that 'every form of involuntary sterilisation' must be condemned and any kind of obligatory health treatment was 'unethical'.

Chemical castration, which involves a regular injection of drugs to reduce testosterone levels, is already in use in several US states as well as Sweden, Denmark, France, Norway and Switzerland. But in most cases it is optional, not obligatory. Many of those who voluntarily undergo treatment do not reoffend. 'It's possible to remove sex drive or capacity for sex for as long as the patient takes certain drugs,' said

'Niemand mag nog onbegeleid de deur uit' LPF wil tbs-verlof aanscherpen

Van onze politieke redactie De LPF kan op weinig bijval rekenen voor haar plannen om de verloffregelingen voor tbs'ers aanzienlijk aan te scherpen. De LPF-fractie wil dat seksuele psychopaten tijdens hun behandeling nooit meer de deur uit mogen. Bovendien moeten zij verplicht medicijnen slikken die hun seksuele gevoelens uitschakelen (chemische castratie). Verder wil de LPF dat alle andere tbs'ers alleen nog onder begeleiding de kliniek mogen verlaten.

Kamerlid Eerdmans noemt de huidige regeling 'extreem gevaarlijk'. Jaarlijks keren 90 tbs'ers niet (op tijd) terug. Volgens cijfers van het ministerie van Justitie hebben in 2001 vijf tbs'ers tijdens verlof een delict gepleegd.

De Tweede-Kamerfracties zien de noodzaak om de huidige verloffregelingen onder de loep te nemen. Maar de voorstellen van Eerdmans gaan een stap te ver, vindt een meerderheid van CDA, PvdA en D66. PvdA-Kamerlid Wolfsen: „Het gaat nogal ver als de politiek voor genesheer-directeur gaat spelen.”

Het CDA beaamt dat tbs'ers nog wel eens over de schreef gaan tijdens verlof. Maar het gaat te ver om alle daarom alle (onbegeleide) verloffregelingen af te schaffen. „Het is makkelijk in te spelen op angst in de samenleving. Deze maatregelen treffen de patiënten onevenredig hard”, vindt D66-Kamerlid Van der Laan.

Ook tbs-deskundigen vegen de vloer aan met de plannen. J. Poelmann van de Pompestichting in Nijmegen noemt ze 'schokkend' en 'een akelig proefballonnetje'. Volgens hem is onbegeleid verlof noodzakelijk om iemand te kunnen laten terugkeren in de maatschappij.

Ook criminoloog J. Niemantsverdriet van de Henri van der Hoeven-kliniek in Utrecht is niet enthousiast. „Als je die letterlijk zou uitvoeren, maak je een einde aan een heleboel nuttige en positieve ervaringen. Risico's blijven er altijd, want het gaat hier om menselijk gedrag.”

Francesco Monaco, director of the neurology clinic at the University of Novara. 'But there is no pill to heal or halt paedophiles.'

Wednesday July 23, 01:33 PM
http://uk.news.yahoo.com/030723/80/e4s2s.html

Tbs'ers niet vaak in de fout tijdens verlof

Tbs-gestelden gaan niet vaak in de fout als zij buiten de kliniek verblijven. In 2000 werd wegens een delict tien keer proces-verbaal tegen tbs'ers opgemaakt en in 2001 was dat vijf keer.

Jaarlijks maken zo'n 700 tbs'ers in totaal 50.000 keer gebruik van een verloffregeling, waarvan meer dan de helft (30.000) zonder begeleiding plaatsvinden. Dat blijkt uit antwoorden van minister Donner van Justitie op Kamervragen van de PvdA en de LPF. Tbs wordt opgelegd als mensen door een stoornis niet toerekeningsvatbaar worden geacht voor hun daad. In februari zaten zo'n 1250 mensen in een

tbs-inrichting en wachten 300 tbs-gestelden op plaatsing. Zij zaten in een huis van bewaring of waren op verlof.

Donner meldt verder dat jaarlijks gemiddeld twee tbs'ers ontsnappen uit de kliniek en negentig tbs'ers de benen nemen tijdens hun verlof. Driekwart van de ontbrekkenden gebeurt tijdens onbegeleid verlof en de rest tijdens begeleid verlof. Verreweg de meeste tbs'ers keren vrij snel terug naar de kliniek, op eigen houtje of nadat zij door de politie zijn opgepakt. Begin juni waren nog steeds zes tbs-gestelden spoorloos. Het Openbaar Ministerie speurt actief naar hen.

LPF: Verplichte chemische castratie seksuele psychopaten

DEN HAAG/GPD - Seksuele psychopaten moeten worden verplicht tot chemische castratie. Dat vindt LPF-kamerlid Joost Eerdmans. Hij wil ook dat tbs'ers die op proefverlof gaan, voortaan altijd worden begeleid. Eerdmans krijgt er in de Tweede Kamer nog niet de handen voor op elkaar. De psychische dwangbehandeling van criminelen (tbs) werkt zo slecht dat de regels moeten worden aangescherpt, meent de LPF. Volgens Eerdmans pleegt 78 procent van de criminelen die uit tbs worden ontslagen weer een misdrijf. Bij plegers van seksuele misdrijven die tbs krijgen opgelegd zou dit zelfs 82 procent zijn. „Er mag niet langer gegokt worden met de veiligheid van de samenle-

volkert van der G. veroordeeld tot 'slechts' achttien jaar cel? Joost Eerdmans spreekt er op alle zenders schande van. Winkeliers die in Amsterdam worden opgepakt na het aanhouden van een winkeldief? Joost Eerdmans belooft terstond, in navolging van prins Bernhard, hun eventuele boete te betalen. Een hond te Breda doodgetrapt door zijn baasje? Joost Eerdmans sluit zich, met een indrukwekkende bos bloemen en in gezelschap van Willibrord Frequin, aan bij de stille tocht en laat en passant weten wat een onrecht het is dat dierenbeulen doorgaans weggelaten met een korte taakstraf ('Zeker een paar maanden opsluiten, zo'n man'). Meest recente wapenfeit: zijn pleidooi, deze week, voor een veel hardere aanpak van geestelijk gestoorde criminelen en voor chemische castratie van 'lustmoordenaars'.

Joost Eerdmans kun je, al met al, heel goed uitnodigen op een verjaardagsfeestje om het gesprek een beetje op gang te houden.

Het had gemakkelijk heel anders kunnen lopen met de politieke carrière van Eerdmans. Was Pim Fortuyn er niet geweest, dan zou hij nu waarschijnlijk nog steeds aan de weg timmeren bij het CDA. Dat is tot het voorjaar van 2002 zijn partij. Al ten tijde van Paars I fungeert hij in Den Haag als fractiemedewerker en als ghostwriter van oud-Kamerlid Hans Hillen. De RVU wijdt in 1996 een documentaire aan hun samenwerking. 'Joost weet alles', zegt Hillen daarin over zijn jonge medewerker. 'Een heleboel woorden die ik in het debat uitspreek, heeft hij bedacht.'

ving", vindt Eerdmans. Seksueel-psychopatische tbs'ers mogen helemaal niet meer met verlof als het aan de LPF ligt. Rechters zouden in de toekomst niet zo maar adviezen van deskundigen naast zich neer mogen leggen.

De plannen van de LPF zijn koeltjes ontvangen in de Kamer. Voor VVD en PvdA is verplichte chemische castratie niet bespreekbaar. Het CDA is wel voor. „We hebben hier jaren geleden zelf al voor gepleit”, aldus kamerlid Wim van de Camp. CDA en PvdA zijn wel tegen het uitsluiten van een proefverlof zonder begeleiding. „Wij moeten niet op de stoel van de medici gaan zitten. Zij moeten die afweging maken”, vindt PvdA'er Aleid Wolfsen.

Het proces-Van der G. heeft geleid tot scherpe conflicten in de forensische psychiatrie. De inspecteur-generaal dreigt zelfs met het tuchtrecht. Ook Willem Derks is verbaasd. 'Met de psychiatrie kun je kennelijk alle kanten op.'

Harm Visser

VOLKERT VAN DER G. heeft met zijn misdrijf gezorgd voor enorme maatschappelijk beroering, maar óók voor een opleving van de richtingenstrijd die de psychiatrie al decennia kenmerkt. Het betreft de psychoanalytische versus de neurobiologische georiënteerde psychiatrie. Put het forensische onderzoeksinstituut het Pieter Baan Centrum (PBC) vooral uit Freudiaanse bron, zoals de forensisch psycholoog prof. Corine de Ruiter suggereert, de deskundigen die na de diagnose van Van der G. door het PBC de krantenkolommen vulden, beriepen zich voornamelijk op de neurobiologische psychiatrie. Volkert van der G. zou volgens hen wel eens aan het syndroom van Asperger kunnen lijden. Dit is een aangeboren, aan autisme verwante stoornis die maakt dat mensen zich moeilijk in de gevoelens van anderen kunnen verplaatsen; het zijn 'kouwe kikkers' die zich vaak maar op één ding kunnen fixeren. Ook geloven deze deskundigen niet dat Van der G. tijdens zijn daad volledig toerekeningsvatbaar was, zoals het PBC eveneens had geconcludeerd. De stoornis van Asperger houdt

In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht valt het volgens haar relatief gezien mee met het aantal delicten dat tbs'ers plegen, "hoewel elk delict er natuurlijk een teveel is." De meeste delicten worden gepleegd tijdens verlof. Het minst gaat fout tijdens proefverlof, aan het eind van de tbs-periode.

PvdA en LPF wilden weten of voor verlof altijd een risicotaxatie wordt opgesteld. Dat is volgens Donner niet het geval, omdat een selectie wordt gemaakt bij 50.000 verloffbewegingen per jaar. Wel erkent hij dat niet in alle gevallen "waar dat wenselijk zou zijn" een taxatie wordt gemaakt. (ANP)

volgens de deskundigen in dat iemand die aan deze stoornis lijdt, de sociale gevolgen van zo'n daad niet kan overzien.

Een van de deskundigen, jeugdpsychiater Oosterhoff, ging in een artikel zelfs zo ver een relatie tussen de stoornis en het misdrijf te veronderstellen. Het verweer van het PBC luidde dat Van der G. tijdens het onderzoek ook warme en vriendelijke kanten heeft laten zien, en dat hij bovendien gevoel voor humor heeft, dus kan er van Asperger geen sprake zijn. Inmiddels heeft Van der G. in een brief aan de familie spijt betuigd, in weerwil van de diagnose van Oosterhoff, die namelijk had gesteld dat mensen met Asperger geen spijt kunnen betuigen. De advocaat-generaal Van Asperen de Boer had trouwens weer heel andere ideeën over Van der G.: hij zou Fortuyn hebben gedood uit jaloezie, vanwege 's mans charisma en verbale eigenschappen. En zo konden we in deze zaak ook nog van een voorbeeldig staaltje psychologie-van-de-kouwe-grond kennisnemen.

De zaak loopt inmiddels hoog op. J.H. Kingma, inspecteur-generaal voor de Gezondheidszorg, liet gisteren in een artikel op de opiniepagina van deze krant weten de 'diagnoses' van Van der G. 'onprofessioneel' en 'laakbaar' te vinden. Als de betrokken psychiaters en psychologen nog eens in het openbaar een diagnose stellen zonder dat zij de persoon in kwestie hebben gesproken of gezien en zonder dat hij daar toestemming voor heeft gegeven, zal de Inspectie "ernstig overwegen om een tuchtrechtelijk procedure te starten".

"Een verbazingwekkende en vooral bedenkelijke geschiedenis", reageert ook Willem Derks. Hij is forensisch psycholoog en schrijver van het boek 'Het oordeel van Hippas', een lijvig en kritisch werk over het functioneren van de forensische psychiatrie. Derks werkte in de jaren '60 en '70 als psycholoog in het PBC en was daarna tot 1995 actief in het sociaal-psychiatrisch reclasseringswerk. Nu is hij 'freelance' forensisch psycholoog en beoordeelt in die hoedanigheid rapportages die door andere forensische deskundigen zijn gemaakt. "Wat ik vooral zo bedenkelijk vind", zegt Derks, "is dat er diagnoses worden gesteld zonder dat deze deskundigen Van der G. ooit hebben gesproken. Het lijkt ook wel of het verschijnsel van diagnoses-op-afstand toeneemt. Neem de diagnoses die Singh Varma kreeg opgeplakt, en niet te vergeten, de 'psychoanalyses' die in de media over Fortuyn zelf zijn uitgestort."

De kinderpsychiater Oosterhoff ging zelfs zover een relatie tussen Asperger en het misdrijf te veronderstellen.

Derks: "Wat moet ik daarop zeggen? Ik ben bang dat deze deskundige, die dus géén forensisch psychiater is, gewoon uit zijn nek kletst. Daarbij gaat het om een achteraf-interpretatie: iemand heeft iets verschrikkelijks gedaan, heeft bovendien Asperger, dus zal het één wel voortkomen uit het andere. Kennelijk is het voor sommige psychiaters heel verleidelijk om een causaal verband te leggen tussen een misdrijf en een stoornis. Maar dat causale verband is er in veel gevallen domweg niet. Hoe kun je met zekerheid vaststellen dat als de betrokkene de stoornis niet had gehad, hij ook

LPF bepleit strenger regime voor tbs'ers

Door een onzer redacteurs DEN HAAG, 23 JULI. Het verloffregime voor seksueel psychopatische tbs'ers moet worden afgeschaft. Bovendien moeten zij een gedwongen chemische castratie-behandeling ondergaan. Dat stelt de LPF-fractie in de Tweede Kamer voor in een notitie over grondige wijziging van de tbs-praktijk in Nederland. De LPF reageert met die notitie op de moord op Piet van Harpen, in januari door een 30-jarige tbs-patiënt. De LPF wil ook een bindende second opinion-regeling invoeren als rechters tbs-patiënten in vrijheid stellen tegen het advies van de behandelaars in. Volgens woordvoerder Eerdmans gebeurt dat in 60 procent van alle gevallen waarin rechters tbs'ers vrijlaten uit proefverlof. Eerdmans zal zijn voorstellen niet in een initiatief-wetsvoorstel vatten. Hij vindt het aan minister Donner van Justitie om met voorstellen te komen voor een ander tbs-regime.

het misdrijf niet zou hebben gepleegd? Zo'n koppeling moet je, zeker als kinderpsychiater, achterwege laten."

Wat is eigenlijk het belang om te weten of iemand 'obsessief/compulsief' is, of iets anders, als er vervolgens géén relatie blijkt te zijn met het gepleegde misdrijf? "Of het van belang is om te weten, is een keuze die de rechter dient te maken. Hij kan zo'n diagnose gewooh terzijde-schuiven, als niet relevant voor het beoordelen van de mate van schuld."

Gaat het niet eenvoudigweg om een verzachtende omstandigheid?

"Nec. Een verzachtende omstandigheid ligt in de juridische sfeer. Ook het PBC zal het nooit over verzachtende omstandigheden hebben. Het is dus aan de rechter om te beoordelen of een stoornis als verzachtende omstandigheid moet worden aangemerkt, of niet."

Ook over de motieven van Van der G. is veel gespeculeerd, omdat hij er zelf niet veel over zegt. Maar zou het niet kunnen zijn, dat hij niet veel over zijn motieven kan zeggen, omdat ook motieven vaak achteraf-constructies zijn?

"Inderdaad worden motieven er vaak achteraf bij gemaakt. Het is echt niet zo dat er, ergens diep verscholen, eerst een motief is, en pas daarna een delict. Wetenschappelijk gesproken zie ik wel wat in hoe William James deze kwestie heeft beschreven: in de stroom van het bewustzijn, zegt hij, blijft plotseling een gedachte hangen. Voordat je het weet, krijgt die vat op je en kom je er niet meer van los. Dan treedt er een versnelling op, die voert van gedachte naar besluit, en van besluit naar uitvoering - al dan niet planmatig uitgewerkt. Het komt erop neer dat je uiteindelijk wordt meegenomen in de maalstroom van je eigen denken. Waarschijnlijk spelen 'bewuste motieven', zoals dat heet, maar een zéér bescheiden rol bij misdrijven."

In uw boek komt het PBC er niet best af. Zou u het terecht hebben gevonden, als derden sowieso nog eens naar de PBC-rapportage over Van der G. hadden gekeken?

"Ik ben niet geheel op de hoogte van de huidige stand van zaken in het PBC, dus of er nog steeds volgens de psychoanalytische ideologie wordt gewerkt, weet ik niet. Maar zelfs als dat niet zo is, dan zou ik niet weten waarom ook de huidige PBC-rapporten niet kritisch tegen het licht gehouden zouden mogen worden. Het PBC is een forensisch instituut, geen wetenschappelijke instelling. Het dient de voorlichting aan de rechter en moet bereid zijn ook zichzelf te laten controleren, zeker wanneer er een psychologisch bewijs wordt geconstrueerd of met een natte vinger de toerekeningsvatbaarheid wordt vastgesteld, is het over wilsvrijheid en dat is een filosofische categorie, geen wetenschappelijke. De psychiater Pieter Baan, die het centrum in 1949 oprichtte, vond dan ook dat er in forensische rapportages geen uitspraken over zouden moeten worden gedaan. Volgens hem was dat aan de

rechter om te beoordelen. Welnu, dat vind ik ook, met dien verstande dat de conclusie van de rapportage wel zo moet zijn geschreven dat de rechter daar een uitspraak over kan doen.

"Een rechter heeft het trouwens over het juridische begrip 'toerekenbaarheid', in plaats van het forensisch/psychologische begrip 'toerekeningsvatbaarheid'. Zelf vind ik dat overigens een nogal kunstmatig verschil, en zo subtiel dat ik er nooit achter ben gekomen wat het verschil nu precies inhoudt. Het schijnt iets te maken te hebben met schuld versus ziekte. Als iemand toerekenbaar is, dan heeft hij schuld, terwijl toerekeningsvatbaar een meer medisch connotatie heeft, zoals je ook vatbaar voor een of andere ziekte kunt zijn. Maar nogmaals, hier verlies ik de greep op de gehanteerde begrippen."

In uw boek geeft u er regelmatig blijk van weinig op te hebben met die klinische psychologen en psychiaters die pretenderen wetenschap te bedrijven.

"Dat klopt. Op onderzoek gebaseerde psychologische beschouwingen zijn vaak in hoge mate oppervlakkig, doordat ze een diepte suggereren die er niet is. En het is deze wetenschappelijk prentie, gevat in 'diepe bewoordingen' die deze beschouwingen ook zo onverteerbaar maken. Je kunt het rechters soms ook niet kwalijk nemen dat zij een rapportage niet goed hebben bestudeerd, want ze snappen gewoon niet wat er staat, zo cryptisch en onleesbaar zijn ze soms geschreven. Hoe dan ook: psychiatrie, klinische psychologie en psychopathologie zijn geen wetenschap, althans niet in strikte zin. Experimenten, voorspellen en vastleggen van menselijk gedrag in onwrikbare natuurwetten behoren nu eenmaal niet tot hun gebruikelijke en succesvolste methoden. Genoemde disciplines vertegenwoordigen hooguit diverse theoretische gezichtspunten die mogelijk zijn wanneer men zich buigt over één leven. Overigens zei Baan dit ook al: 'Het is slechts tasten wat we doen'. Ik wil hier trouwens niet mee zeggen dat alles volslagen subjectief is. Een goede forensische deskundige zal een middenweg weten te vinden tussen objectiviteit, voor zo ver dat mogelijk is, en subjectiviteit, om zo tot een verantwoorde uitspraak te komen. Ook kun je uiteraard te werk gaan vanuit een wetenschappelijke houding, waardoor je niet in allerlei speculaties vervalt, zoals we in het geval van Van der G. hebben gezien, en waarbij gaandeweg op de achtergrond raakte dat er ook nog recht moet worden gesproken, het werd steeds meer een academische kwestie 'onder psychologen'. Maar wat deze deskundigen doen, is au fond het vak naar beneden halen, want met de psychiatrie kun je kennelijk alle kanten op."

Biedt het veel geroemde Amerikaanse psychiatrische classificatiesysteem DSM dan geen wetenschappelijk houvast?

"Nou ja, daar staan vele honderden diagnoses in, waarvan sommige er door pressie- en belangengroepen in zijn gekomen. Ik zie niet zoveel in deze paradigmatisch aanpak, het vangen van menselijk gedrag in één bepaalde categorie. Want lukt dat op een gegeven moment niet, dan wordt er gewoon weer een nieuw begrip bedacht waarin dat gedrag wordt ingelijst. Je ziet het trouwens ook bij het idee van persoonlijkheidsstoornissen. Wat de 'persoonlijkheid' van een mens nu eigenlijk precies inhoudt, dat weet men eigenlijk niet. Ook weer: dat is voer voor filosofen. Toch schroomt de psychiatrie niet iemand een bepaalde persoonlijkheidsstoornis op te plakken, omdat-ie bijvoorbeeld aan vier van de zeven criteria voldoet, terwijl niet duidelijk wordt gemaakt, waarom het er minstens vier moeten zijn, om aan de criteria te voldoen. Waarom niet vijf of drie?"

Levenslang voor moord op Duitse bankierszoon

Van onze correspondent

BERLIJN, dinsdag
TEL 29/7
Een rechtbank in Frankfurt heeft gisteren de 28-jarige Magnus G. tot levenslang veroordeeld wegens moord op de 11-jarige bankierszoon Jacob von Metzler in september vorig jaar.

Gezien de koelbloedigheid waarmee de moord was gepleegd en de voorbedachte rade heeft de rechtbank in het vonnis de mogelijkheid geschrapt dat Magnus G. na vijftien jaar voorwaardelijk vrijkomt, hetgeen bij levenslang en goed gedrag mogelijk zou zijn geweest.

Magnus G. was een vluchtige bekende van de familie Metzler en het kostte hem weinig moeite Jacob mee te lokken toen hij op weg was naar school. In een verlaten steengroeve boven Frankfurt wurgde hij de jongen en verstopte het lijk. Daarop stuurde hij de ouders een brief, waarin een miljoen euro losgeld werd geëist. Dat werd betaald, maar Jacob keerde niet terug naar huis.

De politie had Magnus G. echter in de gaten gehouden toen hij het losgeld kwam ophalen en arresteerde hem de volgende dag.

Nadat hij aanvankelijk niets wilde zeggen en de verkeerde plek had opgegeven waar de politie moest zoeken (die toen nog niet wist dat het om een lijk ging), dreigde de Frankfurterse politiechef hem met marteling. Dat deed een

Rel om nieuwe pedo-affaire in Wallonië

Van onze correspondent

BRUSSEL, donderdag
België is gisteren opgeschrikt door een schandaal rond verdwenen meisjes dat sterk doet denken aan de zaak-Dutroux. De Belgische justitie heeft gisteren de hele dag laten graven in de tuin en het huis van de 61-jarige Fransman Michel F. in het Waalse gehucht Sart-Custinne, tegen de Franse grens aan.

Men hoopt daar onder meer aanwijzingen te vinden die de man in verband brengen met de dood van twee Franse meisjes, wier lijken drie jaar geleden werden gevonden in de directe omgeving. Gisteravond was er echter nog niets gevonden.

De Fransman, die al tien jaar in het dorp woont, zit sinds vrijdag vast na een poging een 13-jarig meisje te ontvoeren. Hij sleurde haar een dag eerder zijn bestelwagen in en boeide haar aan handen en voeten. Het meisje wist even later uit de auto te springen en alarmeerde de politie, die de Fransman opspoorde.

Justitie wil nu weten of hij iets te maken heeft met de verdwijning van de twee Franse meisjes in 2000. In zijn tuin wekten een betonnen plaat en een half begraven caravan argwaan. Omwonenden zeggen dat de man 's nachts graafwerken uitvoerde.

F. heeft zijn verleden tegen, aangezien hij in Frankrijk drie keer werd veroordeeld wegens pedofiele activiteiten, zo meldt de Vlaamse VRT-radio.



• Magnus Gaefgen

hoop stof opwaaien en er loopt een gerechtelijk onderzoek, maar de meelevende bevolking kon de houding van de politie heel goed begrijpen.

Magnus G. had zijn plan zonder enige scrupules bevestigd, Jacob moest meteen dood omdat hij hem kende en kon identificeren als zijn ontvoerder en dat stond het luxe leventje in de weg dat Magnus van plan was te gaan leiden van de miljoen euro.

Levenslang voor Metzler-moord

FRANKFURT, 29 JULI. De rechtbank in Frankfurt heeft gisteren de 28-jarige Magnus G. veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf wegens ontvoering van en moord op de 11-jarige bankierszoon Jacob von Metzler in september vorig jaar. De jongen kwam niet thuis nadat zijn ouders het geëiste losgeld van 1 miljoen euro hadden betaald. Zijn lichaam werd na een zoekactie door de politie op aanwijzingen van G. gevonden. De jongen bleek gewurgd. Het vonnis sluit uit dat G. na vijftien jaar voorwaardelijk vrijkomt. (AP)

Dutroux raakt advocaat kwijt

BRUSSEL - Opnieuw heeft Marc Dutroux, de Belg die wordt verdacht van moord, ontvoering en verkrachting van kinderen, een advocaat verloren. Daniël Kahn meent dat 'het overheidssysteem in ons land de waarheid niet wil zoeken'. Eerder stapte Julien

Marc Dutroux mogelijk dader extra moord

Van onze correspondent

BRUSSEL, zaterdag
De Belgische justitie onderzoekt de komende weken of Marc Dutroux een rol heeft gespeeld bij de verdwijning en mogelijke moord van het in 1989 verdwenen meisje Elisabeth Brichet (12).

De onderzoeksrechter nam dit besluit na een klemmend verzoek van de ouders van het meisje. Er zal nadrukkelijk worden gekeken of sprake is van verbanden met het netwerk rond Dutroux.

Volgens de advocaat van de ouders is het onderzoek mogelijk geworden door een recente wetswijziging en het feit dat het ontstaan van pedofiliënnetwerken niet langer wordt ontkend.



• Marc Dutroux

De onderzoekers zullen de komende weken onder meer de handen die in Dutroux' huis in Marcinelle werden gevonden vergelijken met het dna van de

Belgische justitie graaft naar meisjeslijken in tuin Fransman

BRUSSEL/DINANT - België wordt opgeschrikt door een mogelijke affaire rond verdwenen meisjes die doet denken aan de zaak-Dutroux. Justitie liet gisteren in de tuin van het huis van een Fransman in het gehucht Sart-Custinne, tegen de grens met Frankrijk, graven naar de mogelijke stoffelijke overschotten van twee Franse meisjes. Het graafwerk zou een hele dag duren.

De 61-jarige man zit sinds vrijdag vast na een mislukte poging, een dag eerder, om een dertienjarig Belgisch meisje te ontvoeren. Hij lokte haar mee in zijn bestelwagen. Hij boeide haar maar het meisje

wist zich te bevrijden en weg te komen. Een automobilist noteerde de nummerplaat van de wagen, waardoor de politie de Fransman kon oppakken.

Justitie wil weten of de man mogelijk achter de verdwijning zit van twee Franse meisjes wier lichamen een paar jaar geleden in Waals grensgebied zijn gevonden. Hij wordt voorlopig alleen verdacht van poging tot ontvoering. In Frankrijk is de man volgens de VRT-televisie al eens veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf voor aanranding. De bevolking van het gehucht reageerde voor de camera geschokt. (ANP)

Spook van Marc Dutroux duikt opnieuw op in België

van onze correspondent

REMCO DE JONG
BRUSSEL - Belgische media ontwaarden gisteren een nieuw Dutroux-schandaal, nadat justitie grootschalige graafwerken had laten uitvoeren in de tuin van een woning in het gehucht Sart Custinne, aan de Frans-Belgische grens.

De eigenaar is een 61-jarige Fransman die vorige week werd gearresteerd na een mislukte poging een dertienjarig meisje te ontvoeren. De man, een houtvester, woont in de omgeving waar twee Franse meisjes in 2000 en 2001 vermoord werden teruggevonden. De zoekactie van gisteren leverde niets op.

De verdachte heeft inmiddels bekend het dertienjarige meisje te hebben ontvoerd. Hij trok haar in een bestelauto en bond haar handen vast. Ze wist uit de rijdende auto te springen en werd opgevangen door

een automobilist, die haar naar de politie bracht. Onderweg passeerden ze de bestelauto en kon het kenteken worden genoteerd. De verdachte werd even later aangehouden.

Waarom justitie tot de grootschalige zoekactie bij zijn huis overging, weigerde een onderzoeksrechter te vertellen. Het ging volgens hem om 'preventieve' onderzoeken. De tuin werd afgegraven, een vijver leeggepompt en een betonnen vloer opengemaakt. Het gebruik van een bestelauto duidt op de 'methode-Dutroux', schreef een krant vanmorgen.

De Fransman werd eerder in eigen land tot zeven jaar veroordeeld wegens misbruik van minderjarigen. Dorpsgenoten reageerden geschokt. De man was invaller op de plaatselijke school, waar hij toezicht hield op kinderen.

Het Franse strafblad was niet doorgegeven aan de autoriteiten in België.

Pierre op, omdat hij de verkrachtingstactieken van zijn cliënt beu was. Het proces begint volgend jaar. (ANP)

Romp van Nigeriaanse Adam geeft geheimen prijs
Rituele moord op kind nadert ontknoping
AD 30/7

Van onze redactie buitenland
Scotland Yard jaagt verbeten op de rituele moordenaar van Adam, het Nigeriaanse jongetje wiens romp in de

Theems werd gevonden. Gisteren werden in Londen 21 arrestaties verricht. Zelfs de meest geharde rechercheurs van Scotland Yard waren geschokt door de gruwelijke dood van een Afrikaans jongetje van tussen de vier en zes jaar oud. Het kind was in de late zomer van 2001 naar Londen gesmokkeld om te worden geofferd, zo is hun overtuiging.

De hals van het kind was doorgesneden en het bloed afgetapt. Het hoofd, de benen en de armen zijn nooit gevonden. De onderzoekers beschikten slechts over een romp van 46 bij 20 centimeter dat vlak bij de Tower bridge in de Theems was gegooid. Onderzoekers noemden het onbekende jongetje Adam.

Dat het kind slachtoffer was van zwarte praktijken bleek onder meer uit de maaginhoud: een ritueel brouwsel van kwarts, kleikorrels en stukjes ruw

goud. Het mengsel was hem waarschijnlijk vlak voor zijn dood toegediend. De moordenaar had Adam bovendien een oranje broekje aangetrokken; de kleur van Oshun, de riviergodin die vaak centraal staat in extreme Nigeriaanse rituelen.

Geconfronteerd met de eerste rituele moord in het land, begon Scotland Yard aan een der omvangrijkste en meest bizarre onderzoeken in zijn geschiedenis. Aanvankelijk werden in Nederland aanknopingspunten gezocht met de moord op het 'meisje van Nulde' dat ook zonder hoofd en ledematen werd gevonden. Naarmate het onderzoek vorderde ging het spoor echter in de richting van mensensmokkelaars die kinderen verhandelen voor voodoo-achtige praktijken. De romp van het kind gaf langzaam zijn geheimen prijs aan een team van pathologen, geologen en andere experts. Beenderen en weefsel vertelden uiteindelijk het verhaal van Adams afkomst.

Ken Pye, een forensisch geoloog, vond in het gesteente sporen van een rotsgesteente dat slechts in vijf landen is te vinden. Een inspecteur van Scotland Yard reisde duizenden kilometer om een honderdtal grondmonsters te nemen in een poging het thuisland van de jongen aan te wijzen.

Gegevens over water dat hij dronk en het voedsel dat hij at leverden aanvullend bewijs dat Adam slechts uit een klein deel van de wereld afkomstig kon zijn: een strook land van 130 bij 70 kilometer tussen Ibadan en Benin-Stad in Nigeria. Nelson Mandela deed een wereldwijde oproep om de politie te helpen bij haar speurtocht naar degenen die bij de dood van Adam betrokken zijn.

De 21 verdachten - tien mannen en elf vrouwen - die gisteren in Londen werden gearresteerd, komen in ieder geval uit de geboortestreek van het kind. De politie wil hun DNA vergelijken met dat van Adam om na te gaan of onder hen familie van het jongetje is. Bij invallen op negen adressen vond de politie voorwerpen die wijzen op rituelen. Eerder al verhoorde de politie een Nigeriaanse vrouw en haar ex-man die mogelijk betrokken waren bij het smokkelen van de jongen via Duitsland naar Engeland. Het merk van het oranje broekje is alleen in Duitsland te koop.

Het brouwsel dat de 'hoge priester' de jongen vlak voor zijn dood dwong op te drinken, bevatte ook botfragmenten. Scotland Yard zond deze minuscule deeltjes naar de experts die in New York de stoffelijke resten van slachtoffers van

de aanslagen van 11 september onderzoeken. De politie is er van overtuigd dat ultramoderne onderzoekstechnieken uiteindelijk klaarheid zullen brengen in de middeleeuwse aandoende zwarte praktijken.

Colombia killer suspect detained

Police in Colombia have arrested an ice cream seller who they suspect has killed more than 30 boys.

Manual Octavio Bermudez has confessed to several killings in the province of Valle del Cauca, where the bodies of several boys aged between six and 12 have been found in sugar cane fields since 1999. Mr Bermudez was arrested at the weekend in connection with the disappearance of a 12-year-old boy, whose body was later found in his house. Police also found evidence of other murdered children. From the newsroom of the BBC World Service, 24/7

Nieuw onderzoek Dutroux ND, 25/7

door onze correspondenten Pascale Thewissen

BRUSSEL - Justitie in België gaat opnieuw onderzoeken of er een verband is tussen de verdwijning van de twaalfjarige Elisabeth Brichet - het meisje dat op 20 december 1989 in Saint-Servais verdween - en de zaak-Dutroux.

Genetisch materiaal van Elisabeth zal vergeleken worden met ongeidentificeerde haartjes die in de auto en de kelder van Marc Dutroux werden gevonden.

Volgens het gerecht in Namen gaat het om een afronding van het dossier-Dutroux. De van zesvoudige ontvoering en viervoudige kindermoord verdachte Belg komt waarschijnlijk volgend jaar voor de rechter.

De verdwijning van Elisabeth Brichet is omgeven door raadsels. Na het losbarsten van de zaak-Dutroux, in 1996, werd de zaak onder het stof vandaan gehaald en had moeder Marie-Noëlle Bouzet even de hoop dat er meer duidelijkheid zou komen over het lot van haar dochter.

Verdachte cineast Begin 1997 leek er een ontknoping in zicht toen de hoofdverdachte van destijds, de cineast Jean-Marc Houdmont, liet weten een verklaring af te willen leggen. Onderweg naar het gerechtshuis in Namen reed hij zichzelf echter te pletter. Hij is één van de in totaal achttien raadselachtige doden die vielen in de marge van het onderzoek naar de verdwenen en vermoorde meisjes. Ontgoocheld besloot Bouzet België de rug toe te keren en naar Canada te emigreren.

In de aanloop naar het proces-Dutroux, dat op 1 maart 2004 van start gaat, heeft de rechter-commissaris in Namen nu zeven nieuwe onderzoeken bevolen. Naast het DNA-onderzoek wil justitie ook weten of Michel Nihoul - de louche Brusselse zakenman die samen met Marc Dutroux terecht moet staan - iets te maken had met de verdwijning van Elisabeth. Nihoul was goed bevriend met de overleden Houdmont.

Weer een andere kennis van Dutroux, de Griek Diakostavrianos, zou contact hebben gehad met een vriendinnetje van Elisabeth, dat enkele huizen verderop woonde. De vrouw zal opnieuw worden ondervraagd.

Ook een andere poging tot ontvoering wordt opnieuw onderzocht. Het zou volgens de krant Le Soir gaan om de mislukte kidnapping van een meisje op een parkeerplaats in Brussel, in 1994. Justitie vermoedt dat een 67-jarige Fransman, die sinds eind juni in een Belgische cel zit nadat hij geprobeerd had een 13-jarig meisje uit Ciney te ontvoeren, iets met die zaak te maken heeft. Bij de woning van de man, in het Zuid-Belgische Sart-Custinne, werd eerder deze maand gegraven naar mogelijke slachtoffers. Zonder resultaat. De Fransman zelf ontkent elke betrokkenheid bij de oude ontvoeringszaak.

Voogdij Rochelle naar vader

DORDRECHT, 3 JULI. De rechtbank in Dordrecht heeft woensdag het ouderlijk gezag over de 5-jarige Rochelle Rijkers definitief toegewezen aan haar vader, Martin Huisman. Volgens de rechters vervult Huisman momenteel de belangrijkste ouderrol voor Rochelle. De moeder van het meisje, Wanda R., zit een langdurige gevangenisstraf uit. De 5-jarige Rochelle is het zusje van de vermoorde Rowena Rijkers, die bekend werd onder de naam 'het meisje van Nulde'. Rochelle Rijkers staat sinds de aanhouding van haar moeder in december 2001 onder toezicht van Jeugdzorg in Dordrecht. Al bijna twee jaar woedt tussen beide ouders een juridische strijd om het meisje. (ANP)



Rochelle Rijkers toch naar vader

De rechtbank in Dordrecht heeft gisteren het ouderlijk gezag over de 5-jarige Rochelle Rijkers definitief toegewezen aan haar vader, Martin Huisman. MEKO 3/7

Volgens de rechters vervult Huisman momenteel de belangrijkste ouderrol voor Rochelle. De moeder van het meisje, Wanda, zit een langdurige gevangenisstraf

uit wegens de moord op Rochelles zusje, Rowena.

Rochelle verblijft sinds augustus in een kinderpsychiatrisch ziekenhuis in Barendrecht. De rechters vinden de positie van de moeder te onzeker, omdat ze nog lang in de gevangenis moet blijven. In de toekomst kan Wanda R. nog wel wijziging van het gezag over Rochelle vragen. (ANP)

Vader krijgt gezag Rochelle Rijkers

Van onze verslaggever Ron Meerhof ROTTERDAM

Het ouderlijk gezag over Rochelle Rijkers, het jongere zusje van 'het meisje van Nulde' Rowena, gaat terug naar haar vader Martin Huisman. De moeder van het meisje is uit het ouderlijk gezag ontzet. Dat heeft de rechtbank in Dordrecht woensdag bepaald.

Huisman, die al sinds begin 2002 vecht voor zeggenschap over zijn kind, verliet onmiddellijk na de uitspraak geëmotioneerd de rechtbank. Hij wilde geen commentaar geven.

Het inmiddels 5-jarige meisje blijft onder toezicht van Bureau Jeugdzorg, ten minste tot volgend voorjaar. Volgens directeur Bart Groeneweg maakt Jeugdzorg de komende dagen afspraken met Huisman over de toekomst van het meisje. Jeugdzorg wil meewerken aan plaatsing van Rochelle bij haar vader in diens nieuwe woonplaats in Zeeland.

De kans dat dit al voor het begin van het nieuwe schooljaar gebeurt, zoals Huisman wil, noemde Groeneweg zeer klein. Hij benadrukte dat de lopende behandeling in een kliniek in Barendrecht eerst moet worden afgemaakt. Het meisje voelt zich daar veilig en de behandeling slaat goed aan.

Dat is cruciaal, zegt Groeneweg. 'Want laat over één ding geen misverstand bestaan: dit meisje is ernstig getraumatiseerd door alles wat ze in het laatste halfjaar met haar moeder en haar vriend heeft meegemaakt.' Volgens hem is komen vast te staan dat ook Rochelle, net als haar omgekomen zusje, ernstig is mishandeld.

De rechter oordeelde, op grond van een recent rapport van het Ambulatorium in Zetten, dat vader Huisman 'voldoende affectieve en pedagogische kwaliteiten' heeft om zijn vaderrol te vervullen.

De moeder kan dat veel minder, al was het maar omdat ze in de gevangenis in Zwolle zit. Ze wacht daar op de behandeling van haar hoger beroep na haar veroordeling voor betrokkenheid bij de dood van Rowena in 2001. Ze had geweigerd samen met Huisman gedeeld ouderlijk gezag aan te vragen. Daarom heeft de rechtbank moeten kiezen.

Jeugdzorg heeft in de zaak veel kritiek te verduren gehad, met name omdat de instelling zich tegenover de vader had opgesteld. Maar volgens Groeneweg had Jeugdzorg niet veel anders kunnen doen dan ze heeft gedaan. 'Vergeet niet dat de druk zeer groot is geweest. We hebben vorig jaar alleen al zestien rechtszaken moeten voeren.'

KINDERTUIN VOOR ROWENA

GRONINGEN - Een groep inwoners van Nieuweschemans wil een kindertuin oprichten ter nagedachtenis aan Rowena Rijkers. Het park moet een symbool worden voor alle verwaarloosde en mishandelde kinderen ter wereld. In de tuin komen beelden te staan die zijn gemaakt door mishandelde en misbruikte kinderen die in blijvan-mijn-lijfhuizen zijn opgevangen.

Rowena Rijkers werd bekend als 'het meisje van Nulde'. Het 4-jarige meisje werd in de zomer van 2001 vermoord en in stukken gehakt. De rechtbank veroordeelde de moeder en de

stiefvader van het kind daarvoor tot respectievelijk acht en twaalf jaar cel. Het gezicht van het meisje moest worden gereconstrueerd om haar identiteit te achterhalen.

Eerder lanceerden de Groningers het plan om een standbeeld voor het meisje van Nulde op te richten, maar dit liep op niets uit door ruzie tussen de verschillende weldoeners. Het beeld zou worden neergezet in Utrecht.

De kindertuin moet op een lap grond bij Nieuweschemans komen. Volgens woordvoerder S. van 't Goor stelt een anonieme inwoner van de stad het gebied belangeloos ter beschikking. De tuin zou volgend jaar geopend moeten worden. In een later stadium hoopt de initiator bij de tuin een stiltecentrum tegen zinloos geweld te openen.

Rowena Rijkers, symbool voor alle verwaarloosde en mishandelde kinderen. FOTO: ROEL DIJKSTRA TEL 26/7

Lagere straf voor Zwolse dj dan in de VS

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

De rechtbank in Almelo heeft dinsdag de aan de Zwolse dj Raymond K. in de Verenigde Staten opgelegde gevangenisstraf van acht jaar omgezet in 4,5 jaar. Met aftrek van de periode die K. al vastzat, betekent dit dat de Zwolse dj over enkele weken vrijkomt. K. werd in de Verenigde Staten

veroordeeld voor grootschalige xtc-smokkel.

Raymond K. werd drie jaar geleden samen met een vriend, Bas van der P., op verzoek van de Amerikaanse justitie door de Nederlandse politie gearresteerd. De Amerikanen verdachten het tweetal ervan in enkele jaren honderdduizenden xtc-pillen naar de Verenigde Staten te hebben gesmokkeld. Nederland leverde hen twee jaar geleden uit.

De twee hebben altijd gezegd onschuldig te zijn. In ruil voor strafvermindering bekenden ze echter gedeeltelijk schuld.

Hof vernietigt opschorting Uitleveren van Nederlanders aan VS mag

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 6 JUNI. Het ministerie van Justitie mag twee Nederlanders die worden verdacht van xtc-smokkel uitleveren aan de VS. Het hof in Den Haag heeft gisteren de vonnissen vernietigd waarin uitlevering was opgeschort.

Volgens het hof zijn er geen aanwijzingen dat de rechten van verdachten in de VS worden geschonden. Justitie hoeft ook geen terugkeergarantie te vragen voor individuele verdachten, omdat het hof het „voldoende aannemelijk” vindt dat de VS in de praktijk aan teruglevering meewerken. Onlangs nog keerden de wegens xtc-smokkel uitgeleverde en veroordeelde Zwolse dj Raymond K. en zijn medeverdachte Bas van der P. terug uit de VS.

De uitlevering van Nederlanders aan de VS lag stil sinds de Haagse kortgedingrechter J. Holtrop op 14 november 2002 de uitlevering van de Amsterdamse taxichauffeur Paul D. opschortte en de Nederlandse staat – in dit geval het ministerie van Justitie – om informatie vroeg over de Amerikaanse rechtsgang. De rechter herhaalde deze vraag in twee andere zaken, waarna ook uitleveringszaken elders in het land werden opgeschort. Het hof heeft gisteren alleen de zaken behandeld van Paul D. en Victor de B., die beiden worden verdacht van xtc-smokkel. Het derde kort geding draaide om vijf leden van de zigeunerfamilie Moro, die in de VS worden verdacht van winkeldiefstal. Het hof doet in deze zaak later uitspraak.

De kortgedingrechter had aan de staat gevraagd of verdachten in de VS onder druk staan om in te stemmen met een zogeheten *plea-agreement* met de openbare aanklager, waarbij zij schuld bekennen in ruil voor strafvermindering. Volgens de advocaten van de verdachten worden *plea-agreements* snel

afgehandeld. Verdachten die instemmen met een *plea-agreement*, zouden een lagere straf krijgen en sneller terug kunnen naar Nederland om hun straf uit te zitten. De rechter wilde weten of verdachten de facto worden gedwongen tot een schuldbekentenis. Het hof stelt dat het zogenoemde *vertrouwensbeginsel* een onderzoek naar deze vragen in de weg staat. Dit beginsel houdt in dat Nederland en de VS er wederzijds van uitgaan dat zij de rechten van de mens eerbiedigen.

Het hof wijst erop dat de VS partij zijn bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR), dat het recht op een eerlijk proces waarborgt. Daarbij komt, stelt het hof, dat de straffen die uitgeleverde Nederlanders in de VS krijgen opgelegd bij terugkeer in Nederland worden omgezet naar Nederlandse maatstaven.

Het hof heeft niet alleen de principiële vraag beantwoord of de kortgedingrechter informatie mocht vragen aan de staat, maar de zaken van Paul D. en Victor de B. ook meteen afgehandeld. Alle bezwaren van de advocaten tegen uitlevering zijn afgewezen.

M. van der Werf, raadsman van Victor de B., overweegt een nieuw kort geding waarin hij wil bewijzen dat de VS gebruik hebben gemaakt van in Nederland ongeoorloofde opsporingsmethoden, zoals criminele burgerinfiltranten. B. Nootgedagt, advocaat van Paul D., gaat in cassatie tegen de uitspraak en overweegt ook een nieuw kort geding.

Akkoord verdrag EU-VS

Door onze correspondent
LUXEMBURG, 6 JUNI. De ministers van Justitie van de Europese Unie zijn vanochtend in Luxemburg akkoord gegaan met het verdrag tussen de EU en de VS over uitlevering van verdachten. Ook werden zij het eens over een verdrag over wederzijdse rechtshulp. Een regel is verdwenen uit de tekst van het uitleveringsverdrag: wat een lidstaat moet doen als er tegelijkertijd een uitleveringsverzoek komt uit Amerika én uit een andere EU-lidstaat. In een eerdere versie van het verdrag stond expliciet dat het verzoek uit die andere EU-lidstaat niet automatisch voorrang krijgt. Onder druk van Frankrijk, dat hier een grondwettelijk probleem mee had, is dat zinnetje geschrapt.

In de praktijk blijft de lidstaat in kwestie zelf bepalen aan wie in zo'n situatie uitgeleverd wordt – inhoudelijk verandert hiermee niets aan het verdrag. De Griekse EU-voorzitter zal de verdragen op 25 juni in Washington ondertekenen. Daarna moeten de parlementen van de 15 lidstaten de verdragen ratificeren.

Disability Forum) en ENAR (European Network Against Racism). Zo wordt 'gelijkheid' niet genoemd als een van de waarden van de EU (art. 2). Noch wordt antidiscriminatie – in brede zin, dus inclusief seksuele oriëntatie – genoemd als een van de doelen van de EU (art. 3).

zal *not amused* zijn. Hij heeft de voorzitter van de Conventie, Giscard d'Estaing, juist met succes onder druk gezet om het door veel Britten gevreesde *F-word* te schrappen uit de ontwerp-Grondwet. Dit tot verdriet van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, de federalist Fischer, die in 2000 het constitutionele debat opende met een pleidooi voor volledige 'parlementarisering' van de Unie. Fischer zal opkijken Bogaerts suggestie dat federalisme en democratie niet samengaan.

Het debat over de Europese Grondwet verloopt langs verschillende scheidlijnen. Tussen grote en kleine lidstaten bijvoorbeeld.

VS en EU eens over uitleveringsverdrag

Van onze correspondent
BRUSSEL

De Europese ministers van Justitie hebben vrijdag in Luxemburg een akkoord bereikt over de ondertekening van een uitleveringsverdrag met de Verenigde Staten. Amerika stuurde na de aanslagen op 11 september 2001 aan op een regeling om de strijd tegen het internationale terrorisme te vergemakkelijken.

Er is ook overeenstemming over gezamenlijke onderzoeksteams en uitwisseling van bewijsmateriaal. De afspraken worden later deze maand bekrachtigd tijdens een Amerikaans-Europese top in Washington.

Het akkoord is omstreden.

Kamer fiatteert uitleveringsverdrag

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 5 JUNI. De Tweede Kamer heeft minister Donner van Justitie toestemming gegeven om vandaag in te stemmen met een uitleverings- en rechtshulpverdrag dat de Europese Unie wil sluiten met de Verenigde Staten. Dat bleek gisteren na overleg van Donner met de fractiespecialisten in de Tweede Kamer over beide verdragen. De ministers van Justitie van de EU-lidstaten zouden daarvoor vandaag besluiten in Luxemburg.

PvdA en D66 willen wel dat Donner in aparte onderhandelingen met de VS afspraken maakt over de positie van het Internationale Strafhof (ISH) als dit hof en de VS gelijkwaardig om uitlevering van een persoon vragen. Het ISH moet dan altijd prioriteit krijgen, aldus L. van der Laan (D66). Ook moet op papier gegarandeerd worden dat uit te leveren personen nooit geconfronteerd worden met de doodstraf.

Volgens Donner wordt het EU-uitleveringsverdrag verder ingevuld door de bilaterale verdragen

Amerika zou Europese landen in vrijwel alle gevallen kunnen verplichten verdachten uit te leveren. Mensenrechtenorganisaties in Europa hebben gewaarschuwd dat met het verdrag fundamentele rechten op de tocht staan.

De lidstaten hebben bedongen dat ze verdachten niet uitwijzen als die in de Verenigde Staten de doodstraf riskeren. Ook zal er geen gehoor aan een verzoek worden gegeven als er twijfels bestaan over een eerlijk proces.

De meeste landen in Europa hebben al een bilateraal verdrag met de VS. Minister Donner van Justitie zei onlangs in de Tweede Kamer dat dat zwaarder weegt dan de bepalingen in het Europese verdrag.

tussen Nederland en de VS. „Dat is de rechtsbasis voor uitlevering.” Het politieke signaal dat Nederland het ISH niet verder wil uithollen is volgens de minister al eerder afgegeven. Het ISH-statuut zelf schrijft geen voorrangspitatie voor omdat het uitgangspunt is dat verdachten zoveel mogelijk nationaal berecht worden.

Ook PvdA-woordvoerder Wolfen wees er op dat in dit verdrag de voorrangspitatie van het ISH onvoldoende geborgd is. De bilaterale uitleveringsverdragen zijn volgens hem aan modernisering toe. „Ze zijn gesloten in de jaren tachtig en sindsdien zijn de rechtsopvattingen tussen Nederland en de VS uit elkaar gegroeid”. De detentieomstandigheden in de VS zijn volgens hem verslechterd en de toetsing van opsporingsmethodes is verminderd.

Amerikaanse opsporingsambtenaren opereren volgens Donner nu al in Nederland. Dat gebeurt onder verantwoordelijkheid van het OM de functionarissen hebben geen zelfstandige bevoegdheden.

Tussen regeringen, zoals de Nederlandse, die de Unie vooral zien als een lucratieve markt, en regeringen die streven naar een politieke unie met een zelfstandige rol op het wereldtoneel. Tussen regeringen en volksvertegenwoordigers ook: de Nederlandse parlementariërs in de Conventie zien zich anders dan hun eigen regering bewust van het feit dat behoud van het vetorecht in een Unie met straks 25 lidstaten een recept is voor verlamming.

De meest fundamentele tegenstelling is nog altijd die tussen 'intergouvernementalisten' en 'federalisten'. De eersten gaan ervan uit dat nationale regeringen de grootste legitimiteit bezitten. Zij dienen dan ook de hoofdrol te spelen in de Europese besluitvorming. Federalisten willen de legitimiteit van de Brusselse besluiten juist vergroten door de Europese burgers meer zeggenschap te geven. Onder meer door versterking van de direct gekozen volksvertegenwoordiging, het Europees Parlement, dat op zijn beurt de persoon kiest die aan het hoofd komt te staan van de uitvoerende macht, de Europese Commissie.

Aan beide modellen kleef een democratisch tekort. Intergouvernementele besluitvorming is een diplomatiek spel tussen nationale regeringen, dat stevast achter gesloten deuren plaatsvindt. Dergelijke achterkamertjespolitiek is voor burgers nauwelijks te volgen en door nationale parlementariërs nauwelijks te controleren. Dat geldt vooral als de eigen minister geen vetorecht heeft, en *overruled* kan worden door zijn Europese collega's. Behoud van het vetorecht daarentegen, zoals eurosceptici bepleiten, ondergraaft de

besluitvaardigheid van de Unie. Dus ook haar vermogen om, bijvoorbeeld met sociale en milieuwetten, de concurrentie op de Europese markt te reguleren. Dan bepaalt niet de politiek, maar de markt hoeveel beleidsvrijheid de lidstaten overhouden.

Formeel vastklampen aan nationale soevereiniteit leidt ertoe dat feitelijke soevereiniteit wordt uitgehouden door marktkrachten die aan niemand verantwoording afleggen. In de buitenlandse politiek betekent behoud van formele soevereiniteit dat ons buitenlandbeleid in Washington wordt gemaakt. Het federale model lost deze dilemma's op door niet alleen bepaalde bevoegdheden, maar ook de parlementaire controle en medewetgeving naar het Europese niveau te tillen. Federalisten staan voor de uitdaging om de Europese democratie te schragen met een Europese publieke opinie. Daarvan is nog nauwelijks sprake. De verkiezingsprocedure voor het Europees Parlement ontmoedigt al grensoverschrijdend politiek debat en samenwerking tussen zusterpartijen. Want burgers kunnen, bij gebrek aan Europawijde kieslijsten, slechts op nationale kandidaten stemmen.

De machtsvraag – wie wordt de baas in Europa? – wordt niet tijdens de Europese verkiezingen beantwoord, maar in onderonsjes tussen regeringsleiders. Logisch dat veel kiezers thuisblijven. Federalisten moeten zich sterk maken voor Europese instituties die niet slechts in formele zin democratisch zijn, maar echt Europees burgerschap bevorderen.

Eén van die instituties is het referendum. De goedkeuring van een Europese Grondwet is bij uitstek een kwestie voor de burgers. In de Tweede Kamer ligt een wetsvoorstel van GroenLinks, PvdA en D66 ook in Nederland zo'n volksraadpleging te houden. Door de Grondwet zullen beleidsterreinen die raken aan de kern van de nationale soevereiniteit – strafrecht, vreemdelingenbeleid, buitenlandse politiek – deels overgeheveld worden naar de Unie. Durven intergouvernementalisten de nationale democratie op essentiële punten buitenspel te zetten zonder de staatsburgers daarin te kennen? Federalisten moeten juist de Europese democratie tot inzet van het referendum maken. Dat is democratische winst, zelfs als de Grondwet wordt weggestemd.

Joost Lagendijk is europarlementariër voor GroenLinks.

Debat over

In zijn plan voor een Europese FBI koppelt minister Donner de vormgeving van Europa en Nederland. Prima, vindt Alfred Pijpers.

De Europese Conventie maakt overuren om op 20 juni in Thessaloniki een ontwerp voor een Europese 'Grondwet' te kunnen presenteren. En in de lidstaten, ook in Nederland, zwelt de discussie aan. Enkele dingen vallen op.

In de eerste plaats heeft de Conventie veel teksten geproduceerd over een breed scala van constitutionele onderwerpen, zoals de doelstellingen van de EU, de juridische verankering van de grondrechten, de pijlerstructuur, en de positie van de Europese instellingen. De oogst is wat dit aangaat rijker dan bij vorige Europese verdragsherzieningen. In die zin is de

Pentagon op zoek naar alledaags leven

Hoe ziet het leven van een gemiddelde Amerikaan eruit? Dat wil het Pentagon, het Amerikaanse ministerie van Defensie, precies weten. Het Pentagon start binnenkort een programma dat het leven van mensen heel nauwkeurig in kaart kan brengen. LifeLog, zoals het project wordt genoemd, is een soort digitaal superdagboek waarin onder meer de bewegingen en sociale contacten van mensen worden opgenomen en geanalyseerd.

LifeLog is bedacht door de Pentagon-afdeling Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA). Dat is dezelfde afdeling die het internet, dat oorspronkelijk DARPA-net heette, heeft uitgevonden.

DARPA wil deelnemers aan het project uitrusten met hardware zoals sensoren om te registreren wat ze zien, horen en voelen, een GPS, een digitaal kompas en een hartslagmeter. Daarnaast worden alle verstuurd en ontvangen e-mailberichten opgeslagen, net als bezochte webpagina's, chatsessies, handgeschreven brieven, faxen, telefoongesprekken en voicemailberichten. De onderzoekers van DARPA willen nog meer weten. Ook de 'context' is belangrijk. Welke kranten en boeken lezen de mensen die worden gevolgd? Naar welke televisieprogramma's kijken ze? Luisteren ze naar de radio? Wat voor informatie halen ze uit elektronische bronnen zoals websites, e-books en online databanken?

De aanbesteding van het LifeLog-project is openbaar. Een uitgebreide beschrijving van het digitale dagboek staat online (www.darpa.mil/ipto/research/llog). Het Pentagon benadrukt dat het niet om een spionagesysteem gaat. Volgens een woordvoerder van het ministerie is deelname aan het LifeLog-project vrijwillig. „Jedereen LifeLog-gebruiker kan zelf bepalen of hij sensoren uit- of aanzet en wie de gegevens mag inzien”, aldus de woordvoerder in het Amerikaanse dagblad *The San Jose Mercury News*. LifeLog heeft volgens het Pentagon ook niets te maken met werkelijke spionage-

projecten als het Terrorism Information Awareness (TIA) System. TIA, dat tot voor kort heel Big Brother-achtig Total Information Awareness heette, is een nog te bouwen computersysteem dat opsporingsdiensten *real time* toegang moet geven tot persoonsgegevens en verkeersgegevens (internetverbindingen) van potentiële terroristen.

LifeLog is bedoeld voor militaire leiders en trainers, aldus het Pentagon. Die moeten door middel van het superdagboek meer inzicht krijgen in de manier waarop mensen informatie onthouden en verwerken.

Privacyorganisaties hebben ondanks de geruststellingen van het Pentagon verontrust gereageerd op de LifeLog-plannen. De software die voor LifeLog ontwikkeld zal worden, kan gemakkelijk misbruikt worden voor spionagedoel-einden. Ook bedrijven zouden gebruik kunnen maken van de LifeLog-software om de gangen van hun werknemers na te gaan. De multimedia-aspecten van LifeLog geven spioneren bovendien een heel nieuwe dimensie. Het is tot nu toe nog niet mogelijk om precies te volgen wat iemand voelt en ziet.

En hoe zit het met de privacy van vrienden, collega's en toevallige passanten, vraagt *New York Times*-columnist William Safire zich af. De LifeLog-gebruiker mag misschien zelf bepalen wanneer hij de sensoren op zijn lichaam uitzet, de mensen met wie hij in contact komt hebben geen zeggenschap over informatie die in het digitale dagboek wordt opgeslagen. Hun gesprekken en e-mails maken zonder hun medeweten deel uit van de gegevensverzameling van het Pentagon. Het gevolg van LifeLog is dat iedereen iedereen bespioneert en alles wat privé is met de overheid deelt, aldus Safire.

Websites:
www.darpa.mil/ipto/research/llog;
www.darpa.mil/iao/TIASystems.htm

MARIE-JOSÉ KLAVER

[mjk@nrc.nl]

Kamer wil referendum Euro-wet

Volk mag kiezen voor Europese grondwet

Van onze verslaggever
Theo Koelé
DEN HAAG

Zeer tegen de zin van het kabinet-Balkenende overweegt een Kamermeerderheid een referendum te houden over de Europese grondwet die momenteel in de maak is. Zelfs partijgenoten van de premier zijn niet afkerig van een volksraadpleging, die uniek zou zijn in de nationale politiek.

Dit bleek dinsdag, verrassend, tijdens een gezamenlijke bijeenkomst van leden van de Tweede en de Eerste Kamer. In de Tweede Kamer lijkt de ChristenUnie een initiatiefvoorstel van PvdA, GroenLinks en D66 aan een nipte meerderheid te gaan helpen. De partijen konden al rekenen op steun van LPF en SP. „We hebben geen principiële bezwaren tegen een referendum dat niet bindend is voor de Tweede Kamer”, aldus fractieleider Rouvoet van de ChristenUnie. Al is het niet bindend, de Kamer kan de uitslag van een referendum natuurlijk niet zomaar naast zich neerleggen.

De kans bestaat zelfs dat uiteindelijk alleen het CDA van Balkenende en de SGP tegen een referendum zijn. De nieuwe fractieleider van de VVD, Van Aartsen, is voorstander. Maar in zijn fractie leven bezwaren. Van Aartsen wil een 'open discussie' over het onderwerp. Dat is tegen het zere been van de premier.

Nog pijnlijker voor Balkenende

is dat het CDA in de Eerste Kamer een referendum niet op voorhand afwijst. „Bij hoge uitzondering” moet een volksraadpleging kunnen, meent CDA-senator Van der Linden. Het CDA heeft alleen al met de PvdA een meerderheid in de Eerste Kamer. Volgens Van der Linden kan een referendum ertoe bijdragen dat burgers zich meer betrokken voelen bij 'Europa'.

Balkenende toonde zich na het debat ongelukkig met de gang van zaken. Hij vroeg zich af of de Europese grondwet, die de machtsverhoudingen regelt in de Europese Unie na toetreding van tien nieuwe lidstaten, 'zich wel leent voor een simpel ja of nee'. Ook het tijdstip waarop het referendum gehouden zou worden, baart de premier zorgen. De initiatiefnemers denken aan 10 juni 2004, de dag van de verkiezingen voor het Europese Parlement. Drie weken later neemt Nederland het EU-voorzitterschap op zich. Als de bevolking zich dan tegen de Europese grondwet heeft uitgesproken, werpt dat een schaduw over het voorzitterschap, vreest de premier.

Balkenende kreeg nog een teleurstelling te verwerken. De Kamer keerde zich tegen het Benelux-voorstel om de Europese Commissie, het 'dagelijks bestuur' van de EU, te splitsen in leden met en zonder stemrecht. Alle landen hebben recht op een volwaardige commissaris, staat in een door vrijwel alle partijen ondertekende VVD-motie.

De PvdA'er Timmermans, lid van de Conventie namens de Tweede Kamer, verweet Nederland vier maanden te laat een belangrijk voorstel te hebben ingediend om het strafrecht in Europees verband te regelen. „Daardoor heeft het geen kans meer”, aldus Timmermans.

De sprekers van CDA en VVD waren minder uitgesproken in hun kritiek maar ze maakten duidelijk op een aantal belangrijke punten een ander standpunt te huldigen dan het kabinet. Het Tweede Kamerlid Van Baalen (VVD) drong er bij het kabinet op aan zich krachtig te blijven verzetten tegen een vaste voorzitter van de Europese Raad, zoals is voorgesteld door Conventie-voorzitter Giscard d'Estaing. Vorige week heeft staatssecretaris Nicolai (Europese Zaken) echter al aangegeven dat Nederland met zo'n voorzitter kan leven, zolang die niet te machtig wordt.

Het Tweede Kamerlid Van Dijk (CDA) hekelde het feit dat er naar het zich laat aanzien geen verwijzing naar de joods-christelijke traditie van Europa in de preambule

van de grondwet wordt opgenomen. Het Eerste Kamerlid Van der Linden (CDA) drong er, evenals Timmermans, krachtig op aan het overleg over de grondwet al tijdens de Conventie af te ronden. Ongevaar zou hij zien dat een aantal sleutelproblemen naar een zogeheten Intergouvernementele Conferentie wordt doorgeschoven, mede omdat parlementariërs daardoor weinig of geen greep meer op de gang van zaken zouden hebben.

Tijdens het debat kwam het tot een vinnige woordenwisseling tussen Timmermans en Van Baalen. De PvdA'er verweet de VVD „goedkoop populisme” omdat de partij openlijk wil dreigen met een Nederlands veto als Nederland op een aantal punten niet zijn zin krijgt, met name in zake de vaste voorzitter.

Van Baalen reageerde geprikkeld. Volgens hem is het juist verstandig te dreigen met zo'n veto omdat je anders je onderhandelingspositie verspeelt. „U bent als een vakbeweging, die nooit wil staken”, zo hield de VVD'er Timmermans voor.

Europese Conventie is onnodig steriel

'Conventie-methode', in tegenstelling tot het traditionele intergouvernementele en besloten overleg tussen de regeringen van de lidstaten, zeker een aanwinst.

Maar een minpunt is bijvoorbeeld dat de discussie over de toekomst van Europa wel erg verengd is tot institutionele vraagstukken, zoals het Voorzitterschap van de Raad, of de samenstelling en omvang van de Commissie. Ook dreigt dat de in 2001 gemaakte afspraken (Verdrag van Nice) weer worden opengebroken. Een doos van Pandora, want nu hebben de tien nieuwe EU-leden ook een stem met betrekking tot de toekomstige institutionele verhoudingen in de EU. Geen wonder dat de Conventie hierover verdeeld is.

Eigenaardig is ook dat een cruciaal aspect van de toekomstige Unie, de verdeling van Europese en (sub)nationale bevoegdheden niet uit de verf is gekomen. Er is wel over gesproken, maar de Conventie was al vroeg van mening dat de bestaande balans van (exclusief-) Europese, nationale, en

'gedeelde' bevoegdheden niet ingrijpend hoeft te veranderen. Een werkgroep van de Conventie heeft zelfs de aanbeveling gedaan om het streven naar een 'steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa' uit het huidige Unieverdrag te schrappen. Wel ziet het er naar uit dat de positie van de Europese Raad, waarin de invloed van de lidstaten tot gelding komt, enigszins wordt versterkt ten opzichte van de supranationale Commissie. De Grondwet zal de opbouw van de Unie eerder consolideren, met inbegrip van de al bestaande communautaire elementen, dan centrale machtsmiddelen scheppen in Brussel.

Tegen deze achtergrond is het begrijpelijk dat het grote publiek nog geen slapeloze nachten heeft van de Conventie. Maar misschien brengt het plan van minister van Justitie Donner om een soort Europese FBI op te richten hier verandering in. Hij pleitte onlangs voor een aparte Europese instantie voor de opsporing, vervolging, berechting, en bestraffing van ernstige grensoverschrijdende

delicten. Donner redeneert dat slechts 10 procent van de zware misdrijven in Nederland een grensoverschrijdend karakter heeft. Daar kun je Europese regels voor ontwerpen. Maar voor het overige kunnen onze specifieke

Rechtvaardiging nieuwe EU-organen ontbreekt vaak

nationale tradities en voorkeuren op het gebied van de strafrechtspleging worden gehandhaafd. Zo wordt aan de sluipende Europese harmonisatie van het strafrecht een halt toegevoerd.

Of dit idee kans van slagen heeft, valt te bezien. Het is laat bij de Conventie ingediend, en er zitten zeer veel haken en ogen aan. Maar ook als het niet wordt aanvaard biedt het toch een aantrekkelijk model voor de manier waarop het debat over de toekomst van

de EU gevoerd zou moeten worden.

In de eerste plaats schept het een specifieke federale oplossing voor een omvangrijk en uiterst urgent probleem: de bestrijding van de internationale georganiseerde misdaad. In de federale vergezichten van bijvoorbeeld *Joschka Fischer* ontbreekt zo'n functionele rechtvaardiging van nieuwe Europese organen vaak. Men pleit voor een 'Senaat', een 'Congres', of een 'Europese President' zonder dat de noodzaak duidelijk of aannemelijk wordt gemaakt.

Het idee van Donner verschaft in principe tevens een tamelijk heldere afbakening van nationale en Europese bevoegdheden. Dat was precies de opdracht die de regeringsleiders een paar jaar geleden in Nice en Laken al hadden gegeven, maar waar de Conventie niet aan toegekomen is. Donner levert impliciet ook een generieke formule voor het fameuze subsidiariteitsvraagstuk: wat doe je Europees en wat nationaal. Tegelijkertijd kan het plan het onbehaaglijke gevoel bij veel burgers wegne-

men dat de Europese integratie sluipenderwijs de nationale autonomie uitholt, zonder dat je dat kunt tegenhouden.

Verder brengt Donner een koppeling aan tussen de toekomstige vormgeving van de EU en die van Nederland. Hij ondervangt zodoende het bezwaar dat een debat over de toekomst van de EU eigenlijk onmogelijk gevoerd kan worden zonder een debat over de toekomst van Nederland. Het debat in de Conventie krijgt een wat minder steriel karakter als dat wordt gerelateerd aan gevoelige nationale beleidsterreinen. Het kan de betrokkenheid van de burgers vergroten.

Het is heel wat interessanter om te debatteren over de vraag of Europese (Frans? Duitse?) 'FBI'-agenten voortaan in Amsterdam op basis van Europese regels drugskoeriers mogen aanhouden, dan over de vraag hoeveel leden de Europese Commissie moet hebben.

Alfred Pijpers is verbonden aan Instituut Clingendael.

Analyse | Voorstellen van de Europese Conventie halen eindstreep omdat er geen duidelijke verliezers en winnaars zijn

De champagne stond al een dag koud. Niemand binnen de Europese Conventie die eraan twijfelde: de gedetailleerde schets van een Europese Grondwet moet en zal de eindstreep halen.

De gevulde glazen gingen onder de klanken van Beethovens *Ode aan die Vrede* dan ook vrijdagmiddag als vanzelfsprekend de hoogte in, nadat het in het halfrond van het Europese Parlement in Brussel weer als vanouds had geronkt. Historisch, een grote dag, een mijlpaal, een nieuw Europa, een waardig, gezaghebbend Europa, een Europa met open ramen en deuren. De herinneringen aan de vaak bittere gevechten van de afgelopen maanden tussen Eurosceptici en federalisten, grote en kleine lidstaten, presidium en delegaties en parlementarissen en regeringsvertegenwoordigers werden met de bubbeltjeswijn weggespoeld. Leve Europa.

Je zou van die gezwollen taal wantrouwig worden, maar er is

Europa. Voorbeelden te over. Spanje maakt een voorbeeld, omdat een nieuwe procedure voor stemmenweging Madrid minder macht, en uiteindelijk misschien wel minder geld geeft. Groot-Brittannië wil niet dat Europa de kans

gekrijgt aan het eigen fiscale regime te morrelen. En ook *founding father* Nederland wil zich bijvoorbeeld in het strafrecht niet omverlaten blazen door Brusselse beddijucht: handen af van onze coffeshops. Alleen zware grensover-

schrijdende criminaliteit leent zich voor Europese aanpak. Zelfs met kleine kens is het com-

promis van de Conventie nog niet voltooid. De Intergouvernementele Conferentie die zich nu over de Grondwet zal ontfermen wacht

nog een portie heikle kwesties, zoals de stemverhouding en de bevoegdheid van de Europese Raad bij unanimiteit te bepalen op welk beleidsterrein met meerderheid kan worden besloten.

Ondanks alle goede bedoelingen en inspanningen is het niet gelukt de burger bij het proces te betrekken. Op cruciale momenten vormden wisselende en achterkamer ook in de Conventie het decor waar zaken werden gedaan. Dat de burger afzijdig bleef, valt hem niet aan te rekenen. De samenstelling van een Grondwet, en zeker een exemplaar voor ten minste 25 lidstaten, is een taak en ingewikkeld proces dat hij aan verkozene vaklieden moet kunnen overlaten.

De voorstellen ontleen draagkracht aan het gegeven dat er geen duidelijke winnaars of verliezers aan te wijzen zijn. Aanvankelijk kreeg voorzitter Giscard d'Estaing het verwijt dat hij zich al te gemakkelijk voor het karretje van de grote lidstaten liet spannen. Met

ropese Raad verantwoording schuldig is. Vooral Europarlementariërs in de Conventie tonen zich teleurgesteld over de handhaving van het vetorecht bij het buitenlands beleid, alle fiscale zaken en de sociale zekerheid. Groot-Brittannië wil bij deze zaken niets weten van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheden. Het vetorecht wordt in het ontwerp bij 22 beleidsterreinen opgeheven. Dit betreft vooral Justitie en Binnenlandse Zaken. Dit betekent dat het aantal terreinen waarop het Europees Parlement kan meebeslissen toeneemt van 34 tot 56.

De huidige twintigkoppige Europese Commissie zal vanaf volgend jaar tot 2009 één commissaris per lidstaat tellen - als de regeringsleiders daarmee instemmen. Daarna wordt de Commissie beperkt tot vijftien leden die volgens een rotatiesysteem uit verschillende landen komen. De overblijvende landen kunnen ieder een euro-commissaris zonder stemrecht naar Brussel sturen. Burgers uit verschillende landen kunnen de Commissie verzoeken om een initiatief voor Europese wetgeving als ze samen met meer dan een miljoen

handreikingen naar de kleinere landen vorige week smolt die kritiek snel weg. De aanstelling van een vaste president weerspiegelt netjes het evenwicht. Dat hij er kwam, konden de grootmachten op hun debetrekking bij schrijven. Dat hij vooral als taak de voorbereiding van de agenda krijgt, was een inkapseling van het pakket die de kleine lidstaten tevreden stemde. Ook over de samenstelling van de nieuwe Europese Commissie valt weinig te mopperen. Een college van 25 bestuurders of meer achten velen onwerkbaar. Door de omvang te beperken tot vijftien commissarissen en er vice-bestuurders zonder stemrecht aan toe te voegen, behouden alle lidstaten wel hun zo vurig gewenste nationale representant.

In alle pogingen om consensus te bereiken, is Europa er in elk geval niet veel eenvoudiger op geworden. De brug tussen burger en Brussel is nog niet geslagen.

Van onze correspondent Rob Gollin

BRUSSEL, 13 JUNI. De Europese Conventie is het vandaag eens geworden over het ontwerp voor een constitutioneel verdrag voor de Europese Unie. Maar vertegenwoordigers van Europese regeringen waarschuwden dat het ontwerp voor hun regeringen nog onaanvaardbare artikelen bevat.

De onderhandelingen tussen de Europese regeringsleiders over de definitieve verdragstekst beginnen in oktober en worden volgend jaar maart waarschijnlijk afgesloten.

Het lastigste probleem voor de Conventie was de aantasting van machtsposities van landen, bij de poging om het bestuur van de EU geschikt te maken voor uitbreiding van 15 tot 25 lidstaten. Uiteindelijk heeft het presidium van de Conventie geen enkel land ontzien.

Zo negeert het presidium, dat de tekst heeft opgesteld, geheel het verzet van Spanje, Polen en zestien kleinere landen tegen de aantasting van hun huidige machtspositie bij het bepalen van gekwalificeerde meerderheden vanaf 2009. Nederland heeft onverminderd bezwaar tegen het opheffen van het vetorecht bij het vaststellen van de Europese begroting.

De EU krijgt volgens het ontwerpverdrag een vaste voorzitter van de Europese Raad (van regeringsleiders), wiens macht echter onder druk van veel kleine landen zeer beperkt is. Met succes hebben de kleine landen aantasting van de positie van de Europese Commissie beperkt. De EU krijgt een minister van Buitenlandse Zaken die vice-voorzitter van de Europese Commissie is en tevens aan de Eu-

ropese Raad verantwoording schuldig is. Vooral Europarlementariërs in de Conventie tonen zich teleurgesteld over de handhaving van het vetorecht bij het buitenlands beleid, alle fiscale zaken en de sociale zekerheid. Groot-Brittannië wil bij deze zaken niets weten van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheden. Het vetorecht wordt in het ontwerp bij 22 beleidsterreinen opgeheven. Dit betreft vooral Justitie en Binnenlandse Zaken. Dit betekent dat het aantal terreinen waarop het Europees Parlement kan meebeslissen toeneemt van 34 tot 56.

De huidige twintigkoppige Europese Commissie zal vanaf volgend jaar tot 2009 één commissaris per lidstaat tellen - als de regeringsleiders daarmee instemmen. Daarna wordt de Commissie beperkt tot vijftien leden die volgens een rotatiesysteem uit verschillende landen komen. De overblijvende landen kunnen ieder een euro-commissaris zonder stemrecht naar Brussel sturen. Burgers uit verschillende landen kunnen de Commissie verzoeken om een initiatief voor Europese wetgeving als ze samen met meer dan een miljoen

Van onze correspondent Geert-Jan Bogaerts

BRUSSEL

Amerikaanse agenten

Het aantal Nederlanders dat aan de Verenigde Staten wordt uitgeleverd stijgt explosief. Dit jaar zijn er al 37 uitleveringsverzoeken vanuit de VS. Oorzaak: de wereldwijd actieve Amerikaanse drugspolitie DEA ziet het XTC-producerende Nederland als 'het Colombia van Europa'. Het documentaireprogramma Zembra toont vanavond hoe Nederlanders in de steeds intensievere 'War on XTC' bloot staan aan uitlokking en de inzet van criminele burgerinfiltranten. Tot op de dag van vandaag is onduidelijk wat Amerikaanse agenten precies op Nederlandse bodem

Balkenendes Europese Con

Premier Balkenende noemde het resultaat van de Europese Conventie 'bepaald niet slecht', maar dat klinkt als *wishful thinking*. Veel Nederlandse wensen zijn absoluut niet veiliggesteld.

Van onze correspondent Geert-Jan Bogaerts

De positie van Nederland in de Europese Unie wordt wankeler dan ooit. De beoogde versterking van de Europese besluitvorming blijft op enkele van de belangrijkste terreinen uit. En Nederlands traditionele bondgenoot binnen de EU, de Europese Commissie, is ontevreden over de blauwdruk voor de Europese grondwet. Er lijkt kortom weinig reden voor tevredenheid in Den Haag over het werk van de Europese Conventie, die vrijdag de conceptgrondwet aanvaardde. Toch noemde premier Balkenende het resultaat 'bepaald niet slecht'. Volgens hem zijn veel Nederland-

Nederland Europese

Door een onzer redacteuren DEN HAAG, 14 JUNI. Nederland blijft zich op een aantal belangrijke punten verzetten tegen het ontwerp voor een Europese grondwet, waarover de Europese Conventie het gisteren na 16 maanden vergaderen in Brussel eens is geworden. Dit heeft premier Balkenende gisteren na afloop van de minister-raad verklaard.

Een van de punten die Balkenende noemde was de opheffing van het vetorecht bij begrotingskwesties. Tegen de wil van Nederland laat het grondwetsontwerp besluitvorming over financiële zaken toe met een gekwalificeerde meerderheid. Volgens Balkenende hecht Nederland er als grootste nettobetaler in de Europese Unie aan het bestaande systeem van unanimiteit van stemmen in financiële zaken te handhaven.

Ook heeft Nederland kritiek op het feit dat er een afzonderlijke Raad Algemene Zaken en Wetgeving komt. Volgens de premier is

Overzicht van de belangrijkste voorstellen:

- Besluitvorming bij meerderheid wordt aanzienlijk uitgebreid. Vetorecht voor meer buitenlands beleid, defensie en fiscale aangelegenheden blijft.
- Vanaf 2009 is voor besluitvorming een dubbele meerderheid nodig: meer dan de helft van het aantal lidstaten en zeker zestig procent van de Europese bevolking.
- Europese burgers krijgen het recht initiatieven in te dienen. De Commissie moet een kwestie behandelen als één miljoen handtekeningen zijn verzameld.

Ontwerp-grondwet Europa is af

Van onze correspondent Rob Gollin

land als gevolg van de besluitvorming onder vuur komt te liggen is de vraag. Nederland weet zich in Europa gesteund door vier landen die ook vasthouden aan vetorecht in strafrechtzaken. Daarmee is sprake van een minderheid. Volgens de Nederlandse regeringsvertegenwoordiger in de Conventie, Gijs de Vries, wordt het 'nog een lastige zaak' het veto te verdere als de conferentie van regeringen zich buigt over de definitieve versie van de Grondwet. Die wordt in maart volgend jaar verwacht.

Spanje maakte als enige land een voorbehoud bij de resultaten. Madrid hecht aan de stemmenverdeling waarbij elke lidstaat een bepaald gewicht heeft. Die verhou-

gehonoreerd. Hij wil nog wel garanties dat zowel grote als kleine landen aan bod komen bij het voorzitterschap van de EU, dat om de vijf jaar zal wisselen. Ook wil hij het op termijn verdwijnen van het vetorecht op het budget van de EU nog aanvechten. De komst van een raad van vakministers die in het openbaar vergadert over Europese wetgeving noemde hij 'niet nodig'.

Giscard d'Estaing overhandigt de resultaten van de Conventie volgende week in Thessaloniki aan de Europese regeringsleiders. Hij bond ze op het hart 'zo dicht mogelijk bij de tekst van de Conventie te blijven'.

► Pagina 5: Nationale reflexen blijven

dingen zijn eind 2000 vastgelegd in Nice. De Conventie vindt dat vanaf 2009 de meerderheid moet worden gevormd door de helft van de lidstaten en 60 procent van de bevolking.

Hoewel op onderdelen kritiek werd geleverd, overheerste bij de deelnemers tevredenheid. Voorzitter Giscard d'Estaing gaf toe dat het geen perfect resultaat was, 'maar het is meer dan we aan het begin durfden te hopen'. Europees Commissaris Barnier drong aan op 'meer moed'. Hij betreunde het dat het veto op veel terreinen blijft gehandhaafd.

Premier Balkenende noemde het resultaat 'bepaald niet slecht'. Hij stelde vast dat, veel wensen van Nederland en de Benelux zijn

Van onze correspondent Rob Gollin

BRUSSEL

BRUSSEL, 13 JUNI. De Europese Conventie is het vandaag eens geworden over het ontwerp voor een constitutioneel verdrag voor de Europese Unie. Maar vertegenwoordigers van Europese regeringen waarschuwden dat het ontwerp voor hun regeringen nog onaanvaardbare artikelen bevat.

De onderhandelingen tussen de Europese regeringsleiders over de definitieve verdragstekst beginnen in oktober en worden volgend jaar maart waarschijnlijk afgesloten.

Het lastigste probleem voor de Conventie was de aantasting van machtsposities van landen, bij de poging om het bestuur van de EU geschikt te maken voor uitbreiding van 15 tot 25 lidstaten. Uiteindelijk heeft het presidium van de Conventie geen enkel land ontzien.

Zo negeert het presidium, dat de tekst heeft opgesteld, geheel het verzet van Spanje, Polen en zestien kleinere landen tegen de aantasting van hun huidige machtspositie bij het bepalen van gekwalificeerde meerderheden vanaf 2009. Nederland heeft onverminderd bezwaar tegen het opheffen van het vetorecht bij het vaststellen van de Europese begroting.

De EU krijgt volgens het ontwerpverdrag een vaste voorzitter van de Europese Raad (van regeringsleiders), wiens macht echter onder druk van veel kleine landen zeer beperkt is. Met succes hebben de kleine landen aantasting van de positie van de Europese Commissie beperkt. De EU krijgt een minister van Buitenlandse Zaken die vice-voorzitter van de Europese Commissie is en tevens aan de Eu-

Nog veel tegenstand bij lidstaten

Conventie eens over tekst grondwet EU

Door onze correspondent NRC

BRUSSEL, 13 JUNI. De Europese Conventie is het vandaag eens geworden over het ontwerp voor een constitutioneel verdrag voor de Europese Unie. Maar vertegenwoordigers van Europese regeringen waarschuwden dat het ontwerp voor hun regeringen nog onaanvaardbare artikelen bevat.

De onderhandelingen tussen de Europese regeringsleiders over de definitieve verdragstekst beginnen in oktober en worden volgend jaar maart waarschijnlijk afgesloten.

Het lastigste probleem voor de Conventie was de aantasting van machtsposities van landen, bij de poging om het bestuur van de EU geschikt te maken voor uitbreiding van 15 tot 25 lidstaten. Uiteindelijk heeft het presidium van de Conventie geen enkel land ontzien.

Zo negeert het presidium, dat de tekst heeft opgesteld, geheel het verzet van Spanje, Polen en zestien kleinere landen tegen de aantasting van hun huidige machtspositie bij het bepalen van gekwalificeerde meerderheden vanaf 2009. Nederland heeft onverminderd bezwaar tegen het opheffen van het vetorecht bij het vaststellen van de Europese begroting.

De EU krijgt volgens het ontwerpverdrag een vaste voorzitter van de Europese Raad (van regeringsleiders), wiens macht echter onder druk van veel kleine landen zeer beperkt is. Met succes hebben de kleine landen aantasting van de positie van de Europese Commissie beperkt. De EU krijgt een minister van Buitenlandse Zaken die vice-voorzitter van de Europese Commissie is en tevens aan de Eu-

ropese Raad verantwoording schuldig is.

Vooraf Europarlementariërs in de Conventie tonen zich teleurgesteld over de handhaving van het vetorecht bij het buitenlands beleid, alle fiscale zaken en de sociale zekerheid. Groot-Brittannië wil bij deze zaken niets weten van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheden. Het vetorecht wordt in het ontwerp bij 22 beleidsterreinen opgeheven. Dit betreft vooral Justitie en Binnenlandse Zaken. Dit betekent dat het aantal terreinen waarop het Europees Parlement kan meebeslissen toeneemt van 34 tot 56.

De huidige twintigkoppige Europese Commissie zal vanaf volgend jaar tot 2009 één commissaris per lidstaat tellen - als de regeringsleiders daarmee instemmen. Daarna wordt de Commissie beperkt tot vijftien leden die volgens een rotatiesysteem uit verschillende landen komen. De overblijvende landen kunnen ieder een euro-commissaris zonder stemrecht naar Brussel sturen. Burgers uit verschillende landen kunnen de Commissie verzoeken om een initiatief voor Europese wetgeving als ze samen met meer dan een miljoen

• ANALYSE: pagina 5
• WWW.NRC.NL: Volledige tekst

Van onze correspondent Geert-Jan Bogaerts

BRUSSEL

De positie van Nederland in de Europese Unie wordt wankeler dan ooit. De beoogde versterking van de Europese besluitvorming blijft op enkele van de belangrijkste terreinen uit. En Nederlands traditionele bondgenoot binnen de EU, de Europese Commissie, is ontevreden over de blauwdruk voor de Europese grondwet. Er lijkt kortom weinig reden voor tevredenheid in Den Haag over het werk van de Europese Conventie, die vrijdag de conceptgrondwet aanvaardde. Toch noemde premier Balkenende het resultaat 'bepaald niet slecht'. Volgens hem zijn veel Nederland-

Nederland Europese

Door een onzer redacteuren DEN HAAG, 14 JUNI. Nederland blijft zich op een aantal belangrijke punten verzetten tegen het ontwerp voor een Europese grondwet, waarover de Europese Conventie het gisteren na 16 maanden vergaderen in Brussel eens is geworden. Dit heeft premier Balkenende gisteren na afloop van de minister-raad verklaard.

Een van de punten die Balkenende noemde was de opheffing van het vetorecht bij begrotingskwesties. Tegen de wil van Nederland laat het grondwetsontwerp besluitvorming over financiële zaken toe met een gekwalificeerde meerderheid. Volgens Balkenende hecht Nederland er als grootste nettobetaler in de Europese Unie aan het bestaande systeem van unanimiteit van stemmen in financiële zaken te handhaven.

Ook heeft Nederland kritiek op het feit dat er een afzonderlijke Raad Algemene Zaken en Wetgeving komt. Volgens de premier is

VK 14-6

VK 16/6

in Nederland

uitvoeren. Zembla filmde hoe advocaat Marnix van der Werff in Amerika op zoek gaat naar informatie die zijn cliënt Victor de Boer kan vrijpleiten, omdat gebruik zou zijn gemaakt van illegale opsporingsmethodes. Hij treft inderdaad een gedetailleerde verklaring aan, waaruit blijkt dat in Nederland een undercoveragent en een criminele burgerinfiltrant zijn ingezet. 'Amerika heeft Nederland belazerd. De rechter zegt dat we Amerika moeten vertrouwen, ik heb bewijs dat Amerika niet te vertrouwen is'. Zembla, Nederland 3, 21.10 uur *VK 1/6*

Kabinet hanteert VN-terreurlijst

Van onze verslaggever
DEN HAAG

Organisaties die op de VN-lijst staan van terroristische organisaties worden in Nederland verboden. Daarnaast zal het kabinet de vrijheid nemen organisaties te verbieden waarvan het aanwijzingen heeft dat die terroristische doeleinden hebben.

Dat maakte vice-premier Zalm vrijdag duidelijk op de persconferentie na afloop van de minister-raad, waarin minister Donner van Justitie zijn antiterrorismevorstellen had gepresenteerd. Donner zal zijn plannen ter bestrijding van terrorisme en extremisme in Nederland pas volgende week volledig openbaar maken.

De VN hebben al enige tijd geleden een lijst opgesteld van terroristische organisaties. Staten worden geacht de banktegoeden van die organisaties te bevriezen.

In andere Europese landen wordt die lijst al gebruikt als basis

voor een verbod van dergelijke organisaties. Nederland kende zo'n verbodsbepaling nog niet, maar het kabinet gaat die nu dus op basis van dezelfde lijst invoeren.

Zalm gaf toe dat het lastiger wordt extremistische organisaties te verbieden die geen rechtspersoon zijn. 'Het uitgangspunt wordt of zij kwade bedoelingen jegens derden hebben', aldus de vice-premier.

Hij erkende ook dat het voornemen van het kabinet om AIVD-materiaal te gebruiken als bewijsmateriaal in processen tegen vermeende terroristen, mogelijk strijdig lijkt met de rechtsbescherming van verdachten. 'We moeten zoeken naar een redelijke balans tussen de rechten van verdachten en een manier om terrorisme te bestrijden', aldus Zalm. 'We kunnen ons niet neerleggen bij wat er zich in Rotterdam heeft afgespeeld. Het kan niet zo zijn dat op grond van de rechten van verdachten een effectieve bestrijding van het terrorisme onmogelijk wordt.'

EU onderhandelt vanaf oktober over grondwet

Door onze correspondent
BEN VAN DER VELDEN

PORTO CARRAS, 20 JUNI. De Europese regeringsleiders zullen in oktober beginnen met onderhandelingen over een definitieve tekst voor een Europees constitutioneel verdrag. Dat hebben ze vanmorgen op de EU-top in het Griekse Porto Carras besloten.

Voorzitter Valéry Giscard d'Estaing van de Europese Conventie bood vanmorgen de regeringsleiders een ontwerp-tekst voor zo'n verdrag aan. Dit ontwerp zal als basis dienen voor de komende onderhandelingen.

Veel regeringen, waaronder de Nederlandse, willen verandering van de compromissen van de Conventie over de toekomstige verdeling van de macht in de Europese Unie. De regeringsleiders hebben vanmorgen open gelaten wanneer de intergouvernementele conferentie over het constitutionele verdrag wordt afgesloten. Ze willen dat het in ieder geval „zo snel mogelijk” gebeurt, zodat Europese burgers zich voor de verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 2004 vertrouwd kunnen maken met deze grondwet.

Verschillende landen, waaronder Nederland, overwegen tegelijk met deze verkiezingen een referendum over de grondwet te organiseren. Volgens EU-diplomaten worden de onderhandelingen waarschijnlijk maart volgend jaar afgesloten. Italië, dat vanaf 1 juli EU-voorzitter is, moet volgende maand een plan voor het verloop van de onderhandelingen presenteren. De EU-regeringsleiders wil-

len het verdrag na 1 mei 2004 ondertekenen, waardoor hun collega's van de huidige toetredingslanden als volwaardige EU-leden ook hun handtekening kunnen zetten.

De Nederlandse premier, Jan Peter Balkenende, zei dat het resultaat van de Conventie „een positief algemeen beeld” geeft. Volgens hem moeten de Europese regeringsleiders zich bij de komende onderhandelingen realiseren dat niet iedereen zijn zin kan krijgen. „Als er veel amendementen komen, bestaat het gevaar dat het hele bouwwerk onduidelijk wordt gehaald”, zei hij.

Hij noemde wel een lijst van zaken waarmee Nederland het moeilijk heeft, zoals het verlies van vetorecht bij het vaststellen van de lange termijnbegroting van de Europese Unie en de instelling van een Wetgevende Raad van EU-ministers. Hij zei dat gebleken is dat de wens van de Nederlandse Tweede Kamer om gegarandeerd een Nederlandse eurocommissaris met stemrecht te behouden niet haalbaar is. De meeste regeringsleiders willen een deel van de eurocommissarissen in de toekomst geen stemrecht meer geven.

De regeringsleiders somden vanmorgen een hele lijst zaken op die zij in het ontwerp van de Conventie veranderd willen zien. Daarbij behoort de permanente voorzitter van de Europese Raad (van regeringsleiders), de wijze van benoeming van de voorzitter van de Europese Commissie en het opgeven van vetorecht op verschillende terreinen.

tevredenheid over conventie lijkt voorbarig

landse wensen amper gehonoreerd

se wensen gehonoreerd. Dat lijkt sterk op *wishful thinking*. Want de belangrijkste Nederlandse eis was dat er geen permanente voorzitter van de EU zou komen. En die eis is niet ingewilligd.

Die Europese president komt er wel, voor een periode van telkens maximaal vijf jaar. Nederland was eventueel bereid, zo vertellen diplomaten, om akkoord te gaan met een permanente voorzitter die een puur ceremoniële functie zou krijgen. De beoogde president krijgt echter ook een belangrijke inhoudelijke taak: hij moet de vergaderingen van de Europese raden voorbereiden. Dat is de plek waar de belangrijkste besluiten vallen. Daarmee wordt de Europese voorzitter veel machtiger dan Balkenende zou willen.

Ook op andere terreinen is het Nederlands belang allermest veiliggesteld. Den Haag wilde een vetorecht houden over de financiering van de EU. Zo hoopt het kabinet te voorkomen dat Nederland, als relatief rijk land, op termijn zijn kapitaal moet overdragen aan Brussel. De meeste landen willen dat vetorecht afschaffen.

Evenmin is het duidelijk of de

koffieshop-cultuur nieuwe Brusselse regelgeving zal overleven. Mogelijk dringt Europa aan op een gemeenschappelijke strafrechtelijke drugsaanpak, en het is allerminst zeker dat Nederland die ontwikkeling kan keren.

Hans van Mierlo, de aanvankelijke vertegenwoordiger van de regering in de Conventie, toonde zich gisteren teleurgesteld over een heel andere tekortkoming. 'Ik constateer dat op heel wezenlijke punten geen resultaat is geboekt. Zo vind ik het heel jammer en heel zorgwekkend dat er geen werk is gemaakt van een Europees buitenlands beleid. Ik begrijp niet dat het drama van Irak de ogen niet heeft geopend.'

Volgens hem heeft het kabinet te weinig oog gehad voor de wenselijkheid van een gemeenschappelijk Europees buitenlands beleid. 'Over twintig of dertig jaar leven de VS steeds meer in een soort superieur isolement, terwijl Europa bang is en ontmoedigd. Maar goed, als je het buitenlands beleid geen prioriteit geeft, zoals het kabinet doet, is het gemakkelijker om tevreden te zijn.'

► Pagina 7: Commentaar

wijst deel van grondwet af

er geen behoefte aan weer een extra raad in EU-verband.

Ook hoopt Nederland nog gedaan te krijgen dat het nieuwe vaste voorzitterschap van de Europese Raad gaat rouleren tussen grote en kleinere landen. Het zou zijns inziens verkeerd zijn als alleen maar grote of alleen maar kleinere landen zo'n voorzitter zouden leveren.

Per saldo toonde Balkenende zich gisteren echter niet ongelukkig met de uitkomst van de Europese Conventie. Hij zei dat het grondwetsontwerp „in belangrijke mate” tegemoet komt aan de ideeën van Nederland en zijn Benelux-partners.

Hij erkende dat Nederland zich lang heeft verzet tegen de invoering van een vaste voorzitter van de Europese Raad, door staatssecretaris Nicolai (Europese Zaken) steevast als „een zonnekoning” omschreven. Hij wees er echter op dat de positie van de voorzitter, zoals nu in het ontwerp geformuleerd,

veel zwakker is dan een aantal grote lidstaten van de EU aanvankelijk hadden gewild. Hij zal geen vijf jaar maar twee en een half jaar in functie blijven en veel minder macht hebben dan eerst was voorzien.

Nederland wil nog verder praten met de overige lidstaten over het voorstel van minister Donner (Justitie) voor een beperkte regeling van het strafrecht in Europees verband. De premier waarschuwde er in dit verband echter voor dat er ook op het terrein van justitie steeds meer zaken in Europees verband zouden worden beslist.

De uitkomsten van de Conventie moeten nog worden goedgekeurd door de regeringsleiders van de EU-lidstaten, die zich hierover vanaf komend najaar op enkele bijeenkomsten zullen buigen. Daarna moeten ook de volksvertegenwoordigers van de lidstaten zich ermee akkoord verklaren alvorens de Europese grondwet kracht van wet kan krijgen.

Big Brother ligt op de loer sinds 11/9

Achtergrond | Juristen vrezen verlies burgerlijke vrijheden door antiterrorwetgeving

rechten aan te tasten. Onmiddellijk na 11 september kreeg de regering-Bush met de *Patriot Act* aanzienlijk meer armsglag in de opsporing en vervolging van terroristen. Tijdens de evaluatie meldde het ministerie van Justitie terughoudend te zijn omgegaan met de nieuwe bevoegdheden.

Twee mislukte jihad-rechtszaken voor de Rotterdamse rechtbank (in december 2002 en mei 2003) hebben minister Donner van Justitie ervan overtuigd dat de huidige juridische instrumenten ontoereikend zijn om jihad-strijders en -rondselaars te veroordelen. Het kabinet wil het mogelijk maken dat informatie van de buitenlandse veiligheidsdienst AIVD als bewijsmateriaal kan dienen in processen tegen vermeende terroristen.

Minister Donner wil informatie van de AIVD over vermeende terroristen kunnen gebruiken als bewijs in strafzaken. Dat komt hem zeker te staan op het verwijt burgerrechten op te offeren aan de strijd tegen terreur. Het delicate balanceren is begonnen.

Van onze verslaggever
Janny Groen
AMSTERDAM

Nauwelijks twee maanden na de terroristische aanslagen in Amerika, verzette een groep advocaten zich al tegen het Europees vorenemen de antiterrorismewetgeving aan te scherpen. 'De democratische rechten mogen niet de *collateral damage* van de oorlog tegen terrorisme worden', zo luidde de Europese oproep, die op 14 november 2001 onder vakerbroeders werd verspreid.

De advocaten vreesden dat burgerlijke vrijheden - vooral het recht om privacy - op het spel zou-

Bezorgdheid is er ook over de verhoogde activiteiten van de geheime dienst. Minister van Justitie Ashcroft willigde in een jaar 113 urgente verzoeken in tot elektronisch afluisteren of fysiek schaduwen. Dat gebeurde in de voor- gaande 25 jaar minder dan vijftig keer.

De FBI reageert soms ook te snel op tips, waarom agenten zelf vragen. Dat leidt weer tot valse aanwijzingen, waarvan de *New York Times* enkele voorbeelden geeft: een Jemenitische vrachtwagenchauffeur werd beschuldigd van het ronselen van jihad-strijders. De tipgever was, zo bleek later, uit op wraak vanwege een familievete. Wraak was ook het motief van de ex-vrouw van een Marokkaanse student uit Texas. De student moest zijn studie afbreken; de vrouw kreeg een jaar gevangenisstraf wegens een valse aangifte.

In het zoeken naar evenwicht tussen staatsveiligheid en burgerrechten is veel juridische inventiviteit vereist, concludeerde het congres. Ook in Nederland is het denken over fatsoenlijke antiterrorwetgeving nog maar net begonnen.

Zorgen in VS over verhoogde activiteit geheime diensten

pen jaar 'minder dan tien' verdachte moskeën bezocht en contact gehad met een vijftigtal bibliotheken over opmerkelijk leesgedrag. Volgens Justitie hadden meestal de bibliotheken zelf alarm geslagen. De *New York Times* meldt echter dat veel bibliothecarissen bezorgd zijn over de macht van de regering de leesgewoonten van hun cliënten in kaart te brengen. Wie te vaak fundamentealistische islamitische documenten opvraagt, is verdacht.

Fundamenteel debat voor lege tribune

Weinig belangstelling voor discussie over Europese grondwet

De VVD dreigt met het niet-ratificeren van de Europese grondwet, maar premier Balkenende ziet een 'bouwwerk', waaruit geen steentjes getrokken moeten worden. Het fundamentele Europa-debat, voor een lege tribune.

Door onze redacteur

RAYMOND VAN DEN BOOGAARD
DEN HAAG, 25 JUNI. Een bouwwerk, waaruit je niet zomaar steentjes kunt trekken, op straffe van ineenstorting van de gehele constructie. Zo ziet de Nederlandse regering het ontwerp van de Europese grondwet, zoals de Europese Conventie die heeft bedacht. In de komende maanden zal over het ontwerp door de regeringen van de Europese Unie verder worden onderhandeld, alvorens het als verdragstekst ter ratificatie naar de parlementen wordt gestuurd.

Wat premier Balkenende betreft blijft het ontwerp zoveel mogelijk ongewijzigd ten opzichte van de huidige tekst, bleek gisteravond in de Tweede Kamer, bij het debat over de jongste Europese top. „Als elk land straks het onderste uit de kan wil halen, nemen we grote risico's. Soms kun je meer bereiken als je coöperatief bent.”

Deze voorzichtige benadering kon gisteren vooral bij de grootste oppositiepartij, de PvdA, op enthousiasme rekenen. „Het kabinet zal voor dit beleid de oppositie dringend nodig hebben”, constateerde de PvdA'er Timmermans. Maar als parlementsafgevaardigde in de Europese Conventie, en daarmee medeopsteller van de ontwerpgrondwet, was Timmermans van alle Kamerleden dan ook het meest enthousiast

over de tekst.

De coalitiepartijen CDA en VVD bleken veel kritischer, en meer geneigd tot onderhandelen, zo bleek tijdens dit Kamerdebat, waarin het parlement aan de regering in feite een onderhandelingsmandaat voor een jaar verstrekt werd. Het is de bedoeling dat de Europese regeringsleiders uiterlijk over een jaar, ter gelegenheid van de Europese verkiezingen, de Grondwet af hebben.

De VVD'er Van Baalen sloeg de meest polemische toon aan. Het ontwerp is 'volstrekt onvoldoende' aldus Van Baalen, die dreigende taal sprak over wat de VVD over een jaar zal doen bij een eventuele ratificatie: „wat nu ter tafel ligt, zou ons aanleiding geven om tegen te zijn”. Vooral het ontbreken van een volledig stemgerechtigde eurocommissaris voor elk land zit de VVD hoog, en de partij is ook niet gerust op de invulling van het permanent extern voorzitterschap van de Europese raad, en het verlies van het nationale vetorecht in de Europese besluitvorming van financiën en strafrecht.

Van Baalens gespierde toon leverde hem de hoon op van de PvdA'er Timmermans, die het ontwerp „een mooi resultaat” noemde. „Dat kennen we van de VVD, uit de tijd van Bolkestein”, aldus Timmermans. „Men maakt heel veel lawaai als het om Europa gaat, maar als het erop aan komt gaat de VVD toch door de bocht en blijkt het dualisme zijn grenzen te hebben”. Van Baalen verweet hierop de PvdA'er „het parlement buitenspel te willen zetten”. „Het is niet aan het parlement om in Europa nu een beetje te gaan meederhandelen. Wij beoordelen in het parlement de resultaten”, aldus de VVD'er. Deze afstandelijkheid was in feite ook de benadering van de CDA'er Van Dijk, hoewel die minder zwaarwegende bezwaren had tegen de ontwerp-Grondwet. Wel had het CDA graag gezien dat het Christendom

als culturele basis voor de Europese eenwording in de preambule van de Grondwet werd opgenomen, en uitte Van Dijk bedenkingen bij het opgeven van het vetorecht van de lidstaten bij het financiële beheer van de Unie. En dan was er natuurlijk de vorige maand mede met steun van het CDA aangenomen motie Van Baalen, dat de Nederlandse regering ervoor moest zorgen dat elke lidstaat een volledig stemgerechtigde eurocommissaris had – en niet slechts bij toerbeurt, zoals nu in de ontwerp-Grondwet staat. Had de regering die motie nu wel of niet uitgevoerd?

Wel uitgevoerd, maar niet met resultaat – antwoordde premier Balkenende. Waarop CDA en VVD concludeerden dat Nederland dan maar op de Intergouvernementele Conferentie aan het streven naar een eigen eurocommissaris moeten gaan werken. Over de vraag of Nederland daar van de strekking van de motie Van Baalen een halszaak zal maken liet de premier zich niet uit, maar de herhaalde verwijzingen naar gebouwen waaruit niet zomaar steentjes getrokken kunnen worden, wekte bij de Kamer geen overspannen verwachtingen.

Premier Balkenende werd nog even in het nauw gebracht, toen in de Kamer de uitvoering van de motie Van der Laan aan de orde kwam. Daarin was uitgesproken, dat Nederland zich niet mocht inzetten voor het opnemen van 'God' in de Europese Grondwet. Tijdens de Europese top in Thessaloniki had de premier echter wel degelijk gepleit voor een verwijzing naar joods-christelijke tradities in de preambule van de Grondwet, naast de daar thans al in opgenomen verwijzingen naar de Griekse- en Romeinse geschiedenis, en het humanisme.

Hij had zich aan het ontbreken van een verwijzing naar de joods-christelijke traditie „geërgerd” zei de premier, en zich „gemandateerd” gevoeld deze opmerkingen te

maken. Maar door wie dan gemandateerd, wilde de PvdA weten. In ieder geval toch niet door de Tweede Kamer. Was dit optreden wel tevoren met de VVD- en D66-bewindslieden in het kabinet besproken? De premier huldte zich hier in mist, maar ontkende een loopje te hebben genomen met de kamermotie Van der Laan: van 'God' als zodanig was in zijn interventie geen sprake geweest. VVD en D66 lieten het er in deze netelige kwestie bij zitten.

Het Kamerdebat was voor de meeste partijen het moment om hun instelling ten aanzien van de Europese Unie en de komende Grondwet nog eens principieel te markeren. De SP staat als enige partij principieel afwijzend tegen het opgeven van de nationale soevereiniteit die aan het Europees proces inherent is, en de ChristenUnie en SGP missen enige geestdrift voor dit streven. De LPF nam aan het debat in het geheel niet deel.

GroenLinks en D66 namen de gelegenheid vooral te baat voor het berijden van eigen stokpaardjes. Karimi (GroenLinks) wilde het vooral over het Europese asielbeleid hebben, hoewel dat onderwerp vandaag in de kamer apart behandeld wordt, en Van der Laan (D66) diende een – overigens door de regering ontraden – motie in om er in de IGC voor te zorgen dat het Europese parlement in de toekomst niet meer tussen Brussel en Straatsburg hoeft heen en weer te reizen.

In ruimere zin was het Kamerdebat een treffende illustratie van de vaak gesignaleerde geringe publieke belangstelling voor Europa. Nadat de politieke posities van de Kamerfracties de afgelopen dagen al in de pers en kameroverleg gebleken waren, debatteerden kabinet en Kamer urenlang voor een gepend lege publieke- en perstribune – over een onderwerp waarvan iedereen bezweert, dat het de toekomst van ons land en onze staat fundamenteel zal beïnvloeden.

'Infiltrant verstoorte relatie'

Donner: geheime inzet Duitser incident

Van onze verslaggeefster
Elaine de Boer
DEN HAAG

De geheime inzet in 1998 van een criminele burgerinfiltrant door de Duitse politie op Nederlands grondgebied heeft de betrekkingen met Duitsland 'lange tijd' verstoord. Dat heeft minister Donner van Justitie donderdag gezegd tijdens een debat met de Tweede Kamer. In welk opzicht de relatie verstoord was, zei Donner niet.

„Dat was eens en nooit weer”, beloofde minister van Justitie Donner in de Tweede Kamer, waar hij ter verantwoording werd geroepen voor het optreden van de infiltrant. Deze werd zonder dat Nederland dat wist, ingezet bij de opsporing van drugszaken. Dat kwam aan het licht door een geheim rechtbankvonnis uit 1998.

Er is volgens Donner echter geen reden te vrezen dat zich nog meer geheime acties van infiltranten op Nederlands grondgebied zullen voordoen. Donner: „Landen weten dat dit kan leiden tot verstoring van de relaties. Als zo'n actie aan het licht komt, is dat doorgaans het einde van de actie.”

Donner ontkende met klem dat er andere criminele burgerinfiltranten zonder medeweten van de Nederlandse justitie in Nederland zijn ingezet. Hij heeft daarover navraag gedaan bij onder meer de Verenigde Staten. Die hebben ontkend. Donner: „Ik hecht nog altijd meer waarde aan de woorden van een andere overheid dan aan een krantenbericht.”

Een man die dreigt te worden uitgeleverd aan de Verenigde Staten omdat hij wordt verdacht van xtc-smokkel naar dat land via

Duitsland, zegt dat hij is uitgelokt door twee infiltranten. Volgens zijn advocaat was een van die twee een undercover-agent die Amerikaans onderzoek deed op Nederlands en Duits grondgebied.

Daarvoor was toestemming verleend. Maar uit de verklaring van die undercover-agent zou blijken dat hij is bijgestaan door een burgerinfiltrant. De advocaat, Van der Werf, vermoedt dat de Amerikanen informatie achterhouden waarvan ze weten dat die gevoelig ligt bij de Nederlandse autoriteiten.

De bezwaren van een aantal fracties in de Kamer gisteren tegen het uitleveren van verdachten aan de Verenigde Staten wuifde Donner weg. Hij verweet bijvoorbeeld de SP en GroenLinks 'provincialisisme' met hun houding. Zij vinden dat Nederland geen verdachten meer moet uitleveren.

„Onzin. Zij doen dingen anders, maar dat is niet altijd verkeerd”, aldus Donner. Zolang de Amerikanen hun afspraken nakomen, is er volgens hem niets aan de hand. Volgens Donner mochten alle Nederlandse verdachten die aan de VS zijn uitgeleverd hun straf in eigen land uitzitten. Op één na, die ervoor koos om in de VS te blijven.

Toch vinden meerdere fracties dat de strafrechtssituatie in de VS sinds begin jaren tachtig dusdanig is veranderd, dat het uitleveringsverdrag nog eens moet worden bekeken. De doodstraf wordt vaker opgelegd dan destijds en de VS zijn kruistochten begonnen tegen drugs en terrorisme. Bovendien is het aantal uitleveringsverzoeken fors gestegen. Donner zegde toe dat hij zal proberen de Kamer per brief ervan te overtuigen dat wijziging van het verdrag niet nodig is.

Aan bestrijding ter

Achtergrond | Ieder land in Europa heeft een eigen filosofie en be

Minister Donner van Justitie heeft de Kamer een nota gezonden, waarin hij zegt wat hij wil doen om de dreiging van het terrorisme te verkleinen. Strafrechtdeskundigen zijn ongerust.

Van onze verslaggeefster
Janny Groen
AMSTERDAM

In de strijd tegen het internationaal terrorisme kan het reguliere strafrecht niet eendeloos worden opgerekt. Wetgevers die op dit terrein overhaast willen scoren, lopen het risico met één pennensstreep democratische waarborgen te schrappen. Deze waarschuwing aan het adres van minister Donner van Justitie valt te lezen in de bundel *Terrorisme, Europa en strafrecht*, die in juli verschijnt bij de Amsterdam University Press.

In de bundel buigen vijf strafrechtdeskundigen van de Universiteit van Amsterdam zich over de juridische instrumenten die in di-

verse landen tegen terroristen worden ingezet. De bundel is vooral een inventarisatie geworden van juridische valkuilen en dilemma's.

Om te beginnen is er geen sluitende definitie van het begrip terrorisme. Waar ligt de grens tussen terrorisme en legitiem verzet en wie definieert die grens? Harmen van der Wilt, universitair hoofd-docent internationaal strafrecht, herinnert aan de verhitte debatten in de Verenigde Naties in de jaren zestig en zeventig. Het streven te komen tot een algemeen aanvaard definitie strandde toen op onverzoenlijke ideologische tegenstellingen.

Westerse landen zochten een antwoord op het 'particuliere terrorisme' in een poging paal en perk te stellen aan vliegtuigkapingen, bezettingen van ambassades en gijzelingen. Ontwikkelingslanden vreesden dat vrijheidsstrijders, die zich verzetten tegen raciale, koloniale en imperialistische onderdrukking, als terroristen zouden worden gebrandmerkt.

De politiek geladen grens tussen terrorist en vrijheidsstrijder levert nog steeds problemen op, zo bleek

in de herfst van 2002 toen Dene-marken een congres organiseerde voor Tsjetsjeense organisaties. De Russische president Poetin zegde een bezoek aan Kopenhagen af en in de Russische pers werd Dene-marken afgeschilderd als een vrij-plaats voor terroristen.

Terrorisme is een internationaal probleem en zou door internationale samenwerking moeten worden bestreden. Maar zelfs in de Schengenlanden, die onderling een vrij verkeer van personen toestaan, stuit de terroristenjager al op onoverbrugbare verschillen. Verschillen in strafrechtelijke aansprakelijkheid, in sanctie-

'Risico's sinds

Het islamitisch extremisme is een grote bedreiging, ook voor Nederland. De risico's voor de westerse samenleving zijn sinds tijden niet zo groot geweest.

Dat schrijft minister Donner van Justitie in zijn nota *Terreur en de bescherming van de samenleving*, die hij dinsdag naar de Tweede Kamer stuurde. Als tran-

Vrees voor 'geheime poli

door Marloes de Koning

DEN HAAG - Spookrechtspraak en een oncontroleerbare geheime politie liggen op de loer wanneer geheime informatie van inlichtingendienst AIVD wordt toegelaten als bewijs in een rechtszaak.

Dat voorspelt Roger Vleugels, kenner op het gebied van spionage- en inlichtingendiensten. „Hier wordt geknabbeld aan de fundamenten van onze rechtsstaat.”

Het is nog speculeren wát justitieminister Donner precies aan de wet wil veranderen om te voorkomen dat vermeende terroristen vrijuit gaan, zoals laatst in Rotterdam gebeurde.

Dat kwam vooral doordat belastend materiaal van de inlichtingendienst AIVD niet als bewijs gebruikt mocht worden. AIVD-watcher en onafhankelijk specialist op het gebied van de Wet Openbaarheid van Bestuur (WOB) Vleugels vreest de gevolgen van verruiming van die wet.

„Dit is de eerste stap richting een geheime politie.” Een instantie die in het geniep informatie kan verzamelen en die vervolgens in de rechtszaal kan worden gebruikt, maar waarvan niet te controleren valt of de gegevens ook kloppen en hoe ze verkregen zijn. Onschuldige mensen kunnen door gebruik van AIVD-materiaal op oncontroleerbare manier

opeens verdachte worden.

„Dergelijke dossiers kunnen enorme missers bevatten. Iemand kan zomaar een patroon in zijn handelen hebben dat op de één of andere manier een overlap heeft met circuits die onder terrorismeverdenking liggen. Je gaat bijvoorbeeld regelmatig naar een moskee waar jongeren voor de jihad worden gerekruteerd of je traint bij een sportclub waar een wapenkamer blijkt te zijn ondergebracht.”

Probleem is dat verdenkingen in geheime ambtsberichten van de AIVD niet een-twee-drie te weerleggen zijn. „Ook al heb je er niets mee te maken, ze kunnen wel tegen je wor-

B. Dittrich (D66): Niet onder indruk van AIVD

Door een onzer redacteurs **NAC**
DEN HAAG, 26 JUNI. Boris Dittrich, leider van D66, vond het „als burger” moeilijk om in te schatten hoe reëel de dreiging is die minister Donner schetst. „Ik maak ook geen deel uit van de AIVD-commissie in de Kamer, daar zitten alleen de voorzitters van de drie grootste fracties in. Maar ik lees wel de jaarverslagen van de AIVD en dan ben ik niet zo onder de indruk van de manier waarop zij opereren. We weten bijvoorbeeld het een en ander door het rapport van de commissie-Van den Haak over het optreden van de inlichtingendienst voor de moord op Pim Fortuyn. Daar moet je toch constateren dat de AIVD geen goed werk heeft geleverd.”

Hoe beoordeelt u dan de scherpe beoordelingen van Donner over het moslimterrorisme?

„Hoe erger je de zaken voorstelt, hoe makkelijker je gesteund wordt. Ik wil het hoofd koel houden en daar niet te snel in mee gaan. Donner gebruikt forse zinnen, die slag maak ik nog niet. Bij mij roept het vooral veel vragen op, daar willen we antwoord op. Laatst beweerde een Franse rechter (onderzoeksrechter Bruguière, red.) dat Nederland een vrijplaats is voor terrorisme, maar is dat echt zo? Ik geloof eigenlijk niet dat de wetgeving hier nu soepeler is dan elders. Kijk dan ook naar andere zaken, zoals dat een veroordeelde



Foto Roel Rozenburg

crimineel in een land als Frankrijk kan vrijkomen na de helft van zijn of haar straf te hebben uitgezeten. In Nederland moet men twee derde uitzitten en dat wordt zelfs nog strenger.”

Moeten er meer strengere regels komen?

„D66 is voor hard optreden tegen criminaliteit en terrorisme. Maar

wel altijd via een eerlijk proces, waarin de burger zich goed kan verdedigen. We zijn wat dat betreft ook gebonden aan het verdrag voor de Rechten van de Mens. Je kunt niet veroordeeld worden op basis van de informatie die je niet controleerbaar is voor de verdediging.

„Als je daarmee begint, zal over een aantal jaren bij een ander zwaar delict hetzelfde worden gezegd. Als je eenmaal de principiële grens over bent, dat de beschuldiging niet controleerbaar hoeft te zijn, gaat dat steeds verder. Dat hebben we eerder gezien: dan komt maximaal zes jaar op een delict te staan, maar wordt gezegd: het blijft echt beperkt tot twaalf maanden. Later wordt het dan twee jaar, en zo ga je steeds verder. Een glijdende schaal, dat moeten we absoluut niet hebben.

De AIVD moet volgens Donner databestanden mogen doorzoeken met gebruik van zogenaamde profielen. Hoe verhoudt zich dat met de rechtsbescherming van burgers?

„Dat lijkt me iets wat heel erg ver gaat. Het is vaag, ik wil weten wat er precies mee bedoeld wordt. Ik vind overigens wel dat de privacywetgeving soms te knellend is. Maar om meteen te komen met verboden en verscherping, dat is een denktrant waartegen ik me verzet. De pleidooien om verder te gaan overtuigen mij nog niet.

• WWW.NRC.NL: nota terrorisme

Minister Donner (Justitie, CDA) kondigde dinsdag in scherpe woorden ferme maatregelen aan tegen internationaal terrorisme. Volgens hem wordt de veiligheid van Nederland op dit moment „ernstig bedreigd” door islamitisch terrorisme. Deze terroristen zouden bereid zijn tot het uiterste te gaan, desnoods met nucleair, biologisch of chemisch materiaal. Daarom moet de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst meer geld en bevoegdheden krijgen. Ook moet AIVD-materiaal makkelijker worden toegelaten als bewijs in de rechtszaal. Tweede-Kamerlid Aleid Wolfsen, van oppositiepartij PvdA, en fractieleider Boris Dittrich, van coalitiepartij D66, waren ooit rechter. Wat vinden zij van de nota?

Maatregelen Donner

Extra maatregelen die volgens minister Donner (Justitie) nodig zijn om de samenleving te beschermen tegen terrorisme.

- Meer inlichtingencapaciteit van de AIVD, inclusief mogelijkheden om databestanden aan de hand van profielen te bevragen.
- Verbetering van koppeling tussen activiteiten en informatie van inlichtingendiensten en politie.
- Bewakings- en beveiligingspakket voor vitale infrastructuur en personen.
- Meer aandacht voor inburgering en integratie.
- Scherper toezicht op non-profitorganisaties, gebedshuizen en (koran-)scholen met buitenlandse financiering.

• Terrorismebestrijding als prioriteit voor versterkte samenwerking in EU.

• Nieuwe wetgeving om terroristische organisaties, netwerken en bewegingen te verbieden of in hun activiteiten te kunnen frustreren.

• Strafbaar stellen rekrutering jihad en samenspannen terroristisch misdrijf.

• AIVD-informatie moet mogelijke grondslag zijn voor verdenking en onder omstandigheden bruikbaar als bewijs in een strafzaak. De aard van de precieze wetgeving is niet aangegeven.

• Er wordt een Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding (GCT) ingesteld.

A. Wolfsen (PvdA): Onderschat de dreiging niet

rorisme kleeft ook gevaar

nadering van het probleem

norm, in normering van gegevensuitwisseling en opsporingsmethoden, in prioriteiten en handhavingmechanismen.

Docent strafrecht Coen Mulder onderscheidt drie soorten standpunten in Europa. Het Angelsaksische standpunt (aangehangen door Engeland en door de VS en Canada), waarin bij iedere belangafweging de eindoverwinning het zwaarst weegt.

Mulder: „In oorlogstijd zijn privacyregels ongepast, want die belemmeren de samenwerking en ondermijnen de oorlogsinspanningen. Wie daar over zeurt, begrijpt de ernst van de situatie niet.

Schade, ongemak en onschuldige slachtoffers zijn een prijs die betaald moet worden.”

Er is het dogmatische standpunt (Zweden, Duitsland), dat ervan uitgaat dat rechtsregels er zijn ter bescherming van het beschaaft karakter van de samenleving. Aan die regels mag onder geen beding worden getornd, hoe stevig ze ook onder druk worden gezet door terroristen.

Ten slotte is er het pragmatische standpunt (Denemarken en Nederland), dat het belang van burgerrechten en privacy erkent, maar ook de noodzaak inziet soms uitzonderingen te moeten

maken. De geheime dienst mag snuffelen in databestanden van derden, zolang de burger er geen last van heeft.

Een groot nadeel van het pragmatisme is dat bij missers niet duidelijk is welke staat juridisch aansprakelijk is, stelt Mulder, die ook wijst op de verschillen in organisatiestructuur van de geheime diensten. Veiligheidsdiensten zijn militair of politieel van oorsprong. Militair-hiërarchisch georiënteerde organisaties kunnen slecht samenwerken met meer collegiaal georganiseerde diensten. Onderling vertrouwen ontbreekt vaak en vertrouwen is onmisbaar, bijvoorbeeld bij verzoeken om uitwisseling van gevoelige informatie.

De verschillen in aanpak vormen een belemmering bij de strijd tegen bewegingen als Al Qa'ida. Maar ernstiger is dat telkens blijkt dat terrorisme met de gebruikelijke strafrechtelijke middelen niet kan worden aangepakt, menen hoogleraar straf- en strafprocesrecht Simon Stolwijk en strafrecht docent Afshin Ellian. Zij pleiten voor de inrichting van een nieuw, bijzonder rechtsregime.

Want, zeggen ze, terroristen laten zich niet afschrikken door het reguliere strafrecht.

Ellian: „Wat is de zin van straf als de verdachte zich als martelaar beschouwt? Het problematische van het huidige terrorisme heeft te maken met het religieuze karakter. Bovendien bieden de armoede, het analfabetisme, het bijgevoel en de rechteloosheid in islamitische landen, terroristen de perfecte mogelijkheid om steeds nieuwe soldaten te vinden.”

Terwijl de terrorist zich niet laat afstoppen, worstelt de rechter telkens weer met het vaststellen van het terroristische motief van de dader(s). Een bankoverval kan een terroristisch misdrijf worden, als de opbrengst wordt gebruikt om de jihad te ondersteunen. Datzelfde geldt voor drugszaken en mensensmokkel. Maar hoe bepaalt de rechter of deze misdaden terroristisch van aard zijn, vraagt Stolwijk zich af. Daarbij heeft de rechter vaak de hulp nodig van de geheime dienst, die weer oncontroleerbaar bewijsmateriaal aandraagt. Op dergelijke onmogelijkheden zijn de beide jihadprocessen in Rotterdam gestrand.

Door een onzer redacteurs **NAC**
DEN HAAG, 26 JUNI. Toen PvdA'er Aleid Wolfsen las wat minister Donner schreef over de dreiging van terreur, dacht hij bij zichzelf: zou het echt zo erg zijn? „Maar als de minister dat stelt”, zegt hij, „moeten we aannemen dat het zo is. Hij heeft de inlichtingendienst AIVD achter de hand en weet meer dan u en ik. Overigens is daar ook stilzwijgende controle op door de Kamer, via de commissie Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. We moeten de dreiging van terrorisme niet onderschatten. Ook uit eerdere rapporten bleek dat de aantrekkingskracht van moslimextremisten groter is dan we denken.”

Rechtvaardigt dat uitbreiding van de bevoegdheden van de AIVD?

„Dat zeggen ze misschien bij het CDA, zeker na die mislukte strafzaak tegen de vermeende terroristen in Rotterdam. Maar efficiënter optreden is niet altijd een kwestie van meer bevoegdheden en harder straffen. De AIVD mag al heel veel. Het gaat erom dat ze gewoon hun werk goed moeten doen. Een paar maanden geleden bleek al dat de basale registratie van gegevens over terroristen en andere zaken niet op orde is. De politieregio's en de AIVD hebben allemaal een eigen registratiesysteem en daardoor zijn ze van elkaars inlichtingen niet op de hoogte. Dat moet verbeteren en dat wordt ook voorgesteld in dit rapport.

„Informatie van de AIVD kan trouwens al als bewijs dienen in de rechtszaal. Je kunt met alle informatie die de AIVD rechtmatig opdoet iets doen, daar moeten we niet moeilijk over doen. Maar de verdediging in een strafzaak moet altijd kunnen verifiëren of de informatie betrouwbaar is. Het wordt gevaarlijk als alleen de conclusies van de

tijden niet zo groot geweest'

sitotland heeft Nederland een extra verantwoordelijkheid 'om adequaat te monitoren wat zich in en op onze havens en luchthavens afspeelt'.

Daarom is het kabinet genoodzaakt voorbereidingen te treffen op 'een grote ramp als gevolg van een terroristische aanslag'. In de nota noemt Donner de mogelijk-

heid om databestanden van derden te doorzoeken.

Daarnaast wordt het toezicht verscherpt op non-profitorganisaties, moskeeën en koranscholen die vanuit het buitenland worden gefinancierd. Verder wordt een zogenaamd Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding ingesteld.

tie' en 'spookrechtspraak'

den gebruikt. Als je dan geen toegang hebt tot de informatie, dan kun je je er ook niet tegen verdedigen. Het wordt omgekeerde bewijslast. Jij moet opeens aantonen dat je onschuldig bent. Terwijl in het Nederlandse strafrechtstelsel nog altijd geldt dat je onschuldig bent tenzij het tegendeel bewezen is.” Het is een raar debat, vindt Vleugels. Overbodig ook. „Als de AIVD zaken vroegtijdig over zou hevelen naar politie en justitie, zodat die bewijzen kunnen verzamelen, dan hadden we geen probleem.” De voornaamste reden waarom dat niet gebeurt, is tegelijk de makke aan de voorstellen van Donner. „Het materiaal vaak

gaat niet naar de politie, omdat het nog te zwak is. Het is nog 'grijze' informatie, waar de politie niets mee kan.” Daarnaast speelt volgens Vleugels de rivaliteit en het onderlinge wantrouwen tussen AIVD en de opsporingsdiensten van de politie een grote rol. De AIVD is bang dat de politie het netwerk en onderzoek van de inlichtingendienst beschadigt door te opzichtig te werk te gaan. Vleugels: „Maar in plaats van dat probleem aan te pakken wordt nu met de wet geschoven.” Vleugels denkt niet dat de AIVD in terrorismezaken met de billen bloot moet: „Het lijkt me uitgesloten dat

Donner heeft bedacht dat de AIVD zijn bronnen zou moeten onthullen. De hele AIVD is erop gebaseerd dat wat gezegd wordt, altijd onder de pet blijft. De dienst moet zijn mensen beschermen.” De AIVD-kenner vermoedt dat de inlichtingendienst zijn bronnen en bewijsmateriaal alleen aan de rechter hoeft te openbaren en niet aan de verdediging. „Maar als je dat doet, kom je aan een peiler van onze rechtsstaat. De verdediging en het openbaar ministerie moeten over dezelfde informatie kunnen beschikken. Zonder dat krijg je een soort spookrechtspraak.”

AIVD worden toegelaten, zonder dat te controleren valt hoe dat bewijs is verkregen. Dat is een helend vlak, dat moeten we niet willen. Dan moet de AIVD maar een deel van de bron prijsgeven door te zeggen hoe het bewijs verkregen is, bijvoorbeeld door welke taps. Dat kan best geanonimiseerd.”

En het doorzoeken van databestanden door de AIVD met gebruik van zogenaamde profielen? Hoe verhoudt zich dat met de rechtsbescherming van burgers?

„Het gevaar van onderschatting van de dreiging van het terrorisme is groot. De grens is dat we geen concessies doen aan de democratische gedachte. Het gaat steeds om het zorgvuldig afwegen tussen het grote belang van terrorismebestrijding en het eveneens grote belang van burgerrechten en privacy. Maar we moeten ook altijd bereid blijven daarover na te denken. Met

sommige regels voor privacybescherming uit de jaren zeventig en tachtig zijn we te ver doorgeschooten, daar moeten we de balans herstellen.

„Ik was laatst op een werkbezoek bij de politie, die mochten gegevens over jongens die ze nodig hadden, niet gebruiken omdat hun adressen in een bestand met een ander doel waren verzameld. Het bevragen van databestanden op profielen is eigenlijk privacybescherming: je selecteert op kenmerken, niet op de persoon.”

G+E
21/6

'VS schenden basisrechten'

De Spaanse onderzoeksrechter Baltasar Garzón breekt een lans voor het door Amerika geboycotte Internationaal Strafhof.

Door onze correspondent

STEVEN ADOLF
MADRID, 26 JUNI. Op de Amerikaanse basis Guantánamo Bay op Cuba worden de mensenrechten met voeten getreden. De Spaanse 'superrechter' Baltasar Garzón, die internationale faam verkreeg door de arrestatie en uitlevering te vragen van de Chileense ex-dictator Pinochet, twijfelt er niet aan of de VS zijn schuldig aan het schenden van de meest fundamentele rechten bij de aanpak van gevangenen uit de oorlog in Afghanistan. Garzón: „Guantánamo is een gebied zonder enige rechten, waar geen verdediging bestaat en geen enkele garantie. We weten niet eens precies wie er zitten.”

Garzón presenteerde gisteren in Madrid de Practische Gebruiks-gids voor Slachtoffers, een informatieboekje voor wie meent het slachtoffer te zijn geweest van misdaden die vallen onder de compe-

Terrorisme / Een bedreiging van binnenuit
2003-06-26 - [lezersreacties op dit artikel](#) (8)

Minister Donner van justitie heeft de Kamer een nieuwe serie maatregelen voorgesteld ter bestrijding van terrorisme die ingrijpend zijn en de democratische rechtsstaat onder druk zetten. Meer bevoegdheden en ruimte voor de inlichtingendiensten, opwaardering van AIVD-materiaal tot wettig bewijs in de rechtszaal, ruimte om tegen personen die een terreurdaad voorbereiden; het is nog maar een greep. De minister rechtvaardigt het nieuwe pakket door de dreiging van wat hij nu onverbloemd 'islamitisch terrorisme' noemt, zwaar aan te zetten. De risico's voor de westerse samenleving zijn naar zijn zeggen sinds tijden niet zo groot geweest. Hij wijst daarbij op de sterke (religieuze) motivatie van de terroristen en de grote omvang van hun potentieel.

Het is moeilijk na te gaan hoe groot de, algemeen beschreven, bedreiging voor Nederland werkelijk is en dat maakt het bijna ondoenlijk af te wegen of de maatregelen daarmee in verhouding staan. De minister spreekt van een 'serieuze bedreiging van binnenuit'. Door de aard van de bedreiging en spiegelbeeldig de noodzakelijke geheimhouding van tegenmaatregelen is dit wel enigszins begrijpelijk. Toch zijn proportionaliteit en effectiviteit in dit geval zeer relevant. Doorschieten kan de tegenstellingen tussen moslims en niet-moslims in onze samenleving verscherpen met het risico van radicalisering van immigranten die zich in een hoek gedreven voelen. Zo zouden we het monster van het terrorisme zelf voeden.

rentie van het Internationaal Strafhof (ICC). Genocide, misdadig tegen de menselijkheid, martelingen en oorlogsmisdaden staan keurig gerubriceerd en uitgelegd in het boekje, uitgegeven door de internationale journalistenorganisatie Reporters zonder Grenzen. De gids (www.damocles.org) moet slachtoffers de weg wijzen of hun zaak door het ICC kan worden behandeld en hoe de zaak verder aangekaart moet worden.

Garzón toonde zich vooral gefrustreerd door de aanhoudende sabotage van het ICC door de Amerikaanse regering. „Deze regering heeft vanaf het begin het Hof afgevoerd en bovendien ernstige sancties ingesteld tegen landen, instituten en personen die hun medewerking er aan verlenen. Dat heeft veel schade aangericht.” De regering-Bush maakt zich schuldig aan een desinformatiecampagne over het Hof, meent de rechter. Garzón: „Recent nog vertelt Donald Rumsfeld dat het Hof tegen de rechtelijke competenties in de VS gericht is. Dat is totaal onjuist. Het Internationaal Strafhof fungeert als complementair orgaan. Alleen als er sprake is van een absolute passiviteit van de Amerikaanse justitie treedt het ICC op.”

De minister onderkent dit gevaar en hij beklemtoont dan ook het belang van maatvoering en van een beleid dat immigranten het gevoel geeft dat ze welkom zijn en in onze samenleving kunnen meedoen. Het is echter de vraag of bepaalde maatregelen van de regering hiermee sporen. Het verscherpen van de controle op gebedshuizen en koranscholen of het verhogen van de drempel voor bruiden uit het land van herkomst schept toch eerder wantrouwen dan vertrouwen. Daarnaast zetten zulke maatregelen rechten en vrijheden van mensen onder druk. Ook is het de vraag of de term 'islamitisch terrorisme' wel zo gelukkig is gekozen, omdat hiermee de hele islam in het verdachtenbankje wordt

gezet. Iets meer fijnzinnigheid had in de rede gelegen, zeker waar in dit beleid het zorgvuldig zoeken van evenwicht de kern van de zaak is.

Ook is het de vraag of de term 'islamitisch terrorisme' wel zo gelukkig is gekozen, omdat hiermee de hele islam in het verdachtenbankje wordt gezet.

Dat de Islam in het verdachten bankje zit hebben de moslims aan medemoslims te danken die door hun fascinatie voor een Groot Islamitisch wereldrijk en daarbij niet veel verschillen van de eerdere dwaze ideologien zoals communisme en nazisme. De terreur die zij uitoefenen is slechts een uiting van willen domineren over andere mensen, die terroristen zijn niks anders dan het uitschot van een verderfelijke ideologie, hard aanpakken dus dat soort mensen moeten niet rekenen op coulantie of

Als onderzoeksrechter dankt Garzón zijn faam aan zijn onvermoeibare inzet. Hij leidt onder meer het grootscheepse, nu al jaren lopende onderzoek naar 'operatie Condor' dat een netwerk van terreur, moord en marteling onderzoekt van een reeks aan militaire dictaturen in Latijns-Amerika.

Borrelde bij dat laatste met enige regelmaat de rol van de Amerikaanse regering naar boven, nu zijn het de Amerikaanse bemoeienissen in het Midden-Oosten die de Spaanse rechter op de korrel neemt. Met de preventieve oorlog is het internationale recht op 'flagrante wijze' geschonden, meent de rechter. Het zou volgens hem goed zijn als de rechtvaardigingen voor de oorlog alsnog worden opgehelderd. „Vaststellen of die massavernietigingswapens er waren, of het gevaar daarvan zo eminent was en of de banden met terreurorganisaties bestonden”, aldus de onderzoeksrechter. De vraag of met de oorlog sprake is van een strafbaar feit volgens de normen van het ICC houdt volgens de rechter de meningen verdeeld. Volgens Garzón is nu eerste het woord aan de controlerende democratische organen van Amerikaanse Senaat en het Britse Lagerhuis.

sympathie van Nederlanders die verder denken dan de moskee op de hoek.
Terror Terroris (26-06-2003, 08:59:33 uur)

De beste manier voor de Islam om uit het verdachtenbankje te komen is voor gematigde Moslims de straat op te gaan in goede democratische traditie en zo hun afkeer voor terroristen te demonstreren. Zolang er geen duidelijke islamitische tegenbeweging is, kan men wantrouwen tegen "de Islam" niet zo makkelijk veroordelen. Ook in Australië is er geen Moslim beweging die kleur bekent. Zo is vandaag hier een wet aangenomen die het mogelijk maakt niet-verdachten ouder dan 15, die mogelijk informatie over terrorisme hebben, vast te zetten. Gelukkig heeft de oppositie het wetsvoorstel van de regering weten te amenderen. Daarin zou een niet-verdachte ouder dan 13 zonder advocaat voor een week vastgehouden kunnen worden! Zulke draconische wetten kunnen kans krijgen in een klimaat van angst waar geen tegenwicht geboden wordt door de "gewone Moslim".

Jan van der Schaar (26-06-

2003, 10:13:25 uur)
Ze bestaan nog. Ik had gedacht dat ze inmiddels vol schaaft ontslag zouden hebben genomen, of tenminste zich voorgenomen hadden voor onbepaalde tijd te zwijgen. Maar nee, het commentaar van vandaag is helemaal weer in de trant van politieke correctheid. Natuurlijk er is een terroristisch probleem en natuurlijk zijn het moslims die de terreur verspreiden maar je mag het niet bij naam noemen. Natuurlijk mogen we het probleem niet onderschatten, maar we moeten het wel op

kousevoeten benaderen en met fluwelen handschoenen aanpakken. Ik geloofde mijn ogen niet toen ik het commentaar las. Ik waande me weer in de jaren negentig van de vorige eeuw. Maar ook binnen de burelen van Trouw is er sprake van voortschrijdend inzicht. De commentator is er inmiddels van doordrongen dat er zoiets als terreur bestaat en dat het voornamelijk moslims zijn die er zich aan schuldig maken. Nog een paar jaar en de commentator durft man en paard te noemen. Dat is ook vooruitgang.

cor wijtvliet (26-06-2003, 10:43:51 uur)

De reactie van Jan van der Schaar is weliswaar goed bedoeld, maar bevat een interne tegenstelling.

Wij roepen moslims in Nederland op zich minder moslim te voelen en meer Nederlander om de integratie te bevorderen. Vele moslims hebben zich op voortreffelijke wijze geïntegreerd, met als gevolg dat zij min of meer onzichtbaar zijn geworden.

En nu krijgen zij, geïntegreerd en wel, het verwijt dat zij niet genoeg doen om te voorkomen dat anderen het voor hen verpesten. In een andere reactie staat zelfs dat ze daarom ook maar niet op de sympathie van de Nederlanders moeten rekenen, met andere woorden, een goed geïntegreerde moslim is geen Nederlander.

Het is ook nooit goed.
peter (26-06-2003, 10:58:34

uur)
Bravo voor het politieke correcte commentaar van Trouw.

Het probleem is dat de vage termen als islamitisch terrorisme "man en paard" juist NIET benoemen.

Politiek correct betekent handelen op basis van precieze definities en argumenten, in een poging subjectieve gevoelens naar de achtergrond te dringen. Zonder precieze definities geen aanpak van het probleem.

Om het voor de fortunisten onder ons duidelijk te maken die toch graag van het politieke correcte denken afwillen:

Demoniseren = een gebrek aan politiek correct denken en handelen.

patrick (26-06-2003,

11:12:33 uur)
Het halen van een huwelijkspartner uit het land van herkomst is een beslissing die in principe aan

betrokkenen moet worden gelaten. Het betreft een specifieke vorm van immigratie waaraan, gelijk aan andere vormen van immigratie, vanzelfsprekend ook voorwaarden mogen worden gesteld. Het meest voor de hand liggend is quoterings omdat immigratie, van welke vorm dan ook, in de pas moet lopen met de faciliteiten op het terrein van huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, werkgelegenheid ed. De omvang van het jaarlijks quotum moet worden vastgesteld door de tweede kamer zodat er verantwoordelijken kunnen worden aangewezen voor a. het quotum en b. de effecten van het aantal. Door te kiezen voor quoterings hoeft de overheid zich niet te bemoeien met de partnerkeus. Uiteraard moeten excessen zoals

schijnhuwelijken, sexslavernij e.d. worden bestreden.

pepijn (26-06-2003, 11:21:14 uur)

Volgens Trouw wordt met de uitdrukking "islamitisch terrorisme" de hele Islam in het verdachtenbankje gezet.

Ik neem op grond van deze redenering dan ook aan dat Trouw in de berichtgeving over Noord-Ierland nooit meer zal spreken over "extremistische", "militante", "paramilitaire" of "terroristische" protestantse organisaties omdat daarmee alle protestantse kerken in het verdachtenbankje worden gezet?

Of is het gewoon wartaal wat Trouw hier uitslaat?
Sjoerd J. Zijlstra (26-06-2003, 14:09:13 uur)

Het is een gotspe om te stellen dat Nederlanders een terroristisch monster creëren of voeden. De voedingsbodem ligt veeleer in gemeenschap zelf: immigranten die hun verantwoordelijkheid niet nemen door iets van hun leven te maken in het land waarvoor ze zelf hebben gekozen. Dat houdt in: een positieve constructieve houding ten opzichte van het gastland. In plaats daarvan grijpt men terug naar de aloude vertrouwde maar ook middeleeuwse islamitische denkbeelden en worden ze door de Arabische zenders te ontvangen via de schotel opgezet tegen de westerse en joodse gemeenschap. Er zal pas verbetering intreden wanneer binnen de islamitische gemeenschap waarden als democratie, gelijkheid van man en vrouw en individuele zelfstandigheid zijn geïntegreerd.

Lieuwe Koopmans (26-06-2003, 14:35:56 uur)

Stempeldrift

Europese ministers besluiten in het geheim over EU-wetgeving. In plaats van meer openheid te eisen, legt minister van Justitie Donner zich daarbij neer. Wat hem betreft wordt de Europese burger buitenspel gezet. Maar de Tweede Kamer pikt het niet.
— door Jelle van Buuren

Europa is een democratische waarden-gemeenschap die openbaarheid en transparantie hoog in het vaandel heeft staan. Althans, dat staat stevast boven elke plechtige Europese verklaring. Maar hoe kan het dan dat de Tweede Kamer sinds kort Europese justitiedocumenten alleen nog maar vertrouwelijk onder ogen mag krijgen?

De Europese Unie en de Verenigde Staten onderhandelden de afgelopen maanden in het diepste geheim over een uitveringsverdrag. Korte tijd vóór minister Donner van plan was zijn goedkeuring aan het verdrag te geven, kreeg de Tweede Kamer het conceptverdrag vertrouwelijk onder ogen. De Kamer was niet *amused*. Was het werkelijk de bedoeling om zo kort van tevoren, zonder raadpleging van deskundigen en zonder enig maatschappelijk debat, in te stemmen met het verdrag?

Het EU-VS-verdrag was echter niet het enige vertrouwelijke document dat die dag op de Kameragenda stond. Ruim driekwart van de documenten waarover de Europese justitieministers de volgende dag wilden beslissen, was de Kamer vertrouwelijk overlegd. Pers en publiek hadden het nakijken.

De deken van geheimzinnigheid die ruw over de Europese justitiebesluitvorming werd getrokken, is het gevolg van een recente brief van minister Donner van Justitie. Met die brief maakte hij een einde aan de jarenlange Nederlandse praktijk van semi-openbaarheid. Europese justitiedocumenten werden door kamerleden onderhands doorgespeeld aan allerlei deskundigen en mensenrechten-groeperingen, zonder dat er een haan naar kraaide. Minister Korthals stelde vorig jaar zelfs dat Europese justitiedocumenten die hij naar de Kamer stuurde wat hem betrof

aan de Europese regels over openbaarheid: «Ik kan me nauwelijks voorstellen dat het werkelijk zo is. Volgens mij verschuilt Donner zich achter die Europese regels. Op deze manier stelt de democratische controle nauwelijks meer iets voor.» vvd-kamerlid Hans van Baalen sluit zich daarbij aan: «Zaken waar de Kamer over vergadert moeten openbaar zijn. Anders kunnen we ons werk niet doen.»

Wie wel eens een Wobverzoek aan de Europese Raad stuurt, weet hoe makkelijk het stempelige «geheim» is gezet. Neem een recente evaluatie van de antiterreurmaatregelen in de lidstaten. Uit de vragenlijst die voor deze evaluatie werd rondgestuurd bleek dat het om allerlei wettelijke en organisatorische zaken ging: heeft u nieuwe wetgeving aangenomen? Welk ministerie heeft de leiding bij terreurbestrijding? Welke bijzondere opsporingsmethoden mag u inzetten? Overweegt u nieuwe wetgeving? Allemaal zaken dus die per definitie openbaar zijn, omdat wetgeving en beleid — als het goed is — in een democratie nu eenmaal niet in het geheim tot stand komen.

Toch werd openbaarmaking van de evaluatie grotendeels verboden. Waarom? Als de informatie openbaar wordt, zouden terroristen misbruik kunnen maken van de verschillen in wetgeving, beleid en organisatorische maatregelen van de lidstaten. Dit argument wordt stevast ingezet door de Europese Raad om evaluaties te weigeren. Als die redenering van de Europese Raad serieus genomen zou worden, dan valt er nog heel wat te verbieden in Europa. Neem de uitgebreide studie naar de inzet van bijzondere opsporingsmethoden in de Europese lidstaten, die de Nijmeegse hoogleraar Tak — met Europese subsidie — twee jaar geleden het licht deed zien. Een crimineel die dit boek leest, kan precies achterhalen in welke lidstaat wel of niet direct afgeluisterd mag worden, of in welke lidstaat de inzet van criminele burgerinfiltranten is toegestaan. Staatsgevaarlijke informatie dus, in de ogen van de Europese Raad.

Of neem het recente onderzoek van de Nederlandse Rekenkamer naar de informatie-uitwisseling tussen politiediensten en inlichtingendiensten. Uit dat onderzoek bleek dat er nogal wat hiaten in de informatie-uitwisseling bestaan, wat overigens nauwelijks een verrassing is. Gouden informatie voor terroristen en criminelen, als je de redenering van de Europese Raad volgt. Een evaluatie van dit soort informatie-uitwisseling in de verschillende lidstaten zou door de

[22]

Europese Raad dan ook zeker tot staatsgeheim zijn verklaard.

Voor regeringen die lastige informatie willen achterhouden biedt de Euro-wob volop mogelijkheden. Misschien blijkt uit een evaluatie wel dat een lidstaat niet zo hard werkt aan de invoering van wetgeving. Geen staatsgevaarlijke informatie, maar wel pijnlijk voor die lidstaat. Of misschien blijkt wel dat veel van de door de Justitierraad aangenomen besluiten in de praktijk weinig effect hebben. Ook pijnlijk voor de lidstaten, maar handig om te weten voor burgers die willen weten wat Europa met hun belastinggeld doet.

De Europese Raad legt ook stelselmatig alle evaluaties van het politie- en justitiebeleid in de kandidaatlidstaten in de kluis. Het kro-programma *Reporter* wist zo'n geheime evaluatie in handen te krijgen. Wat bleek? In het wel openbare rapport van de Europese Commissie werd een veel rooskleuriger beeld geschetst dan in het geheime document van de Europese justitieministers. Pijnlijk wellicht voor de kandidaatlidstaten, maar nog pijnlijker voor de Europese burgers die de verze-kering hadden gekregen dat de uitbreiding alleen zou doorgaan als de nieuwe lidstaten ook hun justitiebeleid op orde hebben.

Een andere populaire weigeringsgrond van de Europese Raad is de bescherming van de standpunten die lidstaten innemen in de onderhandelingen. Vrijgave daarvan zou het vinden van compromissen bemoeilijken. Ook dat is een redenering die vooral bedoeld lijkt om lastige burgers of belangengroepen buitenspel te zetten. Het maakt het onmogelijk om te controleren of de minister in de Brusselse achterkamers hetzelfde standpunt inneemt als thuis in de schijnwerpers en misschien een concessie overweegt waarvan hij weet dat het binnenlands op grote weerstand stuit.

De weinig democratische gang van zaken bij het Europese justitiebeleid is de Kamer al langer een doorn in het oog. Grote stapels onvertaalde documenten bereiken de parlementariërs stevast pas een paar dagen voor



FOTO HANTJEN BERNHARDT

Piet Hein Donner

«Tussen processen voeren en klakkeloos instemmen zit nog heel veel: kritische vragen stellen, politieke druk uitoefenen. Donner stemt nu klakkeloos in met de geheimhouding. Op die manier laad je als regering de verdenking op je dat die Europese geheimhouding eigenlijk wel heel erg handig is. De stempeldrift in Europa en de apathie van de regering leiden ertoe dat Europa sluispenderwijs steeds meer macht over Europese burgers krijgt zonder dat er fatsoenlijke controle wordt uitgeoefend.»

Donner kan zich opmaken voor een stevige botsing met de Kamer. Want de Kamer heeft één machtsinstrument in handen: Donner mag in Brussel pas zijn fiat geven aan Europese voorstellen als de Kamer daar toestemming voor geeft. Hans van Baalen vindt dat de Kamer die toestemming moet weigeren zolang documenten niet openbaar zijn: «Alleen als er een heel groot Nederlands belang in het geding is, kunnen we een uitzondering maken.» Albayrak twijfelt nog of de Kamer stelselmatig het machtswoord moet uitspreken: «Het is een enorm dilemma. Als we de voorstellen weigeren te behandelen, kunnen we ook geen inhoudelijke invloed uitoefenen. We moeten het dus per geval bekijken. Als onze weigering om voorstellen te behandelen ertoe leidt dat de besluitvorming in Europa geblokkeerd wordt, is dat natuurlijk wel een flink pressiemiddel.»

Volgens Van der Laan moet de Kamer des noods zelf de Europese Raad overspoelen met beroepsprocedures: «Hopelijk wordt dat op een gegeven moment zo irritant dat het beleid minder restrictief wordt.» Daarnaast vestigt ze haar hoop op de Europese Conventie, die voorstellen doet voor hervormingen van de Unie: «De hele Europese structuur is te geheimzinnig. Ministers besluiten in het geheim over wetgeving. Als besloten wordt om die vergaderingen voortaan openbaar te maken, zijn we een grote stap op de goede weg.»

Europa geblokkeerd wordt, is dat natuurlijk wel een flink pressiemiddel.»

Volgens Van der Laan moet de Kamer des noods zelf de Europese Raad overspoelen met beroepsprocedures: «Hopelijk wordt dat op een gegeven moment zo irritant dat het beleid minder restrictief wordt.» Daarnaast vestigt ze haar hoop op de Europese Conventie, die voorstellen doet voor hervormingen van de Unie: «De hele Europese structuur is te geheimzinnig. Ministers besluiten in het geheim over wetgeving. Als besloten wordt om die vergaderingen voortaan openbaar te maken, zijn we een grote stap op de goede weg.»

«Volgens mij verschuilt Donner zich achter die Europese regels. Op deze manier stelt de democratische controle nauwelijks meer iets voor»

het overleg met de minister. Daar komt nu de geheimhouding nog eens bij. Wat dreigt is een scenario dat je eerder in een bananenrepubliek zou verwachten: Europese voorstellen voor justitiebeleid of regelgeving worden vertrouwelijk aan het parlement gestuurd, dat daar vervolgens moet beraadslagen, waarna de Europese justitieministers in een vertrouwelijk overleg knopen doorhakken. Pas daarna mag de Europese burger vernemen wat er in zijn of haar naam is besloten.

Minister Donner liet de Kamer echter weten niet van zins te zijn allerlei bezwaarprocedures in gang te zetten tegen de classificatie van documenten door de Europese Raad. «Belachelijk», zegt Van der Laan.

[23]

Pas op voor de VS!

Nederland moet zijn rechtsstaat beschermen

De Nederlandse regering wil voorkomen dat de nieuwe Europese grondwet onze rechtsbeginselen aantast. Maar die worden vooral bedreigd door de Verenigde Staten.

Door Lousewies van der Laan, tekening Tjalling Houkema

Er bestaat een wereld van verschil tussen de Amerikaanse rechtsstaat en de Nederlandse. De Amerikaanse 'war on drugs' doet in onze ogen meer kwaad dan goed. Het vermoeden van misdadigers wordt in sommige Amerikaanse staten als het toppunt van recht gezien, terwijl Europeanen de doodstraf als schending van de mensenrechten beschouwen. Met zulke grote culturele en principiële verschillen moet Nederland op zijn tellen passen nu justitie steeds nauwer met de Amerikanen samenwerkt.

Zo dreigt de rechtsbescherming van Nederlanders uitgekleeft te worden door een aantal samenwerkings- en uitleveringsverdragen die de Europese Unie sluit met de Verenigde Staten. Nederland is al koploper in het uitleveren van eigen onderdanen aan de VS. Meestal gaat het om verdachten van xtc-handel, die een veel zwaardere straf wacht dan in Nederland. Eenmaal in de VS worden zij onder zware druk gezet om schuld te bekennen. Alleen dan kunnen zij er met een relatief milde straf van afkomen. In de praktijk krijgt dan ook vrijwel geen enkele Nederlander die op verdenking van een drugsdelict aan de VS wordt uitgeleverd, een proces.

Dat lijkt de komende jaren niet bepaald te verbeteren. Het nieuwe Europese verdrag bevat net wat minder harde rechtsgaranties dan het huidige bilaterale verdrag tussen Nederland en de VS. Dat kan nog erger worden als het Europese verdrag over vijf jaar wordt herzien. De kans is groot dat dan de Europese justitieministers hierover besluiten, in hun geheime vergadering, of dat de Europese Commissie eigenstandig aanpassingen in het verdrag goedkeurt. Daarbij zou de rechtsstaat verder kunnen worden uitgebreid.

Minister Donner van Justitie zegt dat wij in elk geval beschermd blijven

door het bilaterale verdrag, dat boven het Europese verdrag gaat voor zover het meer rechtsgaranties biedt. Maar de VS kunnen dit bilaterale verdrag eenzijdig opzeggen. Op die manier zou de rechtsbescherming in Nederland goeddeels afhankelijk worden van de goodwill van de Amerikanen. Zulke toestanden kan minister Donner voorkomen door harde schriftelijke garanties te eisen in ruil voor de Nederlandse handtekening onder het Europese uitleveringsverdrag. Donner heeft dit na een motie van D66 aan de Kamer toegezegd. Het is van groot belang dat de Kamer hem aan die toezegging houdt.

Behalve via formele verdragen proberen de Amerikanen ook op an-

dere manieren ons rechtssysteem te beïnvloeden. Zo hebben ze luchtvaartmaatschappijen als KLM en Martinair ertoe gedwongen al hun passagiersgegevens beschikbaar te stellen aan de Amerikaanse overheid. Maatschappijen die niet meewerken, worden bedreigd met torenhoge boeten en intrekking van landingsrechten. Van een Nederlander die naar de Verenigde Staten vliegt, is nu bekend waar hij zijn ticket boekt, met welke creditcard hij afrekenet, op welk nummer de thuisblijvers te bereiken zijn en of hij wel eens een halaalmaaltijd bestelt.

De Amerikaanse douane speelt de gegevens door aan de politie en inlichtingendiensten. Dat alles is in strijd met de privacywetgeving die we in Europa kennen, maar verantwoordelijk commissaris Bolkestein lijkt dat geen groot bezwaar te vinden. Daarnaast willen de Amerikanen hun *field operations* in Europa intensiveren. De 'war on terrorism' en de 'war on drugs' moeten tot ver buiten de landsgrenzen uitgevochten worden. Daarom heeft Nederland ingestemd met de inzet van Amerikaanse op-

sporingsambtenaren op Nederlands grondgebied. Officieel moeten zij zich daarbij aan de Nederlandse wet houden. Maar omdat die agenten onder vage - maar diplomatiek onschendbare - functies als *global issues officer* voor de Amerikaanse ambassade werken, is controle praktisch onmogelijk.

Deze agenten zullen zich in zo'n comfortabele positie niet houden aan bij-

het nogal naïef te denken dat de diplomatiek onschendbare Amerikaanse agenten in hun werk naleving van de Nederlandse wet de hoogste prioriteit toekennen.

Tot nog toe zetten de Verenigde Staten ons rechtssysteem naar hun hand door diplomatieke druk. Maar de Amerikanen deïnen ook niet terug voor regelrechte chantage. Zo pleit senator Souder voor een economische boycot tegen Nederland als wij onze drugswetgeving niet méér op Amerikaanse leest schoeien. De VS hebben de Rotterdamse haven gedwongen Amerikaanse agenten toe te laten met het dreigement anders de handel lam te leggen.

De Amerikanen deïnen niet terug voor regelrechte chantage

voorbeeld het verbod op infiltratie in criminele organisaties dat wij hier sinds de IRT-affaire kennen. Minister Donner deed deze zorgen in de Tweede Kamer af als 'jongensboekenverhalen', hoewel hij op dat moment wist dat in 1998 een Duitse agent in Nederland was geïnfilteerd in een drugsbende. Dat maakt

Nederland en de Amerikaanse war on Drugs

gen geen zelfstandig speurwerk verrichten en moeten de Nederlandse wet in acht nemen. Donner kon niet garanderen dat zij zich altijd aan de regels houden.

Heeft een Nederlander kans op een eerlijk proces in de VS?

Critici noemen het vertrouwen in het Amerikaanse strafrechtssysteem misplaatst. Verreweg de meeste drugszaken komen niet voor een jury, maar worden afgedaan door een *plea bargain*. De verdachte verklaart schuldig te zijn in ruil voor een lagere straf. Raymond K. - de Zwolse DJ - koos ook voor een *plea* in plaats van een ongewis proces en een jarenlange celstraf (inmiddels is hij terug in Nederland).

Paul D., die zegt onschuldig te zijn, wil ook schuld bekennen in de hoop dat hij snel kan terugkeren.

Hetzelfde systeem voorziet in bonuspunten aan verdachten die bijvoorbeeld een belastingverklaring afleggen over een ander. D. vermoedt dat hij hiervan het slachtoffer is geworden.

In de VS wezen acht getuigen die waren betrap met xtc de taxichauffeur aan als dealer. D. stelt dat de Amerikanen hem vermoedelijk uit de taxi kenden.

Annieke Kranenberg

liaison-officers kunnen in sommige gevallen direct contact opnemen met de politie en het Openbaar Ministerie. Ook mogen twee FBI agenten uit Brussel en Parijs hier werken.

Mogen de Amerikanen op Nederlands grondgebied burgerinfiltranten inzetten?

Sinds de IRT-affaire zijn zulke opsporingsacties verboden - behalve bij onderzoeken naar mogelijke terroristische misdrijven. Volgens Donner maken DEA-agenten zich niet schuldig aan illegale acties. Een aantal advocaten is er echter stellig van overtuigd dat DEA-agenten illegale opsporingsacties in Nederland uitvoeren.

In het boek *XTC-smokkel*, dat vorig jaar verscheen, worden voorbeelden beschreven van uitlokking van Amerikaanse infiltranten. Donner deed zulke informatie af als verhalen uit een 'spannend jongensboek'.

Een aantal Kamerleden is er niet gerust op wat de DEA-agenten hier uitspoken. De commissie Van Traa, die de IRT-affaire onderzoekt, drong in 1996 aan op nadere reglementering voor verbindingsofficieren die diplomatiek onschendbaar zijn. Pas vorig jaar kwam er een regeling: zij mo-

Maar tot ongenoegen van een groot aantal juristen en politici bestaat er geen garantie dat veroordeelde Nederlanders hun straf vervolgen in Nederland mogen uitzitten. De VS zegde in 1991 wel toe hier 'welwillend' tegenover te staan. Dat heeft de praktijk volgens Donner ook uitgegeven.

Spelen politieke belangen ook een rol?

Nederland wil niet het 'Columbia van de xtc' heten. Washington heeft al twee keer bedreigd Nederland te bestempelen als het belangrijkste drugs exporterende land, hegeen direct gevolgen zou hebben voor economische relaties met de VS. 'Het is van eminent nationaal belang om dat te voorkomen', zei Donner onlangs tegen de Kamercommissie voor Justitie.

Hoeveel Amerikaanse DEA-agenten zijn er in Nederland actief?

De precieze aantal wil minister Donner van Justitie niet geven. Maar toen een D66-kamerlid vroeg of het er elf waren, zei de minister dat ze niet ver uit de buurt zat. Wel is bekend dat Justitie eerder dit jaar met een delegatie uit de VS overeen is gekomen het aantal Amerikaanse agenten in Nederland uit te breiden. De

hij aangaf de Nederlandse wet te respecteren, zei hij de Amerikaanse wetgeving de standaard te vinden, en 'niet die van landen met een softe drugswetgeving'.

Waarom worden verdachten zoals Paul D., die volgens de Amerikanen een misdrijf hebben gepleegd op Nederlands grondgebied, niet gewoon hier berecht?

Omdat het volgens minister Donner van Justitie gaat om burgers die een inbreuk hebben gemaakt op de Amerikaanse rechtsorde. Bovendien bevinden de bewijsmiddelen zich in de VS en niet in Nederland, aldus de bewindsman op 19 juni tijdens een overleg over de samenwerking tussen de VS en Nederland.

Rechters zijn in principe gebonden aan het uitleveringsverdrag uit 1980 dat uitgaat van een wederzijds vertrouwen in elkaars strafrechtssysteem.

Het gerechtshof in Den Haag oordeelde in juni dat er geen aanwijzingen zijn dat rechten van verdachten - het ging onder meer om Paul D. - in de VS worden geschonden.

De VS hebben tot nog toe 31 verzoeken gedaan, waarbij het zeventien Nederlanders betrof, aldus de minister onlangs. Negen, en nu ook D., zijn er uitgeleverd.

Opnieuw is een Nederlandse xtc-verdachte uitgeleverd aan de Verenigde Staten. De Amsterdamse taxichauffeur Paul D. werd afgelopen vrijdag op het vliegtuig naar Amerika gezet. Laat Nederland zich meeslepen in de Amerikaanse *War on Drugs*? Zes vragen

Waarom willen de VS Nederlandse burgers berechten? De Amerikaanse tieners hebben xtc de afgelopen jaren massaal ontdekt (in 2001 was het gebruik binnen een jaar met 25 procent gestegen). Volgens de autoriteiten komt 80 procent van de pillen uit Nederland.

In het kader van de *War on Drugs* heeft de speciale opsporingsdienst DEA (*Drug Enforcement Administration*) de pijlen gericht op ecstasy. In de VS bestaat al jaren kritiek op het Nederlandse drugsbeleid. De Amerikaanse voorzitter van de senaatscommissie drugsbestrijding, Mark Souder, eiste vorige maand in het tv-programma *Zembla* nog een 'agressievere' xtc-bestrijding van Nederland. Hoewel

'EU moet

Door onze correspondent **HANS BUDDINGH**

BRUSSEL, 22 JULI. Europarlementariër Boogerd (D66) daagt de Europese Commissie voor het Hof in Luxemburg, als Eurocommissaris Bolkestein tegen september nog steeds niet de privacy kan garanderen bij de verstrekking van passagiersgegevens aan de Amerikaanse douane.

Bolkestein onderhandelt al maanden met de Amerikaanse autoriteiten om meer garanties te krijgen bij de overdracht van passagiersgegevens door Europese luchtvaartmaatschappijen aan de Amerikaanse douane in het kader van de terrorismebestrijding. „De Commissie moet de uitwisseling van persoonsgegevens stoppen, totdat er een akkoord ligt dat recht doet aan de hoge Europese stan-

zij met hun cliënt bespreken.

Het CPB (dat de opvolger is van de Registratiekamer) geeft hen daarin gelijk en stelt voor nummerherkenning in te voeren in tapkamers zodat de opname stopt als er een advocaat in het spel is.

Het ministerie van Justitie laat in een reactie weten geen aanleiding te zien voor een verandering van de huidige werkwijze, die volgens het departement wettelijk is.

'Justitie tapt onrechtmatig telefoons af'

Van onze verslaggever AMSTERDAM

De wijze waarop politie en justitie vertrouwelijke gesprekken opnemen tussen advocaten en hun cliënten is onrechtmatig. Dat oordeelde het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) donderdag na een onderzoek dat is ingesteld op verzoek van de Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten en vijf advocaten.

Verdachten hebben het recht vertrouwelijk te communiceren met hun raadsman. Als de telefoon van verdachten wordt afgetaapt, gaat er een band lopen als er wordt gebeld. Ook gesprekken met advocaten komen daarop te staan. De praktijk is dat rechercheurs deze na uitwerking voorleggen aan een officier van justitie, die bepaalt of de banden moeten worden vernietigd, omdat zij onder het verschoningsrecht vallen. Deze gang van zaken is volgens strafrechtadvocaten onrechtmatig, omdat opsporingsambtenaren, ondanks het verschoningsrecht, toch op de hoogte raken van wat

Onwenselijke horigheid

Thomas van der Dunk

ijkheid van een Europees alternatief te onderzochten, werd de keus voor het JSF-gedwingsrecht doorgevoerd, waarmee Nederland zich voor de toekomst opnieuw volledig van Amerikaanse goedgunstigheid afhankelijk heeft gemaakt. Toen Wouter Bos hieraan nog recent trachtte te morrelen, kwam ons dat op een schaamteloze interventie in de kabinetsformatie van de Amerikaanse ambassadeur Sobel te staan, als ware Nederland geen soeverein land, maar een Amerikaanse satelliet.

Zo gedraagt Nederland zich inderdaad. Amerikaanse undercover-agenten krijgen, commissie-Van Traa of niet, onder de oncontroleerbare vlag van 'terrorismebestrijding' op Nederlandse bodem de vrije hand. Gaan zij over de schreef, dan worden zij wel door hun diplomatieke immunitie van vervolging gevrijwaard, en overdracht van Amerikanen aan gerechtshoven op Nederlandse bodem - al dan niet van internationale aard - is er uiteraad niet bij, om dat te voorkomen is er desnoods de *Hague Invasion Act*. De Verenigde Staten garanderen hier hun eigen burgers dat zij nooit zullen worden uitgeleverd, maar eisen het omgekeerde vanzelfsprekend wel van ons.

Wie mocht denken dat onze regering daarop ook voor haar burgers is opgekoemen, heeft het mis. Zelfs als Nederlanders

zchavens gedwongen worden voor de Amerikaanse druk te buigen. Er valt ongetwijfeld best wat aan de veiligheid te verbeteren, en daarvoor heeft samenwerking met Amerika ook niet geschuwd te worden.

Maar Den Haag had zich eerst tot Brussel moeten wenden om in Europa op één lijn te komen, zodat in ruil voor die samenwerking enige hoogstnoodzakelijke tegemoeten konden worden gesteld. Hier kan Balkenende zelfs een voorbeeld aan Blair nemen, die - hoerzer ook Amerika's bondgenoot - wel tegen Bush dreigende juridische mishandeling van twee Britse onderdanen in Guantanamo Bay in het geweer durfde te komen.

Sobel houdt de Nederlandse meegaandheid intussen ieder ander land als rolmodel voor ogen, en die lof zou iedere Nederlander die nog over een geringe eigenwaarde beschikt, in het licht van het voorgaande aan het denken moeten zetten. Zoals een reportage in *Vrij Nederland* van een paar weken geleden echter duidelijk maakte, laten onze politici zich moeiteloos door Sobels vleitrij inpakken. Zodra hij zich meldt, zo zakt de lobbyist Rob Meines de gang van zaken, laat iedereen alles uit zijn handen vallen, als betrof het niet slechts een Amerikaanse ambassadeur, maar de Amerikaanse gouverneur.

Het kortzichtige Nederlandse verdra

aan Europa komt ten slotte ook tot uiting in de unilaterale leverantie van Nederlandse troepen voor Irak, die, als het aan De Hoop Scheffer had gelegen, al afgevoerd hadden waren uitgevaaren om bij de invasie een rol te spelen. Opnieuw toonde Den Haag zich hier te gretig en te vlug, en vroeg het er niets van belang voor terug. Inmiddels loopt de pacificering van Irak gecenzurs op rolletjes. Rumsfeld heeft Duitsland en Frankrijk, die hij een paar maanden terug nog streng had willen straffen, nu om militaire hulp gevraagd. Terecht stellen zij als voorwaarde: niet zonder een veel centralere rol voor de VN, wat eveneens met een klassieke Nederlandse doelstelling spoort.

Het bewijst opnieuw iets, wat we eigenlijk allang wisten: als het om Washington gaat beschikt BZ over geen enkele onderhandelingskunst. Natuurlijk is het ook in ons belang dat de Amerikanen niet in Irak mislukken; maar dat is nog véél meer in het belang van Bush, en in die wetenschap had Den Haag, door even te wachten en slechts gezamenlijk met de andere Europese partners op te treden, meer kunnen bereiken.

Zeker in het licht van de Amerikaanse desinformatie inzake massavernietigingswapens, die door onze onervaren premier voor zoete koek is geslikt, zal ook Balkenende zich de vraag moeten stellen die de Australische ex-premier Malcolm Fraser recent aan zijn opvolger stelde: wiens belangen hij eigenlijk behartigt, die van ons land of die van de Verenigde Staten.

Thomas van der Dunk is cultuurhistoricus.

Passagiersgegevens

„HET GAAT NIET AAN om bij ieder incident opnieuw de vertouwensvraag te stellen.” Zo vermaande minister Donner (CDA, Justitie) op 19 juni Kamerleden die kritische kanttekingen plaatsten bij een opmerkelijke intensivering van de strafrechtelijke samenwerking tussen Nederland en de Verenigde Staten. Niet alleen in de Kamer zijn er trouwens vragingen gesteld over het optreden van Amerikaanse agenten op Nederlands grondgebied en over de uitlevering van Nederlandse onderdanen aan de Amerikaanse justitie. De zorg is dat de Amerikanen zich bedienen van methoden die verder gaan dan in ons land is toegestaan. En dat de Nederlandse minister van Justitie voor dit soort risico's vooral naar de mantel der liefde grijpt.

Vergeet niet dat „in de VS evenzeer zorgen leven over het Nederlandse rechtssysteem als in sommige kringen in Nederland over het Amerikaanse rechtssysteem”, bracht Donner fijntjes in herinnering. Hij noemde het opbouwen van „geïntegreerde samenwerking” juist nodig als basis van het vertrouwen dat dit soort tegenstellingen dempt. De samenwerking met de VS raakt ook aan directe belangen voor de Rotterdamse haven en de luchthaven Schiphol. Als de VS het inkomend goederenverkeer uit Nederland straf gaan controleren, zou dat volgens de bewindsman „de handel ernstig verstoren”.

Deze argumentatie is in Nederland tot dusver afdoende gebleken. Dat gaat ook op in Europees verband, waar een nieuw EU-uitleveringsverdrag met de VS en transatlantische gegevensuitwisseling door Europa de nodige vragen hebben opgeroepen, maar toch zijn doorgestaan. Evenals de directe toelgang van de VS tot de passagiersgegevens bij vluchten uit Europa op Amerikaanse bestemmingen.

maken en concrete afspraken recht op vertaling, lengte en verlenging van voorlopige hechtenis, toelaatbaarheid en waarde van bewijs (anonieme getuigen, bewijs van horen zeggen), opsporingsmethoden en de toepassing van dwangmiddelen (inbeslagname, huiszoeking, telefoontaps). Die moeten worden opgenomen in de wetgeving van de lidstaten, zodat alle burgers in de EU weten waar ze aan toe zijn.

Donner hoeft niet bang te zijn dat het Hof van Justitie van de EU daarmee in een concurrentiestrijd verward raakt met het Mensenrechtenhof. Als het aan de Europese Conventie ligt, zal de EU straks toetreden tot het EVRM. Dan is duidelijk dat het Hof in Straatsburg het laatste woord heeft, ook over besluiten die door de EU zijn genomen.

Een jaar na de aanname van het Europees arrestatiebevel is zowel binnen de Europese Conventie als het Europees Parlement het besef doorgedrongen dat de veiligheid van burgers erbij gebaat is als criminaliteitsbestrijding vergezeld gaat van waarborgen voor de bescherming van burgerrechten. Nu minister Donner nog.

Kathalijne Buitenveg is lid van het Europees Parlement voor GroenLinks. Cees Korvinus is strafpleiter te Amsterdam.

Mensenrechtenhof in Straatsburg, dat toeziet op de naleving ervan, geven belangrijke richtsnoeren voor de rechten van verdachten in een strafprocedure.

Het probleem is echter dat het Mensenrechtenhof een zaak pas in behandeling kan nemen als alle nationale rechtsmiddelen zijn doorlopen. Vervolgens laat de uitspraak van het Hof vaak jaren op zich wachten. Daarna maakt de terechtzittingen lidstaat doorgegaan weinig haast met het aanpassen van zijn wetgeving. Ten slotte komt het slechts zelden voor dat ook andere lidstaten in zo'n uitspraak aanleiding zien hun wetgeving aan te passen.

De vraag is dus of het EVRM op korte termijn de rechten van verdachten in alle EU-landen naar een voldoende hoog niveau kan tillen, in wetgeving en praktijk. En snelheid is wel geboden, gezien bijvoorbeeld het recente besluit over het Europees arrestatiebevel en de diverse nationale anti-terrorisemaatregelen. Het is goed mogelijk dat het eerder genoemde voorstel van minister Donner over AIVD-bewijs de toets van het Hof in Straatsburg niet kan doorstaan, maar in de tussentijd kunnen er heel wat mensen de dupe er worden.

Daarom moet de EU de richtsnoeren van het EVRM gaan uitvoeren.

ondermijnt het recht op een eerlijk proces, omdat de verdediging en de rechter deze informatie niet op betrouwbare wijze kunnen toetsen. De AIVD beschermde immers zijn bronnen. Als gevolg van het Europees arrestatiebevel kunnen ook burgers uit andere EU-landen hier straks mee worden geconfronteerd.

Vanwege de dreigende uitverkoop van burgerrechten heeft GroenLinks fel geageerd tegen het

Verzet Donner berust op foute argumenten

Europees arrestatiebevel, daarbij gesteund door kritische strafpleiters, burgerrechtenorganisaties en juristen. Ook zij zijn van mening dat zo'n instrument pas goetloofd is als er Europese minimumnormen voor de rechten van verdachten tegenover staan.

Minister Donner stelt ten onrechte dat EU-normen voor de rechten van verdachten overbodig zijn vanwege het bestaan van het EVRM. Noch wij, noch de Europese Commissie twijfelt aan de waarde van het EVRM. Dat Verdrag en de jurisprudentie van het

Het gemak waarmee de Nederlandse regering gehoor geeft aan ongeveer elk verzoek van Amerika, en daarmee de toestand van coherent Europees beleid voortkruist, begint steeds bedenkelijker vormen aan te nemen. Een halve eeuw bestond er geen scherpe tegenstelling tussen Brussel en Washington, en leek het Atlantische instinct van Den Haag vrij probleemloos met een pro-Europese gezindheid te rijmen. Nu dat niet langer meer gaat, wordt zichtbaar wat die Europese gezindheid als puntje bij paaltje komt, feitelijk inhoudt: niet meer dan wat lege woorden.

Dat Nederland toen de heiling van de Europese deling van 1945 door de uitbreiding van de Europese Unie ter sprake kwam, door toedoen van Zalm alleen opviel door op kruidentersachtige wijze te zeuren over de centen, is daarbij nog niet het ergste; daarmee blamteer het voornamelijk zichzelf. Ernstiger is dat door de horigheid die diverse Nederlandse ministers jegens Washington ten toon spreiden, het Bush en consorten gemakkelijk wordt gemaakt het enige machtsblok dat in potentie in staat zou zijn om voor de risikanter Amerikaanse internationale koers een bedachtzaam tegenwicht te bieden, van binnen uit op te blazen. In Washington wordt dit streven met het onderschrijven een 'oud' en een 'nieuw' Europa van minister van Defensie Rumsfeld ook nauwelijks verhol.

Een aantal recente beslissingen onderschreep Den Haags onderdanige houding. Een eigen Europese defensie? Nederlands bijdrage is nihil. Zonder serieus de moge-

sporingsonderzoek is verlopen. Het arrestatiebevel is gebaseerd op volledige vertrouwen van de EU-landen in elkaars rechtsinstellingen die de kans van burgers op een eerlijk proces aanzienlijk uitrollen.

In de tweede plaats mistent zij dat de regeringsleiders van de EU-landen al in 1999 hebben vastgelegd dat repressieve maatregelen tegen verdachten van misdaden vergezeld moeten gaan van afspraken over hun rechtsbescherming. Van dat laatste is nog niets terecht gekomen. De verkennende voorstellen van de Europese Commissie, die minister Donner *linea recta* naar de prullenbak verwijst, vormen het eerste initiatief in die richting.

Na de terreuraanslagen van 11 september 2001 heeft de EU in een hoog tempo maatregelen genomen om opsporing en vervolging van criminaliteit, over grenzen heen, te vergemakkelijken. Terrorisbestrijding is daarbij een belangrijke drijfveer, maar de maatregelen strekken zich uit tot bijna alle misdrijven. Het meest vergaande voorbeeld is het Europees arrestatiebevel. Op basis daarvan gaan de EU-landen vanaf volgend jaar verdachten aan elkaar uitleveren zonder te toetsen of de verdachte op een eerlijk proces kan rekenen en hoe het op-

privacy garanderen'

daard van privacy-bescherming", aldus Booger, die parlementsrapporteur is in deze kwestie. Eurocommissaris Bolkestein moet in deze zaak de EU-richtlijn voor bescherming van persoonsgegevens waarborgen. Hij heeft volgens de richtlijn de bevoegdheid met derde landen te onderhandelen over uitwisseling van gegevens, waarbij van 'adequate' privacy-bescherming sprake moet zijn. Een klacht tegen een Europese instelling is volgens het EU-verdrag mogelijk, als deze nalaat een schending van EU-regels aan te pakken. De Amerikaanse douane heeft sinds begin dit jaar bij een aantal Europese luchtvaartmaatschappijen en onder dreiging met sancties toegang afgedwongen tot het zogenoemde *Passenger Name Record*,

waarin ook gevoelige gegevens kunnen voorkomen. Het gaat bij gevoelige data onder meer om medische gegevens en specifieke maaltijdwensen, waaruit de religie van een passagier is af te leiden. De Amerikaanse douane kan bij een aantal Europese luchtvaartmaatschappijen gegevens uit het reserveringssysteem downloaden. Bolkestein vroeg vorige maand in een brief aan de Amerikaanse autoriteiten meer tegemoetkomingen voor een betere privacy-bescherming. Ook nationale toezichthouders voor bescherming van persoonsgegevens drongen hierop onlangs aan. De KLM zal volgens een woordvoerder binnenkort „gefilterde gegevens" aan de Amerikaanse douane verstrekken.

• LUCHTVAART: pagina 11

De Europese samenwerking op justitiegebied zet de rechten van burgers onder druk. Nederland mag daar niet aan meewerken, vinden Kathalijne Buitenveg en Cees Korvinus.

De Europese Conventie, die de laatste hand legt aan het ontwerp van een Europese Grondwet, wil deze grondwet opnemen dat de EU bevoegd is om minimumvoorschriften op te stellen voor de rechten van verdachten. Nederland stemt hiermee in, maar tegelijk verzet minister Donner van Justitie zich tegen voorstellen van de Europese Commissie om al op korte termijn zulke voorschriften vast te leggen. Een weinig consequente opstelling, op basis van een verkeerde argumentatie. In een reactie op de Commissievoorstel stelt Donner dat bevoenissen van de Europese Unie met de rechten van verdachten onnodig is, en zelfs het Europees Verdrag over de Rechten van de Mens (EVRM) zou ondermijnen. Deze redenering slaat de plank

DE PASSAGIERSGEGEVENS dreigen nu toch tot een openlijk conflict te leiden. Eurocommissaris Bolkestein ligt onder vuur van het Europees Parlement om alsnog behoorlijke waarborgen te bedingen bij de VS voor de omgang met deze vaak privacygevoelige persoonsinformatie. Het Europese recht staat grensoverschrijdend gegevensverkeer wel toe, maar vergt daarvoor „een gelijkwaardig niveau van bescherming”. Het probleem is echter dat de VS en Europa van oudsher verschillend tegen tegen privacybescherming aankijken. Een belangrijk knelpunt is dat Europa officiële controleorganen kent – in Nederland: het College bescherming persoonsgegevens – terwijl de VS het initiatief principieel bij de betrokken burgers zelf legt.

In de particuliere sector is voor het niet onaanzienlijke transatlantisch verkeer van gegevens over zakenrelaties, consumenten en personeel na veel gehakketak een compromis bereikt dat bekendstaat als *Safe Harbour*. Dit voorziet erin dat Amerikaanse bedrijven en instellingen uit eigen beweging de belangrijkste Europese privacyregels aanvaarden. De belangstelling tot dusver valt tegen. Tekenend is ook dat het merendeel van de toch al schaarse deelnemers hebben nagelaten een essentiële voorziening als een klachtenregeling in het leven te roepen.

De *Safe Harbour*-overeenkomst laat zien dat een vergelijk over passagiersgegevens op zichzelf mogelijk moet zijn. De advocaat Peter Blok, die promoveerde op een vergelijkend onderzoek over privacy in Nederland en de VS, verwelkomde de *Safe Harbour*-formule als een „interessant compromis”. Hij waarschuwde wel dat deze kwestie diep gaat. Blok sprak van „botsende rechtsculturen”. Dat is méér dan de „incidenten” van minister Donner. Wat betreft de passagiersgegevens is er een pikante bijzonderheid. Het grote bezwaar van de VS tegen de Europese privacyregels is het element van overheidsbemoediging (de controleorganen). Maar in het geval van de Europese passagiersgegevens staan juist de wensen van de Amerikaanse overheid centraal. De VS kunnen hier in elk geval de noodzaak van overheidsbemoediging met elementaire privacyregels moeilijk ontkennen.

De angst voor terrorisme leidt in de VS tot hypercontrole van reizigers. Tot nu toe deed de EU weinig om de privacy van haar burgers te beschermen, betoogt Boaz Gelbord.

Afgelopen week kondigde het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) aan onderzoek te doen naar de afgifte aan de Amerikaanse autoriteiten van persoonlijke gegevens over reizigers naar de VS. Het onderzoek, in samenwerking met vergelijkbare instanties uit heel Europa, komt nogal laat, aangezien de gegevensafgifte al maanden geleden is begonnen. Hiermee toont de EU aan hoe zwak ze omgaat met een ondoeltreffende veiligheidsmaatregel die er vrijwel zeker toe leidt dat in de toekomst nog veel meer gegevens worden verzameld.

Al sinds 5 maart worden de persoonlijke gegevens uit vluchtreserveringen van reizigers van en naar de VS aan de Amerikaanse autoriteiten doorgegeven. Luchtvaartmaatschappijen die niet meewerken, zijn al met boetes gedreigd. De meeste Europese luchtvaartmaatschappijen (waaronder KLM) werken mee, onder meer omdat ze bang zijn dat ze anders, de Amerikaanse autoriteiten tegen zich in het harnas jagen. Ze rekenen er op dat de nieuwe regels de reizigers koud laten.

Aan het geduld van de reizigers komt echter een einde, zeker nu nieuwe regels van kracht worden die voorschrijven dat Europese reizigers die naar de VS willen, hetzij een visum moeten aanvragen hetzij een digitale vingerafdruk of andere biometrische gegevens aan de Amerikaanse autoriteiten moeten overleggen. De afgifte van passagiersgegevens was zelfs al aanleiding voor een demonstratie op Schiphol van GroenLinks, de SP en enkele organisaties voor digitale burgerrechten. Waarom wordt al deze informatie plotseling verzameld?

Amerika ligt nog steeds wakker van het gevoel dat de aanvallen van 9/11 hadden kunnen worden voorkomen als men meer had ge-

weten over wie er zoal het land binnenkomen en uitgaan. In een poging van deze vermeende fout te leren en terroristische aanvallen in de toekomst te voorkomen, wil men nu alle vluchtreserveringsgegevens hebben van iedereen die de VS binnenkomt en verlaat.

Het idee achter het zogenaamde CAPPS (*Computer Assisted Passenger Pre-screening System*) – het systeem waarmee passagiers van tevoren met behulp van de computer worden gecontroleerd – is op zich heel eenvoudig. Ervaringen uit het verleden hebben geleerd dat terroristen vaak een bepaalde leeftijd hebben, een bepaalde nationaliteit bezitten, een enkele reis boeken en contant betalen. Door de gegevens te analyseren van de miljoenen reizigers die wekelijks van en naar de VS vliegen, kunnen reizigers die aan een dergelijk profiel voldoen nader onderzocht worden.

Dergelijke grootschalige processen van patroonherkenning zijn mogelijk door de enorm toegenomen rekenkracht van computers. Ze kunnen miljoenen passagiersgegevens doorzoeken op complexe verbanden. Verder zijn er nieuwe technieken die 'lerende' kwaliteiten worden toegedicht en zouden kunnen voorspellen welke passagiers mogelijk een bedreiging vormen.

Onderzoeken naar patroonherkenning hebben echter aangetoond dat deze methode niet werkt, tenzij een zeer grote hoeveelheid informatie over een persoon wordt verzameld. Met betrekking tot passagiersgegevens en het Capps-systeem betekent dit dat er aanzienlijk meer gegevens moeten worden verzameld dan nu het geval is, omdat anders te veel onschuldige passagiers als terrorist worden aangemerkt en andersom.

Met het omstreden *Total Information Awareness*-programma wordt het net voor gegevensverzameling al veel verder uitgeworpen. In het kader van dit programma verzamelt, verwerkt en analyseert het Amerikaanse ministerie van Defensie miljarden transacties, bewegingen en allerlei soorten gebeurtenissen in zijn speurtocht naar verdachte, mogelijk terroristische activiteiten. Passagiersgegevens vormen slechts een radertje in deze reusachtige gegevensverzamelingsmachine.

Dit programma staat sinds vorig

Luchtvaart overtreedt wet privacyregels passagiers

Luchtvaartmaatschappijen overtreden de Europese privacy-regeling door gegevens over passagiers aan de VS te geven. Alitalia krijgt als eerste een verbod.

Door onze correspondent

HANS BUDDINGH
BRUSSEL, 22 JULI. Grote luchtvaartmaatschappijen als Lufthansa, Air France en British Airways geven in strijd met de Europese privacy-regelgeving al maandenlang persoonlijke gegevens van passagiers door aan de Amerikaanse douane. Onderhandelingen daarover tussen Brussel en Washington lijken in een patstelling te verkeren. De Amerikaanse antiterrorismewetgeving eist de overdracht van gegevens uit het *Passenger Name Record* (PNR) door de luchtvaartmaatschappijen bij vluchten naar de Verenigde Staten. Europese carriers zijn bezweken voor de sancties waarmee de Amerikanen dreigen als zij in gebreke blijven.

Maar de druk op Europees Commissaris Frits Bolkestein (Interne Markt) neemt toe om van Washington snel concessies af te dwingen. Europarlementariër Johanna Boogerd (D66), die parlementsrapporteur is voor de kwestie, dreigt zelfs de Europese Commissie voor het Hof in Luxemburg te dagen om haar te dwingen een eind te maken aan de schending van de EU-regels over bescherming van persoonsgegevens. Zo'n klacht is mogelijk volgens artikel 232 van het EU-Verdrag. „Mijn kritiek richt zich op de Europese Commissie, want zij liet de zaak

liggen”, zegt Boogerd. Zij wil in september resultaten zien.

Ook de nationale toezichthouders voor privacy-bescherming – in Nederland het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) – voeren de druk op de Europese Commissie op. Ze onderstreepten vorige maand in een gezamenlijke verklaring dat transfers van persoonsdata alleen toelaatbaar zijn bij „adequate waarborgen”. En hieraan ontbreekt het. De Italiaanse toezichthouder heeft intussen als eerste laten weten dat de Amerikaanse informatie-eis zal worden genegeerd. „We zijn verplicht onze job te doen”, zegt secretaris-generaal Giovanni Butarelli. „Onder onze wetgeving is het onmogelijk. We hebben Alitalia gezegd dat ze deze data niet mogen doorgeven.”

De Europese Commissie en de Amerikaanse autoriteiten gaven in februari een gemeenschappelijke verklaring uit, waarin werd beloofd „zo snel mogelijk alle noodzakelijke stappen te nemen om de wettelijke verplichtingen aan beide zijden te verzoeken en te respecteren”. En daar ligt precies het probleem. Eurocommissaris Bolkestein liet de Amerikaanse minister Tom Ridge (Binnenlandse Veiligheid) op 12 juni per brief weten dat diens toezeggingen „niet adequaat” zijn.

Bij PNR-gegevens gaat het niet alleen om nummers van creditcards maar ook om bijvoorbeeld speciale wensen voor maaltijden, waaruit iemands godsdienst valt af te leiden. Ook gevoelige medische gegevens, reischema's en adressen behoren tot de PNR. De Amerikaanse douane-autoriteiten kunnen bij een aantal luchtvaartmaatschappijen simpelweg de gegevens uit het reserveringssysteem

downloaden zonder dat van enige filtering of selectie sprake is. De Amerikanen bewaren de persoonsgegevens bovendien veel langer dan volgens de Europese regelgeving is toegestaan, terwijl te veel Amerikaanse functionarissen er toegang toe hebben. Ook ontbreekt een onafhankelijke instantie voor klachten. „Door de gegevens zeven jaar te bewaren, hebben ze iemands hele geschiedenis”, zegt Europarlementariër Boogerd.

De Amerikaanse autoriteiten begonnen vorig jaar al de grootste Europese luchtvaartmaatschappijen aan te schrijven om passagiersgegevens te transfereren. Door dreigementen aan de carriers met boetes of intrekking van landingsrechten bezweken ook nationaal toezichthouders voor de druk. „Ei was ook indirecte druk”, zegt Bettina Gäyk van de Duitse toezichthouder voor privacy-bescherming. „Passagiers werden op de luchthavens zo lang onderzocht dat alle Lufthansa-vluchten naar de VS standaard waren vertraagd.”

De KLM werd pas onlangs door de Amerikaanse douane aangeschreven. Volgens woordvoerder Frank Houben zullen door technische voorzieningen in het reserveringssysteem alleen „gefilterde” gegevens worden doorgegeven. Hij onderstreept dat het veel beter was geweest als de Europese Commissie vooraf garanties van de Amerikaanse autoriteiten had bedongen. „Wij staan nu met de rug tegen de muur”, aldus Houben. Een woordvoerder van de Nederlandse toezichthouder CBP zegt „niet gecharmeerd” te zijn. Maar het CBP zal de KLM wegens de grote druk en belangen niets in de weg leggen. „Het is een conflict met een politieke dimensie”.

jaar onder leiding van John Pindexter, voormalig nationaal veiligheidsadviseur onder president Reagan, die in ongenade viel en ternaauwernood gevangenisstraf ontliet voor zijn rol in het Iran-Contra-schandaal. Zijn aanstelling draagt weinig bij aan de geloofwaardigheid van de Amerikaanse bewering dat de over reizigers verzamelde gegevens uitsluitend voor legitieme doeleinden worden gebruikt.

Het echte probleem van het TIA-programma is dat het in zijn huidige vorm te weinig gegevens verzamelt om effectief te zijn. Dit betekent dat het TIA-programma wordt geannuleerd omdat anders de inlichtingendiensten met nutteloze informatie worden opgezadeld, ofwel zodanig wordt uitgebreid dat er inderdaad voldoende nuttige informatie mee wordt verkregen. Gezien de strategie van de Amerikaanse oorlog tegen het terrorisme ligt het tweede scenario voor de hand.

Betekent dit nu dat reizigers zich zorgen moeten maken? In het kader van een vergrote collectieve veiligheid hebben reizigers er belang bij een zekere hoeveelheid informatie over zichzelf te verschaffen. Het zal de meeste reizigers waarschijnlijk weinig interesseren of de door hen gekozen betaalwijze wordt opgeslagen in een of andere database van de Amerikaanse overheid. Maar waarschijnlijk denken ze heel anders over informatie van persoonlijker aard, zoals het door hen gekozen menu, waaruit vaak de geloofsovertuiging van de reiziger valt af te leiden.

De EU zou een voor de hand liggende belangenbehartiger voor reizigers zijn. Europa heeft bij pogingen in die richting bewezen in staat te zijn extra privacy te bedingen bij Amerikaanse ondernemingen en overheden. Dit was onlangs nog aan de orde met het omstreden .Net-paspoortstelsel van Microsoft, waarbij de software-reus uit de VS zich bereid verklaarde zijn praktijken van gegevensverwerking aan te passen om de Europese zorgen omtrent

privacy te verlichten.

Idealiter zou de afgifte van passagiersgegevens de EU juist de gelegenheid moeten geven een geluid van redelijkheid te laten horen in de gegevensverzamelingsgekte die zich momenteel van de VS meester maakt. Helaas heeft de EU zich tot haar eigen schande niet bereid getoond een formeel, openbaar standpunt in te nemen. Hierdoor is de kwestie van gegevensafgifte in een juridisch niemandsland terechtgekomen en kunnen luchtvaartreizigers op niemand terugvallen voor de behartiging van hun belangen.

De toekomst van de privacy van reizigers ziet er weinig florissant uit. Met een EU die niet bereid is stelling te nemen tegen de VS, kan de privacybewuste reiziger alleen nog maar hopen op enigeduidelijkheid ten aanzien van waar al deze informatie heengaat en op de mogelijkheid dat als er fouten worden gemaakt, deze kunnen worden hersteld. Echter, onder de huidige omstandigheden lijkt zelfs deze bescheiden verwachting te optimistisch.

Er bestaat enige hoop dat er onder druk van de publieke opinie en naar aanleiding van het vorige week door het CBP gestarte onderzoek actie zal worden ondernomen om de privacy van reizigers te beschermen. Ondertussen doen reizigers die een enkele reis hebben geboekt, deze cortant hebben afgerekend en een speciale maaltijd hebben besteld er goed aan om bij aankomst in de VS op een paar uur extra verblijf op het vliegveld te rekenen.

Boaz Gelbord is informatiebeveiligingsspecialist en docent bij de Universiteit Leiden.

Anti-discriminatie in Europese Grondwet

Nieuwsbrief Pink Link nummer 10 11 juli 2003

In de Europese Grondwet zijn enkele bepalingen in het bijzonder relevant voor homo's en lesbo's. Twee voorbeelden:

Artikel II-9, Recht te huwen en recht een gezin te stichten: 'Het recht te huwen en het recht een gezin te stichten worden gewaarborgd volgens de nationale wetten die de uitoefening van deze rechten beheersen.' Dit betekent dat Nederland en België de openstelling van het huwelijk voor homoseksuelen niet hoeven terug te draaien, al betekent het nog geen erkenning.

In deel drie van de Grondwet is het nieuwe artikel III-1 bis opgenomen, waarin staat: 'Bij de bepaling en de uitvoering van de in dit deel van de Grondwet bedoelde beleidsvormen en maatregelen streeft de Unie ernaar iedere discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid te bestrijden.' Dit is een verbetering van eerdere teksten, omdat hier expliciet de bestrijding van discriminatie nagestreefd wordt, waar eerder (in de verdragen van Amsterdam en Nice) bestrijding slechts mogelijk werd

gemaakt. Zie voor verdere informatie en discussie de website: www.homomancipatie.nl (Forum Homobeleid). [Forum: Hein Verkerk, voorlichter GroenLinks in de Europese Unie]

Verbod camera-mobieltjes
Bedrijven bang voor spionage door 'bellend' personeel door Vincent Dekker
2003-07-05

AMSTERDAM - Mobiele telefoontjes met ingebouwde camera's, als fenomeen amper een jaar oud, beginnen alom weerstand op te roepen. Nadat ze al in de eerste zwembaden en gymzalen werden verboden, maken nu ook bedrijven zich zorgen. Bedrijfsspionage wordt wel erg makkelijk.

Bij autofabrikant Nedcar in Born verschijnen soms toekomstige modellen op de productielijn om die lijn alvast daarop voor te bereiden. Met een cameraatje een foto maken valt op, en de foto moet ook nog de poort uitgesmokkeld worden. Maar een mobieltje tegen je oor houden alsof je belt, dan in feite een plaatje schieten, dat doorbellen naar een autovakblad en het plaatje dan weer uit het geheugen van het mobieltje wissen, dat is een koud kunstje.

„We hebben een verbod op fotograferen in de fabriek en dat slaat dus ook op de nieuwe mobieltjes”, stelt een woordvoerder van Nedcar. Philips gaat een stapje verder. „We onderzoeken wat we ermee aan moeten”, aldus een zegsman. „We kennen in onze fabrieken en laboratoria al een verbod op oudere videoapparatuur. Dus hier moeten we ook iets mee.”

Fietsenfabrikant Accell, van onder meer de merken Batavus en Sparta, maakt het zijn personeel nu al iets moeilijker: in werktijd mag er niet gebeld worden, ook niet met eigen mobieltjes. Een bedrijf heeft zijn werknemers inmiddels al definitief verboden camera-mobieltjes mee te nemen naar het werk: Samsung. Het Zuid-Koreaanse concern weet als geen ander wat de mogelijkheden van de apparaten zijn: het is een van de grootste fabrikanten ervan.

BOF, 23 juli 2003
2. Verwarring over supermeldpunt internet

Naar aanleiding van een stuk in het Parool over een 'supermeldpunt internet' hebben diverse media bericht over een plan van providers en justitie om in een keer alle problemen op internet op te lossen, van kinderporno tot auteursrecht, en van ongewenste intimiteiten in chatrooms tot grootschalige verstrekkingen van adresgegevens van internetters.

De werkelijkheid is een stuk minder heldhaftig, er komt namelijk geen supermeldpunt. Sinds begin dit jaar overleggen providers met het Ministerie van Justitie over de omgang met klachten over illegaal materiaal. Aan

Terroristen wacht een proces tussen aanhalingstekens

VK 29/7
Harde cijfers over het Afghaanse toerisme op Cuba zijn moeilijk te vinden, maar veel bezoekers uit Afghanistan zal het land van Fidel Castro de afgelopen decennia niet hebben verwelkomd. Sinds eind 2001 is dat anders. Tal van Afghanen zitten vast in Camp X-Ray in Guantánamo Bay, de Amerikaanse militaire basis op Cuba.

Zo'n zevenhonderd mannen zijn krijsgenomen tijdens de oorlog tegen de Taliban en Al Qa'ida, en verscheept naar de socialistische heilstaat. Buiten het zicht van media en publiek in de VS wachten ze daar op hun proces.

Het woord 'proces' behoeft aanhalingstekens. De verdachten verschijnen niet in een open rechtbank met de bijbehorende constitutionele bescherming. Ze worden voor een besloten militair tribunaal geleid, waar militaire rechters over hun lot beslissen. Er is wel een advocaat, maar dat is ook een militair.

'Eerlijk proces'? Misschien. Het probleem met de commissies is dat niemand kan controleren hoe eerlijk, wanneer later deze zomer de eerste zes gevangenen worden voorgeleid. Binnen de militaire rechtsgang, die president Bush per 'uitvoerend bevel' voor het eerst sinds 1942 heeft ingesteld, kunnen de rechten van de Afghanen te allen tijde worden opgeschort.

De deuren van de rechtszaal kunnen dicht. Het bewijs hoeft de verdachte niet te worden voorgelegd. De doodstraf is mogelijk, en er is geen beroepsmogelijkheid bij een onafhankelijk hof.

Daar komt bij dat de van terrorisme verdachten wel in een oorlog zijn gevangenen genomen, maar formeel geen krijsgenome-

nen zijn. Ze zijn als 'onwettige combattanten' gekwalificeerd, en vallen daarom volgens het Pentagon niet onder de Geneefse conventies.

Dit alles met het oog op de nationale veiligheid, zegt Washington. Dat is sinds 11 september 2001 de *catch phrase*: we kunnen niet voorzichtig genoeg zijn.

Toen de Amerikaanse vereniging van strafpleiters deze maand uit protest tegen de tribunaal ook nog weigerde om de verdachten bij te staan, was duidelijk: de mannen van Guantánamo hebben geen bescherming. Hun lot is in handen van de *US Army*. Niets tegen het leger, maar voor juridische protectie klopt je er - zeker als vijand - niet meteen aan.

Amerikanen leren op school dat de kern van een vrije, democratische samenleving ligt in een transparante rechtsgang. Die is niet alleen geboren Amerikanen gegeven. Iedereen die de wet overtreedt, wordt op gelijke wijze berecht.

Daarom kwam de doorgaans onderkoelde *Economist* deze maand met een fel oordeel op het omslag. 'Onrechtvaardig, onwijs, on-amerikaans', aldus het Britse blad. De illustratie toonde Vrouwe Justitia door het vizier van een geweer. 'Er is geen reden waarom Amerika's eigen civiele rechtbanken, die tal van binnenlandse en buitenlandse terroristen met succes hebben berecht, niet aangepast kunnen worden voor dit doel.'

Veelzeggend is dat vrijwel niemand in de VS - links of rechts - de tribunaal verdedigt. Zelfs president Bush wijdt er zelden een woord aan. Onlangs beloofde hij Groot-Brittannië en Australië dat hun ingezetenen, ook gepakt in Afghanistan, in ieder geval niet ter dood worden veroordeeld. Maar

de inhoudelijke logica - 'onze veiligheid is in gevaar' - kan onmogelijk op waarde worden geschat, vanwege het besloten karakter. Een *Catch-22*.

De regering geeft geen krimp. Sterker, het tribunaal blijkt ook te kunnen dienen als dreigement naar 'gewone' rechters en advocaten. Een cruciale terrorisme-zaak speelt voor een federaal hof. Zacarias Moussaoui, de 'twintigste kaper', wordt berecht door rechter Leonie Brinkema. Zij wees deze maand de aanklager terecht toen die een getuigeverklaring ontoelaatbaar achtte.

Ramzi Binalshibh, een gevangene Al Qa'ida-lid dat nauw betrokken was bij de planning van 11 september, zou dingen kunnen zeggen die in Moussaoui's voordeel uitvallen. Dat heeft de aanklager liever niet - formeel zou dit de nationale veiligheid in gevaar brengen. Jammer, zei Brinkema. De constitutie garandeert de verdachte het recht om getuigen op te roepen. O ja?, reageerde Justitie. Dan verplaatsten we het proces toch naar de militaire commissie?

In een hoofdcommentaar riep *The New York Times* Brinkema maandag op om voet bij stuk te houden. 'De oorlog tegen terreur heeft de grondwet niet herroepen, en rechter Brinkema moet zeker stellen dat die volledig van toepassing is de zaak van Moussaoui.'

Ook zij die de *American way of life* in de meest letterlijke zin bedreigen, hebben grondrechten. Dat is niet leuk, maar wel essentieel, weet elk schoolkind. Dat de regering dit anders ziet, en die 'on-Amerikaanse visie' nu juist op Cuba tentoonspreidt, getuigt van een ironie die geen verdachte verdient.

Diederik van Hoogstraten

het overleg nemen behalve Bits of Freedom ook de Meldpunten Kinderporno en Discriminatie deel, net als het Openbaar Ministerie en de stichting Brein, vooral om te voorkomen dat er dubbel werk wordt gedaan. De kans is immers groot dat mensen allerlei klachten gaan sturen naar het nieuwe meldpunt, niet alleen over websites, maar ook over bijvoorbeeld kinderporno of chatrooms. Daarom krijgt het nieuwe meldpunt een algemene verwijzingsfunctie, zodat klachten meteen naar het juiste loket worden doorgestuurd.

De onderliggende reden voor het overleg is de onduidelijkheid hoe providers om moeten gaan met klachten over websites van hun klanten. Volgens de Europese e-commerce richtlijn (2000/31/EG) zijn providers in principe niet aansprakelijk voor data die ze vervoeren of opslaan. Het voorstel om geze richtlijn om te zetten, de aanpassingswet richtlijn elektronische handel, ligt sinds januari 2002 bij de Tweede Kamer. Alleen in het geval van hosting, het opslaan van andermans data, kan er aansprakelijkheid ontstaan als de provider een klacht krijgt, de klacht duidelijk maakt dat de gewraakte informatie echt onrechtmatig is, en niet ingrijpt. In de praktijk leidt die regel tot grote verwarring, wanneer een provider moet ingrijpen, en hoe de balans gewaarborgd kan worden tussen vrijheid van meningsuiting en rechten van derden. Bovendien eisen vertegenwoordigers van auteursrechten bij voortduring een actieve opstelling van providers bij het opsporen en bestrijden van inbreuken op

hun rechten, niet alleen bij hosting, maar bij alle vormen van internetgebruik. Een dergelijke toezichts- en handhavingplicht wordt juist expliciet uitgesloten in de Europese richtlijn.

Die verwarring is niet minder geworden met de publicatie vorige week van de antwoorden van de minister op Kamervragen uit 1999 over de aansprakelijkheid van tussenpersonen op internet. Het wel erg lange uitstel verklaart hij als volgt: "De vragen zijn nu pas beantwoord, omdat zij in het ongerede waren geraakt." Maar er is ook een voordeel. Nu heeft de minister de Europese e-commerce richtlijn in zijn antwoord kunnen verwerken. De Kamervragen laten zien dat er toentertijd stemmen opgingen om het Amerikaanse DMCA model in te voeren; alleen vrijwaring van aansprakelijkheid als providers materiaal onmiddellijk verwijderen na een klacht, daarna pas de mogelijkheid voor een klant om te procederen tegen een klager.

"Brengt het technologisch mogelijk worden van het nemen van maatregelen ter voorkoming van schade met zich mee dat, zodra dit mogelijk wordt, het niet nemen van die maatregelen in beginsel kan leiden tot aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad?" vroeg de kamer bijvoorbeeld. De minister geeft aan dat het telkens afhangt van de concrete omstandigheden van het geval. "De tussenpersoon die van anderen afkomstige

informatie opslaat, behoeft niet naar aanleiding van de enkele mededeling van een derde de vermeend illegale informatie te blokkeren of te verwijderen. De tussenpersoon behoeft volgens de jurisprudentie namelijk pas actie in die zin te ondernemen, wanneer er in redelijkheid niet aan de juistheid van de kennisgeving van de derde kan worden getwijfeld (zie o.m. Rb. 's-Gravenhage 9 juni 1999, Computerrecht 1999, p. 200-205)." Daarbij verwijst de minister naar het vonnis in de roemruchte zaak van Scientology tegen Karin Spaink, XS4ALL en nog 20 providers. Uitspraak in het beroep in de bodemprocedure is onlangs voor de negende keer uitgesteld, en wordt nu na deze zomer verwacht.

Noodknop in chatbox tegen vizeerik op web (18.07.03)
<http://www.parool.nl/artikelen/NIE/1058504345924.html>

Antwoorden nav notitie over de aansprakelijkheid van tussenpersonen op het Internet (01.07.03)
Tweede Kamer, 2002-2003, 25880, nr. 14

Arrest Scientology-zaak wederom uitgesteld (17.07.03)
<http://www.xs4all.nl/nieuws/overzicht/scientology3.html>

6. Donners wil aantal taps niet registreren

Naar aanleiding van het vergeefse verzoek onder de Wet Openbaarheid Bestuur van Bits of Freedom inzake het aantal telefoontaps in de jaren negentig heeft Tweede Kamerlid Vos (GL) aanvullende vragen aan minister Donner gesteld. De

antwoorden hebben drie maanden op zich laten wachten en munten uit in onwil. De vragen van Vos concentreren zich op controle en toezicht van aftappen. "Op welke andere wijze houden u en het College van procureurs-generaal dan toezicht en controle op het aantal telefoontaps dat jaarlijks wordt afgegeven en de kosten die deze telefoontaps met zich brengen?" De minister laat weten 'geen meerwaarde' te zien in landelijk toezicht en controle. De toetsing door de rechter bij het afgeven van een machtiging voor het tappen biedt volgens Donner voldoende waarborg. Bovendien laat hij weten dat "het streven erop is gericht de administratieve lasten bij de opsporing en vervolging te beperken". Met andere woorden, transparantie en openbaarheid bij de overheid zijn administratieve lasten die beperkt dienen te worden.

Op de vraag waarom van de wettelijke verplichting om verdachten na afloop van een tap te notificeren geen registratie wordt bijgehouden, geeft de minister een vreemd antwoord. "Uit het feit dat er geen centrale registratie van de notificaties [...] wordt bijgehouden, kan niet worden afgeleid dat deze wettelijke verplichting door het openbaar ministerie niet wordt toegepast".

Bits of Freedom heeft het WOB verzoek ingediend omdat er een relatie bestaat tussen vertrouwen in de overheid en openbaarheid.

Antwoorden Donner op vragen Vos (GL)
Tweede Kamer, 2002-2003, Aanhangsel Handelingen, nr. 1553

BITS OF FREEDOM
NIEUWSBRIEF
2003 Nr. 10 - 9 juli 2003

2. Eerste kamer kritisch over
vorderen telecomgegevens

Het wetsvoorstel vorderen
gegevens telecommunicatie
is kritisch ontvangen door de
Eerste Kamer. Het voorstel
maakt het mogelijk en
makkelijk om voor de
opsporing op grote schaal
naam-adres-woonplaats
gegevens en
verkeersgegevens op te
vragen bij telefoon- en
internetbedrijven. Uit het
voorlopig verslag van de
vaste Kamercommissie van
justitie blijkt dat leden van de
fracties van de PvdA en de
VVD de minister indringende
vragen hebben gesteld over
de proportionaliteit en de
controleerbaarheid van de
nieuwe bevoegdheden.

De VVD vraagt hoe de
stelselmatige opslag van
informatie over het
telecommunicatieverkeer van
alle burgers zich verhoudt ten
opzichte van de opsporing
van een relatief beperkt
aantal criminelen. "Dreigt niet
het gevaar dat de grenzen
van de proportionaliteit
worden overschreden?"
Bovendien maakt de VVD
zich zorgen over de
praktische uitvoering van de
opvragingen, als dat
inderdaad oploopt tot
900.000 per jaar zoals de
minister zelf eerder aangaf.
Gesteund door SGP en
Christen Unie wil de VVD
weten hoe de minister bij
dergelijke aantallen de
zorgvuldigheid van
verstrekkingen waarborgt.

De PvdA probeert de minister
via 2 verschillende vragen te
bewegen tot een nadere
omschrijving van
verkeersgegevens, vooral
omdat die volgens de
minister minder bescherming
verdienen dan de inhoud van
communicatie. Eerst met een
vraag over het verschil
tussen lokatiegegevens van
mobieltjes die stand-by staan
en mobieltjes waarmee echt
wordt gebeld, daarna met
een vraag over surfgegevens.
Immers, volgens de minister
behoren de
belangstellingsfeer en het
zoekgedrag van de gebruiker
van telecommunicatie niet tot
de (zwaarbeschermden)
inhoud van vertrouwelijke
communicatie. Volgens de
PvdA is dit onderscheid
kunstmatig. "Toch is vol te
houden dat de
belangstellingsfeer van
iemand die over het web surft
- welke blijkt uit bijvoorbeeld
de in het webadres
opgenomen zoekwoorden -
op een lijn is te stellen met de
inhoud van de informatie die
hij vervolgens op het internet
raadpleegt. Moeten niet de in
het webadres opgenomen
zoekwoorden als 'inhoud'
gezien worden?"

PvdA en VVD vragen de
minister tenslotte om een

jaarlijkse rapportage van
aantallen bevestigingen en
effectiviteit, waarbij de PvdA
bovendien om een
notificatieplicht vraagt, een
verplichte melding aan
iedereen wiens gegevens zijn
opgevraagd.

Kamerstukken I, 2002-2003,
28059, nr. 187a

4. Nieuw wetsvoorstel brengt
bewaarplicht
verkeersgegevens dichterbij
Via een spoed-aanpassing
van hoofdstuk 11 van de
Telecommunicatiewet (Tw)
komt een algemene
bewaarplicht van
verkeersgegevens in de
telecomsector heel dichtbij.
Het wetsvoorstel is op 12 juni
aangeboden aan de Tweede
Kamer, maar wordt pas na
het reces behandeld.

Het huidige artikel 11.5 Tw
schrijft voor dat
telecomaanbieders
persoonlijke gegevens na
gebruik moeten verwijderen
of tenminste anonimiseren.
Maar die verwijderplicht had
gespecificeerd moeten
worden in een Algemene
Maatregel van Bestuur
(AmvB). Daarin hadden de
categorieën te verwijderen
gegevens moeten zijn
omschreven. Die AmvB werd
nooit opgesteld en die
laksheid is Nederland op een
infractieprocedure komen te
staan van de Europese
Commissie. De
verwijderplicht wordt immers
dwingend voorgeschreven
door de oude privacy-richtlijn
voor de telecomsector uit
1997 (97/66/EG). Het
wetsvoorstel herstelt die fout
en implementeert
tegelijktijd de relevante
bepalingen uit de nieuwe e-
Communicatie Privacy
Richtlijn (2002/58/EG).

Volgens het nieuwe artikel
11.5 Tw moeten aanbieders
alle verkeersgegevens na
beëindiging van de oproep
(zodra ze niet meer nodig zijn
voor de overbrenging van de
communicatie) verwijderen of
anonimiseren. Het tweede lid
machtigt de aanbieders om
verkeersgegevens te
verwerken om facturen te
sturen, tot het einde van de
wettelijke termijn waarbinnen
de factuur in rechte kan
worden betwist. Verder
mogen aanbieders via het
derde lid de gegevens
gebruiken voor
marktonderzoek of
verkoopactiviteiten. Tenslotte
mogen verkeersgegevens
ook worden verwerkt voor de
levering van toegevoegde
waarde diensten, mits de
abonnee of gebruiker daar
expliciet toestemming voor
heeft gegeven, en die
toestemming ook weer te
allen tijde kan intrekken.

Via de herziening van
hoofdstuk 11 wordt, net als in
de nieuwe privacy richtlijn
(2002/58/EG), een
uitzondering geïntroduceerd
op het verwijdergebod, het
nieuwe artikel 11.12. Op de

verwijderplicht mag een
uitzondering worden gemaakt
"indien dit noodzakelijk is in
het belang van de nationale
veiligheid en/of de
voorkoming, opsporing en
vervolgving van strafbare
feiten". Blijkens de memorie
van toelichting heeft de
industrie zich via het
overlegorgaan OPT beklagd
over de spanning tussen de
verwijderplicht enerzijds en de
plicht tot het verstrekken
van gegevens aan
opsporders anderzijds. De
minister ziet hierin geen enkel
probleem. "(...)op grond van
de richtlijn kan een lidstaat -
uiteraard met inachtneming
van de geldende nationale en
internationaalrechtelijke
regels - bepalen dat
aanbieders bepaalde
verkeersgegevens niet
dienen te verwijderen of
anonimiseren, maar voor
strafvorderlijke doeleinden
tijdelijk dienen te bewaren. In
artikel 15 van de nieuwe
richtlijn is de mogelijkheid tot
het opleggen van een
bewaarplicht nadrukkelijk als
voorbeeld van de in dat kader
door lidstaten te treffen
maatregelen genoemd" (p.6).

Hoewel de minister in de
memorie van toelichting
verwijst naar de mogelijkheid
dat opsporders genoeg
moeten nemen met gegevens
die al voorhanden zijn, of
specifieke toekomstige
gegevens, maakt het nieuwe
wetsvoorstel het nog
makkelijker dan voorheen om
een bewaarplicht uit te
vaardigen voor de
communicatiegegevens van
onverdachte burgers. De
minister schrijft hierover "Op
deze wijze staat buiten kijf
dat de hier bedoelde
handelingen zijn geoorloofd"
(p.14).

Kamerstukken II, 2002-2003,
28962, nr. 3

7. Gegeven.nl

In de moderne
informatiesamenleving
ontstaan steeds meer
elektronisch opgeslagen
gegevens die inzicht geven in
het gedrag en het handelen
van burgers: van
bankgegevens tot
verkeersgegevens uit de
telecommunicatie. De
overheid heeft voorstellen
van de commissie Mevis
overgenomen om de
mogelijkheden tot inzage in
dergelijke gegevens voor de
politie sterk uit te breiden.

Het Centrum voor Recht,
Bestuur en Informatisering in
Tilburg en het Instituut voor
Informatierecht in Amsterdam
zijn gezamenlijk een website
gestart waarop relevante
stukken en beschouwingen
worden gepubliceerd, met
name over het wetsvoorstel
vorderen gegevens financiële
sector en het wetsvoorstel
vorderen gegevens
telecommunicatie.

Gegeven.nl
<http://www.gegeven.nl/>

Burger veiliger, maar niet tevreden

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 4 JULI. Ruim een
kwart van de Nederlanders heeft
zich de afgelopen twaalf maanden
onveilig gevoeld. Dat is een daling
tegenover het jaar ervoor, toen
28,5 procent zich onveilig voelde.
Dat blijkt uit de Politiemonitor
2003 die minister Remkes van Bin-
nenlandse Zaken vanochtend
naar de Tweede Kamer heeft ge-
stuurd.

Ook het aantal Nederlanders
dat in de onderzochte periode
slachtoffer is geweest van een del-
ict is afgenomen. Het aantal fiet-
sendiefstallen, vernielingen, in-
braken en pogingen daartoe is ge-
daald. De mate waarin burgers
aangifte doen van criminaliteit is
stabiel gebleven.

De tevredenheid over de politie
is in de onderzochte periode ge-
daald, vooral waar het gaat om het

afhandelen van zaken en het bie-
den van bescherming. In 2000 was
nog 58,8 procent van de slachtof-
fers die aangifte deed tevreden, in
2002 is dat percentage gedaald tot
54,7.

De Politiemonitor Bevolking is
een van de grootste enquêteon-
derzoeken, waarbij de subjectieve
en objectieve veiligheidsbeleving
van de bevolking wordt gemeten.
Voor deze meting zijn meer dan
90.000 inwoners van 15 jaar en ou-
der ondervraagd.

De politiemonitor speelt een
belangrijke rol bij de naleving van
de prestatiecontracten die minis-
ter Remkes wil sluiten met de re-
giokorpsen. Behalve extra inspan-
ningen bij het uitdelen van boetes
moet de tevredenheid van de bur-
ger over de bereikbaarheid en ser-
viceverlening van de politie toe-
nemen.

Pieter Hilhorst | Kafkacomputers

voegdheden. Computergestuude
bureaucratieën hebben daarente-
gen de neiging om centralisti-
scher te werken. Zo moeten alle
loketmedewerkers van de centra
voor werk en inkomen werken
volgens een centraal bedacht pro-
tocol. Eigen initiatief wordt niet
op prijs gesteld.
Dat wil niet zeggen dat alle
computers maar het raam uit
moeten worden gesmeten. Wel
moet de informatietechnologie
dienstbaar worden gemaakt aan
de professionals op de werkvloer.
De uitvoerenden hebben veel
meer kennis van zaken dan de
ontwerpers van de software. Zij
kunnen het onderscheid maken
tussen een goedkope smoos en
een reëel bezwaar. Zij moeten
over de intuïtie beschikken om
het onderscheid te maken tussen
een werkwillige en een werkloze
die voor de vorm solliciteert. Zij
moeten dus ook de vrijheid krij-
gen hun aanpak op deze intuïtie
af te stemmen. De eerste wordt
met rust gelaten, de tweede ver-
plicht op cursus gestuurd. Dat is
gezonde wilkekeur. Nu dreigt het
omgekeerde te gebeuren. De bu-
reaucratie achter het loket is geen
professionaal van vlees en bloed,
maar een humaan-vormig aan-
hangsel van een pc-scherm.



persoonlijke omstandigheden die
niet passen in de software moeten
worden weggepoetst. De ambie-
naar achter het loket lijkt daarom
niet te willen luisteren naar jouw
verhaal. Zo moeten bijstands-
moeders met kinderen boven de
vijf aan het werk. Maar wat te
doen met een werkloze alleen-
staande moeder met een kind met
gedragsproblemen dat niet wel-
kom is op de naschoolse opvang?
Daar hadden de ontwerpers van
de software niet aan gedacht.
Wilkekeur wordt ingeruild voor
rigiditeit.
De informatierevolutie haalt zo
het slechtste in een bureaucratie
naar boven en vormt een bedrei-
ging voor de noodzakelijke her-
vorming van de publieke sector.
De beste manier om het vertrou-
wen van de burger te herstellen
is namelijk om het professionalis-
me van de uitvoerenden op de
werkvloer te vergroten. De ano-
nieme uitkeringsfabriek moet
worden omgevormd tot een in-
stelling die maatwerk levert.
Daarvoor moeten de uitvoeren-
den niet worden ingesmoord met
software, maar juist de vrijheid
krijgen om recht te doen aan per-
soonlijke omstandigheden. Om
dat tot stand te brengen is een de-
centralisering nodig van de be-
bent of lelijk en of je de kunst ver-
staat van de schaamteloze smoos.
Zijzelf weduwen gaan niet meer
vrijuit. Bovens laat echter zien
dat de nieuwe manier van werken
ook een groot gevaar in zich
draagt. De wet dreigt te goed te
worden nageleefd. Paradoxaal ge-
noeg ondermijnt dat de legiti-
teit van het systeem.
De professionals op de werk-
vloer hadden de macht om soms
uitzonderingen te maken op de
regels om recht te doen aan per-
soonlijke omstandigheden. In een
geautomatiseerde bureaucratie
verdwijnt dit mededogen. Alle
Volgens de politicoloog Mark
Bovens is de nieuwe vorm van
verkeerstoezicht tekennend voor
een ingrijpende verandering in de
overheidsbureaucratie. Vroeger
hadden uitvoerenden op de werk-
vloer veel macht. Zij bepaalden
hoe regels werden toegepast en
wanneer een incident door de
vingers kon worden gezien. In *De
Digitale Republiek* stelt Bovens
dat door de informatierevolutie
deze macht van uitvoerenden ta-
nende is. De agent op straat komt
er bij het gros van de snelheids-
vertredingen niet meer aan te pas.
Maar ook bij de sociale dienst of
de verstrekkende van studiefinan-
ciering heeft de computer zijn in-
trede gedaan. De ambtenaar ach-
ter het loket wordt gereduceerd
tot iemand die antwoorden intikt
op door de computer gedicteerde
vragen. In sommige gevallen gaat
zels de invoer van gegevens auto-
matisch, zoals bij elektronische
belastingaangiften.
Deze informatierevolutie heeft
ongekende voordelen. Er kan
veel efficiënter worden gewerkt
en wilkekeur verdwijnt. Of je een
uitkering of een bon krijgt, hangt
niet meer af van het humeur van
de man of vrouw achter het loket
of op de politiemotor. Het is ook
niet meer van belang of je mooi

Een Europese politie is nog ver weg

De EU heeft bepaald dat misdaadbijstrijding topprioriteit heeft. Maar lidstaten laten niet graag hun justitiële bevoegdheden los. „Idealen spelen op dit gebied geen rol. Lidstaten werken alleen samen, als ze er zelf voordeel bij hebben.”

Door onze redacteur
MICHÈLE DE WAARD

DEN HAAG, 10 JUNI. „Wij willen boeven vangen en die noodzaak wordt in een Europa met 25 of 30 lidstaten alleen maar groter”, zegt korpschef Jan Wiarda van de politie Haaglanden. Wiarda hoopt dat de Europese Conventie de samenwerking van de politie in Europa een stimulans geeft. „Dat is noodzakelijk om de internationale handel in vrouwen, drugs, vals geld en illegale immigratie beter aan te pakken”. Veel verder hoeft de Europeanisering van het justitiële beleid niet te gaan, vindt hij. Te snel stuit je op een spanning tussen Europese organen en de soevereiniteit van landen.

Wiarda's verwachtingen van de Europese Conventie over de toekomst van Europa zijn dan ook bescheiden. Op 20 juni hoopt Conventievoorzitter Valéry Giscard d'Estaing de Europese regeringsleiders een ontwerp-grondwet te presenteren en een hervorming van het Europese bestuur.

Wat verwachten de Europeanen aan het begin van de 21ste eeuw van Europa, hield Giscard de 105 deelnemers van de Conventie (parlementariërs, Commissarissen en regeringsvertegenwoordigers) een jaar geleden voor. Voor Wiarda is het antwoord helder: Europa moet veiliger worden, want de burger is bang.

Het opheffen van de binnengrenzen in 1990 maakte het voor iedereen in de Europese Unie mogelijk zich overal te vestigen. Ook misdaders en terroristen werd het gemakkelijker gemaakt de Unie binnen te komen en zich van het ene naar het andere land verplaatsen. Als één terreurgroep dat pijnlijk aan het licht bracht was het Al-Qaeda. De groep islamistische terroristen rondom Atta hield zich jarenlang onopge-



Jan Wiarda (Foto Freddy Rikken)

merkt op in Hamburg, waar zij de aanslagen op New York en Washington (11 september 2001) voorbereidde.

Tijdens de debatten in de Conventie braken verscheidene landen een lans voor Europese bestrijding van internationale criminaliteit. Een werkgroep van specialisten boog zich over de veiligheid in Europa. En in de ontwerp-grondwet wordt over een gemeenschappelijk beleid gesproken op het gebied van asiel, immigratie en de buitengrenzen van de Unie.

Maar wat betekenen deze mooie woorden in de praktijk, vraagt Wiarda. Politie en justitiesamenwerking raakt de kern van de nationale soevereiniteit. De meeste Europese landen zetten zich schrap om op deze terreinen bevoegdheden uit handen te geven.

„Europese idealen spelen op het gebied van justitie geen rol”, zegt Wiarda. „Lidstaten willen hierin alleen investeren als ze er voordeel bij hebben.” Europese samenwerking op het gebied van justitie en politie vereist voorzichtigheid, weet Wiarda, die voorzitter wordt van de European Task for-

ce chiefs of police. Binnenkort gaat hij er zich helemaal op toelagen. Per 1 juli wordt hij politieprojectleider met het oog op het Nederlandse EU-voorzitterschap, dat in de tweede helft van 2004 begint. Wiarda zal de regering-Balkenende van ideeën voorzien over de bestrijding van criminaliteit in Europa. Ook zal hij de belangen van de politie in de EU-landen behartigen.

In een uniforme Europese aanpak van criminaliteit ziet Wiarda niet veel. Frankrijk is in de Europese Conventie een van de pleitbezorgers voor harmonisatie van de strafmaat voor delicten. Nederland is daar in terughoudend. Den Haag zou gedwongen worden het typische Nederlandse gedoogbeleid op te geven ten aanzien van softdrugs. Of het zou minimumstraffen moeten invoeren net als in andere Europese landen het geval is. Geen goed idee, vindt de regering, de Tweede Kamer en ook Wiarda.

Slechts tien procent van de misdaad heeft baat bij een Europese aanpak, rekende minister Donner van Justitie onlangs voor. Het overgrote deel van de delicten is plaatsgebonden. Om die overige tien procent aan te pakken zou negentig procent van het nationale strafrecht op de schop moeten.

Beter is het om de grensoverschrijdende misdaad te bestrijden door goede samenwerking tussen de politie in de EU-landen, zegt Wiarda. Hij noemt als voorbeeld de miljoen prostituees, die het slachtoffer worden van de mensenhandel in Europa. Hij schetst in vogelvlucht hoe een Europese aanpak eruit zou kunnen zien. Prostitutie zelf is een lokaal probleem, dat in de landen zelf moet worden aangepakt, zegt Wiarda. Maar wil je de toevoer van de vrouwen bestrijden, dan moet worden samengewerkt met de politie in de landen waar ze vandaan komen: Polen, Albanië, Bulgarije, de Oekraïne. Er moet een Europees politieteam worden opgericht dat de operatie uitvoert. Welk land speelt de voortrekkersrol? Welk openbaar ministerie gaat de vervolging aanpakken? Wie kun je bij Justitie in de Oekraïne vertrouwen? De Duitsers hebben goede relaties met Kiev, de Italianen met Albanië. Op deze manier kan samenwerking worden opgebouwd. „Maar het opbouwen van een team kan twee jaar duren”, zegt Wiarda.

Sinds de Europese leiders in 1999 in Tampere afspraken om de misdaadbijstrijding tot topprioriteit te verklaren, is er wel iets gebeurd. Europol kwam van de grond en Eurojust werd opgericht – een multinational Europees team van magistraten dat Europol moet bijstaan. En na de 11e september besloten de EU-leiders zelfs tot invoering van een Europees arrestatiebevel.

Maar de kloof tussen Europol en de politie in de verschillende landen is groot. Alle nationale politiekorpsen zijn bevreesd om maar iets uit handen te geven, stelt ook Patrick Zanders vast, hoofd van de federale



EUROPESE CONVENTIE EN DE MISDAAD

politie in België die deelnam aan de Conventiewerkgroep over veiligheid.

Daarom is regie en sturing op Europees niveau volgens Wiarda een vereiste. Minister Donner gooide onlangs een balletje op met zijn voorstel om voor de internationale misdaad een apart Europees strafrecht in het leven te roepen.

Maar het kan nog even duren voor dat zover is, grijnst Wiarda. Hij gaat de komende tijd in ieder geval werken aan 'convergentie': er moet in Europa eenheid komen in politieculturen, politiestijlen en professionaliteit. De Europese politiemacht in Bosnië, waar agenten uit alle Europese lidstaten samenwerken, is daar een voorbeeld van. „In de tussentijd moeten we wel de boeven het leven zuur maken”, zegt Wiarda. „Want politiediplomatie is mooi, maar uiteindelijk gaat het toch om één ding: dieven vangen.”

• WWW.NRC.NL: Dossier uitbreiding EU

Dit is het eerste deel van een serie over de gevolgen van de Europese Conventie voor Nederland.

Overheden over de hele wereld proberen de vrije uitwisseling van informatie via het internet aan banden te leggen. Hoog tijd om de internetgebruiker te beschermen, menen **Christiane Hardy** en **Karin Spaink**.

Internet, wijd verspreid en ver vertakt als het is, is feitelijk piepjong. De 'big bang' vond precies tien jaar geleden

dat Singapore websites verbod met politieke of religieuze discussies die niet met het nationale beleid strookten, weken zulke sites uit naar andere landen.

In de tien jaar dat het net stormenderhand groeide, zijn de censuurmaatregelen die overheden treffen ook volwassener geworden – en efficiënter. De OVSE, de Organisatie voor Vrijheid en Samenwerking in Europa, heeft als een van haar kerntaken het bewaken van de vrijheid van de media in de aangesloten landen. Journalistiek en informatie op het net verdienen niet minder bescherming dan de oudere media.

De censuur lijkt van gezicht te veranderen. Ondemocratische regimes censureren als vanouds: webservers in China en Saudi-Arabië weigeren simpelweg verzoeken om bepaalde informatie. Maar ook moderne, democratische landen filteren en blokkeren

plaats. 1993 was het jaar dat het Witte Huis en de VN een website openden, en het jaar dat het grote publiek toegang kreeg tot het net. Tien jaar later worden er wereldwijd miljarden mailtjes per dag verstuurd, zijn er bijna vijftigduizend discussiegroepen op Usenet en zijn er in totaal meer dan drie miljard webpagina's.

De crux van het net is dat mensen, waar ook ter wereld, informatie kunnen uitwisselen. Regelmatig betreft het informatie die overheden hun bevolking liever willen onthouden. Waar censuur op tijdschriften of kranten makkelijk is te realiseren, is dat op internet lastiger, juist door het open en internationale karakter ervan. Na-

steeds meer informatie, soms zonder dat de eigen bevolking dat weet, of stellen onhoudbare eisen aan internetjournalistiek.

Zo hebben Spanje, Italië, Turkije en Finland bestaande mediawetten van toepassing verklaard op het internet (of zijn daarmee bezig). In Italië betekent dit dat iedereen die op het web wil publiceren, zich bij de overheid als journalist dient te registreren én moet melden wie de drukker is van zijn website. Voorts claimt de Italiaanse overheid middels deze wet jurisdictie over buitenlandse websites; een juridisch monstern. In Spanje betekent de maatregel dat internetproviders verantwoordelijk zijn voor materiaal dat hun abonnees publiceren en dat zij de inhoud daarvan moeten screenen. Volgens de nieuwe wet mag elke 'bevoegde autoriteit' een website sluiten, een daad die eerder een gerechtelijke uitspraak vergde.

Twee in één cel mag van de rechter

NRC

narenbond Abvakaabo. Er komt een toetsingscommissie om naliving van die afspraken te garanderen. De directuren van de gevangenis waar begonnen wordt met meervoudig celgebruik moeten een plan van aanpak voorleggen aan hun lokale ondernemingsraad. Nadat het plan ook door de toetsingscommissie in orde is bevonden, kan de invoering beginnen. Voordat besloten wordt tot invoering van meerpersoonscelgebruik in alle inrichtingen, zal de eerste fase van invoering met behulp van onafhankelijk onderzoek worden geëvalueerd.

De bonden hebben zich lang verzet tegen plaatsing van twee gedetineerden in een cel. „We hebben alternatieven aangedragen, voorgesteld drie op een cel te plaatsen, maar we vonden geen gehoor”, aldus vakbondsbestuurder Merlijn. Belangrijke winst is volgens de FNV dat er een toetsingscommissie wordt ingesteld, waarin de ondernemingsraad en de vakbonden zitting hebben. Zo wordt nauwelijktend gevraagd of de afspraken worden nagekomen. Bestuurder Merlijn: „Op deze manier kunnen geen loze beloften meer worden gedaan.”

Door een onzer redacteurs
DEN HAAG, 4 JULI. Minister Donner van Justitie heeft een kort gezet gewonnen dat de Groepsondernemingsraden (GOR) van het gevangenispersoneel had aangevraagd tegen het plaatsen van meerdere gedetineerden in één cel. De rechter oordeelde dat Donner voldoende toezeggingen heeft gedaan om de veiligheid van het personeel te garanderen. Met de uitspraak staat het Donner vrij om meervoudig celgebruik in het gevangeniswezen toe te passen. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is al met de voorbereidingen begonnen om 1.400 cellen daarvoor geschikt te maken. Naar verwachting zal de invoering van 'twee-op-één-cel' op de langere termijn de cellencapaciteit met 10.000 plaatsen doen toenemen. DJI zal er in de eerste proeffase voor zorgen dat er altijd minimaal twee bewakers bij het openen van cellen aanwezig zijn. De gevangnissen krijgen daarvoor veertig man extra personeel per honderd gevangenen. Ook zijn afspraken gemaakt over een calamiteitenplan en extra cursussen voor het personeel. Justitie heeft daarvoor overleg gehad met de ambte-

Filteren is een andere moderne, steeds populairdere, censuurmaatregel. Amerika stelt filtersoftware verplicht voor openbare scholen en bibliotheken, om te voorkomen dat kinderen worden blootgesteld aan seks en geweld. Maar de betreffende software censureert veel meer dan officieel vermeld, en maakt ook legitieme pagina's ontoegankelijk. De Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen beval universiteiten en internetproviders neo-nazi sites te blokkeren, maar ook deze maatregel blokkeert aanzienlijk meer dan bedoeld en meer dan grondwettelijk verantwoord is. Wat vooralsnog het meeste zorg baart, is de sterke nadruk die Westerse overheden en internationale instanties leggen op 'zelfregulering': de overheid komt niet met wetten, maar verwacht dat de betrokken partijen zelf hun verantwoordelijkheid nemen. De Raad van Europa is

een van de vele supranationale instanties die deze methode aanbevelen; ook Nederland is een warm voorstander. Het probleem van zelfregulering is dat gebruikers en hun rechten daarbij het onderspit delfen: zij zijn geen georganiseerde partij en hebben geen vertegenwoordigers. Zelfregulering betekent in de praktijk dat internet providers hun abonnees reguleren. Voorts wordt deze zelfregulering met name aanbevolen op gebieden die juridisch schimmig zijn: het meest genoemd is 'hate speech', discriminerende of opruiende taal. Maar het is zelden in een oogopslag duidelijk of neerbuigend, platvloers of uitdagend taalgebruik werkelijk de grenzen van het toelaatbare overschrijdt; voor het zulke lastige vragen zijn nu juist rechtbanken ingesteld. Het beoordelen van heikele kwesties rond vrijheid van meningsuiting is in een rechtstaat

geen taak voor providers. Temeer niet daar gebruikers alle civiele rechten ontberen: er is geen geen toetsbaarheid van de beslissing, geen recht op verdediging, noch recht op beroep.

'Zelfregulering' lijkt nog het meest op privatisering van censuur. De overheid laat het aan het bedrijfsleven – in casu internet providers – over om paal en perk te stellen aan de rechten van gebruikers, zonder dat diezelfde overheid aan te spreken is op haar gedelegeerde censuur. Die ontwikkelingen bevorderen de vrijheid van de media en van expressie bepaald niet.

Christiane Hardy is Senior Advisor van de OSCE/FOM (Freedom of the media). Karin Spaink is extern adviseur van de FOM.

Op 13 en 14 juni wordt in het Amsterdamse stadhuis de conferentie *Freedom of Journalism and the Internet* gehouden.

Sluikstorters, pestkoppen, pedo's Allemaal aan de schandpaal

Wie het in zijn hoofd haalt in Bilzen te sluikstorten, komt met naam en toenaam in het infoblad van het Zuid-Limburgse stadje. Als een leerling in het Nederlandse plaatsje Neede al te zeer de pestkop uithangt, komt zijn naam in koeien van letters op een bord in de hal van zijn school. Publieke vernedering is in. Het middeleeuwse tijdverdrijf om een 'foute' medemens eens goed te kijk te zetten, moet opnieuw kunnen tegenwoordig. Zelfs bij kinderen. Zijn we helemaal aan het afglijden, of is het een menselijke reflex? „Het is vooral verwerpelijk”, zegt moraal-filosoof Koen Raes. „Platte uitbuiting van de emotionalisering van de maatschappij. Dat nu zelfs de politiek eraan meedoet, is zonder meer een gevaar voor de democratie.”

door Frank POOSEN

HET NIEUWS

CLAP

Neen, ethicus Koen Raes vindt het maar niks, die moderne schandpalen. Al moet ook hij toegeven dat deze vorm van *Publiksbeschimpfung* des mensen is. „Het is een van de basiskennmerken van het menszijn. We willen altijd het kwade een gezicht geven.”

Moraalfilosoof KOEN RAES

„Dit is platte uitbuiting van de emotionalisering van de maatschappij”



FOTO POK

■ Dus is er niks mis mee om iemand publiekelijk te schofferen...

Koen Raes: „Dat heb ik nu ook weer niet gezegd. De mens is steeds meer geneigd om de wereld door een criminologische bril te kijken. Achter elke hoek schuilt het gevaar. Kinderen die op straat spelen, drijven plots het onveiligheidsgevoel de hoogte in. Iemand die er een ietsje anders uitziet, is een bedreiging...”

■ Maar iemand aan de schandpaal nagelen, gaat toch nog veel verder.

Raes: „Absoluut. Dat is zonder meer verwerpelijk. Wat ze die kinderen in die Nederlandse school aandoen, is ronduit belachelijk. Dat werkt niet. Sterker: het werkt averechts. Je kweekt zo een alternatief heldendom.”

■ Worden de Bilzense sluikstorters dan ook helden?

Raes: „Integendeel. Die mensen worden een tweede keer gestraft. Dat is democratisch onaanvaardbaar. Het is een toegeven aan die immorele drang om het recht in eigen handen te nemen. Ik vermoed zelfs dat dat onwettelijk is. Als politici die emo-

Publieke vernedering is ethisch verwerpelijk



Op metersgrote spandoeken hoog in de lucht werden in Groot-Brittannië een tijdlang criminelen tentoongesteld.

tionele snaar gaan bespelen, zijn we ver van huis.”

Niet meer dan normaal

■ Hallo, mijnheer Johan Sauwens, burgemeester van Bilzen. U bent gevaarlijk bezig...

Johan Sauwens (CD&V): „Helemaal niet. Wie komt sluikstorten in Bilzen weet welke risico's hij loopt. Ergens je vuil dumpen, doe je niet per ongeluk. Dus vind-ik het niet meer dan normaal dat zulke lieden te kijk worden gezet.”

■ Maar het is niet wettelijk wat u doet.

(kordaat) „Hola, we zullen de namen publiceren van de sluikstorters nadat ze betrapt zijn en veroordeeld. En zoals u wel weet, zijn vonnissen openbare materie. Iedereen kan ze inkijken. De publicatie in ons infoblad van de sluikstorters is een ultieme straf, een ideale afschrikking.”

Burgemeester JOHAN SAUWENS

„Vonnissen zijn openbare materie”



FOTO FR

■ Het lijkt me toch nogal middeleeuws.

(bars) „Vindt u? In Singapore doet de overheid het al jaren en daar werkt het. (nvd: in Singapore staat gevangenisstraf op het wegtikken van een sigaret op straat.) En in Londen betaal je 100 pond als je afval op straat gooit. We zijn dus in goed gezelschap.”

Wie iets mispeutert, ziet zijn naam geafficheerd

Het afficheren van de namen van wie iets mispeutert, is schering en inslag de laatste tijd. Naast de lijst van sluikstorters in Limburg en het schoolbord met pestkoppen in Nederland, zijn dit slechts enkele voorbeelden.

● In Zonhoven (Limburg) nam de plaatselijke uitbater van een Delhaize-superette het recht in eigen hand. Hij hing een gevatte winkeldief te kijk in zijn vitrine, zeer tegen de zin van het gerecht, dat de foto's liet verwijderen.

● De Britse sensatiekrant *News of the World* publiceerde een tijdje geleden een lijst van (vermeende) pedofielen, met foto, onder de titel: „Woont er geen monster in uw buurt?”

● Op de website van de Virginia State Police, in de VS, kan je simpelweg checken welke criminelen in je straat wonen. (www.vsp.state.va.us)

● In de zaak-Dutroux is op een blauwe maandag een kliklijn geïnstalleerd waarop iedereen „nuttige tips” over pedofiliënnetwerken kwijt kon.

● In Groot-Brittannië heeft men zelfs een tijdje daders van criminele feiten op immense spandoeken op gebouwen te kijk gehangen. (FrP)

SINT-TRUIDEN

Foto van vermist kind hoort niet op vuilniszak

Child Focus gaat niet in op het voorstel van gemeenteraadslid Dirk Selis uit Sint-Truiden om vermiste kinderen te helpen opsporen door hun foto's op vuilniszakken te zetten. Uit respect voor de ouders wil Child Focus niet dat de beeltenis van de kinderen tesamen met het afval in de vuilniswagen wordt gekieperd. „Sommige ouders van verdwenen kinderen hebben daar veel minder problemen mee”, verdedigt Dirk Selis zijn idee.

„Voor hen maakt het niet uit op welke manier, als hun kind maar gevonden wordt.”

Child Focus wijst er ook op dat een rol vuilniszakken vele weken meegaat. Daardoor kan een kind al lang teruggevonden zijn voor de zak gebruikt wordt.

Raadslid Dirk Selis werkt nu met het consultbureau van Noël Slangen aan een ander maatschappelijk project voor de vuilniszakken, rond jongeren en zwerfvuil op festivals. (GN)

SEL '17

Schandpaal-websites gaan vrijuit

OM kan alleen iets doen met aangifte

door Harrie Nijen Twilhaar

ARNHEM, vrijdag

Het openbaar ministerie (OM) kan niet actief optreden tegen personen of instanties die door het publiceren van namen en foto's van vermeende dieven of criminelen via een internetsite deze lieden publiekelijk aan de schandpaal nagelen. Pas wanneer er een aangifte wordt gedaan, kan het OM overgaan tot strafvervolgning.

Het OM reageert hiermee op de website halenzonderbetalen.nl waarop foto's van vermeende dieven worden afgebeeld. Bezoekers van de internetsite die weten wie de dieven zijn, kunnen bovendien een cd-romspeler winnen.

Onder de kop 'Winkeldieven gezocht' staan foto's van verschillende personen die volgens de bedenker van de website diefstallen hebben gepleegd.

De foto's zijn vastgelegd met een verborgen camera. Initiatiefnemer B. Krebbers, een eigenaar van een computertwinkel in Grays, zegt noodgedwongen de foto's van de winkeldieven te hebben geplaatst, omdat de politie geen onderzoek instelt naar de diefstallen. „En dat terwijl ik de daders nota bene op video heb vastgelegd. Ik heb aangifte gedaan en vervolgens hoor je niks meer”, zegt hij verbitterd. „Ik weet dat dit strafbaar is, maar stelen mag ook niet.”

Verenigde Staten

Het zogeheten 'naming and shaming' komt steeds vaker voor in Nederland. Het is een trend die overgewaaid is uit Engeland en de Verenigde Staten.

Het landelijk OM in Den Haag liet gisteren weten de actie van de computerspecialzaak „moreel verwerpelijk” te vinden. „Het plaatsen van gegevens van personen op een website met lasterlijke bedoelingen is strafbaar”, erkent een woordvoerder van het OM.

De verantwoordelijken kunnen vervolgd worden voor smaad, laster of belediging. Bovendien kan er een civiele procedure worden gestart wegens het schenden van het portretrecht. „Maar zolang er bij de politie geen aangifte wordt gedaan, kunnen we niets ondernemen”, aldus het landelijk OM.

Ook een eigenaar van een dorpswoning in het Gelderse gehucht Randwijk heeft uit woede namen en foto's van twee wanbetalers op zijn internetsite geplaatst. De dorpelingen zouden voor 700 euro bij de uitbater in het krijt staan. „Ze betalen niet en daarom heb ik ze publiekelijk met naam en foto op de website gezet”, zegt Kees Akkerman, eigenaar van dorpswoning Randwijks Hof. „Ondanks aanmaningen en incasso's weigerden ze te betalen. Dit was voor mij de enige mogelijkheid.”

De Wijkerslooth vangt bot Donner laat bevoegdheid niet vallen

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 14 JULI. Minister Donner (Justitie) en een meerderheid in de Tweede Kamer wijzen het voorstel van voorzitter J. de Wijkerslooth van het college van procureurs-generaal om de aanwijzingsbevoegdheid van de minister in individuele strafzaken af te schaffen van de hand.

De Wijkerslooth bepleitte dat afgelopen week in deze krant. De bevoegdheid geeft de minister van Justitie het recht het openbaar ministerie in individuele strafzaken op te dragen al dan niet tot vervolging over te gaan. Zowel Donner als een meerderheid van de fracties in de Kamer wijst het pleidooi van De Wijkerslooth af. Donner noemt zijn aanwijzingsbevoegdheid een stelsel van checks and balances dat in 1999 na lang overleg tot stand is gekomen. Bovendien wordt volgens hem zelden van die bevoegdheid gebruikgemaakt, aldus zijn woordvoerder. „Maar de minister gaat een intellectueel debat met De Wijkerslooth niet uit de weg.”

Ook De Wijkerslooths partijgenoot A. Wolfsen, woordvoerder van de PvdA-fractie in de Kamer, wil vasthouden aan de aanwijzingsbevoegdheid. „Je kunt geen publieke ambtenaren hebben die aan niemand verantwoording hoeven af te leggen.” Hij benadrukt wel dat zowel de minister van Justitie als de Kamer zich in individuele strafzaken uiterst terughoudend moet opstellen. „De Kamer mag zich wel bemoeien met het algemene opsporingsbeleid van het openbaar ministerie. Het is dan aan de minister om in nauwe samenspraak met de voorzitter van het college van procureurs-generaal aan te geven wat daar de gevolgen van zijn. Donner treedt daarin

steviger op dan zijn voorganger Korthals.”

Woordvoerders van D66, VVD en CDA vallen Wolfsen bij. Volgens CDA-woordvoerder Van de Camp vereist het rechtsgevoel dat er publiekelijk verantwoording wordt afgelegd over strafrechtelijke trajecten. „De politiek is niet De Wijkerslooths grootste probleem. Dat is eerder de groeiende complexiteit van een aantal strafzaken en de professionaliteit van de advocatuur. Dat heeft een aantal keer geleid tot zeperds voor het openbaar ministerie. Het is voor het OM zaak zich daarop te concentreren en niet op de rol van de politiek.” Volgens VVD-woordvoester L. Griffith hoort er een politieke verantwoordingsplicht te bestaan omdat het openbaar ministerie belast is met een publieke taak. „De minister zal zelf ook die bevoegdheid niet willen opgeven. Er zijn ook geen voorbeelden te noemen van misbruik daarvan.” GroenLinks-woordvoester F. Halsema noemt de afwijzende houding „Pavlov-reacties. De Wijkerslooths pleidooi past in een ontwikkeling waarin het OM zich magistraatlijk manifesteert. Het is zijn jurisdictie om dat te doen. Je ziet nu een ontwikkeling waarbij criminaliteitsbestrijding steeds politieker wordt.”

'Gesprek met advocaat niet aftappen'

'Minder zeggenschap over vervolging' OM wil invloed van politiek beperken

NRC

Door onze redacteurs MARGRIET OOSTVEEN en JOS VERLAAN

DEN HAAG, 12 JULI. De minister van Justitie moet minder wettelijke zeggenschap krijgen over de vervolging in individuele strafzaken. Dit zegt de hoogste baas van het openbaar ministerie, J. de Wijkerslooth, vandaag in deze krant.

Het openbaar ministerie (OM) laat zich nu door politici opdragen zaken te vervolgen die het liever zou schikken, aldus voorzitter van het college van procureurs-generaal. De Wijkerslooth betreurt het dat de Tweede Kamer de wens heeft uitgesproken dat het OM vrijwel altijd vervolgt in grote financiële, economische en milieuzaken.

„Vind ik de opvatting van de Kamer een erg hanteerbaar uitgangspunt? Nee. Want het schept echt een probleem in de zittingscapaciteit.” Overigens zegt hij ook in alle acht grote bouwfraudezaken die het OM nu nog onderzoekt tot vervolging te zullen overgaan. „Er wordt nergens geschikt.”

De Kamer heeft geen directe zeggenschap over het vervolgingsbeleid van het OM. Dat De Wijkerslooth toch geneigd is direct gehoor te geven aan een Kamerbrede wens, heeft naar zijn zeggen te maken met de zogeheten 'aanwijzingsbevoegdheid' van de minister. Dit betekent dat de minister het OM ook in individuele zaken kan dwingen al of niet tot vervolging over te gaan. De Kamer op zijn beurt kan de minister dwingen zo'n aanwijzing te geven. Dat wil De Wijkerslooth voorkomen. „Je moet het OM ook beschermen.”

De Wijkerslooth voorkwam al eens een aanwijzing van de minister, door gehoor te geven aan de wens van de Tweede Kamer om bolletjesslikkers te vervolgen. „Dan ben ik zo slim te denken: 'Ik moet door de pomp'. Dan moet je

op basis van een politieke uitspraak een aanwijzing van de minister voorkomen.”

De Wijkerslooth wil de verhoudingen tussen OM en minister anders regelen: „Dan moet [uit de wet] dat een minister je kan opdragen dat je een zaak al of niet vervolgt. Dan heb ik het over de aanwijzing in individuele strafzaken.”

Om de kans op aanwijzingen te minimaliseren legt De Wijkerslooth zich nu meer dan zijn voorgangers toe op een goede persoonlijke relatie met de minister van Justitie. Sinds de minister in 1999 aanwijzingsbevoegdheid in individuele zaken kreeg, is het functioneren van het OM volgens De Wijkerslooth veel te sterk afhankelijk geworden van die persoonlijke verhouding. „Zoals het nu gaat, gaat het goed. Maar dat het goed gaat heeft geen enkele grondslag in de wet.”

Volgens De Wijkerslooth zijn in 1999 „wel heel vergaande beslissingen genomen op het punt van verantwoordelijkheid”. Hij betwijfelt „of dat zo verstandig is geweest. Het beeld was dat de minister politiek verantwoordelijk is en dus zeggenschap heeft.”

Aanleiding voor de Wet Reorganisatie OM die de minister de aanwijzingsbevoegdheid gaf, was de IRT-affaire. Door de minister meer zeggenschap te geven moest het OM weer in het gareel komen.

• ZATERDAGS BIJVOEGSEL: pagina 23

Door een onzer redacteurs

HILVERSUM, 17 JULI. Justitie mag geen gesprekken opnemen tussen advocaten en cliënten. Dat stelt het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) na een onderzoek naar de vertrouwelijkheid van gesprekken tussen cliënten en advocaten. Het onderzoek is gedaan op verzoek van de Vereniging van strafrechtadvocaten.

Volgens het CBP is het stelselmatig opnemen, registreren, uitwerken en kennismaken van de vertrouwelijke communicatie door de politie en het OM strijdig met de „erkende bijzondere positie van beroepsgeheimhouders”. Politie en justitie zijn „doorgeschoten” bij het afluisteren en registreren van gesprekken van burgers met hun advocaten, aldus het CBP.

In het Wetboek van strafvordering staat dat de geheimhoudingsplicht van zogenoemde beroepsgeheimhouders gerespecteerd moet worden. Het openbaar ministerie specificiert dat in een instructie zo, dat alle gesprekken mogen worden uitgewerkt, waarop de officier van justitie bepaalt of een gesprek geheim moet worden gehouden.

Volgens het CBP moeten conversaties met raadslieden echter in alle gevallen worden gewist. „Bij onderschepping van een gesprek dient verdere opname en registratie daarvan te worden gestaakt en dient de opgenomen communicatie zo spoedig mogelijk te worden vernietigd.” Volgens het CBP zijn daarvoor technische mogelijkheden te creëren. Zo kan bijvoorbeeld met nummerherkenning worden

voorkomen dat gesprekken met advocaten getapt worden.

Het ministerie van Justitie laat in een reactie weten geen aanleiding te zien de wet en de daarop gebaseerde huidige werkwijze te wijzigen. Volgens een woordvoerder zijn in de wet „voldoende waarborgen” vastgelegd. zie p 34

REUTERS/OMR

Bezuinigen bevordert recidive

Onderzoekers vrezen effect soberder beleid

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM

De bezuinigingen bij de reclasering en maatregelen voor een sober detentieregime staan haaks op het beleid om recidive bij gedetineerden terug te dringen. Dat zegt Bas Vogelvang van adviesbureau Van Montfoort, die in opdracht van het ministerie van Justitie onderzoek deed naar factoren die bijdragen aan het plegen van delicten.

Vogelvang noemt de bezuinigingen dramatisch, omdat het landelijke programma *Terugdringen Recidive* hiermee op losse schroeven zou komen te staan. 'Dit kabinet zadelt ons op de lange termijn met een enorme schuld op', zegt hij. In Canada nam door een soortgelijk programma de recidive onder gevangenen na vrijlating met 5 procent af. 'Dat lijkt niet veel, maar je hebt het over een miljardwinst. Het gaat hier om een kosten-batenanalyse.'

Van Montfoort kreeg samen met het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) opdracht om in kaart te brengen welke factoren ertoe leiden dat ex-gevangenen opnieuw een misdrijf plegen. In Nederland is dat niet eerder geïnventariseerd. Uit buitenlandse onderzoeken blijkt evenwel dat via factoren zoals drugsgebruik en huisvesting het risico op recidive beter kan worden voorspeld.

Op basis van het rapport, dat donderdag werd gepubliceerd, wil Justitie gevangenen hulp op maat aanbieden. Zij moeten middels

een vastomlijnd programma - de zogeheten *what works* benadering - leren omgaan met hun specifieke problemen. Nu is het vaak nattevingswerk, zegt Vogelvang. De individuele reclaseringwerker doet wat hem goedgeeft en tijdens de detentie wordt nauwelijks iets gedaan.

Het onderzoek werd onder 355 volwassen mannelijke gedetineerden in acht huizen van bewaring uitgevoerd. Bijna de helft van hen was gemiddeld 39 keer met justitie in aanraking gekomen. Vier op de tien gevangenen hebben ernstige drugsproblemen, bijna de helft heeft schulden en veel gedetineerden kampen met een problematisch arbeidsverleden (20 procent heeft moeite met schoolse basisvaardigheden als lezen, schrijven en rekenen).

Veel is terug te voeren op denken gedragsproblemen. Ruim 60 procent van de gevangenen kan zijn problemen niet analyseren of zijn hun emoties niet onder controle houden. Dikwijls hebben zij geen realistisch zelfbeeld. Zo denken sommigen dat zij na hun celstraf met een goede baan een mooi huis en een dure auto kunnen kopen, aldus Vogelvang.

Harde criminelen die geld en status ambiëren, moeten grofweg worden 'gekraakt', terwijl *losers* die denken dat ze niets kunnen, moeten worden 'opgebouwd'. Vogelvang: 'Met een realistisch beeld kunnen ze verbeteren, mits de middelen beschikbaar zijn.'

Een sober detentieregime zonder zinvolle invulling vergroot volgens hem juist de kans op recidive.

Kritiek op maatregel preventief fouilleren

van een onzer verslaggevers

APeldoorn - Een minderheid in de Apeldoornse politiek is tegen een regel die politie toe staat onder bepaalde voorwaarden iedereen in een gebied te controleren op wapenbezit.

Als de maatregel binnenkort van kracht is, kan de burgemeester een gebied aanwijzen waar binnen de politie mensen zonder directe aanleiding kan fouilleren, en voertuigen en bagage kan doorzoeken op wapens. D66 en GroenLinks hebben principiële bezwaren tegen de maatregel. Zij beschouwen het als een inbreuk op de privacy. 'De

overheid gaat steeds verder in het aanmerken van de burger als een verdachte', zo vindt D66-raadslid M. Maassen. Hij acht de maatregel bovendien volstrekt overbodig, alsof je met 'een kanon op een mug schiet'.

Andere partijen vinden evenwel dat het niet de overheid is die 'een brug te ver gaat'. Het is niet meer dan een reactie op de verharding van de samenleving, zo delen zij de redenatie van burgemeester en wethouders. Wel stellen alle partijen met klem dat het een uiterste maatregel is, die pas ingezet mag worden als andere instrumenten van de politie niet voldoen. Bovendien moet er bij gebruik ervan verantwoording worden afgelegd.

D66 is sceptisch over de stelling dat de maatregel maar bij uitzondering zal worden gebruikt. De ervaring in bijvoorbeeld Maastricht is heel anders, stelt Maassen. Ook de praktijkvoorbeelden uit andere gemeenten waar het preventief fouilleren al is ingevoerd, doen D66 huiveren. Ondanks die kritiek zal de maatregel, gezien het aantal voorstanders, eind deze maand ook in Apeldoorn bekrachtigd worden.

2pC 13/6/03

Aan de achterkant van de rechtsstaat

Achtergrond | Van Traa wilde meer aandacht voor buitenlandse infiltranten, maar daar ging het toen niet om

Na het rapport van de commissie-Van Traa in 1995 verslapt de aandacht voor burgerinfiltranten. De schok was groot toen drie rechters drie jaar later ontdekten dat de Duitse politie er hier een had ingezet - een ongekende inbreuk op onze rechtsstaat.

Van onze verslaggever
Jan Meeus
AMSTERDAM

Zij zijn de achterkant van de rechtsstaat; criminele burgerinfiltranten die, uit het zicht van de bevoegde autoriteiten, in Nederland opereren in opdracht van buitenlandse opsporingsdiensten. Ze werken in de wereld van gecontroleerde doorleveringen en pseudokoop. Een wereld waar het onderscheid tussen het opsporen van criminelen en het aanzetten tot criminele activiteiten minimeert: eigengewin. De een krijgt geld, de ander strafvermindering. Geen wonder dat niemand eigenlijk echt wil weten wat ze doen. In Nederland zijn ze verboden, maar buitenlandse opsporings-

diensten gebruiken met graagte criminele burgerinfiltranten. In *inzake opsporing*, het rapport van commissie-Van Traa die in 1995 onderzoek deed naar opsporingsmethoden in Nederland, figureerden ze ook. Van Traa concludeerde dat het 'onaanmerkelijk' was dat bijvoorbeeld de Amerikaanse *Drugs Enforcement Agency* (DEA) in Nederland operaties zou hebben uitgevoerd 'zonder medeweten' van de autoriteiten. Toch sprak Van Traa zijn twijfel uit over de samenwerking tussen de politie en, met name, de Amerikaanse en Duitse opsporingsdiensten. Nader onderzoek was nodig, vond de parlementaire enquêtecommissie. Er moest meer toezicht komen op de activiteiten van de buitenlandse opsporingsdiensten. Het was niet meteen een aanbeveling die de aandacht over een schending van het vertrouwen in de Nederlandse rechtsstaat.

De schok was groot toen drie Amsterdamse rechters drie jaar later in een uitleveringszaak ontdekten dat de Duitse politie alle denkbare regels van internationale samenwerking bleek te hebben geschonden. Zonder medeweten van Nederlandse autoriteiten was een door Duitsers gestuurde criminele burgerinfiltrant ingezet.

De man in kwestie deed wat ieder een zo vrees, in Nederland woonachtige burgers in strijd met ons recht aanzetten tot het plegen van strafbare feiten.

De rechtbank wees het verzoek tot uitlevering van een van de verdachten resoluut af. Tegelijkertijd schrokken de rechters in Amsterdam van de ongekende inbreuk op de Nederlandse rechtsstaat. Advocate Lian Mannheims was

'In de VS krijgen infiltranten premies voor uitlokking'

de onoorbare praktijken bij toeval op het spoor gekomen. Was dat niet gebeurd, dan hadden de rechters de verdachte gewoon uitgezeten en was hij waarschijnlijk tot vier of vijf jaar cel veroordeeld. 'Die zaak maakte duidelijk dat ons rechtssysteem niet is opgewassen tegen dit soort praktijken', zegt een ingewijde nu.

De Amsterdamse zaak uit 1998 bleef buiten de publiciteit. Maar sinds een paar jaar is er opnieuw aandacht voor de Nederlandse drugsmafia, vanwege de grootschalige smokkel van partydrug

etc. Amerika ziet Nederland als het Colombia van de pillenindustrie. De groei van het aantal uitleveringsverzoeken voor Nederlanders die in de VS worden verdacht van handel in xtc nam fors toe.

In 2002 verdringen enkele prominente zaken elkaar in de media om aandacht. Het begint met de Zwolse dj Raymond K. en zijn vriend Bas van der P., die begin 2002 worden uitgeleverd aan de VS. Daarop volgt de Amsterdamse taxichauffeur Paul Dietz, wiens verzoek tot uitlevering door minister Donner wordt ingewilligd ondanks een negatief advies van de Amsterdamse rechtbank.

Gezien de mores bij het Amerikaanse opsporingsapparaat waar het gebruik van criminele burgerinfiltranten en uitlokking als normaal wordt beschouwd, roept de serie uitleveringen de vraag op wat Amerikaanse opsporingsdiensten doen in Nederland. Bij de Nederlandse rechterlijke macht maakt men zich vooral zorgen over criminele burgerinfiltranten, stelt een ingewijde. 'Het Amerikaanse rechtssysteem zit zo in elkaar dat er voor criminele infiltranten een premie staat op uitlokking. Wie weet wat die mensen hier allemaal uitbrengen.'

Het ministerie van Justitie heeft het er blijkbaar ook niet op en scherpt in maart 2002 de regeling

voor in Nederland werkzame buitenlandse verbindingsofficieren drastisch aan. Bij het Korps Landelijke Politiediensten wordt bovendien een negatief toezicht houders aangesteld die de activiteiten van al die buitenlanders in de gaten moet gaan houden.

Daarmee is de aanbeveling van Van Traa zes jaar na dato opgevolgd. Op de vraag waarom dit zolang heeft moeten duren, komt geen eenduidig antwoord. De stelling van bronnen binnen de Nederlandse politie dat ook justitie de activiteiten van buitenlandse speurders niet meer vertrouwt, wordt niet ondersteund.

Maar volgens advocaat Marnix van der Werf, wiens cliënt Victor zich samen met een aantal Colombianen zou hebben schuldig gemaakt aan xtc-smokkel naar de VS, weigert de Nederlandse justitie structureel onderzoek te doen naar uitlokking. Victor zou hiervan het slachtoffer zijn geworden. Van der Werf kreeg uiteindelijk inzicht in delen van het Amerikaanse onderzoeksdossier over Victor. De Amerikanen blijken gebruikt te hebben gemaakt van een burgerinfiltrant met criminele trekjes. De man opereerde in Duitsland en Nederland. Alleen waren de Nederlandse autoriteiten daar, voor zover bekend, niet van op de hoogte.

'Aanwijzing' in individuele strafzaken blijft heikel punt

En van de kernpunten bij de reorganisatie van het openbaar ministerie was dat in plaats van de vijf min of meer autonome ressorten, elk onder leiding van een procureur-generaal, één organisatie werd gevormd, met een landelijk college van procureurs-generaal, dat niet noodzakelijkerwijs uit vijf leden behoeft te bestaan. De voorzitter van dat college is de hoogste functionaris van het OM en aanspreekpunt voor de minister.

Deze verandering was nodig omdat de procureurs-generaal voordien tot op grote hoogte hun eigen gedragslijn konden bepalen en dat gebeurde in de praktijk ook. Het optreden van het OM miste daardoor consistentie.

De reorganisatie kreeg zijn beslag in de wijziging van de Wet op de Rechterlijke Organisatie van 1999. Een organisatie die ook als eenheid zou functioneren met daarbinnen ruimte voor professionele afwegingen.

Een belangrijk onderwerp in de discussie over de nieuwe wet was de relatie tussen het OM en de minister van Justitie. Dat was zeker een nieuw punt. Het debat werd al vanaf het begin van de negentiende eeuw gevoerd, toen na de Franse overheersing de nieuwe eenheidsstaat moest worden ingericht. Uiteindelijk werd destijds gekozen voor een 'niet onafhankelijk OM' waarvan de ambtenaren verplicht waren de bevelen na te komen, welke in hun ambtsbetrekking door de bevoegde macht vanwege de Koning, zullen worden gegeven". Aldus de Wet op de Rechterlijke Organisatie van 1827. De formulering is tamelijk vaag en de betekenis ervan is tot de regeling van de aanwijzingsbevoegdheid van de minister in de Wet van 1999 discussiepunt gebleven.

Met het toenemen van de politieke aandacht voor het werk van het OM wordt ook de aard van de relatie tussen OM en minister steeds belangrijker. De vraag is wanneer van een 'aanwijzing' (een 'bevel', in de oude terminologie) kan worden gesproken. In het verleden ging dat dikwijls in de vorm van circulaire, in een individuele zaak meestal in de vorm van een 'goed gesprek' met een van de procureurs-generaal, soms in een schriftelijke opdracht.

Over de bevoegdheid van de minister van Justitie aanwijzingen te geven in individuele strafzaken is permanent debat noodzakelijk. Daar ligt immers de kwetsbaarheid voor politieke beïnvloeding, meent Winnie Sorgdrager.

In de nieuwe wet is de aanwijzingsbevoegdheid wat meer concreetiseerd, zodat ook duidelijker is waarover we het hebben. Algemene aanwijzingen hebben betrekking op beleid, bijzondere op individuele strafzaken. En die bijzondere aanwijzingen kunnen bestaan uit een aanwijzing om tot vervolging van een zaak over te gaan, of in een enkel uitzonderlijk geval, om dat juist niet te doen. Dat deze laatste mogelijkheid tot misstanden kan leiden blijkt uit de recente discussies in Frankrijk en Italië. In Frankrijk kwam het debat op gang nadat minister van Justitie Toubon de procureur-generaal opdracht had gegeven het onderzoek

schriftelijk moeten worden gegeven. Dat benadrukt de zakelijkheid van de relatie en is bovendien helder en controleerbaar. Voor de politiek, maar ook voor de organisatie zelf.

Naarmate de procureur-generaal 'politeker' wordt, heeft het OM daar meer last van. En dat zal sterker worden naarmate de Kamer zich steeds meer met het handelen van het OM gaat bemoeien. Elke gevoelige zaak kan onderwerp van politiek debat worden en kan consequenties hebben voor de relatie tussen OM en minister. Een opdracht van de Kamer aan het OM via de minister is een schrikbeeld dat iedere 'magistraat' voor ogen

rechtelijk bestuursorgaan is, functioneert zonder politieke controle en beïnvloeding? Is het denkbaar dat het OM een beleid voert en de minister daar niets over te zeggen heeft?

Integendeel: het is de minister van Justitie die de kaders moet aangeven waarbinnen het OM zijn vervolgingstaak uitoefent. Beleid van het OM impliceert zeggenschap van de minister en politieke verantwoording. Zolang wij het opportuniteitsbeginsel kennen op basis waarvan het OM prioriteiten kan stellen, zal de mogelijkheid van de algemene aanwijzing met politieke verantwoording moeten blijven bestaan.

Het bovenstaande betreft de algemene aanwijzing. De bijzondere aanwijzing heeft betrekking op een individuele strafzaak. Gesteld dat de minister daarin geen zeggenschap zou hebben, dan kan het OM geheel naar eigen inzicht in een zaak van strafvervolg afzien. Ook ten aanzien van dergelijke beslissingen moet verantwoording worden afgelegd en moeten correcties kunnen plaatsvinden. De rechter zal uiteindelijk wel oordelen of de vervolging terecht was of niet. Dergelijke ingrepen moeten echter wel uitzondering blijven.

De discussies in Frankrijk en Italië over politieke inmenging in het werk van het OM worden door de tegenstanders van de ministeriële invloed vaak aangehaald om aan te tonen dat ook bij ons de aanwijzingsbevoegdheid moet verdwijnen. Zolang het gaat over de algemene aanwijzingen, gaat de vergelijking niet op. Nergens in Europa maakt het OM beleid zoals in Nederland en nergens gaat de discussie over algemene aanwijzingen. De bijzondere aanwijzing is inderdaad kwetsbaar, vooral de aanwijzing tot niet-vervolgen. Maar die doen op dit moment bij ons geen stof opwaaien. Wat niet wil zeggen dat dat ook nooit zal gebeuren. Ik kan me best een situatie voorstellen waarin de Kamer druk uitoefent op de minister om winkelpersoneel dat een dief vangt en ernstig mishandelt, niet te vervolgen. Daarom moeten we het debat wel blijven voeren.

Winnie Sorgdrager is oud-minister van Justitie.

Procureur-generaal die niet meteen buigt, helpt minister de rug recht te houden

naar corrupte handelingen van enkele Parijse bestuurders te staken. Dat was voer voor tegenstanders van het expliciet opnemen van de mogelijkheid van een aanwijzing tot niet-vervolgen. Een essentieel verschil met de situatie van vóór 1999 is dat nu een aanwijzing schriftelijk en gemotiveerd gegeven moet worden. Maar, zoals ook procureur-generaal De Wijkerslooth afgelopen zaterdag in deze krant zegt, de voorzitter van het OM kan voorkomen dat een minister een aanwijzing moet geven.

In een relatie van één op één - waar dat vroeger vijf maal één op één was - is de feitelijke relatie tussen minister en OM sterk afhankelijk van de persoonlijke verhouding tussen de minister en de voorzitter van het OM. Dat is een kwetsbaar gegeven in zo'n belangrijke staatkundige verhouding. Dat is de reden waarom destijds bij de nieuwe wettelijke regeling is vastgelegd dat aanwijzingen

heeft. Welke minister is zo krachtig dat hij zich tegen de waan van de dag in de Kamer verzet? Een procureur-generaal die zich veel van de politieke wind aantrekt, voorkomt die opdracht, maar verhindert niet dat het OM steeds nieuwe maatregelen moet nemen; een procureur-generaal die niet meteen meebuigt, kan zijn minister helpen de rug recht te houden tegenover de Kamer. En dat is toch belangrijk. Als dat niet gebeurt, zal het OM steeds meer een speelbal worden van de politiek. Dan de schikkingen, dan de bolletjesslikkers, dan kinderporno of XTC.

Er is dus wel degelijk reden tot zorg. Misschien nog niet zozeer om de relatie tussen minister en OM, maar om de doorwerking daarvan in de relatie tussen minister en Tweede Kamer. Maar gesteld dat de aanwijzingsbevoegdheid er niet zou zijn? Is het in ons staatsbestel mogelijk dat een orgaan dat beleid maakt, ja in wezen een straf-

Hoe belangrijker de zaak, hoe groter de kans op fouten, zegt rechtspsycholoog Peter van Koppen. Politie en justitie staan onder druk, want het publiek eist gerechtigheid.

Door Mac van Dinther

Applaus weerklonk deze week in de zaal van de Hoge Raad in Den Haag. Een ongewoon geluid voor de hoogste rechters die hun werk het liefst schriftelijk afhandelen en gewend zijn aan lege zalen.

Het applaus was voor Ernest Louwes, een 49-jarige fiscaal jurist uit Lelystad die door de Hoge Raad op vrije voeten werd gesteld nadat hij drie jaar waarschijnlijk onterecht had vastgezeten. Louwes zat een straf van twaalf jaar uit

voor de moord op de weduwe Wittenberg in 1999.

Maar het lijkt erop dat hij die moord nooit heeft gepleegd. Uit nieuw onderzoek blijkt dat het zogenaamde moordwapen, een mes dat op anderhalve kilometer van het huis van de weduwe is gevonden, waarschijnlijk niks met de moord te maken heeft. Met nieuwe technieken zijn DNA-sporen op het mes gevonden die niet overeenkomen met het DNA van het slachtoffer.

Daarmee valt een belangrijk bewijsstuk tegen Louwes weg. De rechtszaak is terugverwezen naar het hof in Den Bosch. En het moet al heel gek lopen

willen de Brabantse rechters Louwes niet vrij spreken. De gelukkige kon meteen naar huis nadat hij zijn familie huilend in de armen was gevallen.

De aanhouder wint in dit geval, want Louwes heeft altijd volgehouden dat hij onschuldig was. Het is vooral aan zijn eigen inzet te danken dat het mes aan een nieuw onderzoek werd onderworpen.

De gerechtelijke dwaling maakt school in Nederland. Vorig jaar sprak het hof in Leeuwarden de 'twee van Putten' in tweede instantie vrij. De twee Puttense jongens hadden bijna zeven jaar vastgezeten voor een moord die ze

Onschuldig veroordeeld

1925: De zaak Giessen-Nieuwkerk Overwegwachter Jacob de Jong uit Giessen-Nieuwkerk wordt de schedel ingeslagen met een ijzeren hamer. De timmerman Chris Klunder en de uitvoerder Jan Teunissen worden opgepakt. Hun alibi wordt ontkracht door het echtpaar Kroon uit Sliedrecht, naar later blijkt onder grote druk van de politie. Na speurwerk van journalist Kick Geudeker van *Het Volk* blijkt de getuigenis van de Kroons verzonden.

1970: De zaak Rinie Wielheesen Soms bekend een verdachte een moord die hij niet gepleegd heeft. Jan S. uit Doetinchem bekende dat hij de

12-jarige Rinie Wielheesen uit Gaanderen had vermoord. Later komt onomstotelijk vast te staan dat hij op het tijdstip van de moord bij vrienden was. Volgens S. heeft hij bekend onder druk van de politie.

1984: Carnavalsmoord in Rotterdam Een van de meest bizarre justitiële missers is de Rotterdamse carnavalsmoord. Op een Antilliaans feest wordt 'cocainekoning' Ismael Mambre doodgeschoten. Steve H. wordt schuldig bevonden en veroordeeld door 12 jaar cel. In 1989 bekeet zijn halfbroer A.M. dat hij de dader is. In de tussentijd heeft Steve in de gevangenis overigens een medegevangene vermoord.

1986: De Zaanse paskamermoord In Zaandam wordt verkoopster Sandra van Raalten vermoord aangehouden in de boetiek waar zij werkt. Fietzenmaker Rob van Z. wordt gearresteerd, veroordeeld, maar in hoger beroep vrijgesproken. De echte dader wordt pas in 2002 gevonden na DNA-onderzoek. Hij bleek al in 1992 overleden.

1994: De Puttense moord Twee mannen worden beschuldigd van de moord op de stewardess Christel Ambrosius. In een slepende rechtszaak blijkt de politie fouten te hebben gemaakt. De mannen worden uiteindelijk vrijgesproken.

volgens het Friese hof niet hadden gepleegd. Ze kregen als genoegdoening van 1,8 miljoen euro, de hoogste schadevergoeding die ooit is betaald in Nederland.

De advocaat van Louwes en de twee van Putten is Gert-Jan Knoops, die aankondigde dat hij nog een paar revisieverzoeken op de plank heeft liggen. Binnenkort kan de Hoge Raad een verzoek tot herziening verwachten in de zaak Ina Post. Post heeft drie jaar gezeten voor een moord in 1986. Ook zij houdt vol dat ze die nooit heeft gepleegd.

Je zou haast denken dat er iets fundamenteel mis is met het Nederlandse rechtssysteem als onschuldige burgers zomaar tot jarenlange celstraffen kunnen worden veroordeeld. Dat valt wel mee, zegt rechtspsycholoog Peter van Koppen. 'Ik denk dat het toeval is dat die zaken nu zo kort na elkaar naar buiten komen.'

Van Koppen is hoogleraar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en de Universiteit Antwerpen en senior hoofdonderzoeker van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) in Leiden. Hij was als getuige-deskundige betrokken bij zowel de Puttense zaak als de Deventer moordzaak.

In de Deventer moordzaak heeft het hof in Arnhem geblunderd, zegt Van Koppen. De rechters hebben zich schuldig gemaakt aan een 'omgekeerde cirkelredenering'. Er is een mes gevonden waarop geen sporen zitten maar dat volgens de politie het moordwapen zou kunnen zijn en er is een verdachte.

Vervolgens koppelt een speurhond in een 'geurproef' het mes aan de verdachte en ineens is het mes het moordwapen en de verdachte de dader. 'Daar klopt natuurlijk niets van. Het hof heeft een cursus logica nodig.' Bovendien is onduidelijk of het mes wel op een goede manier is bewaard, aldus Van Koppen. 'Dat had je als rechter nooit mogen accepteren.'

Louwes heeft het geluk dat uit nieuw onderzoek blijkt dat het mes vrijwel zeker niets met de moord te maken heeft. Maar ook zonder dat had hij nooit veroordeeld mogen worden. 'Het bewijs deugt voor geen meter.'

De zaak Louwes toont aan dat de Puttense moordzaak geen uitzondering is. Er worden fouten gemaakt, beaamt Van Koppen. En er zitten mensen onschuldig vast, ook dat is zeker. Hoeveel is onduidelijk. 'Maar het zijn er geen duizenden, zoals sommigen beweren. Als je het in Nederland hebt over gerechtelijke dwalingen, praat je over een stapeltje. In de VS is het een boekenkast vol. En dat is echt niet alleen omdat daar meer mensen wonen.'

Maar het systeem is verre van onfeilbaar. Ten bewijze daarvan voegt Van Koppen zelf een nieuwe zaak aan het rijtje toe. Want ook voor de 'Schiedammer Parkmoord' zit volgens hem waarschijnlijk de verkeerde vast. Van Koppen heeft een minutieuze analyse gemaakt van de moord op het tienjarige meisje Nienke. Zijn onderzoek is onlangs in boek verschenen.

Nienke wordt op 22 juni vermoord in het Beatrixpark in Schiedam. Het meisje is seksueel misbruikt. Haar vriendje Maikel is mishandeld, maar hij brengt het er levend vanaf.

Een van de mensen die de kinderen vindt is K.B., een 31-jarige magazijnmedewerker uit Vlaardingen. B. is degene die het alarmnummer 112 belt.

Een paar maanden later, op 5 september, arresteert de politie hem als verdachte. B. blijkt pedofiel te zijn. Hij heeft een tijdje vóór de moord een jongetje benaderd voor seks. Toevallig was dat een zoonnetje van een politiemann die een verbinding legt met de moord op Nienke.

B. wordt meermalen verhoord. Aanvankelijk ontkent hij. Maar vier dagen na zijn arrestatie legt hij ineens een bekentenis af. Daarbij is geen advocaat aanwezig. Er zijn ook geen opnamen van gemaakt. Later trekt B. zijn bekentenis weer in.

Er is nauwelijks bewijs tegen B. Maikel beschrijft de dader als iemand met een 'puistenkop'. B. heeft geen pukkels. Het verloop van de gebeurtenissen zoals hij ze beschrijft komt niet overeen met het verhaal van Maikel.

Op het lichaam van Nienke is geen sperma gevonden. Wel zit er in het vuil onder haar vingernagels en onder haar laars materiaal met DNA van een onbekende. Het is niet van B. Van B. is geen enkel spoor gevonden op de plaats van

het misdrijf. Slechts een getuige zegt zijn fiets te hebben gezien bij de bosjes.

Van Koppens heeft de tijden in alle getuigenverklaringen heel precies op een rijtje gezet. De moord heeft rond 17.39 uur plaatsgemaakt. Volgens collega's is B. pas om 17.18 uur van zijn werk weggegaan. Dan kan hij nooit op tijd in het park zijn geweest om Nienke te vermoorden.

Toch veroordeelt het gerechtshof in Den Haag B. in 2002 tot achttien jaar cel plus TBS. Van Koppens conclusie na 141 pagina's is onontkoombaar: ook hier hebben de rechters zich waarschijnlijk vergist.

Het is wrang, maar de gerechtelijke dwaling zit in het systeem ingebakken, zegt Van Koppen. Wie gerechtelijke dwalingen wil uitsluiten, sluit ook veroordelingen uit. 'Ieder bewijs heeft een marge van onzekerheid. Als je van een rechter 100 procent zekerheid eist, kan hij niemand veroordelen.'

'In ons systeem moet de rechter overtuigd zijn van schuld. Dat is maar goed ook, anders zou je verdachten van verkrachting of seksueel geweld bijna nooit kunnen veroordelen, want in dat soort zaken is het altijd het woord van de dader tegen dat van het slachtoffer. Maar daarin ligt ook het gevaar van een gerechtelijke dwaling besloten.'

Gerechtelijke dwaling is een verzamelnamen voor alles wat mis gaat bij een veroordeling. Maar 'politie dwaling' zou vaak een betere term zijn, want veel zaken is eerder sprake van dwalende, politiemensen dan blunderende rechters. Veel van wat er mis gaat, gaat mis in het politieonderzoek waar de rechter geen enkele greep op heeft.

De paradox wil dat juist in belangrijke zaken de kans op fouten het grootst is, zegt Van Koppen. 'Want hoe gaat het bij een ernstig misdrijf, zoals een kindermoord? De publieke opinie is geschokt en eist gerechtigheid.' De politie staat onder druk om een dader op te pakken, het Openbaar Ministerie zit de rechercheurs op de hielen.

Wat we niet moeten vergeten is dat de politie niet veel ervaring heeft met ingewikkelde zaken, zegt Van Koppen. 'Negen procent van het politiewerk zijn rechttoe rechtaan zaken. De verdachten zijn bekend, het is alleen een kwestie van de boel netjes in het proces-verbaal zetten.'

'Ingewikkelde zaken zijn puzzelzaken. Eigenlijk moet je daar andere politiemensen opzetten dan de gewone politieman. Maar in ons systeem geldt dat iedere politieman alles moet kunnen. Een lovenswaardig uitgangspunt, maar wel verkeerd.'

De oplossing wordt gezocht in kwantiteit. 'De standaard reactie is dat er zoveel mogelijk mensen worden ingeschakeld. Soms zitten er wel negentig rechercheurs op een zaak. Die verzamelen allemaal informatie waarvan je zelden weet of het interessant is of niet. Al snel ziet niemand door de bomen het bos nog.'

In de zee van informatie waarin het team dreigt te verzuipen is er één reddingsboei: een verdachte. Als er een verdachte wordt aangehouden, kan het onderzoek zich toespitsen op één persoon. Een serieuze verdachte is 'een godsgeschenk' voor de politie, zegt Van Koppen.

Maar het is tegelijkertijd een valkuil van jewelste. Na een arrestatie heeft de politie de neiging om de verdachte als uitgangspunt te nemen in plaats van het delict. De oogkleppen liggen klaar, tunnelvisie ligt op de loer.

Overtuigd van de schuld van 'hun' verdachte zoeken rechercheurs vooral naar informatie en verklaringen die zijn schuld bevestigen. Feiten die hem vrijpleiten worden verwaarloosd of weggeredeneerd. Daar zijn frappante voorbeelden van in recente zaken.

In de Puttense moordzaak werd sperma gevonden op het dijbeen van de vermoorde, dat niet van de verdachten was. De politie bedacht daarvoor de bizarre 'verslepingstheorie' die inhield dat zaad van een eerdere vrijpartij bij de verkrachting naar buiten was geslept. Deze theorie deed lang dienst, maar bleek uiteindelijk onhoudbaar.

In de Deventer moordzaak werd alle aandacht gericht op Louwes. In het on-

derzoek naar de vuurwerkramp concentreerde iedereen zich op André de V. Twee rechercheurs die vonden dat ook naar andere verdachten gekeken moest worden, werden volgens hen niet serieus genomen.

Terwijl je juist het omgekeerde moet doen, zegt Van Koppen. 'Als ik twee mensen in mijn team heb met een afwijkende opvatting, zou ik zeggen: je krijgt twee dagen om je zaak op papier te zetten en te presenteren.'

De beste manier om tunnelvisie te voorkomen is blijven denken in alternatieve scenario's, ook als er een verdachte is gearresteerd. 'In plaats van gebak op tafel zetten om dat te vieren moet je zeggen: laten we nu eens aannemen dat hij het niet heeft gedaan.'

Feiten zijn nooit neutraal, zegt Van Koppen. 'Informatie bestaat niet. Er bestaat alleen gewaardeerde informatie.' André de V. kwam in de schijnwerpers omdat hij zou hebben gelogen over een telefoontje.

Later bleek dat zijn verhaal klopte. B. werd van helper verdachte in de Schiedammer parkmoord omdat hij pedofiel was. 'Later bleek dat er nog meer pedofielen op dat moment in het park aanwezig waren.' Maar toen had de politie B. al.

Typend voor een 'verdachtegeleid' onderzoek is dat er grote druk wordt uitgeoefend op de verdachte om te bekennen. De overmaat van ijver aan de kant van de politie kan leiden tot valse bekentnissen. De twee van Putten bekenden na ellenlange verhoren om ervan af te zijn.

In de Schiedammer parkmoord is volgens Van Koppen B. verleid om een valse bekentenis af te leggen. Rechercheurs lieten brokjes kennis over de moord los en praatten hem twijfel aan over zijn geheugen. B. zei later dat hij zo in de war was, dat hij bekende. Ook al trekt een verdachte een bekentenis later in, de rechter hecht er toch vaak grote waarde aan.

Dat wordt volgens Van Koppen in de hand gewerkt door de Nederlandse proces-verbaal cultuur. In Nederland wordt het verhaal van de verdachte doorgaans in monoloogvorm opgeschreven. De vragen worden weggelaten. Daardoor bevat het verslag van een verhoor vaak elementen die uit de mond van de verdachte lijken te komen, maar in werkelijkheid door de verhoorder zijn ingebracht.

Hoofd van het politieonderzoek is de Officier van Justitie. Hij of zij is degene die aan de rem kan trekken als het team ontspoord. Maar de tendens de laatste jaren is juist dat de Officier van Justitie steeds meer deel uitmaakt van de politie. Van Koppen ziet daarin de invloed van de 'veramerikanisering' van het strafrecht.

'Mijn vader was advocaat. In zijn tijd was een strafzaak een gesprek tussen heren die gezamenlijk op zoek waren naar de waarheid, ieder vanuit hun eigen perspectief. Mijn vader zei ook nooit: mijn cliënt is onschuldig. Mijn cliënt zegt dat hij onschuldig is, zei hij altijd.'

Een moderne strafzaak is eerder een hanengevecht dan een samenspraak tussen heren. Rijke criminelen omringen zich met gespecialiseerde strafrechtadvocaten. 'Die had je vroeger niet eens.' Rechtszaken worden in de pers verslagen als een voetbalwedstrijd met winnaars en verliezers. De waarheid doet er minder toe schijnt het.

Gelukkig is er altijd nog de rechter die een zwakke zaak kan doorprikken. Maar ook die maakt fouten. En net als bij het politieonderzoek is ook hier de kans op falen het grootst bij belangrijke zaken. Rechters hebben last van juristen de 'overtuigingsparadox' noemen, zegt Van Koppen.

'Mensen laten hun beslissingen sturen door wat er gebeurt als ze er later spijt van krijgen. Stel er komt een winkeldief voor de rechter. Het bewijs is niet sterk. Dan zal een rechter geneigd zijn hem vrij te laten, omdat dat geen grote gevolgen heeft. Als het een notoire winkeldief is, komt hij nog wel een keer terug, zal de rechter denken.'

'Heel anders is het als er een verdachte seriemoordenaar voor hem staat. Misschien is het bewijs tegen hem ook niet geweldig. Maar als de rechter hem vrijspreekt, kunnen de gevolgen groot zijn. Het is natuurlijk vreselijk als een moordenaar vrij rondloopt.' In zo'n zaak zal de rechter juist eerder geneogen nemen met minder sterk bewijs.

De overtuigingsparadox heeft volgens

Van Koppen de rechters parten gespeld in de Schiedammer moordzaak. 'Overdonderd door de gruwelijkheid van het delict wilden zij kennelijk niet het risico lopen Verlier (Van Koppen heeft in zijn boek alle namen gewijzigd ter bescherming van de privacy van betrokkenen, red) vrij te spreken met de kans dat in werkelijkheid toch de dader zou zijn', schrijft hij.

In feite onderzochten zij niet of het bewijs boven redelijke twijfel wijst op het daderschap van Verlier. Veeleer lijkten zowel rechtbank als hof te hebben onderzocht of het voorliggende bewijs niet in tegenspraak was met het daderschap van de verdachte.'

Tijd en geld spelen ook een rol. 'Het heeft ons anderhalf mensjaar gekost om de Schiedammer moordzaak te onttrafelen. Het dossier was een stapel papier van 727 stukken, waar bovendien een hoop aan ontbrak. Daar heeft de tegenwoordige rechter geen tijd voor. Die moet ook targets halen.'

Het laatste redmiddel voor de onschuldig veroordeelde is de Hoge Raad die kan bevelen de zaak over te doen voor een ander gerechtshof. Maar de Hoge Raad is niet scheutig met het toekennen van herzieningen.

De Puttense zaak werd pas na een reeks mislukte pogingen heropend. In de Deventer moordzaak raadde de advocaat-generaal een herziening af, zelfs na de nieuwe onderzoekresultaten in faaveure van Louwes.

Enige terughoudendheid is wel terecht, vindt Van Koppen. 'Stel dat de Hoge Raad zou zeggen: dat is een zwak zaakje, die Deventer moordzaak, laten we dat maar eens overnieuw doen. Dan krijgen ze volgend jaar duizend verzoeken tot herziening binnen. Dan loopt het apparaat vast.'

Maar er zijn grenzen. Justitie in Nederland is veel te krampachtig als het erom gaat eigen fouten te herstellen, vindt Van Koppen. 'Er zijn zeshonderd officieren van justitie in Nederland. Natuurlijk gaat daar wel eens wat mis. Het beste is als justitie dat ruiterlijk toegeeft.'

In die zin ziet hij de heropening van de Deventer moordzaak juist als een overwinning van het recht in plaats van als een nederlaag.

Voor Ernest Louwes gloort weer hoop. Voor de verdachte van de Schiedammer parkmoord vooralsnog niet, ondanks Van Koppens spitwerk. 'Mijn analyse is gebaseerd op het bestaande dossier. Er zijn geen echt nieuwe feiten aan het licht gekomen.' Om een zaak te heropenen heeft de Hoge Raad een 'novum' nodig, een nieuw feit dat de zaak in een ander daglicht stelt.

'Ik heb het verhaal wel opgestuurd naar procureur-generaal Joan de Wijkerslooth, de baas van het OM. Ik kreeg een briefje terug. Ze hadden het met interesse gelezen, maar konden er niet op ingaan.' Dat staat wel heel erg ver van een gesprek tussen heren die de waarheid zoeken.

P.J. van Koppen: De Schiedammer Parkmoord. Een rechtspsychologische reconstructie. Uitgeverij Ars Aequi Libri 2003. ISBN 90-6916-484-1

Kunst omdat het moet: Pier Paolo Pasolini, TROS, Ned.2, 23.57-1.30u.

Door CHARLES COSTER

Hij heeft zich altijd communist gevoeld, maar in de jaren zestig nam hij typisch christen-democratische standpunten in, keerde zich tegen legalisatie van abortus en nam het op voor de politie in haar strijd tegen de opstandige studenten. Pier Paolo Pasolini was moeillijk te plaatsen. Een intellectuele outsider, die er 's nachts met zijn zilverkleurige Alfa op uittrok om in Rome schandknaapjes van de straat op te pikken. Natuurlijke vijand van rechts en, omdat hij nogal eens van zijn geloof viel, gewantwoord door de harde linkse kern. Nadat de uit Friuli afkomstige dichter zich aan het eind van de jaren veertig in Rome had gevestigd, kreeg hij de smaak van het filmmaken te pakken. Zijn films bevatten stekele waarheden en stonden garant voor een reeks processen, aangespannen door in hun wiek geschooten groeperingen.

Zijn vriendin Laura Betti - ze speelde mee in *Teorema* en *I racconti di Canterbury* - heeft, gebruikmakend van overvloedig archiefmateriaal, van 'PPP' een tegen een hagi-

Verwarring vlc 26/7

Tijdens de hongerwinter (1944) wordt de 12-jarige Jeroen naar het platteland gestuurd om aan te sterken. Hij komt terecht bij een zeer gelovige vissersfamilie. Jeroen, altijd al een buitenbeentje, zondert zich af. Het is een verwarrende periode, waarin hij zijn homoseksuele geaardheid ontdekt en verliefd wordt op de Canadese soldaat die hem aanrandt. Deze degelijke verfilming van de autobiografische roman van choreograaf Rudi van Dantzig werd nogal braaf en tam bevonden. Regisseur Roeland Kerbosch maakte er een erg decent en simpel verhaal van, terwijl de *mémoires* van Van Dantzig veel meer tegenstrijdigheden bevatten. De liefde van Jeroen voor de soldaat is ook voor hemzelf lastig te bevatten. (PK)
Voor een verloren soldaat (Roeland Kerbosch, 1992). Nederland 1, 23.25 uur.

Boudewijn Büch krijgt biografie

Van onze verslaggever AMSTERDAM

Boudewijn Büch krijgt zijn eigen biografie. De Eindhovense publicist Frans Mouws en de Wassenare schrijver Sipke van der Land zijn begonnen met het optekenen van het levensverhaal van de publicist/televisiemaker, die vorig jaar aan een hartstilstand overleed. Eind volgend jaar moet de biografie verschijnen. Het tweetal is op dit moment bezig met de voorbereidende gesprekken met mensen die Büch hebben gekend in zijn school- en studententijd.

Van der Land wil niet zo ver gaan te beweren dat dit het definitieve levensverhaal van Büch wordt. Hij ziet het gezamenlijke project wel als de manier om feit en fictie, die bij de schrijver vrijelijk door leven en literatuur liepen, accuraat te onttrafelen. 'Er zijn nog genoeg mensen te traceren uit zijn Wassenare jeugd die een goed beeld van Büch in die periode kunnen schetsen. En veel personen uit Büchs geschiedenis hebben zich al uitvoerig over hem uitgelaten.'

Van der Land en Mouws zijn ook van plan om de familie, die er in Büchs boeken nogal bekaaid vanaf kwam, te benaderen. Van der Land: 'Maar op dit moment schijnt die door allerlei verwickelingen rond de erfenis een beetje allergisch te zijn voor publiciteit.'



Regisseur Pier Paolo Pasolini. (Archief NRC Handelsblad)

ografie aanschurkende documentaire gemaakt. Pasolini vertelt daarin, tussen fragmenten uit zijn films, openhartig over de vijandige verhouding met zijn vader, zijn jongensjaren in Bologna, hij voert het woord als zijn vriend Bernardo

Dus zoeken we daar uit respect nog even geen contact mee.'

De voorzichtigheid van het tweetal is ingegeven door een oude ruzie over wie Büchs nalatenschap zou afwikkelen.

Van der Land verwacht wel dat de familie uiteindelijk haar medewerking zal verlenen omdat het ook in hun belang zou zijn als de werkelijkheid rond Büch en zijn familie duidelijk werd.

Boudewijns broer Patrick Buch, die het plan voor de biografie uit de krant vernam, juicht het initiatief toe. 'Inderdaad, omdat het de manier is om definitief de zaken op te helderen. Ik vraag me alleen af of Boudewijn zelf, dol als hij was op zijn fantasieën, zo'n biografie wel leuk gevonden zou hebben.'

Büch heeft diverse malen zowel in zijn boeken als in interviews zijn moeder bijzonder negatief afgeschilderd. Hij zou het Wassenare van zijn jeugd verafschuwen. Volgens Van der Land waren die uitlatingen niet meer dan literaire procédés. 'Hij kwam regelmatig en met plezier in Wassenaar en had nog lang een goede verstandhouding met zijn moeder.'

In de aanloop naar de biografie proberen Mouws en Van der Land ook een aantal artikelen en verhalen van Büch te bundelen en uit te geven. Of dat uiteindelijk leidt tot een verzamelwerk is nog onzeker. Van der Land: 'Dat hangt af van het animo van de uitgever.'

Bertolucci wordt geëerd voor diens poëtisch werk en speelt een partij-tje voetbal - een rechtspoot met een tomeloze inzet. Met zijn hoge stem hekel hij het dehumaniserende consumisme, „de meest repressieve vorm van totalitarisme”. Een zachtzinnige man met een visionaire blik. Wie hem aanhoort ziet als vanzelf de republiek van zakenman Berlusconi opdoemen, waarin het stemme voor de televisie zit, verslaafd aan infantiele programma's die door diep gedecolteerde dames worden opgeleukt.

Op 2 november 1975, een paar weken voordat *Salò* werd uitgebracht - „een perverse film uit protest tegen de perversiteit”, zoals hij zelf zei - werd Pasolini op een afgelegen veldje in de kustplaats Ostia vermoord. Hij had de dader, de zeventienjarige Giuseppe Pelosi, enkele uren eerder in zijn auto meegenomen. Was het meer dan een uit de hand gelopen homoruzie zoals wordt gesuggereerd in de film *Pasolini, een Italiaans misdrijf* uit 1995? Veelzeggend is een uitspraak van een vrouw in Ostia, aan het begin van Laura Betti's documentaire: „We worden betaald om te zwijgen.” Meer zei ze dan ook niet. Gekoekte stilte op de plaats van het misdrijf - ik zou er als de wiedeweerga achteraan gaan.

Het wreselijke geheim van Silly Billy

De documentaire 'Capturing the Friedmans' over een voor seksueel misbruik veroordeelde computerleeraar en zijn zoon, leidt in de VS tot felle discussies.

Door onze correspondent

VIKTOR FRÖLKE

ML

NEW YORK, 24 JULI. Stel: je bent een jonge miljonaar, je vindt allemaal leuk en je zoekt een mooi onderdeel voor een documentaire. Na enig wikken en wegen wordt het 'verjaardagsclown' de ietwat zwaarmoedige clown die je volgt, genaamd Silly Billy, blijkt een verschrikkelijk geheim met zich mee te dragen: zijn vader en zijn jongste broer zijn vijftien jaar geleden opgepakt en gearresteerd wegens pedofiele en seksueel misbruik van jongstes. Volkomen ten onrechte volgens Silly Billy, alias David Friedman, die een lading oude video's tervoorschijn haalt waarop te zien is hoe zijn familie ten onder gaat aan het schandaal.

Het overkwam Andrew Jarecki (40) en het controversiële en emotioneel vervolgende resultaat heet *Capturing the Friedmans*. De film ging twee maanden geleden in première in de Verenigde Staten, bracht tot nu toe 2,4 miljoen dollar op (veel voor een documentaire) en nog zijn veel Amerikanen er niet over uitgepraat. De film beleeft in november z'n Nederlandse première op het Internationaal Documentaire Filmfestival in Amsterdam (IDFA), dat overweegt er het festival mee te openen. Niet alleen is het onderwerp bijzonder, alsmede de uitwerking, dan zijn een uitgekende montage, maar het zijn vooral de vergeelde video-beelden van destijds, waarin liefdevolle omhelzingen tussen de familieleden worden afgewisseld met gruwelijke schreeuwpartijen en hysterisch gelach. De film is al vergeleken met Kurosawa's *Rashomon*, Antonioni's *Blow Up* en een Griekse tragedie. "De film is zijn eigen best", zegt Jarecki, zoon van een schatrijke goudhandelaar en psychiater, terwijl hij een hap noefjes neemt in de lobby van een hotel in Manhattan.

Na rivier elke vertoning van *Capturing the Friedmans* vindt op de stoep een heftige discussie plaats: was Arnold Friedman, een gefetide computerleeraar, onthouster mizikant en tomeloze speelkameradviseur van zijn zoon, wel schuldig? En zijn jongste zoon Jesse dan, die op zijn achtste samen met pa werd gearresteerd omdat hij hem zou hebben geholpen tientallen kinderen seksueel te misbruiken in de kelder waar hij computer-bijles gaf in Great Neck, een slaapstadje in Long Island? Was Jesse zelf geen slachtoffer? Het enige bewijs voor de aanklacht was de kinderopname (uit Nederland) die in het huis werd gevonden, en rammelen, soms door hypnose opgewekte getuigenissen van kinderen die de computerles hadden gevolgd. De film laat alle betrokkenen aan het woord en zaait twijfel over de handwijze van politie en justitie desjids, maar geeft uiteindelijk geen uitsluitsel, omdat, aldus Jarecki, "de waarheid nooit meer te achterhalen is". Die ambiguitéit maakt de film juist zo fascinerend.

Los van de schuldzaak plaats *Capturing the Friedmans* de kijker in de lastige positie van schamele voyeur. Hoewel reality tv in Amerika is uitgevonden en niemand meer verplicht van een gehanteerd beeld uitgerochten familieziele, gaat *Capturing the Friedmans* een stap verder. Het brengt het laatste overgebleven taboe van incest en seksueel misbruik van minderjarigen op empathische en daardoor meest pijnlijke wijze onder de aandacht, net zoals dat gebeurde in Todd Solondz' film *Happiness*. Wat heeft de Friedmans bezield om mee te werken aan dit project?

Voor Jesse, die in 2001, na dertien jaar, vrij kwam en tegenwoordig in New York economie studeert, is het antwoord simpel. Jarecki: "Toen ik hem ging opzoeken in de gevangenis en vroeg wat hij van mijn plan voor de documentaire vond, zei hij meteen: 'Prima'. Hij wist niet of hij me kon vertellen, maar hij had geen keus: hij werd al gezien als een monster, de film kon hem alleen maar menselijker maken, en misschien zelfs zijn onschuld bewijzen." Dat laatste is niet gebeurd, vooralsnog zijn er geen rekenen dat de zaak wordt heropend, omdat zowel vader als zoon destijds voor de rechter hebben bekend. Vader wilde zich openferen voor zijn zoon, en Jesse dacht dat hij met een bekendnis niet lichter straf zou krijgen (wat niet gebeurde). De ouders van de kinderen die toen zouden zijn misbruikt, laten ondertussen niets van zich horen. Zowel Jesse als David, die denkbaar een ander beroep moet zoeken, staan nog steeds achter de film en hebben veel contact met de filmmaker. Alleen de middelste broer Seth gaf geen medewerking. De moeder, die in de afgelopen jaren door haar zoon kehard wordt aangevallen omdat ze als enige weigert te geloven in de onschuld van haar man, is inmiddels hertrouwd.

In Great Neck, het schilderachtige dorpje aan de noordkust van Long Island, was men minder blij met de hernieuwde aandacht voor de zaak - al trok de film ook daar volle zalen. De rechter van destijds, Abbey Bokhan, vond de documentaire "amiserend" omdat Jarecki volgens haar belangrijk bewijsmateriaal en getuigenissen had weggeglaten die wezen op de schuld van de Friedmans. Debbie Nathan, een bekende journaliste die veel heeft gepubliceerd over de (media)herze tegen verdachten van seksuele misdrijven, werkte mee aan de film, maar toonde zich achteraf teleurgesteld over Jarecki's kennelijke onwil om de Friedmans helemaal vrij te pleiten. "Jarecki speelt het spelletje 'wie moeten we geloven?' Terwijl hij genoeg materiaal heeft om het antwoord te weten", aldus Nathan in de *Village Voice*.

Iedereen heeft zijn eigen agenda", zegt Jarecki. "Maar alleen ik heb me drie jaar lang verdiept in deze familie." Hij werkt nu aan een uitgebride dvd, waarop hij hoopt met meer details nuance aan te brengen. "Er zitten onconcluderende kanten aan dit verhaal".

overleden is - hij heeft haar niet lang daarvoor in het ziekenhuis bezocht, ze was inmiddels een oude vrouw geworden - hij geen enkele reden meer heeft om te leven.

"Het is eigenlijk een heel tragische geschiedenis. Op vijfjarige leeftijd heeft hij de vrouw van zijn leven ontmoet, die Anja. Dat is zijn grote avontuur. Alles zal hierna minder zijn. Anja maakt alle vrouwen die na haar zullen komen in zekere zin overbodig. Michael trouwt uiteindelijk wel met een andere vrouw, maar dat brengt hem niet het geluk. Michael wil dat allemaal opschrijven, maar zoals je gezien hebt, maakt hij zijn verhaal niet af. Vandaar dat er ook allerlei zaken nog in open zijn gelaten, opmerkingen waarop Michael later nog terug wil komen. Maar dat zal hij dus nooit meer doen." Michael is op vijfjarige leeftijd niet alleen op een geestelijke en dromerige manier verliefd op deze 21-jarige Anja, maar ook werkelijk fysiek.

Shalev: "Ja, daar zullen sommige lezers misschien wel vreemd van opkijken. Maar kinderen kunnen volgens mij al op

heel jonge leeftijd erotische gevoelens hebben. We willen het misschien niet zien, maar het is wel zo. Michael heeft die gevoelens in elk geval zeker. Dat is geen sprookje, dat lijkt me eerder heel realistisch."

"Anja is een typisch Nederlandse naam," zeg ik.

Shalev corrigeert me: "Nou nee, niet typisch Nederlands, misschien wel typisch Europees. Je komt de naam ook in Polen tegen en in Duitsland. Ik had een buitenlandse naam nodig, een naam die een beetje mysterieus is. Anja is een soort caedautje voor Michael. Hij ziet haar voor het eerst op zijn vijfde verjaardag. Zij geeft hem ook een nieuwe naam: Fontanel."

Michael heeft een duidelijke lichamelijke afwijking, waar hij overigens geen last van heeft: de fontanel is bij hem nooit dichtgegroeid. Hoe is Shalev op dit idee gekomen?

Shalev: "Nou ja, medisch gezien is het natuurlijk onmogelijk. Met zo'n afwijking



Jeroen Krabbé en Maarten Smit. Voor een *Verloren Soldaat*.

EEN GESPREK MET MEIR SHALEV

PAR 4/7

Van de Israëlische schrijver Meir Shalev, bekend van zijn romans *De kus van Esau* en *De vier maaltijden*, is net zijn nieuwe roman *Fontanel* verschenen. Over de gevoelige Michael, wiens fontanel niet is dichtgegroeid, en die op vijfjarige leeftijd niet alleen geestelijk verliefd wordt op de 21-jarige Anja, maar ook werkelijk fysiek. 'Dat is geen sprookje, het lijkt me eerder heel realistisch.'

ARIE STORM

MEIR SHALEV (1948) is een geroutineerde verteller. En dat blijkt hij niet alleen in zijn romans, essaybundels en kinderboeken te zijn, maar ook wanneer hij in vlees en bloed tegenover je zit terwijl je met hem praat. Nonchalant gekleed in een spijkerhemd, een kakibroek en met zijn voeten in sokken en sandalen gestoken, heeft hij niet echt een vraag nodig om op gang te komen - natuurlijk zal ik hem toch enkele vragen stellen, ik bedoel: ik heb ook mijn beroepstrots. Maar echt moeilijk is het niet om hem op gang te krijgen: Shalev lijkt praten leuk te vinden.

Aan het eind van het interview bedankt hij mij hartelijk. Hij grijpt naar het exemplaar van *Fontanel* dat tussen ons in heeft gelegen. Fontanel is zijn nieuwste roman (in Nederland verschenen in een uitstekende vertaling van Ruben Verhasselt). "Ik schrijf er even iets in," zegt Shalev ge-decideerd.

Normaal gesproken houd ik er niet van als er in mijn boeken gekalkt wordt - ik maak zelf nooit aantekeningen in boeken en tijdens het lezen zorg ik ervoor dat ze er netjes uit blijven zien -, maar goed, als de auteur zelf dat zo graag wil... "To Arie Storm. for an interesting talk, Meir Sha-

lev,' schrijft hij op het schutblad. "Ach, het was niets," zeg ik tegen Shalev als ik de tekst lees.

Fontanel is een breed opgezette roman (459 pagina's) die ik met veel plezier liggend op het strand van Zandvoort (terwijl ik het boek toch netjes hield!) in enkele sessies heb gelezen. Shalev laat erin ene Michael Joffe aan het woord, 55 jaar oud, getrouwd en vader van een tweeling (een zoon en dochter). Michael is op vijfjarige leeftijd verliefd geworden op de dan 21-jarige Anja (hij is later niet met haar getrouwd) en haar overlijden is voor hem aanleiding alles op papier te zetten. Michael is niet echt een schrijver en één van de vele geslaagde vondsten van het boek is dat hij onwennig aan de slag gaat op een tekstverwerker en zich ook voortdurend afvraagt wat hij nu eigenlijk aan het doen is. Hij vindt als het ware ter plekke uit wat het betekent om te schrijven.

Geleidelijk aan groeit zijn plezier in het karwei en hij staat zichzelf ook steeds meer uitweidingen toe, uitweidingen die hij vervolgens ook weer zelf becommentarieert. 'En ik hou ook van paden en woorden...degenen die je verlokken en je verleiden met de temptatie van de allusie en al-literatie, aan weerszijden omhaagd om je te behagen, maar die je uit je verhaal halen, in een doolhof laten verdwalen tot je geen verschil meer ziet tussen valkuilen van associaties en afgronden van herinneringen, en ik stap op ze af met een blik verf en een kwast (...)', merkt hij bijvoorbeeld op bladzijde 91 op als hij inmiddels lekker op dreef is gekomen.

SHALEV ZEGT over zijn hoofdpersoon: "Ach ja, Michael Joffe is een eenvoudige en beetje naïeve man. Ik laat hem in de eerste persoon enkelvoud aan het woord en één van de problemen die ik tegenkwam tijdens het schrijven van dit boek, was dat ik moest voorkomen er zelf tussen te gaan zitten. Ik moest me nederig opstellen en voortdurend tegen mezelf zeggen: dit is niet mijn verhaal, maar het verhaal van Michael. Ik moest ervoor zorgen dat ik in de schaduw bleef. Michael heeft ook niet de ambitie een roman te schrijven. Hij vertelt zijn verhaal voor zijn kinderen en kleinkinderen."

"Er zit bij hem denk ik nog wel meer achter," werp ik schuchter op.

Shalev: "Heb je het boek helemaal uitgelezen?"

Ik: "Wat denk je?"

Shalev: "Sorry, ja natuurlijk. Nou, aan het eind pleegt Michael zelfmoord. Dat schrijft hij niet op, want je kunt niet schrijven: en toen ging ik dood. Maar dat impliceert hij wel. En daar zit meteen ook zijn ware motivatie in om dit verhaal op te schrijven. Hij wil uitleggen dat nu Anja

'Kinderen hebben ook erotische gevoelens'

word je geen 55 jaar. Ik las er ooit iets over en het fascineerde me. Het bestaan van een fontanel speelt in allerlei religies een belangrijke rol. Boeddhisten beschouwen het als de plek waardoor de ziel het lichaam kan verlaten. De fontanel wijst naar de hemel. Via de fontanel, wordt wel gedacht, sta je in contact met God. Dat de fontanel bij Michael open blijft, zorgt ervoor dat hij extra gevoelig is voor allerlei dingen. Hij heeft in zekere zin een zesde zintuig."

"Aanvankelijk wilde ik een boek schrijven over een jongen die een nieuwe moeder krijgt. Zijn eigen moeder is niet erg sympathiek en die nieuwe moeder zou dan zijn redding betekenen. Dat idee zit nog steeds in de roman. Anja geeft hem ook daarom een andere naam. Pas later kwam die erotische component erbij, omdat dat me wel realistisch leek. Omdat ik dat gevoel voor erotiek bij kinderen wel interessant vind. Zo'n idee groeit tijdens het schrijven."

SHALEV MAAKT terwijl hij dit vertelt typende bewegingen. Schrijft hij, net als Michael, ook rechtstreeks op de computer?

"Ja. Toen ik begon met schrijven had je die apparaten nog niet. Maar de computer heeft alles veel gemakkelijker gemaakt. Ik maak wel kleine aantekeningen op gele stickertjes en die hang ik op in mijn werkkamer, mijn muren worden

er helemaal mee volgeplakt, zodat ik mijn gedachten er steeds over kan laten gaan. Maar het echte schrijven doe ik rechtstreeks op de computer. Ik maak van tevoren geen schema. Een roman moet enigszins intuïtief en organisch groeien. Ik wil me laten verrassen door mijn eigen ideeën. Ik geloof overigens niet dat ik, doordat ik nu een computer gebruik, anders ben gaan schrijven. Het is gewoon een fysieke, technische kwestie."

Shalev woont in Israël, in Jeruzalem. Politiek speelt in zijn werk echter nauwelijks een rol. "Ik houd niet van politieke romans," zegt hij kordaat. "Politieke romans maken me achterdochtig. Waar willen ze nu weer propaganda voor maken, vraag ik me af als ik politiek in een roman tegenkom. Ik maak me wel zorgen over de huidige politieke situatie, en daar schrijf ik ook columns over, maar mijn romans beschouw ik als mijn privé-domein. Ik behandel daarin klassieke thema's, ik schrijf graag over dingen die ik zelf zou willen lezen. Met mijn personages ga ik een persoonlijke relatie aan. Politieke toestanden bezorgen me op geen enkele manier een artistieke inspiratie. In mijn romans kan ik er niets mee. Terroristische aanslagen hebben nauwelijks invloed op wat ik in mijn fictie doe. Ik ben een echte verhalenverteller."

Meir Shalev: Fontanel, Vassallucci € 25

In het souterrain zijn de jeugd-studies van Marco Duyvendijk te zien. Vergelijken bij de andere twee exposanten zijn de formaten van zijn foto's bescheiden. De in de psychologie afgestudeerde Duyvendijk is autodidact en heeft zich vooral tijdens reizen in Oost-Europa op de fotografie toegelegd. Hij woonde een jaar in Roemenië, leerde de taal kennen en raakte vertrouwd met kinderen en de oudere jeugd. Het werd zijn onderwerp. Als hij zijn jonge modellen in te nadrukkelijk nonchalante pose en in de lens kijkend fotografeert, denk je onmiddellijk aan Rineke Dijkstra. Dus wijkt de kijker uit naar de tafereel waarop meer dan een mensje staat afgebeeld. Dat zijn originele foto's. Er ontstaat competitie tussen de voor- en achtergrondspelers en Duyvendijks getalenteerd oog voor kleur krijgt ruimte voor een persoonlijk stemmen. Toch is het de foto van een enkel kind die het meest intrigeert. Of kind? Het is een vroeg-oud ventje dat daar parmantig voor het schoolbord staat, met zijn handen in de zij. Het witte kristalmotief in zijn lichtblauwe trui verdraait een rijke brei-folklore. Het overhemdje eronder heeft een stijf boord en is hoogsgeloten. Daarboven staat een eivormig hoofdje met wit, naar voren gekamd haar, een loesende blik en een licht schamper mond. Kijk je lang naar deze foto die Periprava, Roemenië heet, dan weet je zeker: hier staat het toekomstig hoofd der school, of misschien wel het toekomstig hoofd van Roemenië. **NRC 2-3**



Marco Duyvendijk: Periprava, Roemenië

Persbericht 28-06-03 | Henk Beerten, voorzitter van COC Nederland, zal vandaag in zijn toespraak tijdens de Roze Zaterdag in Deventer wijzen op gevaren van de opkomende puriteinse golf. Dit doet hij naar aanleiding van het coverartikel 'Nederland wordt homo-moe' in HP De Tijd van deze week. Homo-Nederland bestaat in dat artikel slechts uit mannen die alleen maar met seks in de publieke ruimte bezig zijn.

"Er is een puriteinse golf op komst, waarin openlijke uitingen van homoseksualiteit niet langer gedoogd worden en sinds 'Fortuyn' spreekt de zwijgende meerderheid dat ook onverbloemd uit. Daardoor krijg je nu te horen, hoe mensen werkelijk over homoseksualiteit denken. Het gevaar is niet alleen dat maatschappelijke sentiment zelf. Het echte gevaar schuilt in de politiek-maatschappelijke kracht die dat sentiment gaat mobiliseren - d.w.z. daarvan gebruik gaat maken om een eigen conservatieve agenda te realiseren en verworven rechten terug te draaien."

"De tijd dat de liberale en de progressieve krachten de politiek-maatschappelijke agenda beheersten lijkt voorbij. Van die 'bescherming' moeten we het niet hebben in de nabije toekomst. Daarom moeten we het zelf doen. Wij moeten alert zijn en onze gelijke rechten zonder reserves opeisen," aldus Beerten.

De voorzitter van het COC vindt 'Laat je zien', het thema

van deze Roze Zaterdag, prima, maar daar hoort iets bij. "Namelijk heldere eisen die we aan de politiek en aan de samenleving stellen. COC Nederland eist sociale acceptatie van homoseksualiteit. Op het werk, op school, op het sportveld, overal. Een samenleving waarin homoseksualiteit zichtbaar mag zijn. Dat is waar het om gaat. Tegen de burgerlijke moraal die ons weer terug wil hebben in de kast en de conservatieve krachten die, als ze de kans krijgen, de verworven rechten terugdraaien."

"Clichebeelden worden gebruikt om ons duidelijk te maken wat te dimmen. 'De homo is niet meer heilig' lezen we in het artikel - maar waren we dat dan ooit? Wettelijk zijn we gemancipeerd, ja, maar van sociale integratie en acceptatie is geen sprake als platte stereotypen en botte vooroordelen volstaan om ons in de hoek te zetten. Nederland is niet homo-moe, Nederland (ja, zelfs Nederland) is homofob. Daarom moeten we bereid zijn de straat op te gaan, ook als het geen Roze Zaterdag is. Er is nog genoeg om voor te vechten en daar heeft het COC iedereen voor nodig."

Henk Beerten: 'Er is een puriteinse golf op komst'

Nieuwsbrief Pink Link nummer 10 11 juli 2003

'Er is een puriteinse golf op komst, waarin openlijke uitingen van homoseksualiteit

niet langer gedoogd worden, en sinds 'Fortuyn' spreekt de zwijgende meerderheid dat ook onverbloemd uit. Daardoor krijg je nu te horen hoe mensen werkelijk over homoseksualiteit denken. Het gevaar is niet alleen dat maatschappelijke sentiment zelf. Het echte gevaar schuilt in de politiek-maatschappelijke kracht die dat sentiment gaat mobiliseren - dat wil zeggen daarvan gebruik gaat maken om een eigen conservatieve agenda te realiseren en verworven rechten terug te draaien.

De tijd dat de liberale en de progressieve krachten de politiek-maatschappelijke agenda beheersten lijkt voorbij. Van die "bescherming" moeten we het niet hebben in de nabije toekomst. Daarom moeten we het zelf doen. Wij moeten alert zijn en onze gelijke rechten zonder reserves opeisen.' Dat zei Henk Beerten, voorzitter van COC Nederland, in zijn toespraak tijdens Roze Zaterdag in Deventer, op 29 juni, naar aanleiding van het omslagartikel 'Nederland is homo-moe' in HP/De Tijd. Dat artikel wekt de indruk dat homo-Nederland uitsluitend bestaat uit mannen die alleen maar bezig zijn met seks in de publieke ruimte. Henk Beerten: 'Clichebeelden worden gebruikt om ons duidelijk te maken wat te dimmen. "De homo is niet

meer heilig", lezen we in het artikel - maar waren we dat dan ooit? Wettelijk zijn we gemancipeerd, ja, maar van sociale integratie en acceptatie is geen sprake als platte stereotypen en botte vooroordelen volstaan om ons in de hoek te zetten. Nederland is niet homo-moe, Nederland (ja, zelfs Nederland) is homofob. "Laat je zien", het thema van deze Roze Zaterdag, is prima, maar daar hoort iets bij. Namelijk heldere eisen die we aan de politiek en aan de samenleving stellen. COC Nederland eist sociale acceptatie van homoseksualiteit. Op het werk, op school, op het sportveld, overal. Een samenleving waarin homoseksualiteit zichtbaar mag zijn. Dat is waar het om gaat. Tegen de burgerlijke moraal die ons weer terug wil hebben in de kast en de conservatieve krachten die, als ze de kans krijgen, de verworven rechten terugdraaien. Op het gebied van wet- en regelgeving is in Nederland vrijwel alles bereikt,' zegt Beerten. Toch valt het hem niet moeilijk om een verlanglijstje te maken van wat er nog meer te bereiken valt, bijvoorbeeld:

- Nooit meer anti-homosprekkoren in voetbalstadions.
- Geen negatieve reacties meer als twee jongens of twee meisjes elkaar op

een schoolfeest zoenen.

- Geen ouders meer die in huilen uitbarsten als hun zoon of dochter vertelt homo te zijn.
- Geen kinderen die hun homo-ouders niet meer willen kennen.
- Geen afkeurende blikken als homo's hand in hand over straat lopen.
- Geen ambtenaren meer die weigeren homo- en lesboparen te trouwen.
- Geen profsporters meer die niet uit de kast durven te komen.
- Geen bezwaren meer van medewerkers tegen een leidinggevende die openlijk homoseksueel is.

Politie Almere breidt 'seksurveillance' uit

ALMERE - De seksurveillance van de politie Flevoland op het Almeerse Zilverstrand zijn uitgebreid naar het Almeerderzand in dezelfde plaats. Aanleiding waren klachten van recreanten die zeggen dat ook op dit strand regelmatig in het openbaar seks wordt bedreven. De uitbreiding moet voorkomen dat vriende paartjes zich van het Zilver- naar het het Almeerderzand verplaatsen. Enkele dagen geleden werden twee vriende mannen beboet. (ANP)

'Dit is het geilste strand van Nederland, hier kan alles'

Vervolg van pagina 1

Een 52-jarige naturalist ('Laat mijn naam maar weg') uit Almere, op Nike-slippers, verbeent dat het zo stil is vanwege de vele politiepatrouilles. "Mensen zijn toch bang geworden. Als je wordt betrapt tijdens het neuken, kan je dat 250 tot tweeduizend euro kosten, of drie maanden gevangenisstraf. Dan krijg je wel uit."

Zelf zegt hij zich niet schuldig te hebben gemaakt aan openbare seksuele uitpattingen. "Het zijn hier vooral de hetero's. Sommige vrouwen komen keer op keer; die kicken erop bekeken te worden. Ze denken zelfs condooms uit, zo van:

zegt hij. En anders kijken ze maar de andere kant op. "Maar ja, er komen ook gezinnetjes. En een kind bind je nu eenmaal niet aan een boom; het is immers geen hond. Als dat grut dan komt onderzoeken wat hier te doen is en vervolgens geschrokken naar papa en mama rent, zie je die mensen niet meer terug."

Een net gearriveerde vriend met borstelige snor is het niet met het politioptreden eens. "Het is zo overtrokken. Vooral in de media. Misschien is het wel te lang warm geweest, waardoor een paar mensen uiteindelijk over de schreef zijn gegaan. Maar dat gebeurde helemaal aan de rand van het ter-

rein; daar hadden anderen geen last van."

Bij de snackbar op het Zilverstrand bestelt een bebrilde man, zijn lange grijze haar in een paardenstaart, een portie patat. "Die gaat naar het naaktstrand," weet de eigenaar. "Ik sta hier al sinds 1994 en ken al die gezichten. Als mensen voor het eerst komen, waarschuw ik ze wel voor wat achteraan op het strand gebeurt, zeker gezinnen met kinderen. Maar je moet wel uitkijken wie je aanspreekt. Laatst ook weer: ik legde een man uit dat hij aan het eind van het strand met onverwachte dingen geconfronteerd kon worden, waarna hij zei dat hij daar misschien wel voor

kwam. Meestal zijn nieuwe mensen trouwens niet zo direct; dan stamelen ze iets als: 'Eh, ja, er moet hier een soort strand zijn waar je eh...' Naaktstrand, bedoelt u' roep ik dan."

Op het gedeelte van het Zilverstrand waar de kleren aan blijven, ligt IJbelte Berckmoes met haar kinderen te zonnen. Normaal zit ze op het naaktstrand, maar nu haar man er niet is, voelt ze zich toch iets veiliger op het 'gewone' strand. Ook al heeft ze nooit een vrijpartij op het Zilverstrand gezien, ze vindt sekspartijen op het naaktstrand wel sociaal. Vooral voor de kinderen. Volgens haar zijn het vooral de

mannen in nette pakken van buiten Almere die zich hier komen uitleven. Ze is trouwens op het naaktstrand wel een keer geconfronteerd met een pedofiel: die zat haar kinderen te beleeren. Daar werd ze op geattendeerd door andere badgasten en toen heeft haar man hem weggejaagd. "Dat moet ik wel zeggen; op het naaktstrand is de sociale controle veel groter dan hier."

De Almeerder met de Nike-slippers voorspelt dat het nooit meer wordt zoals vroeger. "Toen kon je op sommige plaatsen niet zonder slippers lopen. Overal lag geil. Maar ja, je moet nu toch ook je kwakke ergens kwijt kunnen."

De politiewoordvoerder: knuffelen mag best

Het naaktstrand van Almere is niet meer zoals het geweest is. Nudisten zien er tafereel 'om onwel van te worden' en vinden al dat openlijke gevecht 'verschrikkelijk'. Maar, sinds de politie er surveilleert is het, op één masturberende man na, rustig op het strandje.

Van onze verslaggever
Kim van Kelen
ALMERE

Vandaag wandelt ze met haar zoonje op de arm over het Zilverstrand bij Almere. Maar als de kleine bij zijn vader is, zoekt Jolanda vertier tussen de alleenstaande mannen, een paar meter verderop. "Om lekker te vrijen in de buitenlucht."

Vooraf om de kinderen maakt ze zich zorgen. "Kinderen vroegen dan aan hun vader wat die mensen aan het doen waren. Verschrikkelijk."

René uit Almere durft zijn zoon niet meer mee te nemen naar het strand. Toch blijft hij, als lid van de Almeerse naturalistenvereniging, komen. "Ik houd van naakt zonnen en andere nudistenstranden zijn te ver weg. Ook hij heeft geld tafereel gezien 'om onwel van te worden'. Vrijende stelletjes en masturberende mannen midden op het strand. Maar ook één dame die tientallen mannen bevredigde."

Seks op het strand is niets nieuws, weten de badgasten. Volgens de Dutch Global Sex Survey 2002, een interactief onderzoek van de condoomfabrikant, bedrijft 30 procent van de Nederlanders graag de liefde op het strand. Alleen het bubbelbad zou nog populairder zijn. Ook films voor de

jeugd als *Costa* en *Volle Maan* staan bekend om de combinatie van zand, strand en seks.

Tegen stilletjes vrijen in de bossjes heeft bijna geen enkele aanwezig op het Zilverstrand bezwaar. "Als ik het maar niet hoeft te zien,"

Het is hartstikke leuk om tussen de mensen te vrijen, zegt Zjan

aldus René. Zo gebeurde het volgens hem twee jaar geleden nog toen de achterkant van het strand was afgescheiden met bossjes. "Daarachter lagen de overseksite mensen. Sinds die struiken zijn weggehaald, komen zij ook naar de rest van het strand."

Seks in de openbare ruimte is in beginsel niet strafbaar. Wel kan

het Openbaar Ministerie iemand aanklagen wegens schending van de eerbareheid. Daarop staat een maximale straf van drie maanden of een geldboete. In juni vorig jaar werden een 36-jarige Duitser en twee Poolse dames op heterdaad betrapt. De rechter in Maas-tricht legde de drie een boete van 130 euro per persoon op. Niet wegens de daad maar wegens het publiekelijk tonen van hun geslachtsdelen.

Op een naaktstrand is dat laatste moeilijk strafbaar te stellen. 'Knuffelen mag best', zegt een woordvoerder van de politie Flevoland. Zolang het niet op porno lijkt, grijpt de surveillerende agent niet in, zegt zij. Nadere details wil ze niet geven. Vrijdag meldde de politie dat de surveillances in Almere ook op het naastgelegen strand zullen worden gehouden. Ook daar zouden mensen seks bedrijven in het openbaar.

"Veel naaktstranden kennen een

duistere periferie waar wordt gevreesd", zegt naturalist Ben Blaas. Toch houdt negentig procent van de bezoekers zich daar niet mee bezig. In de duinen bij Zandvoort wordt overigens ook de liefde bedreven. De politie Kennemerland zegt dat koppeltjes inderdaad wel eens seks in de duinen. "Zolang voorbijgangers daar niet mee wordt geconfronteerd, grijpen wij niet in", aldus een woordvoerder.

Zjan vrijt al zes jaar op de Almeerse grasstrook die uitzicht heeft op een kerkje. Het spelstrand, noemt hij het. 'Het is hartstikke leuk om tussen de mensen te vrijen', zegt hij. "Zolang je het niet doet tussen de kinderen."

Hij pleit voor een soort seksreserve, een stukje strand waar exhibitionisten kunnen samenkomen om met elkaar te spelen. Zjan: "Dan heb je alle problemen in één keer opgelost. Een speelstrand is bovendien goedkoper dan de inzet van agenten."

door Bart Omer TEL 917
ALMERE, woensdag
De politie stelt paal en perk aan het seksuositisme naar het Zilverstrand aan de voet van de Hollandse Brug bij Almere. In overleg met justitie

Politie grijpt in op 'seksstrand'

heeft de politie besloten zonder pardon in te grijpen als homoseksuelen openlijk de liefde bedrijven op het openbare strand. Badgasten klagen over de extreme seksuele uitpattingen waarvan zij ongewild getuige zijn.

"Er komen complete orgieën voor op het strand, waaraan 20 tot 30 mannen meedoen", zegt politiewoordvoerder Marieke Westerink. Eergisteren zijn een 46-jarige Amsterdamer en een 40-jarige man uit Oldemarkt gearresteerd, die met elkaar in het openbaar seks bedreven. "Dit zijn de eerste aanhoudingen na de aankondiging van het aangescherpte beleid om de seksuele uitpattingen op het Zilverstrand een halt toe te roepen."

De eerste twee arrestanten hebben een dagvaarding meegemaakt en moeten zich voor de rechter verantwoorden wegens schennis van de openbare eerbareheid. Daarop staat een maximale celstraf van drie maanden en een boete van minimaal € 250 tot maximaal € 2000.

De politie noemt de tafereel op het strand "schokkend". In kringen van homoseksuelen door het hele land staat dit strand bekend om de wilde orgieën. Op internet zijn tal van websites te vinden waarin het strandje als seksplaats wordt aangeprezen. "Het is een soort landelijk contactcentrum met een enorme aantrekkingskracht", aldus Westerink.

In overleg tussen gemeente, justitie en politie is besloten dat agenten op eigen initiatief de seksorgieën mogen beëindigen. "We krijgen enorm veel meldingen binnen van mensen die rondlopen op het strand, bijvoorbeeld met hun kinderen en in een orgie verzeild raken. We kunnen nu zonder aangifte direct ingrijpen."

PETER VAN DEN BERG

ALMERE - Op het Zilverstrand bij Almere, dat bekend staat als homo-ontmoetingsplaats, wordt bij mooi weer in het openbaar de liefde bedreven. Om een eind te maken aan de vele klachten treedt de politie sinds kort streng op. Tot oplichting van sommige homoseksuelen: "Wij worden zwartgemaakt in de media, maar het zijn de hetero's die hier liggen te wippen."

Het witte Zilverstrand is omgeven door rietkragen, lage

bosjes en bomen. Op het water varen zeilbootjes. Het recreatiegebied ligt ten oosten van de brug van de A 6, die Noord-Holland met Flevoland verbindt. Vanaf de snelweg kun je het naaktstrand zien, wat ooit tot een kettingbotsing leidde, omdat een chauffeur zijn ogen de kost gaf.

Toch is maar een deel van het Zilverstrand bestemd voor naaktlopers; op het andere stuk zitten vooral vaders en moeders in zwembroek, badpak of bikini tussen hun spelende kinderen.

De eigenaar van de rijdende snackbar hoeft niet zo nodig met zijn naam in de krant. Hij weet wel alles van de vrijpartijen in de openlucht. "In zeventig procent van de gevallen zijn het inderdaad echtparen," schat hij. "We hebben twee kanten, ook eentje op het naaktstrand. Soms is daar zo'n stelletje bezig en dan staan dertig tot veertig mannen in een kringetje toe te kijken. 'Ze zijn weer aan het vergaderen,' zeggen mijn vrouw en ik dan tegen elkaar. Zolang het maar achteraan het strand gebeurt, stoort

het mij niet. Ieder zijn hobby, zeg ik maar."

Deze week deelde de politie de eerste bekeuringen uit. Twee mannen die de liefde bedreven, werden op de bon geslingerd. Naar verluidt was één van hen een getrouwde vader.

Tien, vijftien keer per dag rijden surveillancewagens over het terrein. Volgens Marieke Westerink, van de politie Almere, wordt al jaren gevreesd op het Zilverstrand. Dat leverde nauwelijks klachten op, want het gebeurde vooral in de schemering. "Nu gebeurt het steeds

vroeger en krijgen we elke mooie zomerdag wel klachten," zegt Westerink.

Een blote man met pilotenzonnebril en rossig golvend haar rijdt op een invalidescooter over een onverhard paadje. Het strand ligt vol gebruide lijven, sommige met hele kettingen aan gepiercete edele delen. Enkele mannen liggen bewegingloos te zonnen. Andere praten wat met elkaar. Het is rustig. Van ontucht, orgieën of vrije seks geen spoor.

• Lees verder op pagina 3

De daad doen ze maar thuis

De politie gaat op het Almeerse naakstrand meer controleren op mensen die seks hebben in het openbaar. Eerst kwamen de seksuele praktijken alleen 's avonds voor, maar steeds vaker ook midden op de dag.

Door **BARBARA NIEUWENHUIS**
ALMERE, 14 JULI. „Daar in die hoek gebeuren rare dingen”, zegt Jolanda Boogaard (36), wijzend op het deel van het Zilverstrand dat het dichtst bij de A6 ligt. Zelf zit ze aan het begin van het naakstrand bij Almere. „Hier is het aardig rustig”, zegt ze. Haar twee zoontjes spelen in het water van het Gooimeer met een rubberbootje.

Vorige week zijn op het Zilverstrand twee mannen aangehouden omdat zij in het openbaar met elkaar de liefde bedreven. Er hangt hun een boete van minimaal 250 euro tot een gevangenisstraf van maximaal drie maanden boven het hoofd. Sinds eind vorige maand is de politiecontrole in het gebied verscherpt. „De reden hiervoor is dat de seksuele praktijken zich dit jaar hebben verplaatst van de

avond en nacht naar de middag”, legt de woordvoerder van politie in Flevoland uit. De politie kreeg daar veel klachten over. „Seks bedrijven in het openbaar is in Nederland niet verboden”, zegt ze. „Maar dit is aanstootgevend gedrag dat valt onder 'openbare schennis der eerbareheid’.”

Jolanda is niet van plan zich te laten wegjagen door vozende stelletjes. „Dan kan ik op een gegeven moment nergens meer naar toe”, zegt ze. „Kijk, ze mogen best een beetje aan elkaar zitten hoor, maar de daad doen ze maar thuis.” Ze vindt het fijn dat de politie nu beter controleert. Al heeft ze vandaag nog geen agent gezien.

Op de landtong het dichtst bij de snelweg liggen voornamelijk mannen, de meeste alleen. Een van hen is steigerbouwer Johan Dambrink (47) Hij komt vaak op het strand, altijd in z'n eentje. Hij vindt het opvallend dat de politie twee homo's heeft opgepakt. Zelf heeft hij op het strand nog nooit homo's zien vrijen, wel hetero's. „Twee weken geleden lag daar een stel”, zegt hij, wijzend naar een plekje verderop. „Terwijl ze bezig waren kwamen er steeds meer mannen omheen staan. Het tweetal trok zich er niks van aan.”

Op internet wordt het Zilver-

strand wel als gay-strand aangera- den. Op een van de sites (http://gaydate.net) staat bijvoorbeeld: „Op zomerse dagen 7 dagen in de week druk met 100-den gays. Cruising, sex, mogelijk, broekje ahouden en kijken.. ook..!”

Als Dambrink seksuele handelingen ziet, gaat hij weg, zegt hij. Hij komt naar het strand omdat je er gewoon bloot mag zijn. „Vroe-

„Als ze dichtbij komen liggen, zit je niet lekker”

ger mocht dat niet. Toen gingen we stiekem naakt zwemmen. Nu mag het, dat is toch geweldig!”

Volgens de steigerbouwer is wat in Almere gebeurt niet iets wat alleen voorkomt op het Zilverstrand of pas de laatste tijd. „Ik woon hier sinds december, maar vorig seizoen kwam ik hier ook regelmatig. Toen was het precies hetzelfde. Hiervoor woonde ik vlakbij de Hoornseplas. Daar gebeurde het ook.”

Dat het Zilverstrand niet op zich

staat, is ook wat Kitty en Jacques, („Noem me maar Sjakie”) zeggen. Ze zijn het enige hetero-stel op het meest afgelegen stuk van het strand. Ze komen uit Rotterdam en zijn een paar dagen met vakantie. Normaal gesproken gaan ze naar het naakstrand bij Hoek van Holland of Delft. Zelf doen ze het ook wel eens in de buitenlucht, maar dan kijken ze altijd of er geen kinderen in de buurt zijn.

Volgens de Naturisten Federatie Nederland (NFN) is het een bekend gegeven dat op naturistenstranden meer seks voorkomt dan op 'gewone' stranden, maar Bernd Huijser van de Federatie zegt dat het de laatste jaren niet meer of minder is geworden. „Wij hebben de indruk dat overheden strenger gaan optreden. Zo mag er in Zeeland op een stuk strand dat jarenlang als naturismstrand werd gedoogd, sinds enige tijd niet meer naakt gerecreëerd worden.”

De NFN huldigt het principe 'leven en laten leven' als het aankomt op seks in het openbaar maar keurt het af als mensen er last van kunnen hebben, zoals op stranden waar veel kinderen komen. Volgens Huijser is de normen- en waardendiscussie debet aan het nieuwe - strengere - regime. „Met sommige verworven vrijheden

wordt nu pas op de plaats gemaakt.”

Op het strand willen de meeste mannen hun naam liever niet zeggen. Ook drie wat oudere mannen niet die naakt onder een boom staan te praten. Twee van hen zeggen de arrestatie van vorige week te hebben gezien. Ze vinden het belachelijk. „Waarvoor zijn ze nou helemaal gearresteerd?” schamperen ze. „Ze waren met twee politieauto's en een motor. Een agente stapte uit de auto met getrokken pistool!” Dat van dat pistool wordt door de politie overigens ontkend. „Onzin,” zegt een woordvoerder. „De agenten gaan juist heel menselijk te werk, omdat het toch wat gênant is.”

Naast het Zilverstrand, aan de andere kant van de Hollandse Brug waarover de A6 loopt, ligt het Almeerderstrand, een 'gekleed' strand. Een echtpaar zit er op klapstoeltjes. Tja, wij zijn verdreven zegt de man, die zijn naam niet wil zeggen. „We komen hier al dertig jaar, eerst zaten we ook aan de andere kant. Maar de nudisten namen steeds meer plek in. Ik heb er in principe geen problemen mee dat ze in hun nakie lopen. Maar als jij gekleed bent en ze komen heel dichtbij je liggen, dan zit je toch niet zo lekker.”

Nieuwe vormen van zedenverwildering zijn steeds een tikkeltje wilder dan de oude, blijkt op de 'seksstranden' van Almere

Al sinds de zondeval gaat de aarde aan wellust ten onder, maar nog steeds draait ze braaf om de zon. De vrij liederlijke tafereelen op de 'seksstranden' van Almere - via internet georganiseerde, overwegend heteroseksuele (groeps)seks op klaarlichte dag - veranderen daar niks aan. Over een eeuw draait de aarde nog steeds haar rondjes en lachen Nederlanders misschien wel om die ophef uit 2003. Groepsseks op het strand: anno 2103 doe je gezellig mee of stap je er beleefd bedankend overheen, met je koeltas. Net zo normaal als zonnebaders.

Denkbeeldig is het niet. Niks burgert zo snel in als zedenverwildering. Nog geen eeuw geleden was Nederland in rep en roer over het 'verval der zeden' in dansgelegenheden. Jongens en meisjes die zonder ouderlijk toezicht de charleston dansten, waren een nationale nachtmerrie. Nu zijn evenementen als het Zomercarnaval en de Dance Parade, waarbij duizenden schaars geklede jongelui op straat dansen, grootschalige toeristenattracties.

Van paartjes die op straat of in de trein, tongend en wel, in een vergevorderd stadium van hun voorspel zitten, kijk je al niet meer op. Publicke wellust is dezelfde weg gegaan als eten op straat. Dat gold eens als zeer onfatsoenlijk; iets voor 'asociale', niet voor 'nette mensen'. Nu domineren malende kaken het straatbeeld. De smeerlapperij van het ene decennium is de dagelijkse routine van het andere.

Het is daarom verleidelijk om te zeggen dat in Almere helemaal 'niks nieuws onder de zon is'. Dat zou onterecht zijn. Zonder ouders die charleston dansen is toch echt van een andere orde dan openlijke groepsseks op het (naakt)strand. En ook als je het vergelijkt met recentere fenomenen die doorgingen voor rampzalige verloederding, is 'Almere' de overtreffende trap. Zoals het fenomeen naakstrand.

De schrijver Karel van het Rove heeft eens opgemerkt dat het op het naakstrand niet de bedoeling is dat je 'al te nadrukkelijk' naar andere naaktlopers zit te loeren. Deze observatie was een mooi voorbeeld van wat de socioloog Cas Wouters 'informalisering' heeft genoemd. Hoe minder regels mensen van hogerhand krijgen opgelegd, betoogde hij, hoe groter de dwang tot 'zelfregulering'. Zoals: niet naar elkaars lichaam loeren op een naakstrand. Openlijke seks was al helemaal taboe. De verhalen over het Zilverstrand duiden erop dat die etiquette-

GERTJAN VAN SCHOONHOVEN

regel z'n beste tijd heeft gehad. Een snackbarhouder op het strand beschreef tegenover het persbureau ANP hoe soms tientallen mensen om een seksend stel heen stonden. 'Ze zijn weer aan het vergaderen, zeiden mijn vrouw en ik dan tegen elkaar.' Nieuwe vormen van zedenverwildering zijn dus steeds een tikkeltje wilder dan de oude, blijkt in Almere. Noem het: de verwildering van de zedenverwildering.

Dat blijkt ook uit de aard van de wilde bezigheden: groepsseks. Vroeger was dat, afgaand op de documentaires die erover zijn gemaakt, een vrij treurige aangelegenheid. Slonzige mannen en vrouwen die helemaal voor de seksuele revolutie gingen en daartoe met een matrasje onder de arm naar de zolder van de lokale NVSH-afdeling klommen, daar eerst een blikje bier nuttigden, een shagje draaiden en dan met 'vrije seks' aan de slag gingen.

Groepsseks, kortom, was eens zo erotisch als een ledenvergadering van de PvdA, en echt school leek het niet te maken. Dat laatste is een vergissing, blijkt nu. Hoewel de doorsnee Nederlander het nog steeds op zaterdagavond thuis doet, voor de zoveelste keer met eigen man of vrouw en met het licht uit dan wel aan, blijkt er toch een heuse subcultuur ('swingers' genaamd) te bestaan die zich getrig op de groepsseks stort.

De activiteiten zijn in minstens twee opzichten 'wilder' dan de groepsseks van vroeger. Op de eerste plaats hebben ze de beslotenheid van de NVSH-zolder verlaten en doen ze het in de buitenlucht, waar iedereen hen kan zien, vrijwillig of niet. Op de tweede plaats blijken ze er, anders dan vroeger, plezier aan te beleven en lijken hun bezigheden, afgaand op de verhalen, ook nauwelijks nog ideologisch te zijn. Het is seks om de seks, daar in Almere, en niet: seks om de seksuele revolutie.

Dat in Almere weer een overtreffende trap is bereikt, blijkt ten slotte ook uit het optreden van de overheid. Vroeger zou er ongetwijfeld weer een aparte gedoogzone voor heteroseksuele groepsseks zijn ingericht, maar nu zijn er heuse 'sekspatrouilles' van de politie. In Beerta zet de staat zelfs politie te paard in tegen vrije (homo)stellen in een recreatieplas. Als de 'zelfregulering' faalt, is het weer tijd voor de harde hand van de staat. Of het afdoende is, is de vraag. Maar als teken des tijds is het interessant. Vrije seks, eens een teken van progressiviteit, is nu - heel banaal - een vorm van overlast.

Vrije seks, eens een teken van progressiviteit, is nu een vorm van overlast

De activiteiten zijn in minstens twee opzichten 'wilder' dan de groepsseks van vroeger. Op de eerste plaats hebben ze de beslotenheid van de NVSH-zolder verlaten en doen ze het in de buitenlucht, waar iedereen hen kan zien, vrijwillig of niet. Op de tweede plaats blijken ze er, anders dan vroeger, plezier aan te beleven en lijken hun bezigheden, afgaand op de verhalen, ook nauwelijks nog ideologisch te zijn. Het is seks om de seks, daar in Almere, en niet: seks om de seksuele revolutie.

Overall linkse complotten

Peter Siebelt: *Eco Nostra*. Het netwerk achter Volkert van der G. Aspekt, 225 blz. € 22,-

IJver kan Peter Siebelt niet ontzegd worden. De schrijver van *Eco Nostra* - het netwerk achter Volkert van der G. heeft een verrassende hoeveelheid weetjes verzameld over linkse actiegroepen en hun gewelddadige vertakkingen. Wie zijn boekje onbevooroordeeld probeert te lezen komt er na een paar hoofdstukken achter dat het verval in die kringen de laatste jaren erg hard moet zijn gegaan: nooit gedacht dat Nederlandse actievoerders - vooral dierenbeschermers - zo radicaal en gewelddadig konden worden.

Siebelt is een wonderlijke figuur, een 'beveiligingsexpert' die jaren spendeert om extreem-links in kaart te brengen. Tegelijkertijd komt hij op het eerste gezicht tamelijk nuchter over. Niet het soort halve gare die achter elke boom een links spook ontwaart. Daar komt bij dat er al een tijdje behoefte is aan een Siebelt. De opkomst en marginalisering van extreem-rechts is de afgelopen decennia door bijna alle media tot in de kleinste details gevolgd. De aandacht voor extreem-links stak daar schril bij af. En dat klopt natuurlijk niet. De brandstichting in Kedichem (1986), de aanslag op staatssecretaris Kostó (1991) en de moord op Fortuyn (2002) hebben bewezen dat het geweld van links minstens zo gevaarlijk is als dat van rechts.

De ondertitel van het boekje suggereert dat Siebelt zicht heeft gekregen op een maffiose groep die met Volkert de laatste jaren vele gevaarlijke acties heeft uitgevoerd. Na 200 bladzijden blijkt dat niet het geval. Integendeel. Al na de veelbelovende eerste hoofdstukken blijkt dat Siebelt wel een knappe feitenverzamelaar is, maar die feiten in een inktzwarte context plaatst met zijn dikke duim als bron. Zo vormen volgens hem onder andere Jan Pronk en Ruud Lubbers de leiding van een internationale milieulobby die clubs als Natuur en Milieu en Milieudefensie voeden met subsidie en *goodwill*. Aldus blijkt dit boekje evenveel waard als veel linkse boekjes over inlichtingendiensten: losse schakeltjes zijn met paranoïde geklets aan elkaar gekoppeld.

Maar ondanks de notoire onbetrouwbaarheid van Siebelts analyse, staan er over sommige actiegroepen en partijen toch eigenaardige feiten in het boekje. Zo is er de al jaren durende solidariteit van krakersgroepjes met de ETA. En er is de medefinanciering door XminY van de gewapende communistische strijd op de Filipijnen: de leider van die strijd, de in Utrecht woonachtige Sison, riep de DDR ooit uit als zijn ideale maatschappij. Wat, zou je zeggen, valt er dan nog te steunen?

De Filipijnse kwestie legt verband met GroenLinks. XminY werker Chris Huinder stond onlangs op de kandidatenlijst van die partij voor de Eerste Kamer. Zo passeren menige feiten de revue die vragen oproepen: wat voor klusjes klaarde Tweede-Kamerlid Wijnand Duyvendak destijds precies op de redactie van *Bluf?* Wat maakte Jack Bogers (de Wageningse ex-wethouder die is veroordeeld omdat hij Volkerts collega Van der Wouw vroegtijdig informeerde over Volkerts arrestatie na de moord op Fortuyn) zo geschikt om mede de GroenLinks-kandidatenlijst voor de Eerste Kamer te bepalen?

Kortom, dit boekje van Siebelt is, als boekje, weinig waard. Maar als basis voor grondige research in actiekringen, of voor een paar stevige interviews met GroenLinksers, kan het zijn waarde best nog eens hebben.

TOM-JAN MEEUS

en tweede Monaco, met zes casino's en 'niet weinig verdachte huizen' waar zelfs jongetjes van dertien tot ontucht werden aangezet.

TAND DES TIJDS

Ontucht

F.R.A.M.M.

In 1905, het jaar waarin tevens het eerste illegale casino in Vaals zijn deuren opende, richtte burgemeester Sträter de vereniging 'Nederlands Hoogste Berg' op. Binnen drie maanden was de Wilhelminatoren gereed, een houten uitkijktoren die veel publiek trok. Lang kon Sträter niet van zijn succes genieten, want twee jaar later werd hij uit zijn ambt gezet omdat het stadje onder zijn bewind internationaal bekend was geraakt als

Uitspanningen van weleer, hoe handhaven ze zich? Vandaag het Drielandpunt, tevens hoogste punt van Nederland, in Vaals. Het dorp stond ooit bekend als het tweede Monaco.

Door TIJDS VAN DEN BOOMEN

Kinderhandel: elk jaar 1,2 miljoen slachtoffers

LONDEN, 30 JULI. Jaarlijks worden rond 1,2 miljoen kinderen wereldwijd het slachtoffer van mensenhandel. De omzet van deze illegale handel bedraagt ongeveer 10 miljard dollar. Dat meldt het Kinderfonds van de VN, Unicef. In Europa worden jaarlijks 500.000 vrouwen en jonge meisjes, voornamelijk uit Oost-Europa, verhandeld. Ook de 200.000 kinderen per jaar die in Afrika worden verhandeld, zijn deels bestemd voor de Europese markt, of worden verkocht als arbeiders of seks-slaven. Volgens Unicef worden jaarlijks duizenden Aziatische jongetjes onder de vijf verkocht aan landen als de Verenigde Arabische Emiraten om als jockey bij kameelraces te werken. (Reuters)